LUDOVICI BLOSIJ BELGAE, ABBATIS LATIENSIS ORD. S. BENEDICTI VIRI VNDEQUAQUE...

Louis : de Blois

LVDOVICI BLOSII
Belgæ, Abbatis Lætiensis Ord. S. Benedicti, viri undequaq; pijssimi.

OPERA

In quinque partes distributa et emendatius in lucem data

A

R. P. Romano Hay eiusdem ordinis Monacho Ochsenhusano in Suæuia.

PARS. I

Augustæ Vindelicorum

1626.

Typis Andreæ Apergeri, Sumptib. Isaac Terenmayr Ciuis Memming.

LUDOVICI BLOSII

Belgæ, Abbatis Lætiensis Ord. S. Benedicti viri vndequaq; pijssimi

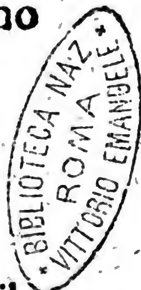
OPERA

IN QVINQVE PARTES distributa, & emendatius in lucem data,

A

R. P ROMANO HAY, eiusdem Ordinis Monacho Ochsenhusano in Suevia.

PARS. I.

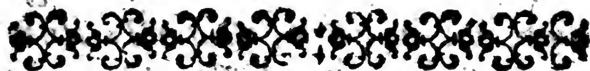
Augustæ Vindelicorum.

Typis Andreæ Apergeri, Sumptibus Isaac Fesenmayr Ciuis Memming.

Anno CIↃ. IↃC. XXV.

Ad Lectorem.

BLosius exploso monstrat sibi sidera Mundo,
Monstrat iter digito, si bonus esse velis.
Crede mihi Lector, cœlum latet hisce libellis:
Quid ni? tot stellæ hîc, quot pia dicta, micant.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI ac Domino Domino Bartholomæo, Imperialis Monasterij Ochsenhusani Ord. S. Benedicti Abbati dignissimo, Domino meo obseruandissimo.

ACITVS Imperator Rme. Domine Præsul, referente Fl: Vopisco, historiam Cornely Taciti viri consularis de Romanis Imperatoribus, non modò in omnibus Bibliothecis collocari jussit, verùm etiam Edicto cauit, vt decies quotannis ad visum publicum transcriberetur, atq; in Bibliothecis ater-

æternum mansura poneretur; indignum omnino ratus, alicubi Tacitum abesse suum, aut adesse quidem, sed successu temporis interire. Velim ego tacere tantisper hos Tacitos, & nostrum audiri, nostrum asseruari Blosium, dignissimum profectò, qui Bibliothecas uniuersas, & Musæa, suo non puluere, sed adipe maculoso percondecoret, qui frequens obuias percurrat manus, quemq; ad vsum publicum quotannis, non modò decies transcribi, sed millies eodem iterato prælo, quasi totidem sibi similibus descriptionibus, in lucem emitti conueniret. Gemmas non æstimat, qui illas ignorat: Blosium non diligimus, quia non legimus. Quantò satius esset hunc inspicere, stellulis suis in hu-

manas mentes pijssimè illabentem, easq́; per compendium bonæ voluntatis *in spem æternæ gloriæ erigentem, quàm voluere Tacitum de vera felicitate tacentem, ac de pereuntibus Imperijs differentem? Homerus Poëtarum Princeps, scripsit Iliadem & Odysseam: Illa bellum Græcorum in Troianos ob Helenæ raptum continet, ista Vlyssis redeuntis in patriam labores enumerat: & quid vtilitatis in vtrisq;? Inuenit tamen hic auctor lectulum Imperatorium* vbi caput reclinaret: *Narrat enim Onesicritus apud Plut: Alexandrum Magnum, Iliadem illam rei militaris viaticum nominasse, vnaq́; cum pugione sub puluino jacentem seruare solitum fuisse. Ludouicus no-*

ster Blosius, quid aliud cantat, quid aliud clamat, nisi bellum virtutis in vitia, ob ereptam pulcherrimam Gratiam? mala voluntas, Troia est ipsi exurenda: quid desiderat aliud, quàm reditum hominis in cælestem patriam, per arma Iustitiæ à dexteris & à sinistris? *Longè proinde meliori consilio Alexandrum non subsecutus est, sed antecelluit Carolus Quintus, Romanorum Imperator Augustissimus (quem* Magnum *meritò multi sentiunt, dicerent etiã, nisi primus ille jam dudum hoc cognomen juridicè præscripsisset) hic enim Blosij nostri lucubrationes, assiduè in sinu suo (optimo sane loculamento) veluti* scutum bonæ voluntatis, *sibiq; gratissimum viaticum:*

cum gestauit, atq; in solitudinem ad D. Iustum, abdicato Imperio, sponte sese abducens, perpetuò lectitauit. Est quippe in Blosio nostro Thesaurus *ille* absconditus in agro, quem *assiduè reuoluendo prudentissimus Imperator* inueniens, & præ gaudio illius vadens, vendidit vniuersa quæ habuit, & emit agrum illum, *ditior inde factus, quàm ex omnibus Regnorum suorum aurifodinis; hunc dilexit* super aurum & topazion, *huius dicta legit* dulciora super mel & fauum, *maluitq; carere vniuerso Orbe, quàm vnico Blosio, quem sibi senectutis suæ Instructorem optimum, Ducem fidissimum transitûs periculosissimi, &* bonæ voluntatis *veracissimum*

Concionatorem delegerat. Quam bellè factum! Obtulerat hic Imperator vltrò, imò obtruserat non semel Blosio nostro amplissimos dignitatum gradus, inter quos & Archiepiscopatum Cameracensem, sed constanter obluctanti: institit hic rogando, & penè imperando: vrsit ille negando; vterq; pertinaciter. Frustra laboras Carole, hanc munitionem non expugnabis: Citiùs te Blosius volentem ab Imperio ad se detrahet, quàm tu nolentem illum ad Imperij dignitates eleuaueris. Dictum, factum. Non persuasit Carolus, sed Blosius. Imperator enim sibi imperare non potuit, quin abdicato Imperio, ex mente Blosij sibi ipsi disceret imperare. Æternis Annalibus dignum facinus.

Ex-

Extractum proinde thesaurum hunc, ex Imperatorio sinu tibi R^mo. Præsul non do, sed reddo, Abbatem Abbati, pijssimum pietatis amantissimo præsento: Tu illius opera nomine tuo per has superioris Germaniæ partes tantisper tuere, quoad ille pro te preces in cælo perfecerit: In sinum tuum hæc reconde; nam si auctorem consideres, dignus est cui hoc præstes; *si molem operis, ideò contraxi, vt fieret* jugum suaue & onus leue. *Ecce, adest præ foribus Monasterij tui, hospes hic Belga, testimonium habens Regum & Imperatorum non sigillo, sed corde signatum, & quia antehac apud te sat benè habitus fuit, ideò gratissimum sibi repetit hospitium. Inaudijt forsan al-*

lata fuisse nuper Româ Ochsenhusium, te procurante, & Apostolica sede consentiente, trium Sanctorum corpora, S. Innocentij Subdiaconi & Martyris. S. Maximi Martyris, & S. Emerentianæ Virginis ac Mart. horum famâ excitus peregrinatum fortasse venit, & communi pietati suam quoq; superaddi desiderat. Quod si ergo juxta monitum Legislatoris nostri S.mi Benedicti, omnes superuenientes hospites, tanquã Christus suscipiendi sunt, si omnibus congruus honor exhibendus *est*, maximè tamen domesticis fidei & peregrinis; *Blosius, qui* caro & frater noster *est*, ex*cludetur*? Occurratur illi *obsecro* à Priore vel à Fratribꝰ cum omni

officio

officio Charitatis : *Sit Blosius in Choro, sit in Capitulo : sit in Refectorio, sit in cubiculis, sit in ore, sit in corde* : Vinum nouum amicus *hic* nouus, veterascet & cum suauitate bibes illud.

Quocirca Præsul Amplissime, si tibi fuerit otium inter tua negotia, his quinq; libellis vaca, Paradisum hunc inambula, siue ad auram post meridiem, *siue* jam lucis orto sidere : *habes hic quinq; areolas*, vt pascaris in hortis, & lilia colligas: *habes* quinque panes hordeaceos, vnde saturatis hominum quinque millibus, *adhuc* superfuerunt duodecim cophini fragmentorum, *quæ vix attigerimus. Blosium nemo satis legit, nisi qui sa-*

tis vixit. Vale Obseruandissime Domine, nobis omnibus, ordiniq́ nostro diutissimè superstes, & me filiorum tuorum infimum, tum aliâs, tum in precibus ex Blosio recitandis paterne commendatum habe. Ex ædibus S. Ioannis Baptistæ Vmendorffij, 21. Martij, ipso die magni Patriarchæ nostri Benedicti. Anno 1625.

R^{ma}. P. T.

Filius in Christo
Obseruantissimus.

F. ROMANVS HAY.

Bene-

Beneuolo Lectori S. P.

CApe Blosium amice Lector, toties excusum, excussum nunquam. Nihil hoc noui est, inquies. Fateor nihil hîc esse noui, sed multum boni. Qui noua quærunt, & *mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt*: talibus non vacat legere Blosium. Nonne *vetus melius est*? quid noua quæris? Imo & nouum do (præsertim vbi tu nouus es.) noua editione totum in quinque partes diuisum. Commodum tuum attendi, vt libellos hos & libentius legeres, & leuius ferres. Dum eos perlegis, optarem omnes litteras, in folio (vt vocant

cant) regali, maiuſculis expreſſas eſſe; dum eos in ſinu portas, vellem inſtar Iliadis Homerianæ nuci poſſe includi, vt neq; portando querereris de mole, neq; legendo de typi exiſitare. Quod dum conſequi nequeo, ad multorum inſtantiam in mediocres auctorem diſſecui partes, & in eam formam redigi curaui, vt facile tecum portares, quia minimè vaſta; & commode legeres quia ſic gratior eſſet. Nemo in integrum bouem facilè dentes mittere ſolet, ſed in fruſta diuiſum, elixum, & denuò per cultellum in bolos numeratum, ſine labore mandimus. Senes edentuli hos ipſos bolos vlterius

in pultem pænè comminuunt.
Ita delicatum est hoc sæculum:
multis indiget, & pauca vult.
Consenuit nempe iam mūdus,
querulosus & edentulus est,
nauseabundo stomacho volumina
reijcit; nisi hæc in frusta
concidas, manum non admouet,
desperat intuitu molis: in
partes seca, & gratias age si legerit:
da compendium compendij,
da quintam (vt aiunt) essentiam,
& fortè satis facies Lectori sed
non Auctori. Delirat nimirum
Mundus, dum ex arboribus leuia
folia legit, & graues fructus
aspernatur. *In promptu causa
est &c.*

Habes igitur Lector quin-

que

que partes, in quarum Primâ ſex opuſcula ſpiritualia, doctrinalia, digeſſimus. In ſecunda, omnes Bloſij preculas à ſuis opuſculis ſeparabiles, ordine diſpoſuimus, vnde ampliſſimã orandi ac meditandi materiam ſumere licebit: adiunximus in fine, vt cæteris hæc pars æqualis euaderet, ſpeculum Monachorum, genuinum procul dubio Bloſij partum. Tertia rurſum ſpirituales quoſdam Tractatus ad vitam piè inſtituendam exhibet. Quarta vitam ac Paſſionem Chriſti Domini pulcherrimo tibi digeſtam ordine, eiuſque ſingula capita in ſuos numeros, ob vtilitatem contemplari volentium diſtributa,

mon-

monſtrabit: cui poſtremo Farraginem vtiliſſimarum Inſtitutionum, & Faculam pro conuertendis Hæreticis ſubmiſimus. In quintã eamq; poſtremam partem collectanea Pſychagogica, cæteraque controuerſiſtica ſcripta reiecimus. Noueris autem Auctorem iſta nequaquam ſolis ſcripſiſſe Monachis, ſed & ſæcularibus, imo coniugatis, & maximè peccatoribus pœnitentibus conſolationem ac ſpem veniæ conſequendæ, ingerere voluiſſe. *Quaſi apis argumentoſa,* plenus eſt melle. Noli timere; ſperare te jubet, quod vix credas: Si bonæ voluntatis homo ſis, non eſt quod verearis infernum

cum

cum ibi nil ardeat nisi mala võluntas. Si malæ voluntatis es, lege hic, vt fias bonæ. *Tolle, lege; tolle, lege;* non te pœnitebit: nemo Blosium legit vnquam, qui se legisse noluerit. Sed fortè pretium causaberis? At, *quam dabit homo commutationem pro anima sua?* Idcirco eme, vt verè ditescas. Non erit opus promere tria talenta Attica, qualibus Aristoteles paucos Speusippi libros post eius mortem emit: non proferes decem millia denariorum, quibus Plato Philolai Pythagorici libros mercatus est. Blosium iam tantillum effectũ, maiori pretio dignum, longè minori comparabis, cuius te

mori-

morientem minimè omnium pœnitebit. Mihi sanè

Spiritus hic vacuas prius extenuandus in auras
Ibit, & in tepido deseret ossa rogo,

quàm Blosium deseram: timeo ne Deum desererem, aut ille me. Vale pie Lector, & quod diceris esto.

Aubertus Myræus in Elogijs Belgicis.

LVdouicus Blosius, *genere Nobilis, professione Monachus Ord. S. Bened. Monasterij Lætiensis in Belgio*, cum Louanij studijs insudaret, absens Ægidij Gibbi Abbatis decrepiti Vicarius, communi Fratrum suffragio, & Rom: Pon-

Pontifice approbante, ætatis anno secundo & vicesimo deligitur. Biennio post, demortui locum excipiens, collapsam apud suos disciplinam restituere cœpit. Quo factum, vt suis decreta Pauli III. Pont: Max. diplomate firmata proponeret. Estque hodie Belgica inter cœnobia Lætiense nulli secundum, cùm ob disciplinæ Monasticæ obseruantiam, tum ob Bibliothecæ veteris, ac potissimum sacrarum Reliquiarum custodiam. Cæterum Blosius, vsus P. Ignatij Loiolæ in ipsis Societatis initijs per litteras familiaritate, eundem in pietatis negotijs identidem consuluit, & ab omni ambitione longè remotus Cameracensem Archiepiscopatum à Carolo V. Cæsare, cui ab Eleemosynis olim fuerat, oblatum, constanter repudiauit &c. Scripsit Ascetica, *& cat*: quæ omnia Iacobus Froius discipulus

eius

eius & post Abbas Hasnoniensis com-
modo publico à se collecta, luce do-
nauit. Atq; his quidem pietatis, men-
tisque in Deum exercitationibus, Blo-
sius sic orbem impleuit, vt & Carolus
Imperator eas in sinu, non secus atque
Alexander ille Magnus in narthecio
Homeri Iliadem gestârit, atque in so-
litudinem ad D. Iustum, abdicato Im-
perio, sponte se abducens, assiduò
lectitârit. Cuius vestigijs pijssimus in-
sistens filius Philippus II. morti & i-
pse vicinus, vnicæ filiæ Isabellæ Cla-
ræ Eugeniæ, Belgarum nunc Principi,
familiares hosce libellos sibi auscul-
tanti quotidie legendos præcepit.
Obijt ipse Blosius anno salutis 1566. *an-
nos natus vndesexaginta, hoc sibi posi-
to à suis Epitaphio:*

Qui

Qui tres exactè linguas callebat, ab ipsa
Ephebia, virtutum & omnium narthecium,
Blosius heu cecidit, tumbaq́ reconditur ista,
Nostri decus, miraculumq́ seculi.
Qui legis hæc, vita functo bona cuncta precare,
Et te para ad summi tribunal Iudicii.

ELEN-

REVERENDISS^mo. IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, D. FRANCISCO Quignonio, Titul. sanctæ Crucis Cardinali, Ludouicus Blosius, humilis Abbas Monasterij Lætiensis, S. D.

GO hisce diebus incompto vulgariq; stylo, Canonem vitæ Spiritualis mihi conscripseram, Præsul integerrime: mihi eum ex diuersis Patrum monumentis collegeram, vt semper haberem ad manum veluti breuem quandam amussim, ad quam vitæ meæ rationem exigerem. Id quicquid est opellæ, offe-

ro dicoq́; tuæ humanitati: hoc leuidensi munusculo tuam venerandam Sanctitatem saluto. Non est quod verear ne offendaris impolita libelli dictione, maximè quum sis studiosissimus atq; amātissimus sacrarum literarum, quas non sermonis exterior ornatus, sed interior veritatis fructus commendat. Omnino futurum confido, vt hæc facile admittas, quæ ineleganter quidem, non tamen inutiliter fortè, scripta sunt. Sanè talem me esse profiteor, qui aliquid facundè dicere neq; possem si vellem, neq; vellem si possem. Pietati admodum amica est simplicitas, fitq́; nescio quo pacto, vt verba curiosius exculta cor plerunq; non tam penetrent, quam demulceant.

ant. Totum opuſculum nihil aliud eſt, quàm farrago quædam priorum documentorum. Ego illud partitus ſum in capita, vt lector ſubinde interquieſcat & reſpiret. Dominus noſter Ieſus Chriſtus tuam R.P. fælicem ſeruare dignetur. Datum Lætijs, Calendis Maij, Anno à Chriſto nato, M. D. XXXIX.

CANONIS VITÆ SPIRITVALIS.

CAPVT I.

De venia nunquam deſperandum.

DEVM time & ama. Omni diligentia custodi cor tuum: vbique cura, vt illud purum habeas. Semper ſolicitus eſto, ne peccando ipſum Dominum offendas: verun-

quando quidē fuistis, sed abluti estis: sed sanctificati estis: sed justificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri. Non potes bonitati illius nimis fidere, modò non abutaris ea ad peccandi facilitatem. O si scires quàm paratus sit ipse Christus Domin⁹ sua innocentia Deum patrē placare, eiq; recōciliare suos electos, qui ex humana fragilitate peccarunt, & statuunt deinceps peccata vitare. *Noster aduocatus est, & loquitur pro nobis*: vt malorum pœnitentes, facillimam semper obtineamus veniam. Sic enim Ioannes electus ille

1. Ioh. 2. discipulus ait, Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Igitur scelera tua non pusillanimē, sed humilem te efficiant: quandoquidem jam id quod malum est odisti, & Deo placere desideras.

CAP.

CAP. II.

Omnibus ex animo pœnitentibus obuia est Dei misericordia.

IVxta scripturæ admonitionem: *Senti de Domino in bonitate.* Non crudelē, non inexorabilem illum esse suspiceris: sed eum esse pium, clementem, his qui ex corde resipiscunt, quiq; bonæ voluntatis sunt, crede. Cognoscit enim figmentum suum, contemplatur imaginem suam, considerat fragilitatem nostram, errorem nostrum, cæcitatem nostram. Quod aut terribilis esse, aut in furore impios arguere dicitur, non propter se, sed propter illos dicitur, qui sancto pudore abiecto, in vitiorū sordibus persistunt: quorū ipse peccata sua dulcedine atq; puritate alienissima propulsat ac punit: trāquillus interim & suauis in se permanens. Tu igitur dum illum cogitas, omnem Sap. 1.

cum ibi nil ardeat nisi mala võluntas. Si malæ voluntatis es, lege hic, vt fias bonæ. *Tolle, lege; tolle, lege;* non te pœnitebit: nemo Blosium legit vnquam, qui se legisse noluerit. Sed fortè pretium causaberis? At, *quam dabit homo commutationem pro anima sua?* Idcirco eme, vt verè discas. Non erit opus promere tria talenta Attica, qualibus Aristoteles paucos Speusippi libros post eius mortem emit: non proferes decem millia denariorum, quibus Plato Philolai Pythagorici libros mercatus est. Blosium iam tantillum effectũ, maiori pretio dignum, longè minori comparabis, cuius te

mori-

morientem minimè omnium poenitebit. Mihi sanè

Spiritus hic vacuas prius extenuandus in auras
Ibit, & in tepido deseret ossa rogo,

quàm Blosium deseram: timeo ne Deum desererem, aut ille me. Vale pie Lector, & quod diceris esto.

Aubertus Myræus in Elogijs Belgicis.

LVdouicus Blosius, *genere Nobilis, professione Monachus Ord. S. Bened. Monasterij Latiensis in Belgio*, cum Louanij studijs insudaret, absens Ægidij Gibbi Abbatis decrepiti Vicarius, communi Fratrum suffragio, & Rom: Pon-

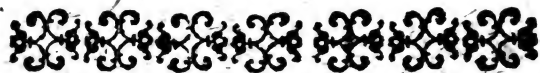
Pontifice approbante, ætatis anno secundo & vicesimo deligitur. Biennio post, demortui locum excipiens, collapsam apud suos disciplinam restituere cœpit. Quo factum, vt suis decreta Pauli III. Pont: Max. diplomate firmata proponeret. Estque hodie Belgica inter cœnobia Lætiense nulli secundum, cùm ob disciplinæ Monasticæ obseruantiam, tum ob Bibliothecæ veteris, ac potissimum sacrarum Reliquiarum custodiam. Cæterum Blosius, vsus P. Ignatij Loiolæ in ipsis Societatis initijs per litteras familiaritate, eundem in pietatis negotijs identidem consuluit, & ab omni ambitione longè remotus Cameracensem Archiepiscopatum à Carolo V. Cæsare, cui ab Eleemosynis olim fuerat, oblatum, constanter repudiauit &c. Scripsit Ascetica, *& cæt*: quæ omnia Iacobus Froius discipulus

eius

eius & post Abbas Hasnoniensis com-
modo publico à se collecta, luce do-
nauit. Atq; his quidem pietatis, men-
tisque in Deum exercitationibus, Blo-
sius sic orbem impleuit, vt & Carolus
Imperator eas in sinu, non secus atque
Alexander ille Magnus in narthecio
Homeri Iliadem gestârit, atque in so-
litudinem ad D. Iustum, abdicato Im-
perio, sponte se abducens, assiduò
lectitârit. Cuius vestigijs pijssimus in-
sistens filius Philippus II. morti & i-
pse vicinus, vnicæ filiæ Isabellæ Cla-
ræ Eugeniæ, Belgarum nunc Principi,
familiares hosce libellos sibi auscul-
tanti quotidie legendos præcepit.
Obijt ipse Blosius anno salutis 1566. *an-
nos natus vndesexaginta, hoc sibi posi-
to à suis Epitaphio:*

Qui

*Qui tres exactè linguas callebat.
ab ipsa
Ephebia, virtutum & omnium narthecium,
Blosius heu cecidit, tumbaq; reconditur ista.
Nostri decus, miraculumq; sæculi.
Qui legis hæc, vita functo bona cuncta precare,
Et te para ad summi tribunal Iudicis.*

REVERENDISS^{mo}. IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, D. FRANCISCO Quignonio, Titul. sanctæ Crucis Cardinali, Ludouicus Blosius, humilis Abbas Monasterij Lætiensis, S. D.

GO hisce diebus incompto vulgariq; stylo, Canonem vitæ Spiritualis mihi conscripseram, Præsul integerrime: mihi eum ex diuersis Patrum monumentis collegeram, ut semper haberem ad manum veluti breuem quandam amussim, ad quam vitæ meæ rationem exigerem. Id quicquid est opellæ, offe-

ro dicoq́ tuæ humanitati: hoc leuidensi munusculo tuam venerandam Sanctitatem saluto. Non est quod verear ne offendaris impolita libelli dictione, maximè quum sis studiosissimus atq; amãtissimus sacrarum literarum, quas non sermonis exterior ornatus, sed interior veritatis fructus commendat. Omnino futurum confido, vt hæc facile admittas, quæ ineleganter quidem, non tamen inutiliter fortè, scripta sunt. Sanè talem me esse profiteor, qui aliquid facundè dicere neq; possem si vellem, neq; vellem si possem. Pietati admodum amica est simplicitas, fitq́; nescio quo pacto, vt verba curiosius exculta cor plerunq; non tam penetrent, quam demulceant.

ant. Totum opuſculum nihil aliud eſt, quàm farrago quædam priorum documentorum. Ego illud partitus ſum in capita, vt lector ſubinde interquieſcat & reſpiret. Dominus noſter Ieſus Chriſtus tuam R.P. fælicem ſeruare dignetur. Datum Lætijs, Calendis Maij, Anno à Chriſto nato, M. D. XXXIX.

CANONIS VITÆ SPIRITVALIS.

CAPVT I.

De venia nunquam deſperandum.

EVM time & ama. Omni diligentia custodi cor tuum: vbique cura, vt illud purum habeas. Semper ſolicitus eſto, ne peccando ipſum Dominum offendas: ve-

runtamen si peccaueris, de eius misericordia non diffidas. Quantumuis multa atque enormia fuerint peccata tua, nunquam de venia desperaueris. Corruisti? Surge, conuerte te ad Medicum animæ tuæ: & viscera pietatis eius tibi patebunt. Iterum corruisti? iterum surge, geme, clama: & miseratio Redemptoris tui te suscipiet. Corruisti tertio, & quartò, & sæpius? surge rursum, plange, suspira, humiliare: & Deus tuus non te deseret. Nunquam despexit, neq; despiciet vnquam cor contritum: nunquam reiecit, neq; reijciet vnquam confugientes ad se per verã pœnitentiam. Si non desinis surgere; ille non desinet te excipere. Quare etiamsi centies, et si millies, intra vnius horulæ spatium lapsus fueris, toties cum sanctâ veniæ spe resurge, quoties cadis; & resurgens gratias age ipsi Domino, quòd te

vel

vel grauius corruere, vel in ruinam diutius jacere non permiserit. Etiamsi post innumera gratiæ beneficia accepta, Deum (quod absit) abnegaueris, & eius sacramentam pedibus conculcaueris: agnosce humiliter culpam, detestare facinus, animo propone non amplius peccare, firmiter statue melius viuere: & de venia securus esto. Neque enim tua malitia aut infirmitas tanta esse potest, vt misericordiam Dei superet, quæ modum & terminos non nouit. Deus est omnipotens, pari facilitate innumeras peccatorum myriades in momento remittit, sicut vnum peccatum. Est & benignissimus: omnino vult tibi parcere, vult esse propitius, si vis humiliari, si vis à peccatis abstinere, vitamq; corrigere. Ergo non te conturbet delictorum præteritorum memoria: sed consolentur verba Apostoli dicentis. *Hæc ali-* 1. Cor. 6.

quando quidē fuistis, sed abluti estis: sed sanctificati estis: sed justificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri. Non potes bonitati illius nimis fidere, modò non abutaris ea ad peccandi facilitatem. O si scires quàm paratus sit ipse Christus Domin⁹ sua innocentia Deum patrē placare, eiq; recōciliare suos electos, qui ex humana fragilitate peccarunt, & statuunt deinceps peccata vitare. *Noster aduocatus est, & loquitur pro nobis*: vt malorum pœnitentes, facillimam semper obtineamus veni-
1. Ioh. 2. am. Sic enim Ioannes electus ille discipulus ait, Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Igitur scelera tua non pusillanimē, sed humilem te efficiant: quandoquidem jam id quod malum est odisti, & Deo placere desideras.

CAP.

CAP. II.

Omnibus ex animo pœnitentibus obuia est Dei misericordia.

IVxta scripturæ admonitionem: *Senti de Domino in bonitate.* Non crudelē, non inexorabilem illum esse suspiceris: sed eum esse pium, clementem, his qui ex corde resipiscunt, quiq; bonæ voluntatis sunt. crede. Cognoscit enim figmentum suum, contemplatur imaginem suam, considerat fragilitatem nostram, errorem nostrum, cæcitatem nostram. Quod aut terribilis esse, aut in furore impios arguere dicitur, non propter se, sed propter illos dicitur, qui sancto pudore abiecto, in vitiorũ sordibus persistunt: quorũ ipse peccata sua dulcedine atq; puritate alienissima propulsat ac punit: trãquillus interim & suauis in se permanens. Tu igitur dum illum cogitas, omnem Sap. 1.

terroris aut amaritudinis conceptum exclude: & ipsum misericordissimo benignissimoq́; oculo intueri ea quę creauit, persuasum habe: qui etiam ita tibi intendit, ita tui curam jugiter habet, quasi tu solus in toto terrarum orbe viueres. Timeant Dei justitiam ac furorem, qui ad Deum non conuertuntur, peccata peccatis cumulant, & dicunt, quid feci? qui *nolunt intelligere vt bene agant*. Hi. n. ad iram eius spectant, quamdiu tales permanent. At peccatores qui in se reuersi surgunt, atq; ad patrem misericordiarum conuersi ex corde dicunt: *pater peccaui in cœlum & coram te*, miserere mei: hi inquam peccatores confidant in Domino. Nam ipse proculdubio eos suscipiet, susceptosq́; justificabit, & justificatos in regnum suum aliquando admittet. Comprehendi non potest quanta charitate, quàm pater-

Psalm. 35.

Luc. 15.

nis visceribus vbiq; nostram salutem ipse desideret ac procuret. Nulla vnquam mater tam tenerè dilexit filium vteri sui, quàm tenerè ille nos diligit. Fasciculus stuparum in ingentem ignem missus, non ita repentè incenditur, quàm repentè Deus peccatis nostris, propter ineffabilem pietatem & misericordiam suam, ignoscit, dum verè nos pœnitet vitæ malè actæ, dumq; ad eum humiliter conuersi veniam petimus, integra voluntate statuentes melius deinceps viuere. *Neq; enim vult mortem peccatoris, sed magis vult vt conuertatur* peccator *& viuat.* Ezech. 18. *Si confiteamur* (inquit scriptura) *peccata nostra, fidelis est & justus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.* 1. Ioh. 1. Quantò plura, quantò grauiora sunt ipsa peccata quæ condonat, & quantò indigniores miserabilioresq; sumus nos

quibus ignoscit: tantò gloria eius magis elucescit. Et quis inenarrabilem bonitatem illius dignè admirari, quis pro ea dignè gratias agere queat? Nam quum nemo ad salutem perueniat, qui non vel tantillum charitatis habeat, vt ex amore Dei saltem in extremo vitæ positus pœnitentiam agat, auerseturque peccata: ecce ipse misericordissimus, hominumq́; amantissimus Deus, sæpe se vsque adeò benignum & amabilem etiam desperatissimis peccatoribus (quos alicuius virtutis merito insignitos esse cognoscit) sub mortem exhibet, vt illi ex intimis præcordijs doleant, quòd offenderint tam pium conditorem atque redemptorem. Per quam, nimirum pœnitentiam, apti redduntur ad salutem consequendam, & peracta tali peccatorum purgatione, qualem diuina justitia requisierit, in æternũ cœlestis regni gaudium introducuntur. Profe-

fectò in altissimo secretissimoque profundo latet fons ille inexhaustus, vnde tanta pietas ad nos dimanat, vnde tanta misericordia super nos effunditur: de qua qui desperat, Deum bonum & veracem esse negat, in spiritum sanctũ blasphemus est. Diabolus hoc malignitatis dolo ferè vti consueuit, vt ei qui peccare statuit, ipsum Dominum clementissimum & misericordissimum esse polliceatur: vbi verò peccato admisso pœnitentiam agere voluerit, jam illum implacabilem nimiumq; seuerum esse, modis omnibus suadeat. Sed audiendus non est callidus impostor. Quare bono esto animo, & nihil te à sancta spe deijciat, quantumcunque etiam peccaueris. Veruntamen vide ne tu illum fallas, & veniam indubitatam tibi promittens, in malis perseueres, resipiscereque differas. Nam multi hac persuasio-

one decepti pereunt. Tibi quidem promittitur peccatorum remiſſio, ſi etiam in extremo vitæ articulo poſitus, verè, id eſt, ex amore Dei quàm metu ſupplicij pœnitentiam egeris: non tamen tibi promittitur futurum, vt tunc verè pœnitentiam agas. Sanè huiuſmodi pœnitentia, quæ vſque ad vitæ extremum differtur, dubia admodum eſt, non ſemper vera eſt. Vt igitur morte præſente ſecurus hinc emigres, pœnitentiam age, corrige vitam interim dum ſanus es, & adhuc peccare potes. Nam ſi tunc demum peccare deſinis, quando amplius peccare non potes, nõ tu peccata deſeris, ſed peccata te deſerũt.

CAP. III.

Ad Deum cum fiducia accedendum. Varia ratio delendi peccata, præſertim venialia. Diſcrimen inter eum qui ex infirmitate, & qui ex affectata negligentia peccat.

Si gra-

SIgrauiter ægrotas, si superbiæ, vanæ gloriæ, iracundiæ, inuidentiæ, gulæ, auaritiæ, vel cuiuslibet alterius vitij morbo periculosius laboras, non propterea spem salutis abieceris: sed accede cum fiducia ad cœlestem medicum, accede ad Iesum, roga vt manum adhibere dignetur Misericordissimus est, pijssimus est, non refugit, non à se repellit infirmos, non eorum consortium abhorret, sed vltra quàm dici possit eorum commiserescit. Omnino paratus est te sanare, modò morbum aperias, modò sanitatem ex animo desideres, modò te humilies, & in eo confidas. Non fueris etiam nimium pusillanimis, propter quotidiana peccata, quæ inuitus committis. Nam quemadmodum singulis diebus in multis saltem leuiter offendimus; ita quotidianas expiationes habe-

mus

mus in promptu, quibus huiuſce-modi peccata deleantur. Eſt ſancta confeſſio, eſt gemitus, eſt fletus, eſt ſacra lectio ſeu verbum Dei, eſt eleemoſyna, eſt hoſpitalitas, eſt oratio qua Domino dicimus, *Dimitte*

Matth. 6. *nobis debita noſtra: ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*: ſunt aliæ precationes, aliaque pietatis, miſericordiæ, & charitatis opera. Ergo culpam tuam agnoſce, plange, ſuſpira, renoua propoſitum: placidè ad hoc labora, vt ipſas offenſas euites: reliquum Deo committens, teq; in eum proijciens. Ipſe enim inſcrutabili ſapientiæ ſuæ cõſilio ſæpe huiuſmodi negligentiarũ næuos nobis inhærere permittit, vt ſemper humiliemur, & de nobis penitus diffiſi, in eo ſperemus: vtq; vitijs ipſis viriliter reſiſtentes, vtiliter exerceamur, & tandem glorioſè coronemur. Aliud eſt labi in leuia peccata ex occaſione, aut humana

mana fragilitate duntaxat: & aliud labi ex affectata negligentia. Nam qui ex infirmitate sola delinquit, dum liber apud semetipsum est, odit vitia, eorumq́; vitat occasiones: quando tamen sese offerunt ipsæ occasiones, facilè aut linguæ incōtinentia, aut sensuum nimia libertate, aut passione affectioneque indigna, aut consimili aliqua transgressione offendit, sed mox vt ad se redierit, dolet, & penitus auersatur vel minimam peccatorum labem, ob idq́; veniam repentè consequitur. Ille verò qui ex affectata negligentia peccat, dum malorum occasionibus è medio sublatis, liber apud semetipsum esse potest, miris modis concupiscit easdem occasiones, illisq́; plurimùm afficitur, non sanè propter peccatū, sed propter oblectationē. Labitur quidē & ipse ex fragilitate fortassis, sed non ex mera fragilitate. Qui tamen

si sta-

si statim post culpam admissam innouato proposito verè pœnitentiam ageret, ipse quoque celerrimè obtineret delicti remissionem. Multos etiam grauiter corruere sinit Deus, vt proprio casu eruditi, meliores reddantur. Nemo tamen post ruinam melior resurgit, quàm futurus erat, si & non cecidisset, & omnia illa eadem bona, quæ post lapsum facit, non labendo faceret. Scito autem quia ipsa leuiora peccata efficacius in te delebuntur, si culpam agnoscens, humiliter & amanter te ad Deum conuerteris, quàm si ea morosius apud temetipsum pertractare, & in eorum cõsideratione diutius cum pusillanimitate occupari volueris. Siue grauia, siue leuia sint, constanter permane in sancta erga Deum fiducia: proijciens illa in abyssum misericordiarum eius, vt ibi penitus absumantur & depereant. *Nihil enim* *dam-*

Rom. 5.

damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant: quin potius justificati in sanguine eius, salui erunt ab ira per ipsum.

CAP. IV.

Vera contritio quæ sit, Christi ac nostra in Christo & per Christum merita. Satisfactio optima.

NOn conturberis quòd pro ipsis delictis tuis non possis fortè offerre Deo sensibilem cordis contritionem. Nam si dolor in ratione & voluntate est, si verè tibi displicet quòd benignissimum Deum tuum offenderis, si doles quòd non magis doleas, si statuis deinceps melius viuere, istiusmodi contritio Domino gratissima est, licet cor aridum permaneat. Posset mens etiam in momento sic odisse pec-

peccatum, vt mox, adepta perfecta venia, cœlis digna efficeretur. Si desunt exteriores lachrymæ, non desint interiores: sine illis potes peccata tua plãgere ac placere Deo sine his non potes. Non autẽ cares interioribus lachrymis, quando ex animo tibi displicet Dei offensio, quãdo mẽte prorsus auersaris vitia, quãdo Deum magno affectu quæris, & ad eũ suspiras. Quicquid bonorum operũ potes perficere, diligenter perfice: non tamẽ eo animo quasi tu ex re ꝓ peccatis tuis dignè Deo satisfacere valeas: sed omnia perage, vt illi placeas, quẽ offendisti. Dominũ Iesum precare, vt ipse sua iñocentissima passione tuas iniquitates delere, & pro eis corã Patre suo satisfacere dignetur. Salutẽ tuã constitue in adoptione filiorũ, quam per incarnationem & pretiosi sanguinis effusionem mortemq; illius consequuti sumus. Sanè non nega-

negamus, neque reijcimus operum merita, quòd modò faciunt hæretici: sed dicimus spem omnem præcipuè in meritis Iesu Christi esse reponendã. Nos pusillanimes & deiectos hæc verba beati Pauli Apostoli releuare debẽt: *Fidelis*, inquit, *sermo, & omni acceptione dign⁹, quia Dominus Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & emundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Secundum misericordiam suam saluos nos fecit; vt justificati gratia ipsius, hæredes simus secundũ spem vitæ æternæ.* Prorsus fidelis sermo. Ipse quũ Deus esset, etiã homo propter nos fieri voluit: propter nos natus, passus & mortuus est: propter nos resurrexit: propter nos ascendit in cœlũ. In eo jam resurreximus: in eo misera hæc caro jam resuscitata, & à

1. Tim. 1.
Tit. 2.
Tit. 3.

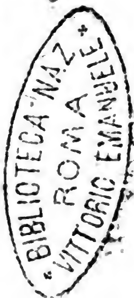
& à corruptione liberata est: in eo jam conscendimus in cœlum, & hæreditatē regni obtinemus. Quo enim caput præcessit, sequetur & reliquum corporis. Planè sermo omni acceptione dignus, suauiter penetrans ipsas medullas interioris hominis. Nostra humilitas, qua indignitatem propriam agnoscimus, & qua imperfecta viliaq; esse judicamus ea quæ rectè facimus, nostra item erga Deum pia fiducia qua in eo speramus, merita vitæ ac passionis eius extollentes, præcellit omnis satisfactionis nostræ labores. Necesse tamen est, vt semper faciamus quod commodè facere possumus, & recta quæ agimus, non nobis, sed illi adscribamus, sine quo nihil facere possumus. Ipse Dominus bonum dat: & quod donauit, coronare vult.

CAP. V.

Præsens remedium aduersum pusilla-

nimitatẽ ortam ex memoria præteritorum peccatorum, & earum tentationum importunitatem, quæ tum fidem, tum Dei judicia, &c. spectant.

SI te persequitur diabolus, si suis sordibus spiritum tuum affligit, si ea quæ aliquando volens admisisti, jam inuitus tolerare cogeris, id te non perturbet. Quicquid præter voluntatem tuam sustines, non te perdet, neque Deum tibi reddet offensum. Oportet enim peccatum esse voluntarium, quod si voluntarium non est, etiam peccatum non est. Resiste, renitere, voluntatem tuam à consensu serua liberam: & sine deinceps diabolum atque carnem furere. Quamuis in inferioribus, ferinisq; animæ nonnunquam vel oblectatio vitiosa ex prosperis, vel tristitia inordinata ex aduersis oriatur, quamuis inanis gloriæ, iræ, vel cuiuslibet alterius vitij

vitij impetum in te sentias, quamvis ad obediendum minus paratum te inuenias: id nihil profectui spirituali obest, nihil vitæ integritatē minuit, modò in superiori mentis ratione quietus imperturbatusq́; perseueres, & voluntate Deo adhæreas: nusquam consentiens absurdis affectionum passionumq́; motib⁹. Eaq́; quæ ad fidē spectant, certiora esse credito, his quæ oculis cernuntur. Quod si nolens veluti vacillare nutareq́; cœperis, cōfuge ad Deum, & humiliter exclama: *Credo Dñe, adiuua incredulitatē meā*. Ipsum Satanam impia vel fœda suggerentē cōtemne. Oppone salutiferū dominicæ crucis signū: & cogitationē tuam à pestilenti suggestione auertēs pium aliquid apud te pertracta. Indignū existima illū, cui obgañienti respondeas. Quod si vacat & libet aliquid dicere, dicito istud, aut simile quippiam: Obmutesce os impudens:

Marc. 9.

pudēs: abi scelestè cū tua impietate, tuaq; spurcitia. Ego te non audio: nihil mihi tecū ô infœlix. Deo quoque dicito: Dñe adiuua me: ego enī malim millies mortē subire, quàm iniquitati cōsentire: malim hic non viuere, quàm te offēso, tuaq; gratia perdita, malè viuere. Si ad vanā gloriā allicit animū serpens astutus, recole peccatorum tuorū multitudinem atq; enormitatem: si diffidentiam suadet, veniat tibi in mentm abyssus misericordiarum Dei, & singularis ipsius erga te amor ac pietas. Si inepta aliqua insusurrauerit de prædestinatione, aut de alijs sanctæ Trinitatis consilijs atque judicijs, quæ à nobis perquiri non debent, tu spretis & consputis canis impuri latratibus, conuerte te ad Deum, & eius dispensationi ac pietati oīa cōmitte: prorsus persuasum habens illum tuę salutis esse desiderātissimum. In laqueū periculosum

se inij-

se inijciunt, qui ipsa Dei judicia temerè perscrutari audent. Certum est ea quæ facit, quæ ordinat, quæ permittit Dominus, esse justa: hoc tu crede; hic siste, nihil vltra perquirens. Si dormiens miseram illam colluuiem, aut alioqui aliquid minus honestum passus fueris, ne collabaris animo: neque enim tibi imputabitur, modò euigilans & rationis compos factus, illud quod sordidum est abomineris. Tibi, inquam, non imputabitur: quantumuis per impuritatem vitę prioris, occasionem eorum, quæ nunc pateris, videaris dedisse: Iam enim præteritorum peccatorum sarcinam per salutiferam confessionem deposuisti: jam te pœnituit anteactæ conuersationis, & eam corrigere studes. Igitur nihil istiusmodi te à stabilitate sanctæ fiduciæ præcipitet.

Ho-

CAP. VI.

Hominem alijs atq; alijs artibus appetit diabolus: à quo quamprimùm resiliendum: lapso, maturè resurgendum, & ad Deum confugiendum.

NOn quiescit versutus ille insidiator, sed omnia tentabit, vt tè vincere ac perdere possit. Maximè in initijs vel post initia melioris vitæ erit molestior: nempe quando adhuc atrocius in te desæuient passiones & affectiones vitiosæ. Aliquando interius, aliquando exterius bellum suscitabit: aliquando prosperis, aliquando aduersis insidiabitur, aliquando per ineptam lætitiam, aliquando per intempestiuam tristitiam parabit laqueos: aliquando nimia securitate, aliquando nimia deiectione molietur exitium. Aliquando recedet ad tempus, cessabitq;, vt paulò post,

te incautum grauius feriat. Aliquãdo clàm, & veluti sub prætextu pietatis sensim irrepens, dolos struet: aliquando palàm ex insperatò irrumpens, vulnus infligere tentabit. Aliquando repulsus iterum atque iterum insiliet, assiduéque imminebit: vt quem neque dolo, neque vi subuertere potest, vincat vel improbitate. Aliquando vsque adeò perplexus eris animo, & menti tuæ tanta caligo se offundet, vt nescias quid agere, quidúe de re præsenti sentire debeas: vnde fiet vt raptus in diuersa miserabiliter apud temetipsum fluctues. Aliquando spiritus, cor, sensusq; tui ita constringentur, deprimentur, & dissipabuntur, vt neq os ad laudem Dei aperire tibi libeat, neq; inter precandum attentus esse possis. Aliquando sic vndique affligêris, contunderisque calamitatibus: vt veluti Dei auxilio jam

jam

jam destitutus., & vmbra horro-
req; mortis circumseptus, dicas
cum Apostolo Paulo: *Supra modũ* 1. Cor. 1.
*grauati sumus, ita vt taderet nos vi-
uere.* Denique aliquando non vna
tantùm ex prædictis tentationibus,
sed plures, vel etiam omnes simul
te corripient, si permiserit Deus.
Nam nisi hic permittat, non tenta-
beris: quod si permiserit omnino in
grandem tuam vtilitatem permit-
tet. Tu verò aduersus ipsas tentati-
ones vigila: & velut in specula qua-
dam positus, diligenter circumspi-
ce qua hostis irruat vel obrepat.
Sæpe res admodum friuola, sæpe
rursum res eximiè sancta est, quæ
grandem tumultum periculosam-
que tentationẽ intus excitat, dum
minus vigilamus. Adeò etiam ea
quæ in se mala non sunt, nobis su-
specta esse debent. Semper quidem
sed potissimum in initijs tentatio-
num solers circũspectio necessaria

est. Nam hunc ferè ordinem seruare solet ipse hostis, vt principio simplicem rei concupitæ cogitationem animis nostris immittat: deinde vbi nobis placere conspexerit id quod ingerit, jam ipsam cogitationem vehementem implexamq; efficiat: mentem veluti vinculis quibusdam innectens, & eam vndiq; constringens. Si non resistimus quando adhuc liberi sumus: posteà vbi ille nos intus colligauerit, ægriùs resistemus: Veruntamen etiamsi initiò negligenter egerimus, nec sic quidem aduersario nos dedere, sed modis omnibus reclamare & reniti, vinculaq; fortiter excutere debemus. Igitur principijs quantum potes obsiste: non in tuo conatu, non in tua industria, sed in Dei misericordia confisus. Psalm. 6. *Nisi enim ille custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* Nisi jugiter te continue-

rit,

rit, non stabis: si manum subtraxerit, protinus corrues. Vt autem adsit per gratiam, vide ne tibi desis per socordiam. Voluntatis arbitrium (quod in te liberum est) gratiæ ipsius adiunge, simulq; cum ea labora. Quod si contigerit te tentatione victum corruere, culpam ne reieceris in Deum, neque in diabolum, neque in fatum aliquod. Nam fata illa, fatorumúe necessitates, quas vel Ethnici, vel impij Christiani confingunt, pij Christiani prorsus negant & execrantur. Sicut dicebam, si tentatione victus corrueris & peccaueris, ne incuses Deum, qui author iniquitatis non est: sed te accusa, qui diabolo consensisti. Neq; enim aliquis te cogere poterat vt ei consentires, si consentire noluisses: te inquam accusa, & mox resurge. Nam quemadmodum fomenta & emplastra vulneribus maturè adhibita, car-

nem recens dissectam facilè redintegrant, seriùs verò adhibita, corruptam difficulter restituunt: ita tu, si post peccatum admissum statim pœnitentiam egeris ac resipueris, pristinam gratiam absq; magno labore recipies: si verò diu in ruina jacueris, non tam facilè te eriges, vtpotè ipso peccati pondere ipsaq; peccandi consuetudine interiorem tuum hominem deprimente, vimque faciente. Ne ergo diabolus te superet, ad Deum semper confugito, eum inuoca, sub alas protectionis eius te recipe: geme, & suspira coram eo. Hęc enim faciens non vincêris: aut si aliquando prostratus fueris, resurgens non peribis. Si te non comprehendunt grauiores tentationes, agnosce misericordiam pij patris erga te, & gratus esto. Cogita ob id illum tibi parcere, ipsasque tentationes submouere, ne tu infirmior, eis succumbas.

CAP.

CAP. VII.

Cum vitijs nunquam non pugnandum. Eadem fœlicissimè vincuntur, si quis & secum recogitet & imitari conetur Christi patientiam, cæterasq; virtutes.

NVllam pacem, nullas inducias cum diabolo & vitijs admittas: sed aduersus ipsum diabolum infatigabili inuictoq; animo pugnato, & vitia pertinaci odio jugiter persequere. Quamuis enim durante huius peregrinationis exilio non possis sic effugere culpas & vitiorum illecebras, quin sæpius labaris implicerisq;: debes tamen ipsas offensas, siue graues siue leues sint, & semper odisse, & prudenter vitare. Igitur quicquid Deo displicet vbique detestare. Superbiam & cenodoxiæ pestē abominare. Turbulentos iræ, impatientiæque motus, & acres indignationis stimulos sedulò reprimè. Vtinam

verò non solùm reprimere, sed & (Dei gratia id concedente) prorsus extinguere eos valeas. Modicè nonnunquam irasci humanū fortè est: cæterùm iram atque odium seruare, planè satanicum est. Nulla alia ratione faciliùs impetus ipsius iræ coërcere & superare poteris, quàm si ad memoriam reuoces patientiam & mansuetudinem Christi Domini, Dei tui. Similiter nullo alio efficaciori remedio vlceribus superbiæ medeberis, quam si humilitatē eiusdem saluatoris tibi ob oculos animi ponas. Neque
Matth. 11. enim ipse sine causa dixit, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Pudeat discipulum animo intumescere atq; erigi, vbi videt magistrum esse humilem. Pudeat hominem ferocire & excandescere, vbi conspicit Deum esse mansuetum. Pudeat creaturam *repugnare, & nolle acquiescere*, vbi contempla-

tur

tur creatorem esse obedientem. Summa totius philosophiæ Christianæ hæc est: vt ducem nostrum Iesum per veram humilitatem sequi contendamus. *Nisi. n. efficiamur sicut paruuli, non intrabimus in regnum cœlorum.* Matth. 18. Quantò quis humilior existit, tantò Deo vicinior, & in perfectione Euangelica excellentior est. Beati qui ex eorum numero esse merentur, quos mundus pro stultis, Deus pro sapientibus habet. Quemlibet libenter audi: patere vt quilibet te doceat atq; moneat, etiamsi junior inferiorq; sit Neminem despexeris: sed omnes tibi præpone, omnibus te ex corde subijce. Licet. n. aliqui modò mali sint: possunt tamen Dei pietate in momento boni vel etiam optimi fieri. Et nonnunquam hi, qui imperfecti videntur, singulares aliquas virtutes in se latentes habent, quibus Deo maximè placent.

Omnino tibi persuade nullũ quantumuis impium, quantumuis vitæ flagitiosæ peccatorem esse, qui non multò te sanctius viueret, si tantam à Deo gratiam accepisset, quantam tu accepisti. Nam hac ratione humiliter de te senties: hac ratione quoslibet tibi faciliùs præferes. Vtinam autem ad tantam animi depressionem peruenisses, vt non solùm cuiuis homini, sed & cuiuis creaturæ te submitteres, judicans indignum qui lumen videas, & quem terra sustineat, dignum verò in quo omnia injuriam sui conditoris vlciscantur.

CAP. VIII.

Omnis cenodoxiæ affectus exuendus. Nil præter vnam turpitudinem pudendum. Animi verè humilis, quid proprium.

FAuores ac laudes hominum despice. Non magnoperè affectes alicui placere, neque displicere per-

pertimeſcas: ſic tamen viuere ſtude, vt omnibus bonis, qui verè Deum diligunt, placeas. Si formæ elegantiam, ſi ingenij dexteritatem, ſi facundiæ gratiam Deus negauit, nō propterea nimiùm verecunderis. Etiam te non pudeat externæ humilitatis, quam Deus ſtatuſq; tuus à te exigit; ſed ob ſolum peccatum vehementer erubeſce. Ea, inquam, ſola te angant, quæ diuino honori & animarum ſaluti contraria ſunt. Quanquam verus Dei ſeruus rationabilem morum honeſtatē negligere non debet. Quando præclarum aliquid facturus es, ſi appetitus fauoris humani cor tuū corrupuerit, non ita perfeceris opus: ſed mutata intētione, Deo per id quod agis, inſeruire ac placere deſidera: vt ſi initium, vel etiam medium operis corruptum fuerit, finis non corrumpatur, ſed ſit integer. Quantumuis rem laudabiliter geſ-

ſeris, quantumuis titillet ac ſolicitet animum pruritus vanæ gloriæ, tu vitioſæ affectionis illecebris ratione contradicito, & mentem liberam atque quietam, quantùm in te eſt, ſeruato. Exiſtima te alterius perſonam tunc induiſſe, & non abs te, ſed ab altero factum eſſe, quod factũ eſt. Totum Deo tribue quod bonum & laude dignum eſt. Patienti libentiq; animo eos audire diſce, qui tibi vitia tua commonſtrant: exiſtimans illos rectius habere judiciũ, dum te reprehendũt, quàm habeas tu, dum te excuſas. Vtinã laudib[9] juſtis & vituperijs injuſtis non magis moucreris, quàm ſi de te non dicerentur: illas Deo prorſus adſcriberes, hæc tibi imputares, ipſiq; Domino committeres. Vtinam magis diligeres contumeliam pati, quàm laudibus euehi: id. n. tibi vtilius ſecuriuſq; eſt: niſi fortè non te, ſed Deum in te laudari amas. Sanè
qui

qui verè humilis eſt, magis optat vilis & abiectus haberi, quàm humilis aut ſanctus. Quum enim coram Deo agnoſcat ſe eſſe inutilem, indignum, atque ingratum peccatorem: non vtique alius cupit videri apud homines. Quando juſtè vituperaris, humilia te, paratam habe voluntatem corrigendi vitium quod in te eſt: & diuinæ diſpēſationi reliquum commendans; tranquillus permane. Si pacem ſpiritus tui in hominum ore, non autem in teſtimonio conſcientiæ tuę, Deoq́; tuo poſueris: facilè illa perdita perturbaueris. Habeant homines quod voluerint de te judicium: tibi ſatis ſit, vt illi placeas, qui ſcrutatur renes & corda. Veruntamen ad exemplum Apoſtoli Pauli *prouideto bona non ſolùm coram Deo, ſed & coram hominibus.* Rom. 12.

CAP. IX.

In aduerſis ad Deum eſt confugiendum:

dum: nec aliunde quàm ab illo omnia accipienda. Sortilegi fugrẽdi. diligendi persecutores. Speranda à Deo meliora.

MOx vbi tribulationem & aduersitatem aliquam suboriri senseris, conuerte mentem ad Dominum, eiq́; te prorsus committe: nihil obmurmurans, nullam iniuriarum rationem exposcens. Si libet conqueri, quicquid quærimoniarum velles apud homines deponere, id humiliter depone apud ipsum Dominum, pertractans cum eo tanquam cum pijssimo patre, præsentissimoq́; adiutore quicquid te angit. Propter eum æquanimiter oĩa perfer. Licet insidiẽtur dæmones, & tentationũ laqueos præparent, licet virtutis justitiæq́; iter laboriosum inuenias, licet iste obtrectet, & ille premat, licet frig⁹ incuruet & æstus vrat, licet stomachus debilis sit, & caput doleat, licet *in-*

Hab. 3.

gre-

grediatur putredo in ossibus tuis, & caro tua vermibus scateat, licet mēs obnubilata, & tenebris quibusdam obtecta caliget, instabilitateúe affligatur, licet spiritus tædio affectus dormitet, internoq́; gelu constringatur: tu patientiam vbique seruare memineris. Omnia aduersa amanter suscipe tanquam preciosissima xenia tibi à Deo transmissa: siue è cœlo, siue ab elementis, siue à diabolo, siue ab aduersarijs, siue à satanicæ artis ministro, siue à feris ea emerserint. Non existimes aliquid aliunde tibi euenire, quàm de diuina prouidentia atque dispensatione. Nisi enim Dominus permitteret, nihil acerbi vnquam patereris. Quando communis noster hostis beatum Iob damnis rerum & filiorum orbitate affecit, non dixit vir sanctus, Dominus dedit, diabolus abstulit: sed quid ait? *Dominus dedit, Dominus*

Iob. 1. *nus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.* In ipsis molestijs quas sustines, releuamen expecta, non à sortilegis, sed à creatore redemptoreq; tuo. Nam qui ad sortilegos & magiæ professores se conferunt nefaria consilia ab eis petituri, vtique Deo derelicto ad diabolum desciscunt. Si cognoscit Dominus corporis sanitatem tibi forè vtilẽ, eam proculdubio dabit postulanti: quod si eam non præstiterit, jam tu crede prorsus expedire animæ tuæ vt illa careas. Fidei inopia, imo verò extrema quædam demẽtia Christianos ad pestifera illa antidota quærenda protrudit. Et, ne putent se grauiter peccare, qui eò confugiunt, serpens callidus astutè curat vt in ipsis sortilegijs nomen Christi ac sanctorum eius plerumq; admisceatur, aliaq; diuina præscribantur. Nam nisi hoc pietatis melle

venenum superstitionis dilueret, non ita facilè Christianorum aliquis vellet illud bibere. Et quid ait scriptura? *Ne declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini.* Et rursum: *Non inueniatur in te qui ariolos sciscitetur, aut obseruet somnia atq; auguria: nec sit maleficus, neq; incantator: neq; diuinos consulat, & à mortuis quærat veritatem.* Hæc igitur execrare, & omnem spem in Deo tuo colloca. Non indigneris hominibus qui te lædunt: sed eos diuinæ dispensationis satellites esse agnosce, eos dilige, & Deo gratias age. Oculus cordis tui illum respiciat, qui molestijs exercere te sinit, magis quàm eos qui tibi molesti sunt. Quod dum præstare adniteris, si tua infirmitas aduersum te luctari, & odium in persequutores suggerere cœperit, tu ne cesseris: sed persiste & precare altissimum, vt vincere possis. Etiamsi ipse Dominus

Leuit. 19.
Deut. 18.

minus

minus te veluti à se proiecerit, & proiectum Satanæ quodammodo tradiderit, ita vt interius exteriusq; derelictus vndiq; extremis calamitatibus cingaris, vndiq; horrendis cogitationibus impellaris, vndiq; pressuris ineffabilibus discrutieris: nihil tamen sinistri suspiceris de pijssimi conditoris erga te dilectione: non propterea abeo discedere, nō præsentem tribulationem subterfugere, non inutile interdictumúe remediu n quærere, non alicui impuræ consolationi te tradere pares: sed nuda fide nudaq́; charitate illi adhærens, permitte te tundi & flagellari sicut ipse voluerit, & quàm diu ipse voluerit. Exspecta in silentio exitum rei secundum eius ordinationē atq; dispensationem: subinde dicens in corde tuo, Voluntas Domini fiat, mala enim esse non potest. Nihil, inquam, vacilles in sancto proposito, quamuis ille non

sta-

statim finem imponat tentationibus: sed plenus bona spe, inuictusq; animo perdura. Purgat, expolit, & probat te Deus, non deserit. *Prope enim est his qui tribulato sunt corde & humiles spiritu saluat.* Nescis tu modo fortassis quare ita te castiget & conterat: sed vbi ad eum perueneris, tum agnosces flagella ista, quibus iam te exercet, ex mero tui amore fuisse profecta. Nullam vnquam afflictionem, quantumuis exiguam, accidere permittit, sine eximio commodo eius qui illam sustinet, si patiens fuerit. Gratior illi est humilis internarum derelictionum tolerantia, quàm ingens deuotionis dulcedo. Non sinet te tentari vltra vires: modò non in te, sed in eo confidas: modo sis longanimis, & illius auxilium cum magna fiducia exspectes. Psal. 33.

CAP.

CAP. X.

Deo se totum resignet omni philautia reiecta, qui mentis tranquillitate potiri desiderat. Fortiter ferenda aduersa, etiamsi proprio vitio sint accersita.

NVnquam dixeris, Hæ vel illæ tribulationes mihi minus cõueniunt, alias ego commodius, & cum maiori fructu perferrem. Non inquam, tale aliquid in corde tuo cum impatientia dixeris, sed quæcunq; portanda Deus humeris tuis imposuerit, ea absq; mussitatione aliqua portato, & animæ tuæ maximè vtilia esse credito: sicut reuera maximè vtilia sunt. Ad hoc tibi jugiter enitendum est, vt voluntatem tuam, voluntati ordinationiq; diuinæ per omnia subdas atq; coaptes: & tuâ eâdem relictâ, illam ita promptè sequi consuescas, sicut vmbra sequitur corpus. Si in hunc mo-

modum sensuum & affectuum tuorum propensionibus propter Deum renunciare potueris, dici non potest quanta tranquillitate & pace fruêris. Videlicet etiam in hoc mundo paradisum quendam inhabitare incipies. Præposterus amor quo teipsum quæris, quo ad te ipsum reflecteris, quo te in teipso nō in Deo diligis, hic solus animam tuam turbat, inquinat, & ab intimo sponsi cœlestis amplexu impedit. Ex hoc peruerso tuijpsius amore, omnis confusio, & inordinatio, omne deniq; malum in te nascitur. Quantum in te minuetur atq; exstinguetur iste perniciosus amor, vi planè tantum in te morientur vitia, tantum in te crescet vera libertas, & verus amor Dei. Igitur non tu tibi ita deligas molesta quæ feras, vt rursum præscribas quæ non feras: sed quæcunq; Deus obuenire voluerit, ea parato animo suscipe.

pe. Etiam non perturberis, quod peccatis tuis ipsas aduersitates fortè accersieris: sed siue accersieris, siue nõ accersieris, tranquillus esto. Imputa quidem oĩa tuis iniquitatibus, & humiliare: veruntamẽ, sic vt dixi, non intempestiuè consterneris animo, sed mentis æqualitatẽ seruato. Dei tui passio pro peccatis tuis satisfaciat: tu verò pro amore ipsius Domini patere. Displiceat animo tuo malorum origo vitiosa: cæterùm ipsas angustias æquanimiter sustine, offerens eas altissimo in sacrificium. Sic enim erunt tibi veluti baptismus ad peccata tua abluenda efficacissimus, quin & gloriosissimum (vt ita dicamus) erunt martyrium.

CAP. XI.

Et corde credenda, & ore confitenda est veritas fidei, etiam inter atrocissima quæq; supplicia: quæ sicut

&

& reliqua opera nostra, magno cum fructu Deo commendantur, Christiq; meritis vnita offeruntur.

SI Deo permittẽte in eam veneris necessitatem, vt vel fidem Christianam negare, vel tormenta subire, atque adeo ipsam mortem oppetere cogaris, tu potius millies (vt sic loquamur) morere, quam aliquod nefandæ abnegationis verbũ aut signũ edas. Non tibi malè blandiaris, nõ dicas intra te, Ego infirmus sum, & tormenta horreo: quid verò mali admitto si timore compulsus, Christum ore vel signo negem, modò eum interim corde confitear & adorem? Nonne ipse animum potius respicit, quàm verba aut opera? Negabo exterius, intus nõ negabo. Erras, si tibi istud persuades. Scriptum enim est. *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Non solùm in occulto, sed & in aperto cõ- Rom. 10.

fitenda

fitenda est fides Christiana, dum ita
Luc. 12. res exigit. Dicit ipsa veritas, *Qui negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo.* Si negasti, perijsti à Deo, & à consortio fidelium præcisus, resectusq; es: nec iterum in eorum numerum recipieris, nisi fidem quam impiè abnegasti, ingenuè confitearis, ac Petrum Apostolum imitatus, pœnitentiam agas. Si pusillanimitati tuę metuis, declina opportunè persequutionem. Veruntamen si fugiens comprehensus vel interrogatus fueris, scito jam non esse tibi dissimulandum. Beatus ille martyr, qui animam humiliter patienterq; etiam cum pauore ac tristitia ponit, vel pro Christiana fide, vel pro proximi salute, vel pro justitia & veritate. Nam & Dominus noster volens consolari suos electos, qui ex fragilitate humana ad mortis exspectationem tędio affecti trepidant

pidant, transtulit in se eorum infirmitatem, quando imminente passione pauens ac mœrens dixit, *Tristis est anima mea vsq; ad mortem.* Mar:14. Quicquid molestiæ contigerit te sustinere, siue paruũ, siue magnum sit, tu illud consuesce mox commendare atq; offerre altissimo in laudem æternam, hæc aut consimilia dicens: Domine, ego hanc necessitatem, hanc miseriam, hoc impedimentum, hanc tentationem tibi commendo, & offero ad laudem nominis tui sempiternam: hanc calamitatem vnitam passioni & ærumnis vnigeniti tui tibi offero ad æternam tui gloriam. Licebit ad eundem modum offerre Deo quælibet opera aut exercitia. Hæc oblatio etiam in momento absq; verbis fieri poterit, nempe simplici dulciq; mentis in Deum intentione. Ingentem planè fructum ex istiusmodi consuetudine referes.

Sic enim ipsa opera tua, quæ ex se imperfecta viliaq; sunt, coniuncta meritis Christi, prorsus perfecta dignissimaq; efficientur.

CAP. XII.

Diuinæ prouidentiæ omnia tribuenda. Damnatur astrologorum vanitas. Deo se totum permittat homo.

PRouidentiam Dei vbiq; attende: in omni rerum euentu stabiliter ei innitere, nihil prorsus credens accidere, quod aut nullas, aut ex nullo rationabili ordine proficiscentes causas habeat. Neq; fortunæ, neque syderibus aliquid eorum quæ fiunt, attribuas. Detestare superstitiosa & impia illa astrologorum commenta, qui vitam, mores, facta, & studia hominum stellis subijciunt, & futura aliqua, præter naturales elemen-

torum

torum ac rerum corruptibiliũ affectiones, ex eis rimari atq; prædicere tentant. Quæ temeritas planè idololatriæ ſapit reliquias, & Chriſtianæ religioni maximè peſtifera eſt: ob idq́; prophetarum oraculis & patrum orthodoxorum ſententijs diligenter damnatur atq; interdicitur. Nam Chaldæis, quibus familiaris erat huius ſcientiæ profeſſio, per Iſaiam ita loquitur De⁹, *Sapientia hæc & ſcientia tua decepit te: veniet ſuper te malum, & neſcies ortum eius.* Et paucis interiectis, deuaſtandæ eorum ciuitati ait: *Stent nunc & ſaluent te Augures cœli, qui contemplabantur ſydera, & ſupputabant menſes, vt annunciarent euentura tibi: ecce facti ſunt quaſi ſtipula, ignis combuſſit eos, nec liberabunt animam tuam de manu flammæ.* Et per Moyſen dicitur: *Gentes Augures & diuinos audiunt: tu autem à Domino aliter es in-*

Iſaia. 42. *Deut. 18*

stitutus. Rursus in Ieremia habetur,
Ierem. 10. *A signis cœli nolite timere quæ gentes timent*. Igitur neq; tristitiæ, neque gaudij quicquam ex vanis astrologorum iudicijs concipere debet Christianus. Quod si quis obiecerit aliqua nonnunquam euenire ex his quæ prædicunt, respondebimus multa itidem non euenire quæ eueniunt, non ex illorum imperita peritia, sed ex occulta Dei dispēsatione accidere: quāquam ea ipsa ferè his eueniunt, qui credunt futura, quæ illi prædixerunt. Quemadmodum enim veri Christiani pro sua in Deum fide vtilia semper accipiunt: ita his qui veri Christiani non sunt, pro fide, quam vel erga dæmones, vel erga superstitionū professores habent, perniciosa sæpe contingunt idq; justo Dei judicio. Diabolus quidem futura non nouit: nonnunquam tamen ex rerum initijs,
qua

quæ videt, exitus ipsarum prænunciat. Dum conspicit aliquem parare iter in Italiam, quid mirum, si, pernicitate propriæ naturæ subuectus, præuertat annuncietq́; talem venturum in Italiam? Et dum videt Æthiopiam crebris imbribus superfundi, quid magnum, si in Ægypto futuram Nili exundationem promittere audeat? Hoc pacto apud multos fidem sibi conciliat impostor In eos qui Deo fidunt, quiq́; se totos ei committunt, neq; astrologicæ prædictiones, neq; magica monstra, neq; fanaticæ technæ vel præstigiæ aliquid efficere possunt. Quod si iustos quandoq; afflixerint, Dominus id permittit, in vtilitatem ipsorum. Tu ergo contemptis eorum figmentis, vel ex stellarum positionibus, vel ex vultuum ac manuum contemplatione nescio quæ vaticinantur, ad totius orbis

conditorem atq; moderatorem te conuerte, illi inhære, in illum te proijce. Nihil eorum quæ accidunt fiuntq; te conturbet. Siue aër clemens fuerit, siue asperior, siue fructus terræ abundè prouenerint, siue minus prouenerint, siue Dominus pacem miserit, siue gladium, non obmurmures: sed humiliatus sub potēti manu eius dimitte vultum, & tranquillus esto, non tamē sine sensu. Vtrum in hoc exilio aliquādo maiorem requiem habiturus, vtrum perfectiora gratiæ dona percepturus, vtrum hinc ad purgatorium emigraturus, ibique diu permansurus, an rectà ad cœlum euolaturus sis, non anxiè pertractes: sed te totum ipsi Domino crede, & secundùm eius voluntatem omnia circa te disponi tam in futuro quàm in præsenti seculo desidera: non minus diligens diuinam justitiam quàm misericor-

diam

diam: & grauius esse existimans peccare, quàm pœnas pro peccatis exoluere.

CAP. XIII.

Crebræ confessionis vtilitas. Pusillanimitatis incommoda: quo pacto eidem sit medendum.

INordinatum mœrorem, vitiosam animi deiectionẽ, superfluos conscientiæ scrupulos, intempestiuas perplexasq; confessionis factæ repetitiones, & cæteras huiusmodi mentis inquietudines (quæ spiritualem profectum plurimùm impediũt) repelle. Non placet Deo vt ita simus anxij, quasi actum esset de salute nostra, dũ leuiter offendimus: & quasi ipse pararet illaqueare ac perdere nos, dũ inter cõfitendũ hanc vel illã circũstantiã (obliuione subrepẽte) minus attẽti fortè omittim⁹. Vult tamẽ nos dare ratio-

nabilem operam, vt illorum, quæ committimus, memores ſimus: & quorũ reminiſcimur, ea omnia ingenuè pureq́; abſq; diſſimulatione aliqua coram ſacerdote proferamus, Vtile admodum eſt eo modo frequenter confiteri peccata: ne dum diu differtur ſacramentalis exomologeſis, animum ſubeat ipſorum peccatorum obliuio: & alioqui præclara omnino gratiæ beneficia, crebram humilemq́; confeſſionem ſubſequuntur. His qui ſpiritualiter viuere cupiunt, & maximè nouellis tyronibus, diabolus laqueos puſillanimitatis, triſtitiæ, diffidentiæ, & acediæ, magno ſtudio ſæpe parare ſolet: quos non, niſi pia erga Deum fiducia, ſpiritualiq́; alacritate ac promptitudine per inuocationem diuini auxilij, effugies. Multa omnino mala conciliat nimia puſillanimitas, implacabiliſq́; timor: quo qui occu-

occupatus fuerit, diuersis erroribus inuoluitur, & omnia quæ agit, peccata esse existimat: vnde fit, vt in perpetuo quodam angore, perpetuaque mentis conturbatione positus, seipsum miserabiliter sine causa excruciet. Magna quidem commiseratione tales prosequendi sunt: qui tamen, si prudentum consilijs potius quàm proprio judicio promptè & intrepidè acquiescere vellent, facilè curarentur. Quando fluctuas, quando anxius es & dubius, quando occurrunt ardua aliqua atque difficilia, mox ad Deum confugito, Deum consulito, Deo negotium omne integro corde & stabili fiducia committito. Non tuæ industriæ, non tuis viribus, sed Dei pietati innitere: agnoscens te rebus dignè obeundis esse imparem. Sic enim omnia prosperum sortientur exitum. Nam Deus nunquam negli-

get, quod ei humiliter commiseris: sed curabit, diriget, & expediet rem omnem, sicut tibi cæterisq; vtile esse viderit.

CAP. XIV.

Qua ratione pacem quietemue animi conciliare sibi quis possit: cuius quidem pacis encomium hic describitur.

VTinam solus Deus occuparet interiora tua. Nam quàmdiu omnibus alijs cor tuum non fuerit expeditũ, quàm diu alicui rei trãsitoriæ adhæseris, quàm diu tuam magis quàm Dei voluntatem amaueris, non poteris eidem Dño perfectiùs conjungi. Beatus ille, qui ab omnibus intus nudatus est, qui neque propter damna indignè perturbatur, neq; propter commoda insipiẽter euanescit, qui omnia inæqualia æquali fert animo, qui se derelinquere & (vt ita dicã) penitus egredi didicit, qui deniq; per perfe-

ctã sui abnegationem jam ad perfectã Charitatẽ peruenit. Quantã enim putas pacem talis possidet? Nimirum tantam, vt ea nullo sermone explicari possit. Vsque adeò ꝓfusè diuinæ cõsolationis torrens interdum in intima aliquorũ, qui eiusmodi sunt, influit, vt ipsi illum vix sustinentes, veluti cogãtur subducere sese, & exclamare atq; dicere, Domine contine vndas gratiæ tuæ. Hinc fit plerunq; vt eorũ corpora ad tantam diuinæ visitationis benignitatem tota mirabiliter immutentur. Profectò quilibet talium cum Psalmista jure cantat, *In pace in idipsum dormiam & requiescam.* O pacem desiderabilem, quæ omnem sensum exuperat, omnem intellectum transcendit. O pacem jucundam, qua mens ad interiora rapitur, & omnium rerum externarum oblita, feliciter conquiescit in Domino. O pacem amabilem Psalm. 4.

 per

per quam, & in qua ſpiritus ſeipſum ſupergreſſus, atque in diuitias ineffabilis gloriæ abſorptus, totus in Deum tranſit. Fœlix terq; quaterq; illa anima, quæ in ſinu ſponſi ſui ad hunc modum ſæpe conſoueri, & inter amplexus dilecti ſui hoc pacto frequenter obdormire meretur. Dici non poteſt, quantum gaudij in huiuſmodi pace perſentiat: dum ex abundantia deliciarum ſpiritualium, ſeipſam non capit: dum incomprehenſibili inæſtimabiliq; dulcedine tota repletur: repleta inebriatur: inebriata in ſanctam ſecuritatē adducitur. Sed heu quàm diu geſtatur corpus corruptibile, non licet longo tempore hac ſacra ſecretaq; Dei copula frui. Sponſus enim accedit & recedit: nunc ſe oſtendit, nunc rurſum ſe abſcondit. O quod præſentium rerum faſtidium, qui gemitus, quæ ſuſpiria ſanctam animam ſub-

ſubeunt, quando ex tali exceſſu ad ſemetipſam reuertitur: quando ex tantis diuitijs ad tantam inopiam: ex tantis delitijs ad tantam miſeriam: ex tam grata ſpiritus tranquillitate ad tam inamœnas diſtractiones tentationeſq; relabitur. Veruntamen hic gemitus, & hæc ſuſpiria, non modicam ei conſolationem interim præſtant, & ſponſum, vt redire maturet, prouocant. Cæterùm paucos inuenire eſt, qui ad hanc perfectionem pertingant, qui tanta cordis puritate ſimplicitateq́ue clareant, qui ſummæ charitatis atque contemplationis arcem teneant: neque enim Deus omnes eò prouehit. Alij piè quidem, non tamen tam ſanctè viuentes, etiam ipſi interna pace in hac peregrinatione fruuntur: ſed non tanta, quantam perfecti illi ſentiunt.

CAP.

CAP. XV.

Omnia præ vno Deo fastidienda, qui solus animam satiat: quanquam syncerè ac ordinatè diligendus quoq; sit proximus.

QVanto liberior intus fueris ab impedimentis rerum transeuntium, & quanto simpliciorē affectum habueris, tanto facilius fœliciusq; Deo vacare poteris. Quicquid præter Deum quæritur, mentem occupat, non satiat. Solus Deus explebit desideriū tuum: in solo Deo veram requiem inuenies. Ipse est vnum illud necessarium, & sum̄um illud bonū, in quo omnium eorum, quę pulchra sunt quęq; delectant, plenitudo & perfectio consistit. Quare eum solum seriò quærere & ambire conuenit: alia non sunt appetenda, nisi quatenus ad ipsum eundem honorandum amandumque promouent & adjuuant.

uant. Diligendus est ille super omnia, diligendus est ex tota mente, ex toto corde, ex tota anima. Quãtũ intelligis, quantum sapis, quantùm potes, tantùm eum dilige. Pro modulo virium tuarũ, pro mensura gratiæ tibi datæ, dilige. Si non nisi imperfectè potes diligere, viuat in te vel desiderium perfectius diligendi: humiliare, eique dicito, *Imperfectum meum viderunt oculi tui.* Psal. 138. Væ homini illi qui Deum non amat. Nunquam enim verè securus, nunquam verè tranquillus est: vitijs seruit, vanitatem sequitur: denique, non viuit, sed manet in morte: mortuus est, nihil est. Non timeat anima quæ Deum quærit: paueat illa quæ non quærit: Stude quantùm in te est contemnere & respuere quicquid ab ipsius conditoris amore te auocat aut impedit. Disce vana desideria expellere, inutilesq; curas ac solicitudines reijcere.

cere. Contende vincula intempestiuæ familiaritatis erga homines abrumpere, & inordinati amoris nexus erga propinquos vel quasuis res temporales præsecare. Breuiter, quæcunque cor tuum irretire dissipareq; possunt, consuesce solerter propellere ac fugare. Nunquam expetas vt ab aliquo singulariter ameris: sed expete, vt Deus ab omnibus perfectè diligatur. Nullius corporalem præsentiam magnopere affectes, nisi spiritualis profectus gratia: quanquam nec sic quidem alicuius præsentia cum vitiosa animi inquietudine vel impatientia concupiscenda est. Si eos qui piè viuunt spiritualiter diligis, facilius feres eorum absentiam. Omnes enim in Domino tibi semper præsentes erunt, quos in Domino syncerè amas.

CAP.

CAP. XVI.

Exercitiorum spiritualium vicissitudo. Cui lectioni potissimùm insistendum, quidue in ea spectandum. Scripturæ loca obscuriora. Sacræ lectionis fructus uberrimus.

LEctioni precationi, cæterisq; spiritualibus exercitijs deditus esto. Lectio tollat orationis tædium: oratio vel meditatio, condiat lectionis studium: &, tam lectionem, quàm precationem subleuet atque corroboret, interiectum honestum aliquod manuum opus. Nam exercitiorum variatio plurimùm adiumenti adfert, his maximè, qui perfectiora Spiritus sancti dona necdum acceperunt. Si enim aliquandiu lectioni vaces, & ante fastidium, ea intermissa, ad orationem vel meditationem te transferas, rursumq; labore precandi

non-

nondum prægrauatus, lectionis exercitiũ repetas, & opportunè scriptionem, aut aliam externam operationem intermisceas: poteris & viribus integer, & mente alacer permanere. Quod si infirmitatis propriæ oblitus, vel lectioni, vel precationi diutius quàm oportet, aut etiam vsq; ad nauseam continenter incumbere volueris: eris nimirum totus segnis & inutilis, tædebitq; te ad illud exercitium, quo jam plus quàm satur es, iterũ redire In eis lectionibus libenter versare, quæ spiritualem profectum adiuuant: sedulò adlaborans, rationem sanctę vitę discere, Deumq; cognoscere & amare. Lectio quæ pietati, aut justæ rationabiliq; necessitati non seruit, vana est. Dum sacra legere paras, oculus intentionis tuæ sit simplex, desiderium placendi Deo sanctę humilitati coniunctum tibi ducatum præbeat: alioqui, si

praue

prauè curiosus superbusq; fueris, periculosus erit lectionis exitus. Nam mel, quod ex ipsis diuinarum scripturarum floribus salubriter exugere debueras, tibi in venenum facilè conuertes: nescio quæ portenta peruersarum interpretationum aut ipse excogitans, aut ab alijs excogitata approbans. Fidei catholicæ per omnia īniti, & patrū orthodoxorum vestigijs humiliter insistere, matrisq; Ecclesię dogmatibus firmissimè adhærere, non autem propriū sensum pertinaciter sequi oportet. Sanè, si otio suppetente, & Deo gratiam donante, sacrę lectioni seriò te dederis, piamq; mentem ad mensam verbi Dei attuleris, mirum in modum stabilieris in sancto proposito: & exhilaratus spiritu, ineffabiles delitias experieris illis prorsus incognitas, qui vanitatibus rebusque caducis dediti, æterna non quærunt. Talibus

libus enim lectio sacra non panis, sed lapis est. Memento autem, salutem animæ, non in eloquentia, neque in venustate sermonis, sitam esse. Quare nunquam irriseris, neque contempseris ea quæ sanctè quidem, sed minus politè ac facundè dicuntur: istiusmodi enim leuitas, vani arrogantisq; animi euidentissimum est argumentum. Orationis, inquam, ornatum, inter legendum ne intempestiuè requisieris si absit, neque rursum temerè respueris, si adsit: sed omnia quæ bona vtiliaq; sunt, siue simplicibus & rudibus verbis, siue culta & eleganti dictione enuncientur, cum gratiarum actione excipe: atque eadem sæpius legere vel audire ne pigeat. Qui verborum lenocinia potiùs quàm sententiarum fructum spectant, similes prorsus sunt ijs, qui, aut pro ceruis papiliones venantur, aut pro pomis, folia

folia & quisquilias colligunt. Nimius eloquentiæ amor mentes eorum qui minùs attenti sunt, facillimè à Deo ac pietate auocat, & in præcipitium philautiæ, superbiæ, atque cenodoxiæ pertractas, veluti atheas reddit. Ethnici, qui humilitatem Euangelicam ignorant, magnificent & admirentur eloquētiam: Christiani, commendent & amplectantur vitæ sanctimoniam. Qui humiliter de se non sentit, qui Deum non diligit, elinguis & infans est, quantùlibet eruditus esse videatur atque elegans. Non improbanda est ipsa eloquentia: sed abusus eloquentiæ vituperandus est. Certæ lectioni animum prudenter astringe, ordinemq; seruato. Lectio enim incerta & erratica, spiritum magis dissipat quàm promouet, si desit justa ratio talem lectionem sectaudi. Dum in sacris scripturis occurrunt aliqua obscu-

riora

riora; quæ non potes intelligere, venerare illa, simpliciter pertransito: nisi res aliud exposcat. Sic enim & curiositate & labore feliciter te expedies. Ea est diuinorum eloquiorũ virtus, vt non solùm tunc in anima fideli magnam vtilitatem pariant, quando exactè intelligun-tur, sed & quando minus intellecta piè suscipiuntur: neq; enim frustra
Ioan. 6. dicit Dominus, *Verba quæ ego locutus sum, spiritus & vita sunt*. Etiam non angaris propterea quod vniuersa quę legis vel audis, non mandes memoriæ. Quemadmodum enim vas, quod sæpius aqua perfunditur, nitidũ permanet, etiamsi ipsa aqua tota effluat: ita pia mens, quam doctrina spiritualis crebrò pertransit, pura conseruatur, etiamsi ipsa sancta verba in ea non persistant. Quando spiritualem consolationem, animæ tranquillitatem, pium affectum, paratamq́;
vo-

voluntatem adimplendi mandata Dei ex lectione reportas, grandem prorsus & præcipuum lectionis fructum refers. Quæ scribuntur & dicuntur in vitia, tu ea non semper reieceris in alios, sed tibi potiùs accommoda: ne varijs suspicionibus, temerarijsq; judicijs, mentem tuam implices atque inficias.

CAP. XVII.

Necessaria est in primis fidelis attentaq; oratio, cum firma in Deum fiducia ac perseuerantia conjuncta. Eius utilitas quanta. Euagationes animi reprimendæ, quas tamen non voluntarias Deus non imputat.

ORandi diligentia tibi inprimis necessaria est. Impenetrabilis enim armatura, certum perfugiũ, securus portus, tutissimumque asylum est oratio. Hæc vna & mala omnia depellit ab anima, & bona omnia in illam inuehit.

Ipsam

ipsam animam purgat, pœnam peccatis debitam summouet, præteritas negligentias sarcit, diuinam gratiam impetrat, prauas concupiscentias extinguit, effrenatas animi passiones domat, hostes prosternit, tentationes superat, calamitates lenit, mœrorem fugat, lætitiam infundit, pacem conciliat, hominem Deo coniungit, coniunctumq; ad æternam gloriam subleuat. Precando, impetrabis quicquid vtile tibi fuerit. Quod si mox non obtines quod postulas, vide ne perturberis; Deus enim sua pietate nonnunquam differt largiri ea quæ sanctè petuntur: non quòd negare velit, sed vt cumulatiùs & vtilius posteà tribuat: vtq; fidem, longanimitatem, ac perseuerantiam postulantis eximiè coronet. Nunquã dixeris apud te, id quod cæcus ille euangelicus (jam quidé illuminatus oculis corporis, sed non-

nondum perfectè illuminatis oculis mentis) dicebat; *Scimus, quia peccatores Deus non exaudit:* non, inquam, hoc dixeris: Reuera enim exaudit Deus peccatores, dum corde humiliato precantur. Alioqui malè ageretur cum populo Dei: *quum omnes sint peccatores, & egeãt misericordia Dei.* Quod si aliquis cum cæco illuminato asserat peccatores non exaudiri à Deo, ea sententia ad illos referenda erit, qui vitam corrigere nolunt. Quamuis igitur sis peccator, non ob id desperanter contempseris orationẽ tuam, quam Deus non contemnit, sed gratam habet, & apud se descriptam seruat. Non etiam te moueat, quod oranti tibi, vel ipse Deus, vel angelus, vel beatorum aliquis è cœlo minimè appareat, qui tuas preces exauditas esse denunciet: neque enim id necessarium est, sed nec expedit quidem.

Iohan. 9.

Rom. 3.

Alioquin quod esset meritũ fidei? Quanquam Dominus vsque adeò bonus est, vt ipsas quoque apparitiones visibiles, quum opus fuerit, adhibeat. Tu igitur humiliter precare nihil, hæsitans, sed certò credens, eum qui piè orat, semper exaudiri à Domino. Strenuus esto, perseuera: & procul dubio reipsa tandèm experieris, quàm verè dixerit Christus, *Petite & accipietis.*

Matth. 7. Luc. 11.

Omnino dabit id quod petis, si expedit vt accipias: si verò illud non conducit, dabit aliud quod conducat. Nouit quando, nouit quatenus tuæ petitioni satisfacere debeat. Dũ ex infirmitate humana postulas quæ vtilia non sunt, absit vt donet quæ petis. Quando tale aliquid desideras, quod vtrum illi placeat ignoras, hoc aut consimili modo orare disce: Domine, si tibi placet, si expedit vt id fiat, fiat: si verò non tibi placet, si non expedit, non fiat.

Fiat

Fiat in omnibus tua sancta voluntas. Adnitero vt præsentem animũ habeas dum precaris, Deumque laudas. Facito id diligenter, & cum debita reuerentia: nusquam deliberata voluntate consentiens ineptis cordis cogitationibus. Si verò tam instabilis atque volubilis fuerit mens tua, vt verbis orationis attendere non possis, nequaquam ob id indigneris, neque deijciaris animo: sed grato, placido, tranquilloque spiritu, fac quod in te est, bonam voluntatem Deo offerens, & constantem patientiam exhibens. Esto humilis potius quàm pusillanimis. Quamuis minus attentus plurima prætereas, subinde tamen vel vni verbulo attendis: quodsi nec vnum verbum attentus pronunciare potes, nec sic quidem perdis operam, si vigil & rectus corde fueris. Internam perplexitatem, internum im-

impetum, nimis anxiam solicitudinem, nimis vehementem cogitationem atque conatum sapienter vitato: & multiplices rationes attentionis seruandæ ne inconstanter perquiras. Ista enim confusionem in anima gignere, & diuinæ gratiæ saporem excludere solent. Sacrorum verborum sensus, quos pro tuo captu Spiritus sanctus suggesserit, mentem tuam suauiter afficiant, simpliciterque occupent: non autem imagines aliunde cum labore quæsitæ fatigent aut inuoluant. Si Spiritus sanctus spiritum tuum ad sublimiora aliqua euocauerit traxeritque, ne temerè obnitaris. Eius ducatum per omnia sequere; ipse enim prorsus nouit, quà, quomodo, & quousque pergere debeas. Sicut modò dicebam, dum oras, paratam voluntatem semper habe attendendi his quæ profers: & cor tuum ab in-

intempestiuis cogitationibus placidè expedi, maximè in initio precationis. Quod vt facilius præstes, extra tempus orationis, stude animum seruare liberum. Si hoc feceris, reliquum committe Deo: & tranquillus lætusq; permane. Neque enim jam Deus imputabit tibi distractiones, quibus inuitus ex fragilitate abriperis. Planè illi satisfacies, etiamsi attendere non possis. Planè, humilis patientia, hilaris animi gratitudo, sanctaque erga eum fiducia, compensabit, quod dissipatione sensuum peccatum fuerit. Nam ipse Dominus non minus spectat, neque minus diligit in nobis rationabilem conatum piamq; voluntatem bene operandi, quàm ipsum opus. Scit, quare nos mente ita instabiles esse nonnunquam permittat: scit, quomodo animas nostras à superbiæ, philautiæ, vanæq; gloriæ inquina-

mentis vel tutari vel repurgare debeat.

CAP. XVIII.

Inuocanda est virgo Maria, inq; illa spes reponenda. Alij Sancti itidem honorandi inuocandiq; sunt. Psalmodia diligenda.

AD beatam Mariam virginem deiparam frequenter te conuerte: eam inuoca, eã dilige, eã lauda. Omniũ enim præconijs dignissima est: & quantumcunque prædicetur, omnem commendationẽ semper superat. Eundem habet cum patre cœlesti filium: Deum in vtero suo virgineo concepit, Deũ peperit, Deum proprijs vberibus lactauit, Deũ gestauit in vlnis, & cõfouit gremio. Quid sublimius, quid magis honorificum, quàm dici & esse matrem Dei? Quid hac dignitate celsius? quid admirabilius? Planè sic est: nihil sub Deo cogitari po-

ri potest diuinius Dei matre. Vę miseris & infœlicibus hæreticis, qui tãtæ virgini iniquiores sunt, qui eius gloriam & splendorẽ offuscare nituntur: vę, inquam, his, quibus tantæ imperatricis cultus jam viluit. Indignantur, frendent, quòd eam appellemus spem vitæ, conciliatricem salutis, Quid, inquiunt, Mariã habetis pro Dea? Siccine spem vestrã in homine ponitis? Non quidem adoramus Mariam vt deam: sed vt Dei matrẽ, Deo proximam veneramur (quamuis non immeritò dea dici queat, cùm sancti in scriptura vocentur dij.) Non sic constituimus spem nostrã in homine, non ita confidimus in Maria, quasi ipsa id quod est, id quod habet, id quod potest, non acceperit à Domino: sed confitemur eam accepisse omnia ab eo, à quo creata electaq; est: & eam posse omnia in eo, quem enixa est. Dedit creator

creaturæ, filius matri ineffabilem quandam potestatem, & eam singulari priuilegio honorare voluit: ob idq́; salutis spem in illa collocamus: non quidem ante Dominum, sed post Dominum. Nam à Domino (quem totius boni originem esse cognoscimus) salutem principaliter expectamus. Tu Antimarianorum illorum blasphemias atque impudentiam abominare (orans tamen interim pro eis) & venerationem ipsius Mariæ charam habeto. Ipsa enim est totius puritatis & sanctimoniæ exemplar absolutum, ipsa peccantium singulare refugium, ipsa omnium quos tentatio, calamitas, aut persequutio aliqua vrget, tutissimum asylum. Ipsa regina cœli potentissima, ipsa dispensatrix gratiarum liberalissima, ipsa omnium fidelium mater misericordissima. Tota mitis est, tota serena, tota suauis,

tota

tota benigna, non solum justis & perfectis, verùm etiam peccatoribus ac desperatis: quos, vt ad se ex corde clamare conspexerit, statim adjuuat, suscipit, fouet, & metuendo judici materna fiducia recōciliat. Nullum aspernatur, nulli se negat: omnes consolatur, omnibus sinum pietatis aperit, &, vel tenuiter inuocata, præstò adest. Sua ingenita bonitate atque dulcedine, sæpe eos qui Deo minus afficiuntur, ad sui cultum blandè allicit, potenterq; excitat: vt per huiuscemodi studium pręparentur ad gratiam, & tandem apti reddantur regno cœlorum. Talis est, talis à Deo facta est, talis nobis data est: vt nemo eam horreat, nemo refugiat, nemo ad eam accedere trepidet. Fieri non potest vt pereat qui Mariæ sedulus & humilis cultor fuerit. Tu igitur facito illam tibi vnicè familiarem. Quin & alijs sanctis Dei

deuotum impende obsequiū prorsus credens illos tui cordis pium affectum tuamq; precationem agnoscere. Si libuerit aliquos deligere, quos peculiarius venereris, & quorum patrocinio te frequentius commendes, laudabiliter omnino facies. Felix eris, si etiam in psalmodia sedulò te occupaueris: & suauitatem pacisque gratiam, quam illa in se cōtinet, percipere merueris. Psalmodia enim planè est gratissima animarum tranquillitas, iucunda cordium serenitas, dulcis mœrentium consolatio, & honesta lætantium compositio. Psalmodia dæmones fugat, angelos inuitat, cœlos aperit, & Deum ad miserandum veluti cogit. Ego malim psalmorum etiam non penitus intellectorum dulcedinem vtcunque degustare, quàm eorundem sensus absque sapore interno exactè tenere.

CAP.

CAP. XIX.

Quanti referat seriò vitam ac passionem Christi meditari.

Consilio, vt ante omnia mentem fideliter exerceas in his, quæ Dominus noster Iesus Christus pro nobis fecit, pro nobis loquutus est, ac pertulit. Nusquam enim inuenies tam præsens remediũ aduersus vanitatũ & illecebrarum blandimẽta, aduersus passionum affectionumq́; vitiosarũ corruptelas, aduersum tentationum & calamitatum procellas, aduersus tristitiæ ac pusillanimitatis depressiones: nusquam reperies tam certũ compendium ad omnem virtutem, omnisq́; virtutis perfectionẽ consequendam, sicut in vita ipsius Saluatoris. Ex cuius frequenti pertractatione, anima efficacissimè purgatur à peccatorũ vitiorumq; sordibus: & in sanctam quandam

confidentiam intimamq; familia-
Deut. 4. ritatem eiusdem Domini adducta illustratur cœlesti lumine. Ipse enim IESVS, cui adhæret, *ignis*
Hebr. 12. *consumens est, peccatorum purgati-*
Hebr. 1. *onem faciens*: ipse IESVS, quem assectatur, *lux vera est, omnem ho-*
Ioan. 1. *minem illuminans.* Igitur in vita Domini Iesu juxta gratiam tibi datam versare, in ea meditare, in ea delectare. Hæc sit tibi requies inter labores, solatium inter angustias, munimentum inter tentationes, gaudium inter opprobria. Hanc die ac nocte tanquam preciosissimam margaritam in arca pectoris tui reconditam habe: hanc vbique tecum circumfer: hanc internis oculis progrediens quiescensq; amanter inspice, secũdum Dei donum, quòd sese cordi tuo insinuauerit. Non oscitanter, neque perfunctoriè sacram historiam percurras: sed exhibe te præsen-

sentem spiritu, quasi ipse coram cerneres ea, quæ fiunt: & audires, quæ dicuntur. Grato animo singula excipe atque amplectere: nam singula ærumnas exilij tui multùm subleuare delinireq; poterunt, si attentus fueris. Nullum aliud beneficium præstitit Deus maius illo quod contulit, quando pro nobis homo fieri patiq; voluit: quare omnino æquum est, vt ipsam dispensationem nostræ redemptionis frequentissimè animo pertractemus, & pro illa sedulò gratias agamus: nam id, & Domino gratissimum, & nobis vtilissimum est.

CAP. XV.

Exemplo commonstrat rationem formandæ meditationis circa vitam Christi, cuius etiam simplex lectio perutilis est. De annuntiatione Dominica. De visitatione Elisabeth. De Christi natiuitate.

Quando

QVando libet reuocare ad memoriam initia nostræ salutis, si te humiliora delectant, potes mente considerare, quàm serenus Gabriel angelus thalamum sacratissimæ virginis Mariæ ingrediatur, quamq; officiosè eam salutet. Ingredere & tu cum eo, intendens diligenter his, quę tam ab ipso, quã ab illa dicuntur. Cõtemplare modestiam, honestatem, prudentiam, humilitatem, verecundiam, & sanctitatem beatissimæ puellæ, qua proferente hæc verba, *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*, mox Dei filius omnipotens in illius castissimo vtero virtute spiritus sancti ineffabiliter conceptus, incarnatus, & homo factus est. Admirare mysterium, obstupesce ad tantam charitatem Domini, qui propter nos frater noster fieri non est dedignatus. Venerare sanctissimum illum vterum:

Luc. 1.

rum: exulta & gratias age. Deinde exurgens ſimul cum ipſa puriſſima virgine, eam ad montana conſcẽdentem ſequere. Accede propius, vt illa introeunte domum cognatæ ſuæ Elizabeth, mutuam virginis & aniculæ ſalutationem, mutuũq; colloquium audias. O fœlices fœminas, quarum altera regem gloriæ, altera pręconem gratiæ in vtero geſtat. O apothecæ odoriferæ perpetuæ lætitiæ ſuauitatem ſpirãtes: O beati ventres mundo noua gaudia breui profuſuri. Tandem dulciſſima virgine inde redeunte, tu quoq; reuertere: offerens te illi fidelem comitem, humilemq; famulum exhibens. Poſtremò, cum eadem pręgnante, & cum ſancto illius cuſtode Ioſeph, proficiſcere in Bethleem: quò perueniens, commiſereſce tenerrimæ virginis, poſt diutinam fatigationem, ſtabulum pro diuerſorio eligentis. Inſpice

eam

eam orationi vacantem, & cœlestibus contemplationibus intentam: inspice, mirare, ac dilige.
Lætare quòd nocte profunda *visitauit nos Dominus oriens ex alto*: lætare quòd illa sine dolore, sine virginitatis detrimento nobis peperit saluatorem, Deum & hominem: Gaude natum esse Messiam: gaude impleta esse prophetarum oracula. Ingredere regis æterni palatium, ingredere stabulum: aspice, quæ habeat cunabula Dominus dominantium: aspice conditorem orbis, infantulum in frigoris asperitate vagientem. Flecte genua ante diuinum illud præsepium: amplectere tenellos pedes redemptoris tui: fige labia: oscula iterum atque iterum imprime: vincat verecundiam amor, timorem superet affectus: dic deuotus, dic humilis & gratus: Adoramus te suauissime pusio, adoramus te dulcis-

Luc, 1.

sime

ſime infans, adoramꝰ te *O Rex Emmanuel, princeps pacis*, lux gentium: tibi gloria in ſecula ſeculorum. *Tene eum, nec dimittas, niſi tibi benedixerit.* Conſimili modo circa reliquam partem vitæ & conuerſationis ipſius Chriſti te occupare poteris: neque enim locus admittit, vt omnia hic percurramus quæ euangelica narrat hiſtoria. Et fortè ſuauiores erunt meditatiunculæ, quas tu ipſe tibi formaueris, quàm eæ quas propoſuimus. Sane ſimplicia ſunt quæ præſcripſimus, & tamen eadem ſublimia admodum ſunt. Sic autem conſidera mores & actus ſaluatoris, vt eum diligere, & humilitatem, patientiam, charitatem, commiſerationemq; eius imitari geſtias. Etiam nuda vitæ Chriſti lectio plurimùm fructus tibi pariet, ſi verba Spiritus ſancti (quæ ineffabilem vim in ſe latentem habent) pie & reuerenter excepe-

Iſaia 7.
Gene. 32.
Cant. 3.

ceperis. Nã & mulier illa quæ sanguinis profluuium patiebatur, ex fideli contactu fimbriæ vestimenti dominici sanitatem recepit. Fimbria vestimenti littera Euangelij est.

CAP. XXI.

Exercitium circa passionem Christi, qui non tantum vt homo, verum etiam vt Deus tranquillo animo est cogitandus. Quid de Trinitate credendum, eiusdemq́; ratio quatenus sit inquirenda.

PRæcipuè verò te exerce in beata Passione ipsius Redemptoris. Poteris si voles singulis diebus aliquam eiusdem passionis partem mentis oculis præfigere, exempli gratia: Vno die propones tibi Christum in horto constitutum, mœrentem, fixis terræ genibus orantem: & inter stupendi illius agonis pressuras, sudorem sanguineum sudan-

sudantem. Hanc partẽ eo die meditaberis, & ad eam (si Deus gratiã donauerit) aspectum internum placidè diriges, vbicunq; eris vacans ab alijs serijs cogitationibus, atque à legitimis impedimentis liber. Die sequenti similiter recogitabis apud te quid sustinuerit Dominus, quãdo à Iuda proditus capiebatur, & colligatus abducebatur cum opprobrio. Hoc modo ipsam dominicam passionem cõplebis ex ordine, & completã iterum repetes ab initio. Si magis libet plures eiusdem passionis portiones singulis diebus percurrere, vel pluribus diebus in meditatione vnius particulæ persistere, aut quotidie eã partẽ pertractare quæ Christũ in cruce pendentẽ repræsentat, age pro tuo affectu. Liberè sequere eam rationem quæ captui tuo cõueniẽtior, & deuotioni magis accomõda fuerit. Supradictis

igitur

igitur rationibus occupa te, pro tuo modulo, circa humanitatem Christi. Hæc mentem tuam ita possideat, vt quicquid phantasmatum aliunde vitiosè se ingesserit, mox dissipetur. Hanc elige, in qua tutus requiescas, quamdiu ad altiora non proueheris. Nauis enim est qua mare seculi huius citra periculum pertransire, atque ad beatam illam patriam fœliciter peruenire poteris. Quanquam Dominus etiam te hic nauigantem eò aliquando fortè sustollet, vbi ab omnibus rerum formis atque simulacris intus nudaberis: vbi omnis actio in te cessabit: vbi denique tu à te ipso deficiens, fœliciter transibis in Deum. Eò interdum perducet te manus Domini, si expedierit, vt tempore huius exilij eo perducaris: si non expedierit, non perduceris. Vide autem ne ipsius Saluatoris visibilem imagi-
nem

nem anxiè quæras, dum cordi tuo facilè non occurrit. Quin potius relicta lineamentorum & corporalis figuræ pressiori imaginatione, concipe mente Spiritum Deum, intus forisq; tibi præsentem: concipe dulcem quandam ac summè amabilem bonitatem, benignitatem, atque charitatem; attende eundem ineffabilis maiestatis Dominum vbique præsentem, omnia cognoscentem, omnia penetrantem, omnia viuificantem, omnia portantem sine labore, omnia cōcludentem sine ambitu, omnia disponentem sine inquietudine, omnia gubernantem sine tædio. Hæc concipe: ita tamen vt in eis labores. Nam animæ fideli redemptorem orbis cogitanti, spontè vel etiam necessariò aliquid ex prædictis sese offeret. Neque enim ipsa fidelis anima humanitatem tantùm, sed & diuinitatem in Christo,

sto veneratur. Agnoscit verbũ sic carnem esse factum, vt non desierit esse verbũ. Vtrumq; diligit, & carnem & verbum: vtrumq; adorat, & hominem & Deum, vnum Dominum Iesum Christum. Quando mentem tuã subit sanctæ Trinitatis memoria, non tibi fabrices absurda aliqua idola, nõ imagineris patrem & filiũ & Spiritum sanctũ esse veluti tres homines, tresúe deos: sed agnosce in personarũ Trinitate vnitatem Deitatis. Pater Deus, Filius Deus, Spiritus sanctus Deus, non tres dij, sed vnus est Deus. Tres sunt personæ; at vna personarum substantia est. Hoc mysterium fide creditur, humanis rationibus non cognoscitur. Planè sacrosanctæ Trinitatis vna eademq; est natura, vna eademq; essentia, vna eademq; æternitas, vna eademque gloria, vna eademq; maiestas, vna

eademq;

eademq; voluntas, vna eademq; omnipotentia. Sicut autem hanc ipsam beatam Trinitatem substantia inseparabilem esse credimus ita operibus inseparabilem esse profitemur. Quicquid facere dicitur pater, idem facit & filius & spiritus sanctus: quicquid facere dicitur filius, idem facit & pater & spiritus sanctus: quicquid facere dicitur spiritus sanctus, idē facit & pater & filius: quia Trinitas operibus inseparabilis est. Sic, dum adoramus patrem, adoramus & filium & spiritum sanctum: dum adoramus filium, adoramus & patrem & spiritum sanctū: dum adoramus spiritum sanctum, adoramus & patrem & filium: quia Trinitas, substantia inseparabilis est. His qui in rebus diuinis minus exercitati sunt, non expedit vt curiosius inquirant Trinitatis rationem. Credant simpliciter

citer atque fideliter, esse Trinitatem, quemadmodum catholica confitetur Ecclesia. Neque enim in die judicij damnabimur, quòd hic naturam Dei nostri exactè non cognouerimus: sed si aliquid temerè dixerimus, dabimus vtique pœnas nostræ temeritatis.

CAP. XXII.

Syluula quædam aspirationum breuiumq́; orationum, quas eiaculatorias vocant: quibus mens ad Deum efficacissimè reuocatur & eleuatur. Ad intimam cum Deo vnionem non temerè aspiret anima, etiamnum vitijs conspurcata.

VBique in promptu habe verba aliqua efficacia, oratiunculasq́; jaculatorias, quibus spiritum tuum ad Deum euoces atque eleues. Libet hic subijcere veluti syluulam quandam talium precatiun-

tiuncularum in hunc modum: O anima mea, ecce Deus tuus; ecce creator ac redemptor tuus, ecce qui peccata tua delet, teq; sanctificat, ecce vita & sal9 tua, ecce omne bonum tuum. Vide quantum rex regum humiliauerit se pro te: attende quàm acerba saluator tuus pertulit pro te: perpende quanta charitate diligat te, qui tantam paupertatem, tantamq; calamitatem propter te suscepit in se. Mane cum Domino tuo: ne recesseris à magistro tuo. Neq; enim bene tibi esse poterit, si Deum tuum deserueris: neque rursum malè, si apud eum permanseris. Relinque multa, & amplectere vnum: nam *vnum est* tibi *necessarium*. *Luc.* 10.
Vnus est qui ineffabiliter te amat: vnus sit quem tu quoque singulariter diligas. Bone Iesu, pie pastor, dulcis magister, rex æternæ gloriæ, ego te adoro, tibi benedi-

co & gratias ago, qui tam charum habuisti me, qui tam stupenda fecisti, tamq; indigna tolerasti pro me. *Propitius esto mihi peccatori:* munda, sana, & confirma me: dirige, doce, & illumina me. O vtinã tibi hactenus ingratus nõ fuissem, vtinam vel modò tibi placerem, vtinam emortuæ in me essent passiones, affectionesq; vitiosæ, vtinam verè humilis & mansuetus, verè liber & tranquillus coram te starem. Vtinam tu solus cor meũ possideres, vtinam prorsus contemnerem omnia transitoria, vtinam te solum quærerem, tibi soli afficerer, tibi indissolubiliter adhærerem. Vtinã attentissimè amarem te, vtinam æstuantissimis desiderijs jugiter anhelarẽ ad te. Eheu Domine mi, quando pura, simplici, & læta mente te colam? quando quieta, stabili, & serena conscientia tibi seruiam? quando ab imensitate

Luc. 18.

ſitate amoris tui abſorbebitur ſpiritus meus? Quid volo præter te? aut quid omnia mihi prodeſſe poſſunt ſine te? tu ſolus ſufficis animæ meæ. O Deus meus, ô amor meus, ô deſiderium meum, ô refugium meum: ô conſolatio, ſpes & fiducia mea: ô pax, requies, & illuminatio mea: ô gloria mea, delitiæ meæ, & omne gaudium meum: ô dulcedo mea, theſaurus meus, & omne bonum meum. Quando te videbo? quando apud te ero? quãdo mihi ſilebit iſte mundus? quãdo omnia impedimenta, omnesq́; viciſſitudines huius ſeculi mihi ceſſabũt? quando ſoluetur miſerabilis captiuitas præſentis exilij? quando inclinabitur vmbra mortalitatis, & aſpirabit dies æternitatis? quãdo depoſita ſarcina corporis huius, fœliciter & perenniter cum ſanctis tuis laudabo te? *Miſerere mei* *Domine* mi IESV, *miſerere mei,* Pſalm. 50.

quia in te confidit anima mea. Innumeræ aliæ aspirationes (sic enim vocamus ipsas oratiunculas jaculatorias) formari, vel è sacra-scriptura peti poterunt. His quæ à nobis adscriptæ sunt, aliqui fortè juuabuntur: veruntamen sapidiores erunt eæ, quas cuiq; proprius affectus, & gratia Spiritus sancti, suggesserit, quàm eæ quas sensus affectusq; alienus subministrat. Exercitium quod huiusmodi aspirationibus breuibusque precationibus constat, efficax admodum est ad vitia extirpanda, charitatemq; promouendam. Porrò, fidelem animam talibus studijs deditam mouere non debet, quòd rarò fortè sentiat se intimè copulari Deo ad quem aspirat: ipse enim Deus bonam illius voluntatem sanctumque desiderium suscipit perinde, ac si tota amore liquefacta perfectè sibi coniungeretur.
Ea

Ea anima quæ non ita dudum reliquit Ægyptum, & quam vitiorum squalor multùm adhuc deuenustat, non sit impudens: hoc est, non temerè se ingerat in sacratissimos illos amplexus sponsi cœlestis: sed prius ad pedes Domini residens, sordes abluere, formam excolere, habitũ componere, moresq; corrigere satagat: quæ omnia vbi tandem in melius comutata fuerint, tunc demum liberius (seruata tamen liberali verecundia) erigat se, & ad sublimiora oscula Regis æterni humiliter assurgat.

CAP. XXIII.

Qui non potest semper diuina animo reuoluere, indigna saltem ne cogitet. Deus nobis nusquam non præsens est, cuius oculos revereri debemus. Discretio vbiq; seruanda. Non cuiuis contingit theoria cœlestis sublimitatem attingere.

Hic habēda ratio gratiæ cœlestis, quā sequi, non præcedere cōuenit.

QVando itinere, colloquio, vel quauis alia occupatione, rationabilique causa præpeditus, non potes commodè diuina cogitare: vide saltem ne mala & indigna cogites. Non præcipit Deus vt tu sublimi cōtemplatione suspensus, jugiter cœlestibus intendas: (neq; enim eam gratiam omnibus electis suis largitur) jubet tamen vt mentem à vitiosis absurdisq; cogitationibus, quantum in te est, abducas: quam si aliquid indignum fortè subierit, vult vt illud statim eijcias, & superiorem rationem à consensu modis omnibus liberam conserues. In mystico Christi corpore, hi, qui gratia perfectioris contemplationis clarent, oculi dicuntur, alij, vel manus vel pedes sunt. Non autem oculi duntaxat, sed & manus ac pedes salui

erunt,

erunt, vbi Christus vniuersa sua membra ad se collegerit. Sint igitur ĩnocentes, & sobriæ cogitationes tuæ: sit purum & tranquillum cor tuum. Quicquid illud inquinare, quicquid quietũ mentis statum perturbare potest, diligenter vitato. Deus vbiq; te intuetur: atq; etiam abditissima intentionũ, affectionumq́; tuarũ perfectè cognoscit. Adeò tibi præsens est, adeò intra te est, vt nec digitum quidem sine eo moueas. Hoc prorsus persuasum habe, hoc crede: & præsentiam illius ama ac reuerere: erubescẽs aliquid admittere, quod oculis tam excelsi, tamq́ue intimi spectatoris displiceat. Sanctã discretionem vbique seruato. Neque enim expedit vt quæcunque bona alios fecisse legis vel audis, ea tu mox nulla infirmitatis tuæ habita ratione, facias. Disce gratiam tibi donatam humiliter subse-

qui, non autem impatienter præcedere. Ne inquam, coneris mentem illuc cum effreni impetu impellere, quò nondum conſcendere poteſt: neque ad ea præſtanda violenter ipſe te perurgeas, quæ virtutem corporis aut animi tui prorſus ſuperant. Si fuerit vtile, vt ad ſublimitatem theoriæ cœleſtis peruenias, ipſa Dei gratia melius eò te deducet, quàm importunus tuus conatus ac labor. Vis fortè repentè ſummus fieri, vis ad perfectionem prouolare potius quàm progredi: at paucis planè id conceditur, neque enim expedit, vt omnibus concedatur. Humilis eſto, recumbe in nouiſſimo loco: fortaſſis aliquando dicet tibi paterfamilias: *Amice aſcende ſuperius.* Quid caput tuum exagitas? Deus non exigit, vt in obſequio quod illi impendis, teipſum crudeliter excarnifices: ſed vult te eſſe, &

Lc c.14.

se, & spiritu, & corpore, sanum ac vegetum, nisi aliter ipse, pro tua utilitate, ordinauerit. Quare turbaris, quòd ea exercitia persequi non valeas, quæ alij prosequuntur? Non refert qua incedas, modò ad charitatem peruenias. Diuersæ viæ ad illam perducunt: & quæ vni commoda est, alteri fortè non est omnino cōmoda: quia non omnibus eadem exercitiorum ratio cōuenit. Talia assume igitur exercitia quæ captui tuo congruunt: non tam spectans quid aut quantum alij præstiterint præstentq́; quàm quid aut quantum tu præstare possis.

CAP. XXIV.

Modus vbiq; seruandus. Priuata exercitia. Semper orat, qui semper bene viuit. Intentio. De oratione pro viuis ac defunctis, & de cultu diuorum. Abstinentia discreta.

OBserua prorsus ne inualidis humeris tuis tam grauia imponas, vt oppressus obrutusq; sub onere cogaris corruere ac deficere. Etiam in sanctis fletibus modus habendus est, ne caput debilitetur: maximè dum ipsæ lachrymæ cum vehementiori confractione funduntur. Si vel simplici sensibilis compunctionis pulsu animaduerteris lassari spiritum tuum, eam solerter subterfugito. Quãdo deuotionis gratia præsens est, non intẽpestiuè spiritum tuum perurgeas ad maiorem feruorem: sed placidè amori insiste. Non irreuocabiliter te astringas ad magnum & intolerabilem aliquem precum numerũ quotidie persoluendum, quin potius pro tuo affectu minue, vel auge tua exercitia: nisi votũ aut obedientia aliud exposcat. Si causa aliqua exigente, ipsa eadem priuata voluntariaq; exercitia etiam ex inte-

integro aliquando omiſeris, non ob id nimium angaris: ſed vbique liber & tranquillus in Domino eſſe ſtudeto. Quid? ægrèfers quod nō poſſis jugiter inſtare precibus? Si bene viuis, ſi à peccatis ſedulò abſtines, ſi tempus vtiliter expendis, ſi te in conſpectu Domini verè humilias, Deum & cœleſtem patriam ſuſpiras, ſemper precaris: ſancta enim vita, ſanctumque deſiderium coram Deo aſſidua oratio eſt. Oportet tamen te precandi ſtudio eſſe deditum: vt ſi non continenter, certè frequenter pijs doxologijs atque orationibus vaces. Quando libet pro aliquibus viuis aut defunctis prolixius orare, aut quando vis diutius immorari cultui alicuius Sancti, ſi vel otium non ſuppetit, vel alioqui confuſionem mentis ſuſpectam habes, non erit neceſſe, vt conſueta piarum actionum exercitia

prorſus immutes: ſed ſatis fuerit, ſi ea ipſa ad ſalutem illorum viuorum aut defunctorum, vel ad honorem illius Sancti perficere corã Deo ſtatuas. Nam ſecundum tuam intentionem opus tuum à Domino æſtimabitur ſuſcipieturq; Sanctos verè veneramur, dum colimus Deum, qui fecit & ſanctificauit illos: ſicut rurſus Deum verè colimus, dum ſanctos, in quibus ipſe habitat, & quos in cœlis jam ſibi coniunxit, veneramur. Neceſſariam cibi, potus ſomniq; indulgentiam corpori non neges: in ea re non ſis multum acer, niſi Spiritu ſancto reuelante certò didiceris ſingularem abſtinentiam Deo in te placere. Im̃oderata enim illarum refectionum ſubtractio (ſicut & nimis vehemens infirmioris intellectus labor, nimiſq; vehemens imaginatio) tam ſpiritui, quàm corpuſculo plurimùm incommodat,

dat, & amentiam plerunq; parit. Grata quidem ſunt Deo jeiunia, gratæ vigilię, grati labores externi, dum diſcretione ſeruata propter ipſum Dominum ſuſcipiuntur: longè tamen gratior eſt cordis puritas, longè acceptior humilitas & charitas. Nam propter has virtutes illa, non hæ propter illa mandantur. Ergo omnia, quantum in te eſt, ſic ordina, ſic tempera, ſic moderare, vt nuſquam libertatem internam amittas, nuſquam mente confundaris, nuſquam viribus ſuccumbas: & tamen ea, ad quæ obſeruanda faciendaque voto vel obedientia aſtringeris, temerè non omittas.

CAP. XXV.

Cum ſui abnegatione promptè ſequendus Spiritus ſancti inſtinctus, qui varijs modis interiorem hominem afficit. Deuotio illa ſenſibilis

sibilis quàm sit periculosa, & quæ sine appetenda.

VIde ne tua exercitia peragas cum pertinaci propriæ electionis decreto: sed etiam in illis temetipsum abnega. Internum Spiritus sancti inuitamentum, latentemq; energiam & instinctum, diligenter obserua, ac prompte sequere, parat⁹ ipsa exercitia pro eius voluntate, nõ autẽ pro inconstantiæ leuitate, mutare, ponere: positaque resumere. Aliquando in tuis priuatis orationibus, & sanctis ad Deum aspirationibus fortè juuabit te ore placidè proferre, quæ precaberis: aliquando commodius vtiliusq; illa pertractabis mente tantùm. Aliquando quælibet absque longiori mora pertransire, aliquando diutius in quibuslibet per meditationem immorari gaudebis. Aliquando solo desiderio, vel certè paucissimis verbis orare,

ea-

eademq́; per suauem affectum sæpius repetere, aliquando pluribus diuersisq́; verbis precari placebit. Aliquando ex libro ipsas preces legere, aliquando citra libri adminiculum easdem Deo offerre dulce erit. Aliquando psalmodia, aliquãdo aliqua alia contemplatio palato cordis tui magis sapiet. Deniq;, aliquando hoc, aliquando illud arridebit: & aliquando illam, aliquando istam exercitiorum rationem sequi juuabit. Diuersis enim modis interiorem nostrum hominẽ spiritus sanctus afficere, diuersisque vijs eum ad thalamum diuini amoris deducere consueuit: ad cuius pulsum atque euocationem semper paratissimi esse debemus, vt quacunque voluerit inflectamur, omni propria electione reiecta. Suauitatem deuotionis in ipsis tuis exercitijs impurè ne quæsieris. Non in ea turpiter conquiescas:

ſcas: ſed per eam ad Deum progredere. Admodum periculoſa eſt ſpiritualis ingluuies, qua quis dulcedine gratiæ ad oblectationem ſui abutitur. Anima quæ hoc vitio altius infecta eſt, non poteſt dici pudica & fidelis famula Chriſti: neque enim Deo gratis obſequi vult ſed Dei donum magis quàm Deum diligit. Seruula mercenaria, non filia liberalis, eſt. Si minus ei adblãditur ſuauitas illa ſenſibilis, mox ipſa tota amarulenta, tota indignabunda, tota turbulenta, tota impatiens, pietatis ſtudia deſerit: & timoris pudoriſq; habenis excuſſis, dat ſe prorſus externis conſolationibus. Videlicet ſi Deus eam oblectare vult, Deo ſeruit: ſin minus, ab eo recedit. Anima verò quæ fidelis ancilla, vel pudica ſpõſa Chriſti appellari meretur, non in Dei donis, ſed in Deo quieſcit. Siue Deus ei infundat internam ſua-

ſuauitatem, tranquilla permanet, hilariter ſuo ſponſo famulatur, fideliter ei adhæret, conſtanter eum diligit. Magis optat voluntatem Dei fieri quàm ſuam. Igitur cura, vt vbique caſta puraq; ſit tua intentio: *lætitiam ſalutaris Dei* hic expete, non tam vt delecteris, quàm vt ipſi Domino placeas. *Pſalm. 50.*

CAP. XXVI.

Rationalis deuotio ſenſibili certior Deoq́; gratior eſt. Cordis ariditatem Deus in noſtram vertit vtilitatem. Reuelationes diuinæ à dæmonum viſionibus ſecernuntur. Humiliter ſe quiſq; obſeruet in proſperis, Deo totum purè acceptum referens. Euchariſtiam ſumpturis quid agendum.

SI tibi oranti, aut ſacrificanti aut diuina meditanti, aut ſacræ lectioni inſiſtenti, aut quoduis aliud ſanctum opus facienti, deeſt ſapidus

dus ille deuotionis affectus, perge tamen in incœptis: & pium concipiens desiderium placendi Deo, offer ei cordis tui sterilitatem ac laborem in laudem æternam. Sic enim ipsa ariditas quam perfers, non minus erit illi grata, quàm internæ dulcedinis affluentia: imò verò fortè gratior. Rationalis siquidē deuotio longè certior, ipsique Domino acceptior est, quam deuotio sensibilis. Est autē deuotio rationalis, quando quis quodlibet peccatum odit & execratur, promptaq; voluntate Deum colit, & ea quæ Deo placere cognoscit strenuè amplectitur atque peragit. Si hanc deuotionem habes, nil decedet mercedi tuæ, etiam si illam alteram non habeas. O quā sapienter Deus nos à superbia vel purgat, si ea infecti sumus, vel defensat, si non sumus infecti: O quàm misericorditer, huius exilij

amo-

amorem ab animis nostris præcidit, & beatam illam patriam suspirare nos compellit. O quàm pie salutem nostrã etiam nobis non intelligentibus operatur. Meritò itaque eũ tunc quoq; laudare debemus, quando nos diuersis miserijs atq; calamitatibus expositos veluti deserit. Reuerà enim nunquam deserere potest, quos humiles bonæque voluntatis esse conspicit.

Reuelationes cœlestes ne curiosè expetas: diuersis enim periculis diuersisq; diaboli laqueis patent, qui ipsis reuelationibus temerè inhiant, & eis leuiter fidem adhibent. Nam communis noster hostis sæpe transfigurat se in angelũ lucis: vt eos qui minus attenti sunt decipiat. Si visioni tibi ostensæ mox non credis, sed humiliter dubitas, donec rem euidentius certiusq; cognoscas, Deum non offendis, etiamsi ab ipso Deo illa mani-

nifeſtetur. Eæ reuelationes quæ cœlitus pijs oſtenduntur, mentem tandem conſolari, emollire, humilemque reddere ſolent: contrà, viſiones dæmonum dolo & præſtigijs confictæ, nihil aliud quàm ipsã mentem conturbare, indurare, & peruicacem efficere cõſueuerunt. Quando à Deo benignè viſitaris, quando tranquilla & ſerena ſunt omnia, tu meræ illius gratiæ atque pietati id refer acceptum, non tuæ diligentiæ, neque tuis meritis aut laborib⁹. Nullo pacto tibi placeas, nulla ratione ineptæ lætitiæ, aut periculoſæ ſecuritati te tradas: ſed in ſancta vigilantia, timoreq; ſancto iugiter contine teipſum, paratus recipere tribulationem inopiamque ſpiritualem, vbi Dominus eam ad te redire voluerit, ne de illorum ſis numero quos Salomon
Prouerb 2. deſignauit dicens: *Proſperitas ſtultorum occidet eos.* Donum acceptũ
non

non intempestiuè apud te magnifices, neque de eo apud alios passim loqui gestias (diuulgare tamen illud verecundè humiliterque poteris, si vtilitas spiritualis vel necessitas exegerit) quin potius cogitationem tuam ab ipso dono tunc auerte, perinde ac si nihil accepisses, Deoque intende. Si illud exactius apud temetipsum expendere vis, ad hoc solum expende, vt & Dei erga te pietatem, & tuam erga Deum ingratitudinem melius animaduertas. Quod Dei est, totum Deo tribue, & gratus esto: tibi verò nihil adscripseris præter peccatum. Agnosce te seruum esse inutilem, indignumque omni solatio & gratia: vt quantò magis proficis, tantò magis humilieris. Sola enim humilitas efficiet, vt bona quæ in te sunt, integra in te permaneant. Sanè affectus illi, sensibili amore ac dulcedine pleni,

pleni, quamuis præclara ſigna fere ſint, non tamen indubitata indicia ſalutis iudicari debent, niſi Spiritus ſanctus reuelauerit. Nonnunquam enim ſunt affectiones naturales magis quàm diuinæ, & in eo etiam corde, quod à Deo alieniſſimum eſt, gigni poſſunt. Quare nobiſipſis ſemper vileſcere, & inter caſtum timorem ac ſanctam ſpem nauigare debemus, quamdiu in fluctibus vitæ præſentis verſamur. Quando ſacroſanctam Euchariſtiam ſuſcepturus es, vide ne tremendæ atque cœleſti menſæ indignè aſſiſtas. Deprime ſpiritum tuum, abde te in vallem profundæ humilitatis: confitere, & prorſus confitere te eſſe peccatorem. Ora Dominum vt animam tuam purificare, ſuiſque meritis ac virtutibus exornare dignetur. Accede in memoriam chariſſimæ in-

car-

carnationis, passionis, & mortis eius, plena fide, certa spe, synceroque affectu: vt verè dicere possis: *Desiderio desideraui hoc Pascha manducare.* Luc. 22. Suscepto demum rege gloriæ, solicitus esto ne quid admittas quod oculos tanti hospitis offendat. Quod si fortè aliquid huiusmodi commiseris, & animam tuam peccando vulneraueris: mox ad pœnitentiæ remedium, & ad diuinæ misericordiæ confuge medicinam.

***

CAP. XXVII.

Obedientiæ bonum. Hæreſum origo ſuperbia & inobedientia. Hæreticorum obſirmata impietas. Eccleſiæ decretis parendũ. Proprij ſenſus obſtinatio cauenda. Vitandũ eſt ſcandalum. Mores prudenter componendi. Quo pacto remittendus animus. Inordinatus affectus reſecandus.

COmmunes actiones, & eã quæ vel ad obedientiæ rationem vel ad proximorum neceſſitates ſpectant, ſemper tuis priuatis exercitijs antepone, adeò vt tuus eſſe deſinas. Eximia virtus, eximia plane virtus obedientia eſt: contrà, nolle acquieſcere, grauiſſimum omnino ſcelus eſt. Vili quopiam opere per obedientiam fideliter peracto, nonnunquam magis proficies in vitæ perfectione, quàm ſublimibus exercitijs ex pro-

propria electione susceptis. Quicquid per inobedientiam feceris, totum à Deo reijcitur, totum in perniciem, non in vtilitatem tibi cedet. Obedi igitur Deo, obedi Ecclesiæ catholicæ, obedi his qui vices Dei gerunt: obedi antistitibus tuis, eosque reuerere, etiamsi ipsi minùs rectè viuere videantur. Nam si his non obedis, Deo non obedis. Ipse enim dicit, *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Nihil prorsus prætuleris sanctæ obedientiæ: sed humiliter obtempera in omnibus, quæ certò mala non sunt. Hæreses non aliunde sumunt originem, quàm ex superbia & inobedientia. Quid enim faciunt hæretici? Simplicitatem quæ est in Christo subsannant: sanctas Ecclesiæ traditiones atque consuetudines contemnunt, eas vana hominum somnia, frigidasque cæremonias impiè appellant: Luc. 10.

F blasphe-

blaſphemiarum aceruos in ſanctos ſanctaſque Dei, in Chriſti matrem virginem Mariam, in ſacramenta noſtræ religionis, in ipſam denique beatiſſimam Trinitatem auſu temerario congerunt. Fideles & catholicos quoſque irrident, exibilant, oderunt, perſequuntur: ſe ſapientes, ſe Euangelicos, ſe ſpiritu ſancto plenos eſſe exiſtimant. Abſurda dogmatum monſtra comminiſcuntur, proprio ſenſui pertinaciter inhærent: nolunt ſequi patrum orthodoxorũ veſtigia, nolunt inclinare ceruices ad pedes matris Eccleſiæ: ſed pleni arrogantia, pleni inuidia, pleni in ſano furore, in peruerſis dogmatibus perſiſtunt. Quos etiam duritia cæcitaſque mentis eò dementię plerumque perducit, vt mortem intrepidè atq; alacriter pro defenſione ſuorum errorum ſubeant, effecti nimirum marty-

res,

res, non Christi, sed Satanæ. In martyribus Christi sancta mentis humilitas relucet: in martyribus diaboli præfractus animi tumor apparet. Tu pro talibus Deum sedulò precare, & pestilentes eorum opiniones execrare. Decretis ipsius Ecclesiæ, quam Spiritus sanctus semper moderatur, obtempera: eius institutionem, sicut & ipsum Euangelium sequere, etiamsi plurimos, non solum ex cõmuni plebe, sed ex præsulibus optimatibusq; in ea vitijs seruire conspexeris: area enim est, grana simul & paleas cõtinens. Proprij sensus obstinationẽ caue. Eos qui spirituales sunt quiq; Deũ timent tuo iudicio præfer. Neque enim facilè errat, qui humilis est, & alienæ magis quàm propriæ prudentiæ innititur: quod si in huiusmodi simplicitate, quis errauerit,

non ei errorem imputat Dominus. Vitiosam singularitatem fuge. Quantum in te est prospice ne alicui sis scandalo. Si tamen te faciente vel dicente ea quæ omittere & reticere non licet, aliquis offenditur, nō propterea desistas ab inceptis: sed humiliter pergens, & pro his orans qui scandalizantur, Deo committe negotium. Omnia membra tua, omnesque sensus tuos sedulò rege ac contine. Esto compositus & maturus in moribus, hilaris & serenus in vultu, pudicus & verecundus in aspectu, placidus & modestus in voce, innocens & purus in cogitatione, fidelis & strenuus in opere, benignus & affabilis in conuersatione, ita tamen vt ipsa affabilitas tua ineptam lætitiam nesciat. A nugis vitiosis, à risibus excussis, à iocis debita honestate, debitoque temperamento carentibus, prudenter absti-

abſtine. His enim illiberalibus libertatibus, puritas cordis læditur, & clauſtra ſancti pudoris violantur. Tu quidem congruis temporibus potes animum ad Dei honorem relaxare recreareque etiam in rebus externis, vt ad ſpiritualia exercitia reddaris vegetior: ſed moderatè & pure id faciendum eſt. Deus non iubet vt nullũ prorſus capiamus ſolatium ex creaturis quas in ſui laudem condidit: non præcipit vt ab illis ſeparemur, niſi quatenus nos à familiaritate amoreque ipſius impediunt. Impediunt autem nos, quando illis plus quàm oportet, vel aliter quàm oportet afficimur, quando illis inhæremus, quando in illis conquieſcimus. Inordinatus igitur affectus penitus reſecandus eſt: quo amputato, iam ipſæ creaturæ non ſeparabunt nos à Deo, ſed ad eum veluti manu ducent. Quicquid

ſuaue, quicquid iucundum, quicquid amabile, quidquid admirabile ſe ſenſibus offert, id caſtè excipe, & ad Deum, vel ad æternæ beatitudinis ſtatum referre diſce. Sic enim delectaberis in Domino.

CAP. XXVIII.

Sedula creaturarum contemplatio ad Creatoris notitiam & amorem perducit. Qui fecit omnia, ipſa eadem virtute ſua conſeruat.

PRofectò ſi ipſę creaturæ exactè prudenterque conſiderentur, mirificè animum conſiderantis in admirationem rapiunt, & ad laudem atque amorem ſummi conditoris non parum accendunt. Nam vniuerſus iste mundus veluti quidam liber est digito Dei ſcriptus: in quo ſingulæ creaturæ tanquam ſingulæ literarum figuræ ſunt. Quemadmodum autem is qui literas non nouit, ſi librum

brum apertum inspiciat, videt sanè ipsarum literarum characteres, vim tamen & significationem earum non comprehendit: ita is, qui *non percipit ea quæ Dei sunt*, conspicit quidem externarum creaturarum speciem, sed internam illarum rationem non intelligit. *Vir enim insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc.* Cæterùm homo spiritualis, qui oculos animi habet apertos, dum exterius Dei opificium contemplatur, quàm mirabilis sit ipse opifex intus concipit: & ex pulchritudine rerum, quas considerat, transit ad pulchrum illud pulchrorum omnium pulcherrimũ, vnde omnis pulchritudo profluit. Cui in hac iucunda contemplatione constituto, singulæ quæque prorsus miraculo sunt: adeò vt ipse obstupefactus cum Propheta exclamare cogatur, *Quàm magnifica-*

1. Cor. 2.

Psalm. 91.

Psalm. 91. *ficata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti, delectasti me in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo.* Sanè non minus stupendum videri debet,
Ioan. 2. quòd humor vitis in vinum (Deo disponente) quot annis conuertatur, quàm quod olim in Cana Galileæ eodem iubente aqua in vinum mutata fuerit: & maius est multos quotidie creare qui non erant, quàm his qui mortui fuerant vitam reddere: Nulla tam exigua, vel (vt ita dicam) tam vilis creaturula est, in qua non reluceant hæc tria Dei inuisibilia, potentia, sapientia, & bonitas. Itaque Deus per ea quæ fecit agnoscitur, quemadmodum beatus Paulus asserit
Rom. 1. dicens, *Inuisibilia eius à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Quanta quæso admiratione dignum est, quod ipse Deus cœlũ, terram, & omnia

quæ

quæ his continentur, ex nihilo creauerit, pluraque creare possit, quum sit substantiæ pelagus infinitum? Fecit omnia, (solum peccatum non fecit, neque enim ipsum aliquid esse dici debet) conseruat item omnia. Nam si virtute sua non conseruaret illa quæ condidit, mox vniuersa redigerentur in nihilum: quia ex se nihil sunt, & omnino dependent ex Deo à quo facta sunt. Curat omnia: *attingit à fine vsque ad finem fortiter*: *Sap. 8.* & ab angelo vsque ad extremum vermiculum *disponit omnia suauiter*: ita vt nec folium quidem ex arbore decidat absque eius prouidentia.

Egregio exemplo commonstrat rationem transeundi ad creatorem per res creatas: quarũ multitudo & quantitas, potentiam: species & qualitas, sapientiam: vtilitas, conditoris bonitatem declaret.

CAP. XXIX.

POtentiam ipsius conditoris manifestat rerum creatarum multitudo & quantitas: sapientiam ostendit species & qualitas: bonitatem declarat vtilitas. Quàm multa creauit Deus? Numera stellas cœli, arenam maris, puluerem terræ, pluuiæ guttas, auium plumas, piscium squamas, pilos quadrupedum, folia & fructus arborũ. Numera homines, volucres, pecudes, plantas, lapides: numera cætera omnia si potes: si non potes, cõfitere esse innumerabilia. Quàm verò magna creauit Deus? Metire moles montium, tractus fluminũ, spatia camporum, altitudinem cœli, profundum abyssi. Rursum quàm parua creauit Deus? Nam ipsa quoque ad quanticatem spectant: & non minor potentia est, parua ex nihilo creasse quã creasse maxima. Igitur quàm parua crea-

Numerus.

Quanitas.

creauit Deus? vt prætereamus inanimatà, attende papiliones, muscas, culices: attende ſcolopēdras, formicas, tineas: attēde ſingula inſectorũ animalculorum genera Iã quàm apta, quã pulchra ſunt quæ creauit Deus? Inſpice ſtructuram & compagem corporis humani, inſpice fabricam cœli, conſidera elementorum diſpoſitionem temporumq́; viciſſitudines, conſidera cætera omnia, & vbiq; miram harmoniam, miram conuenientiam, mirũ ornatum inuenies. Nam, ſi vel foliũ arboris contemplari volueris, deprehendes in eo ſtupendũ quoddam artificium. Videbis quàm aptè ea parte ſit robuſtius, qua parte ramis ſuæ arboris eſt magis vicinum: videbis quàm cõuenienter ſe dilatet, quàm pulchrè deſinat, quàm decenter per gyrum veluti ſerratis dẽtibus circumſepiatur, quàm concinnè *Species & qualitas.*

productis huc illucq́ue costulis in sese intexatur. Inspice vnum aliquod, inspice & alterum eiusdem generis: tot inuenies dentes in vno, quot dentes in altero, tot costulas in vno, quot costulas in altero, talem figuram in vno, qualem figuram in altero. Quid porrò hac luce pulchrius? quid sereno cœlo amœnius? quid rutilo sole venustius? quid lunæ stellarumq́ue decore comptius? quid variorum flosculorũ elegantia speciosius? Quid verno tempore magis formosum? in quo horti, pasta, syluæ, agri, rediuiuo vestita ornatu, jucundissimum spectaculũ nobis exhibent: in quo herbarum ac plantularum germina latente quadam naturæ vi (quam ipse conditor indidit) è terra mirabiliter prodeunt, & erecta sursum in suas spicas tanquam morte proculcata, statum & gloriam futuræ resurrectionis apposite

ſite deſignant. Taceo de his quæ deformia videntur: nam & in eis pulchra admodum eſt ipſa deformitas, aſpectumque non parum demulcet. Tranſeo ad illa quæ auditum, olfactum, guſtum, & tactũ oblectant. Quid philomelarum & galeritarum cantu gratiꝰ? quid lyræ & citharę modulatis ſonis dulcius? quid roſarum ac liliorum redolentia ſuauius? quid ſapore diuerſorum fructuum atque condimentorũ delectabilius? quid byſſo & ſerico lenius? Omitto hic & ea quæ aſpera, & ea quæ amara ſunt. Ecce autem omnia & magna & parua, & pulchra, & deformia, & dulcia, & amara, & lenia, & aſpera, ſummus ille rerum opifex ad ſui laudem, hominumque vtilitatem, vſum, eruditionem, ac ſolatium condidit. Pauca perſtrinximus, quia locus non admittebat vt multa diceremus: cæterùm om-

Vtilitas.

nia

nia nec animo quidẽ comprehendi possunt, nedũ verbis explicari. Tu ex his quæ dicta sunt, disce philosophari etiam in aliijs quæ à nobis expressa non sunt. Omnia grato oculo contemplare. Dic nonnunquã apud teipsum hæc aut similia: O quàm potens & quàm magnus est, qui tam multa, tamq; immensa creauit. O quàm pulcher & suauis est, qui tã amœna & dulcia cõdidit. O quàm bonus & liberalis est qui omnia ista donauit. Ad hunc modũ per creaturas transi ad creatorem, ex creaturis mirare cõditorem, cum creaturis lauda benefactorem. Si defæcato cordis oculo potueris considerare etiam inuisibiles Dei creaturas, animam rationalem puritate & sanctimonia ornatam, angelos, virtutes, potestates, dominationes, cæterosque cœlestis aulæ ciues, iam miraculis obrutus, à teipso propemodum alienaberis.

CAP.

CAP. XXX.

Recta puraq; in omnibus sit intentio. Moderata cibi ac potus temperãtia Christi exemplo sectanda, cũ gratiarum actione. Coniuge quatenus fruendum. Castitas sedulo seruanda. Occasiones malorũ declinandæ. Quieti consulendũ Omnis curiositas fugienda. Libertas spiritus. Otium. Somnolentia.

QVæ agenda sunt (etiam dum manducare, bibere, dormire, vel quoduis aliud solatium carni indulgere oportet) tu tali consideratione præueni, vt ea ipsa purè ad Dei honorem facere desideres. Nã, quemadmodũ opus quod ex se grande ac magni momenti videtur, Deo prorsus displicet, si operantis intentio impura fuerit: ita opus quod ex se frigidũ nulliusque momenti iudicatur, Domino plurimũ placet, si operãtis intẽtio fuerit

fuerit recta. Etiamsi pietate ductus ceruicem tantùm inclinaueris ante crucifixi Iesu imaginem, vel ad altare Dei genitricis Mariæ flosculos obtuleris, aut pedem moueris propter charitatem, non frustraberis à spe iustæ mercedis. Secundum beati Pauli doctrinam, *Curã carnis ne feceris in desiderijs*. Ingluuiem execrare: cibum & potum compositè sensimq́; sumito, omni ferina auiditate exclusa. Nõ oneres ventrẽ plusquàm oportet: ne prægrauatus ineptior sis ad interna exercitia. Præcipuè verò largior vini vsus tibi suspectus sit. Frustra ad spiritualem vitam aspiras, si tanquam vile quoddam impurarũ voluptatum mancipium escis te ingurgitas, gulæ incitamenta nusquam reprimens. Nimiam indulgentiam, nimiamq́; abstinentiam, pari diligentia vitato. Aliquando enim vel tantillum cibi fortè fastidies,

Rom. 13.

dies, quantum naturæ fouendæ necessarium est. Si contigerit te minus attentum esse, paululumq; metas sanctæ sobrietatis prætergredi, leue quidem erit peccatum, non tamen erit negligendum. Agnosce culpam, suspira, innoua propositum: & omni pusillanimitate reiecta, confide in Domino. Lautiores epulas vitiosè ne exquisieris: & dum tales exhibentur, eas tanquam si simplicissimę essent sumito. Ipsa victus tenuitas nunquam ad indignationē puerilesùe querimonias te prouocet: sed patiens esto. Nam & Christus Dominus pro te *felle atque aceto potatus fuit*. Ioan. 19. Delectationem illam, quam esus potioque naturaliter conciliat, sic admitte, vt in ea non quiescas: nō magis illa te occupet quā si non adesset. Sedulò gratias age pro beneficijs quæ tibi à Deo quotidie præstantur. Si legitimè vxorē duxisti,

duxisti, ipsam solam thori participem habeto: & eâ non nisi castè ac legitimè vtere. Memineris te hominem esse, non brutum pecus. Igitur ratio, honestas, pudicitia, & timor Dei, ipsum coniugium, quo vxor tibi, tuque vxori mutuò alligati estis, exornet. Si non habes vxorem, aut si spretis carnis amplexibus puras spiritus nuptias elegisti, si ad perfectæ castitatis obseruantiam statu vel professione adstrictus es, castissimus esto mente, castissimus & corpore. Quando fit mentio copulæ carnalis, ne ibi hæseris: sed quantum in te est simplicissimè leuissimeq; huiusmodi opus præteruola: sciens id non esse aliud quàm ministerium quoddam propagationi generis humani subseruiens. Quod si aliquis illecebrarũ pruritus carnẽ titillauerit, repugna ratione. Fœlix omnino esses si motus

minus

minus decentes nec sentires quidem: sed & fœlix eris etiamsi senseris, modò non consentias. Mulieris faciem curioso lasciuoque aspectu ne cōtempleris. Occasiones malorum prudenter declina. Si necesse fuerit te ibi esse præsentem, vbi euidentiores peccandi occasiones habentur, muni infirmitatem tuam precibus, & Deum inuoca dicens, *Fiat Domine cor meum & corpus meum immaculatum coram te.* Psal. 118. Ea quæ audis & vides, consuesce inflectere ad spiritualem profectum Deique honorem. Quietem & silentium dilige, secretum mentis quære, & cum Deo tuo intus versare. Quod nihil ad te attinet, quodque prorsus inutile est, id tu perquirere, audire, cognoscere, vel inspicere ne sis auidus. Non extra te, non circa aliorum facta curiosus fueris: sed intra te, & circa propria vitia

sse

intra te, & circa propria vitia sit tua occupatio. Non inquam, affectes aliorum mores & vitam discutere: non illis obseruandis te implices, nisi officij tui ratio requirat. Sed & si officium poposcerit, temperanda tamen erit istiusmodi solicitudo: ita vt aliena eatenus cures, quatenus necessitas, vel animarum salus exigit, nō quatenus curiositatis libido, animique leuitas suadet. In negotijs, præcipitem & turbatum spiritus impetum fuge, ne interiori libertate spolieris. Otium omnium malorum parentē, certissimumq; animarum exitium perhorresce: torporem ex animo sedulò expelle. Quamuis corpus fortè langueat, non tamen ratione prorsus cesseris socordiæ, sed spiritu & voluntate promptus esto. Somnolentiæ intempestiuæ sicut non semper obsequi debes, ita dū molestior est, aliquid ꝓ opportu-
nitate

nitate loci & tēporis interdum cōcedere potes: vt leui breuiq; dormitatione recreatus, resurgas alacrior ad opera necessaria.

Lingua prudenter moderanda. Contentiones vitandæ. Nec te laudes, nec alios vituperes. Correctio quatenus adhibenda. Qui lasciua aut charitati contraria loquuntur, ne audiendi quidem sunt. Neminem oderis.

CAP. XXXI.

LInguam tuam à verbis illiberalibus minusque honestis cōpesce. Quæ vtilia & vera sunt, quæque conueniunt, dum tempus, locus, vel causa exposcit, sapienter loquere, omni dolo prorsus excluso, omnique vitiosa simulatione reiecta. Exiguum membrum est lingua: sed lubricū admodum, & ad ruinam procliue. Eam tu diligenter contine, & prudenter moderare.

derare. Verba tua odiosa mordacitate aculeisq; immodestis & intẽpestiuis careant. Contentiones fuge: cum pertinacia facilè neq; asseueraueris neq; negaueris quicquã, nisi causa fidei aut salus animarum exigat. Dum veritatem placidè pronuncias, si nihil proficis, deinceps vnicuique suum relinque iudicium, & Deo omnia committens, teipsum in pace conserua. Pręstat enim vt opportunè cedendo quieti propriæ conscientiæ cõsulas: quàm vt importunè disceptando & clamitando, interiora tua conturbes, atque confundas. Quæ ad laudem tui, vel ad dedecus proximi spectare videntur, ea tu neque cupidè loquaris, neque cum voluptate audias. Quod si talia vel loqui, vel audire necesse fuerit, innocens puraque intentio adsit. Periculoso morbo laborat, qui de aliorum vitijs liben-

benter loquitur, eaq́ue temerè prodit. Talis, ſæpe pietatis & iuſtitiæ zelum falsò prætexit in his quæ ex mera animi leuitate prauaq́ue paſſione loquitur. Quando aliquis à te corripiendus eſt, eum hortando, monendoq́ue potius, quàm increpando, vel paſſim infamando conueni, quàm diu res lenitatem admittit. Si ſæuiendum eſt, vide vt ſine felle ſæuias. Non furor, non propria cauſa, ſed Dei amor animarumq́ue ſalus vehementiorem correptionem abs te extorqueat. Ratio in te permaneat transquilla. Ipſam ſermonis aſperitatem ſancta diſcretio regat & temperet. Perſequere peccatum, non hominem. Nam homo res bona eſt, quam Deus condidit: peccatum res mala eſt, quam homo fecit. Intus dulci affectu miſerere eius, in quem foris videris acriter inuehi, & ipſum tibi ex

bi ex corde præpone. Si ſentis animum tuum grauius eſſe turbatũ, differ correptionem, donec ceſſauerit iſtiuſmodi commotio, vel certè paucula tantum verba abſq; impetu tunc loquere. Eorum ſermonem, qui impudica, vel alioqui perniciosa loquuntur, honeſtè quantum in te eſt, ſuccide, & ad alia transfer. Exhorreſce non ſolùm conſentire, ſed etiam diu præbere audientiam obtrectatoribus. Peccatis alienis nunquam faueris. Nullum hominem oderis, nulli vel ſignũ minus ſynceræ affectionis volens oſtenderis, quantumuis etiam fortè fueris læſus. Si exoritur in te aliqua aduerſus alterum animi alienatio, mox eam præfoca: quod ſi non præuales illam extinguere, ratione contradicito. Quãdo Deus offenditur, fortè potes tunc quidem diſſimulare conſuetam familiaritatem erga delinquentem,

quentẽ, vt ipſe conſpiciens te veluti immutatũ, ad cor facilius redeat,& peccatum ſuum agnoſcens ſe citius corrigat: veruntamen nõ debes illi malè affici, nec animi erga eum beneuolentiam deponere. Si diſſidium inter te & alterum enatũ fuerit, mox ea quæ turbata ſunt (quantum ad te attinet) ad tranquillitatem reuoca, de reconciliatione tracta: ita vt nullum ſimultatis veſtigium in corde tuo remaneat. Ingens malum, ingens prorſus malum eſt odium in proximum: quo animam occupante, nihil iam geritur, nihil fit quod Deo placeat. Quamuis multum ieiunes, quamuis eleemoſynas largiter tribuas, quamuis templum aſſiduè ingrediaris, iugiterq́; ores, quamuis cœleſte illud ſacrificium quotidie in altari offeras: ſi fratrem odiſti, non es ex numero filiorum Dei. Charitate filij Dei à filijs dia-

boli ſecernuntur. Tremenda ſententia, ſed vera. Dicit ipſa veritas:

Ioan. 13. *In hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.* Dicit Apoſtolus

1. Ioan. 5. veritatis Ioannes, *Omnis qui nõ diligit fratrem ſuum, non eſt ex Deo.* Ex quo ergo? Sanè quilibet vel ex Deo, vel ex diabolo eſt. Omnes igitur homines purè ama, omnes honora: in omnes & beneuolus, & (quantum commode licet) beneficus eſto: omnes amico oculo tanquã fratres & ſorores, tanquã creaturas Dei præſtantiſſimas, æternæq́; beatitudinis capaces contemplare, vt placeas patri tuo qui in cœlis eſt.

CAP. XXXII.

Suſpiciones ſiniſtræ non admittendæ. Alienum erratum apud te excuſa non tamen impunitum relinquas. Meliora ſperanda, Inuidia deteſtan-

ſtanda. Veſpertina cōſcientiæ diſcuſſio. Somnus nocturnus. Strato ſurgenti quid agendum.

SVſpiciones indignas iudiciaq; temeraria reijce, de omnibus rectè opinari diſce. Homines ſumus, facilè fallimur: ſolus Deus cognoſcit corda. Non leuiter neq; temerè credideris his, quæ aliqui in infamiam aliorum referunt. Satius eſt putare falſa eſſe fortè quæ dicuntur, quàm citò dictis fidem adhibere. Si aliquorum cura tibi commiſſa eſt, vigila: & quamuis aliquando metuas ne ibi malum lateat, vbi malum non eſt, nunquam tamen fixa mente ſuſpiceris ibi malum eſſe, vbi vtrum malum lateat incertus es. Quod ſi violentius ſe ingeſſerit intempeſtiua ſuſpicio, ne conſenſeris, ſed obluctare. Qui nimis facilè de alijs ſiniſtra cogitat, miſer admodum eſt, rarò conquieſcere

poteſt. Ergo quæcunque manifeſtam Dei offenſionem non habēt, & quæ tibi incerta ſunt, ea in meliorem partē interpretari conſueſce. Si peccauit aliquis, commiſereſce:& factum piè apud te excuſa. Veniat in mentem quàm fragilis & ad lapſum prona ſit humana conditio. Exiſtima accidiſſe per leuem aliquam negligentiam, vel per tentationis vehementem impulſum: & dic intra te: Si talis neceſſitas me comprehendiſſet, fortaſſis ego grauius enormiusq́; corruiſſem. Reflecte mentis oculos ad teipſum. Puta peccata fratris tui eſſe veluti feſtucam aliquā exiguā, tua verò eſſe tanquam trabem immanem, propter intolerabilem tuam erga Deum ingratitudinem. Humiliter precare altiſſimum, vt & tuis, & fratris tui delictis ignoſcat. Non tamen dicimus, ipſa fratrum peccata non eſſe reprehen-
denda

denda, incusanda, atque etiam puniendia, dum Dei honor & iustitiæ æquitas exigit (ignauia enim non misericordia est, vitia intempestiuè dissimulare) sed animi affectum minus synceruim damnamus. Qui germanā habet charitatem, commiserescit quidem delinquentiū, & eos apud se piè excusat, eos diligit, eos sibi præfert. non tamen temerè illorum peccata dimittit impunita. Quod in alijs corrigere non potes, Deo committe: gemens interim coram illo. Nullius salutem vnquam desperaueris. Nam qui modo pessimi sunt, mox Dei gratia im̄utati possunt esse sanctissimi. Disce aliorum imperfectiones æquanimiter tolerare, siue animorum, siue corporum imperfectiones sint. Omnes eundem habemus Patrem, omnes eodem sanguine sumus redempti, omnes vnum corpus verè dicimur. Igitur

proximorum & mala & bona, tua esse existima: propter illa dole, propter hæc lætare, etiamsi aduersarij sint ipsi proximi. Inuidentiæ pestis nunquã animum tuum te consentiente subeat. Nam si inuides, non diligis: si nõ diligis, non es ex Deo. Dum alios habere conspicis quæ non habes, dũ plura vel sublimiora gratiarũ dona eos accepisse consideras, quàm ipse accepisti, nõ propterea minus syncerè eis afficiare: sed propter hoc ipsum illos magis ama, & Spiritum sanctum in eis venerare. Gaude & gratias age Deo, sic enim illorum merita reuerà tua efficientur, & de alienis coronaberis tanquã de proprijs. Si doles, non doleas quòd ipsi boni perfectiq; sint: sed quòd tu malus sis & imperfectus. Desidera, & añitere esse bonus atq; perfectus, sicut vides illos bonos ac perfectos esse. Conscientiam tuã frequenter discute (adhi-
bito

bito tamen modo) teq́; reprehende Maximè in fine diurnarũ actionũ id facito, priuſquam ſomno te tradas. Recogita apud te ſeriò in quibus eo die deliqueris: & petita à Deo venia, animo propone deinceps peccata vitare diligentius. Commenda te ipſi Domino Ieſu Chriſto, eiuſq́; ſacræ genitrici, atq; angelo peculiari cuſtodi tuo: & edito crucis ſigno, corpuſculũ in lectulo pudicè compone, ſicq́; ſomnum placidè expecta, piũ aliquid mente pertractans. Similiter quando ſurgis, ſignũ crucis attentè exprime, veniamq́; peccatorũ humiliter à Deo poſtulato: & reiecta inutilium phantaſmatum confuſione, ſerium aliquid meditare. Lauda creatorẽ, gratias age, offer ei animam pariter & corpus, ac precare vt eo die te conſeruare dignetur. Sic, ſic vitam inſtitue: ſic ad æternæ fœlicitatis gaudia feſtinato.

Amanti non est deijciendus animus, quantumuis sit infirmus. Voluntatis bonæ fructus. Deo se quisq; committat, præstanti sæpe maiora quàm vel sperare quis ausit. Difficultas bene viuendi meritũ auget. Affectibus paßionibusq; vitiosis viriliter occurrendum.

CAP. XXXIII.

FOrtè dicis: Et quid mihi erit spei, qui diuersis animi passionibus sum obnoxius, qui perfectiora assequi nequeo, qui vel minimam vitæ austeritatẽ leuissimosq; labores sustinere vix possum? Sit ita sanè, vt sublimem conuersationem exhibere, & dura tolerare nõ queas: sed nunquid non potes bonæ voluntatis esse, & Deum proximumque diligere? quid enim leuius, quid dulcius, quam diligere? quid contrà, magis graue & amarum, quàm odisse? Quid iucundius,

us, quid facilius, quàm bene viuere? quid rursum magis inamœnum & laboriosum, quàm Deo derelicto vitijs seruire? Planè ita est: minore negotio nobis cœlum comparare possumus, quàm infernum. Si Deum diligis, si bonæ voluntatis es: etiam tu ex numero filiorum Dei es. Iam *si es filius*, quantumuis sis paruus, eris *& heres*. Quid ēim? num Dominus magnos filios suos ad regnum admissurus est, & paruos exclusurus? Nequaquam: sed quicunque sunt eius, id est, quicunq; charitate insigniti apparent dum hinc emigrant, licet perfectā charitatem non habeant, salui erunt: & aliquando gaudijs cœli perfruentur. Dicit enim scriptura. *Omni habenti dabitur & abundabit.* Hoc est, cuiuis habenti charitatem, habenti meritum, dabitur præmium Non dixit, multum habenti dabitur, parum verò habēti *Luc. 19.*

 non

non dabitur, ſed omni (inquit) habenti dabitur, & abundabit. Prorſus aliquando abundabit: quia tantum habebit quantum ſatis erit, habebit quicquid voluerit. Tantus theſaurus eſt bona voluntas, vt totus mundus ei æquiparari non poſſit. Quando vis quidẽ & deſideras aliquid boni perficere, ſed non potes: iſtiuſmodi ſancta voluntas, tanquam ipſum opus à Deo ſuſcipitur. Si verò operari potes & non operaris: iam nec voluntatem quidem operandi habes. *Pax hominibus bonæ voluntatis.* Itaque non abieceris animum propterea quòd adhuc imperfectꝰ infirmuſque ſis: ſed humiliare corã Domino, & his qui perfecti ſũt, abſolutã vitæ ſanctimoniam gratulare. Poteſt pręſtare Deus vt magis creſcas. Ipſe nonnunquã maiora largitur, quàm homo auſit vel expetere. Nihil dubites: ſi tuæ ſaluti conducere,

Luc, 2.

cere; ſuoque honori congruere, viderit, efficiet vt vitiorum rubigines, quas initijs melioris vitæ vix ferrea (vt ita dicam) lima eradis, poſtea etiam leuiſſimo flatu decutias atq; propellas. Quodſi voluerit te graui certamine exerceri, priuſquã ipſa vitia, efferatoſq; animi motus perfectè in te poſſis ſubigere, ſi inquã etiam vſq; ad extremum vitæ terminum domeſticos illos hoſtes tibi moleſtos eſſe permiſerit, nequaquã mente conſterneris, ſed plenus fide, patienter manum eius ſuſtine, voluntatemq; hilariter amplectere. Licet enim is qui ad triſtitiam, indignationem, iram, & conſimiles animi paſſiones naturaliter procliuis eſt, magis angatur, quàm is qui animum habet naturaliter lætum ac tranquillum: ſi tamen ſtrenuè obſiſtit ſuis perturbationibus & propter Deũ æquanimiter tolerat, efficacius purgatur à

peccatis, & gloriosiorem coronã in cœlis sibi parat. Nam carnis irritamenta, & vitiorum insultus, quibus impetiti sedulò renitimur, virtutem non adimunt, sed perornant, meritumq́ue adaugent. Facilè placidus est, qui internarum turbarum strepitus rarò perfert. Facile hilaris est, cui mœroris tenebræ rarò sunt molestæ. Facilè sobrius est, quem ingluuies rarò sollicitat. Facilè purus est, cuius animum libidinis stimuli atque obscœna illa insomniorum spectra rarò affligunt. Studeto religare ac premere ipsas passiones affectionesq́ue vitiosas. Placidè fac quod in te est. Quære, pete, pulsa: sciens pijssimum conditorem gratum habere laborem & desiderium tuum. *Sæpe* enim illi magis placet studij nostri diligentia, qua ad virtutem enitimur, quàm ipsa virtutis suauitas, quã percipimus. Preciosior

tiosior coram eo est humilis profundaque propriæ imperfectionis agnitio, quàm miraculorum vel aliorum grandium operum exhibitio.

CAP. XXXIIII.

Vitam hanc mortalem cum æterna, tanquam hyemem cum æstate commutare optant iusti. Animam è corpore migrantem solatur spõsus. Veræ solidæq; sunt delectationes futuri seculi, quum fluxa vanaq; sint omnia, quæ hic carnales oblectant.

VTinam ipsius Dei amor, præsentisque seculi contemptus, ita in te ferueret, vt verè dicere posses cum Paulo Apostolo, *Cupio dissolui, & esse cum Christo.* Philip. 1. Nihil est quod fidelem amantemque animam magis exhilaret, quàm quod speret se, postquam huius vitæ stadium emensa fuerit, peruen-

turam

turam ad beatum illũ ſinum æternæ pacis, vbi nullo amplius vitio inquinabitur: vbi nullo timore, nullo periculo, nulla anxietate, nulla rerum viciſſitudine affligetur: vbi plena charitate Deũ abſq; aliquo impedimento laudabit: vbi perfectiſſimè illi placebit, & præter eum nihil amabit: vbi denique tota illum poſſidebit, & ab illo tota poſſidebitur. Quum hæc in vita præſenti ſtabiliter & integrè haberi non poſſint, mors ipſa iuſtis deſiderabilis, vel certè tolerabilis eſt. Sentiunt enim quàm ſit grauis vitæ mortalis hyems: ob idq; æſtatẽ vitę immortalis deſiderant. Verè triſtis hyems eſt hæc vita, quã corruptionis propriæ torpor conſtringit, quam ignorantiæ caligo obnubilat, quam tot moleſtiarum, tot laborum, tot ærumnarum imbres irruentes quotidie atterunt. Qui premente hyeme afflicti ſuſpi-

ſpirant, vbi æſtas aduenerit accepta conſolatione gaudebunt. Felix illa hora & tempus illud optatiſſimum, quando cœleſtis ſponſus animæ ſanctæ de carcere corporis egredienti lætus occurrit, eamque blanda alloquutione inuitat dicens, *Surge, propera amica mea: iam enim hyems tranſijt, imber abijt & receſſit, flores apparuerunt in terra noſtra, vineæ florentes odorem dederunt, & vox turturis audita eſt in terra noſtra.* Cant. 2. Egredere cum iucunditate filia chariſſima: nihil trepides, nihil expaueſcas: euadis exilium, relinquis miſeriam calamitoſi ſeculi. Non iam erit dolor, nec gemitus: deinceps *corpus quod corrumpitur nõ aggrauabit animam*: introducta Sapient. 9. enim in gaudium Domini tui, de incorruptionis munere ſine fine lætaberis. Sed hæc legens carnalis aliquis, qui rebus viſibilibus.

bus, vel etiam ſordidis voluptatibus conſueuit delectari, ſibi ipſi fortè dicit, Et quale nam gaudium ibi eſſe poterit, vbi epulæ, comeſſationes, & carnis amplexus deerunt? Eheu miſer, iſtiuſmodi carnalium delectationum appetitum, non ſanitas ſed morbus conciliat. Modò ægrotas, malaq; ſiti æſtuas: quam ſi expellere potueris, fœlicem te arbitraris. Sed vbi ſimul cum iſto corpore etiam morbum depoſueris, extinguetur ſitis noxia, qua iam infœliciter laboras. In futuro ſeculo qui ad Deum peruenient, veris ſolidiſque delectationibus perfruentur. Non indigebunt corruptibili cibo vel potu, qui Deum poſſidebunt: pleni enim Deo erunt. Deus erit illis cibus, erit potus, erit quicquid optauerint: omnia in eo habebunt, cuius viſione ſatiabuntur. Videbunt ſemper, ſatiabuntur ſemper: & ſemper

ſemper videre ſemperq; ſatiari deſiderabunt. Sine anxietate deſiderabunt, & ſine faſtidio ſatiabuntur.

CAP. XXXV.

Inſignis apoſtrophe ſeu contemplatio vitæ æternæ, cuius fœlicitas, opulentia, voluptasq; variè depingitur.

O Vita æterna, ô patria amabilis, ô cœleſtis Hieruſalem, de te quid ſcribitur? quid dicitur? quid creditur? in te eſt bonũ illud, gaudium illud, ſolatium illud, quod oculus non vidit, quod auris non audiuit, quod cor humanum cõprehendere non poteſt: ob quod tot martyrum legiones mortem animo paratiſſimo ſuſceperũt. Portæ tuæ electiſſimis nitent margaritis: plateæ tuæ mundiſſimo ſternuntur auro: muri tui pretioſiſſimis conſtant lapidibus. In te inæſtimabiles

ſtimabiles hortuli & amœna tempe ſemper virent, in te perennes floſculi, ac violæ iugiter vernant, in te cinnamomum & balſamũ ineffabilẽ ſuauitatis odorem indeſinenter ſpirant: omnium rerũ ſpecies in te ſine defectu vigent, ſine tranſitu permanẽt, ſine corruptione conſiſtunt, ſine mutabilitate ſempiternæ ſunt. In te eſt temperies & ſerenitas omnẽ captum humanũ excedens, in te eſt pax & requies omnẽ ſenſum exſuperans. In te eſt dies æternus & vnus omniũ ſpiritus: in te eſt certa ſecuritas, & ſecura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla fœcilitas, & fœlix ſuauitas, ſuauis iucunditas: in te fulgent iuſti ſicut ſol. Nihil quærere, nihil deſiderare, nihil amare quis poterit, quod in te non inueniat. Id ſolũ quod nõ eſt, in te nõ eſt. O quantũ incõtaminatæ letitiæ pelagus, quãtus ſynceriſſimæ volu-

voluptatis torrens, quanta puriſſimæ delectationis abyſſus eſt, videre Deum deorum in Sion, cernere incomprehēſibilem illā ſummæ Trinitatis gloriam: inæſtimabilem illam pulchritudinem clariſſimè contemplari, ineffabilemq́; illam dulcedinem perfectè guſtare, vnde omnis pulchritudo & dulcedo rerũ creatarum promanat: beatiſſimā Dei genitricem intueri: angelorũ choris intereſſe: cum ſanctis Patriarchis & prophetis, cum ſanctis Apoſtolis & martyribus, cum ſanctis confeſſoribus virginibuſque perpetuum habere conſortium: omnes cæli ciues agnoſcere, & ſingulis fœlicitatem æternam gratulari. Dilige hanc beatitudinem, & ad eam frequenter ſuſpira. Ipſam quidem oculis iſtis carneis modò videre non potes: ſed oculis fidei, vtcunque percipere potes. Crede quod

non

non vides, vt aliquando merearis assequi quod credideris.

CAP. XXXVI.

Vanus mortis metus abijciendus. Optima ad mortẽ præparatio. Quid eis iam vicini agendum. Protestatio morituri, eiusdemq́ue pia consolatio.

AMare desine quæ mundi sunt: & recessum è mundo grauarim non feres. Verùm tu fortè nihil iam in ipso hoc mũdo magnopere diligis, nihil possides, quod relinquere paratus non sis: angit te tamen adhuc pauor nescio quis, propterea quòd ignores, quomodo te migrantem Deus excepturus sit, vtrùm ad æternam paradisi requiem, an ad transitoriam purgatorij pœnam. Non est necesse te aliquid horum scire. Ista certitudo tibi sufficiat, quod habeas dominum

num pijssimum, qui peccata misericorditer delet, qui bonam voluntatem tribuit, qui & potest & vult saluare te, si humiliatus confidas in eo, non in te. Ex consideratione immensæ bonitatis eius, concipe fiduciã salutisq; expectationem. Semper vigila, semper quantũ in te est *lumbos habeto præcinctos, & lucernam ardentem: vt quum venerit Dominus ac pulsauerit, confestim ei aperias.* Lu. c.12. Maximè verò hora mortis euidenter appropinquante, sedulò te ad fœlicem exitum præpara. Expedi cor tuum à curis & solicitudinibus huius seculi: sacramenta pro viatico grata mente suscipe: & animam tuam humiliter Deo commenda. Recole passionem pijssimi Redemptoris: beatam eius crucem in spiritu amplectere, osculare rosea illa vulnera, teque totum in eis imprime. Precare Iesum, vt suo pretioso

tioso sanguine vniuersa peccata tua delere dignetur. Commenda te etiam sacratissimæ eius genitrici virgini Mariæ, cæterisq; cœli ciuibus, illis potissimùm, quorũ venerationi peculiariùs fuisti addictus. Sanè si Mariã ex corde inuocaueris, si ad eã humiliter & cõfidenter te conuerteris, ipsa introitũ regni, quem tua iniquitas iustitiaque diuina tibi fortè occludebat, aperiet; mater enim misericordiæ & porta paradisi est. Quamuis in te fluctuet & trepidet naturæ infirmitas, quãuis horror mortis sese ingerat, quamuis dolorum aculei pungant, & cruciatus vndiq; torqueant: tu tamen patientiã serua, & persiste in sancta spe, sanctaque erga Deũ fiducia. In omnibus abnega te, & trade ipsi Domino, subinde dicens cum Christo sub mortem pauente ac mœrente, *Pater fiat voluntas tua.* Sic enim requiem

Matth. 26.

atque

atque refrigerium inuenies. Non tibi videatur durum corporaliter mori, quum ipse Christus mortem carnis subierit. Ille præcessit & veluti viã strauit cõmodãq; reddidit, ne te pigeret sequi: illius igitur mors mortẽ tuam soletur. Corpus istud corruptibile quod relinquis, vile quoddam vestimentum modò est. Quid ad te si cõputrescat, si in cinerẽ fauillãq; redigatur vbi illud deposueris? Securus exue vestẽ quã Deus tuus aliquando restituet tibi integrã, fulgidam, atq; incorruptibilẽ. Vt autem absq; periculo prætervoles diaboli laqueos, & fœliciter effugias eius insidias, quibus nõnunquã migrantes affligere solet, interim dum adhuc compos es sensuum tuorum, potes mente vel etiam lingua cõtestari te ex animo ignoscere omnibus, qui tibi aliquãdo molesti fuerunt, & cupere in ea fide vitam hanc finire, in qua con-

uenit

uenit obedientem sanctæ matris Ecclesiæ filium mori: te credere vniuersa, quæ à veris, orthodoxisq́; Christi fidelibus credenda sunt: & si quid vel impugnatione diaboli, vel violẽtia morbi huic proposito contrarium fortè cogitares, loquereris, aut faceres, te nullo pacto assentiri tali absurditati. Hac protestatione facta, deinceps omnia impietatis susurria, quæ diabolus obgannierit, contemne & irride, imò verò nec animaduertas quidem ea, si fieri potest. Confide in Domino, innitere ei: omnem cogitatum tuũ, omnem formidinem, quin & te ipsum totum in eum humiliter proijce. Hoc enim illi gratissimum est, hoc abs te summopere expetit: ob idq́ue dicit in Psalmo, *Quoniam in me sperauit liberabo eum.* Non te fallet pater tuus, non te reijciet tui amantissimus: sed proteget te. Eo

Psal. 90.

autem

autem protegente, nullus jam erit qui nocere possit.

XXXVII.

Tota salutis nostræ spes in Dei misericordia, & in meritis Christi collocanda: qui nobis omnia dixit, fecit ac pertulit: tantum ut ex animo resipiscamus.

POtissimam salutis spem non tam in meritis bonorum operum quæ fortè egisti, quàm in meritis ac miserationibus Iesu Christi constituas. Veruntamen si vel ad diffidentiam vel ad desperationem importunè animum solicitauerit inimic⁹, opportunè obijcies illi ea, quæ gratia Dei in te perfecit: sed præcipuè obijce passionem dominicam, obijce mortem communis redemptoris. Prorsus agnosce te peccatorem, & miserum esse quantumcunq; etiam in perfectione vitæ profecisse videaris. Nam vbi aut

nullam, aut certè vnicam maculam in te animaduertis; Deus fortè sexcentas, vel etiam multò plures deprehendit. Tu per teipsum salutem non consequeris: cæterùm apud Deum omnia sunt possibilia. Si bonæ voluntatis es, si Deum amare cupis, in eo diues es, licet alioqui in te admodum pauper ac nudus. Potes enim humiliter tibi vsurpare ea quæ ille pro te fecit ac pertulit. Tibi homo factus ex vtero virginis intemeratæ prodijt: tibi laborauit, tibi jeiunauit, tibi vigilauit & orauit, tibi persequutiones, injurias, opprobria, ludibria, flagella, dolores & angustias pertulit: tibi sanguinem fudit & animam posuit, tibi resurrexit, & in cœlum ascendit. Iam si cum tantis meritis Dei tui, tua atq; adeò vniuersa omniū hominū peccata comparaueris, quid erunt? Quid enim erit granulum arenæ, si cum monte cœlū & terrā

circumquaq; implente cõferatur? Hæc dicuntur, non vt superbè cõfidas: sed ne humilis factus diffidas. Non hi duntaxat ad Deum peruenıũt, qui vel diu sanctè vixerũt, vel magnã vitę austeritatẽ prętiterũt: sed quicunq; cor cõtritũ & humiliatum exhibent, ab ipso clementer respiciuntur suscipiunturq́; quantumuis etiã modico tempore bene vixerint. Latro ille in cruce pẽdens, quàm breuem pœnitentiam egit: & quàm repentè salutẽ æternam consequutus est? Sed esto: nõ obtingat sanè omnibus qui serò pœnitentiã agunt, id quod illi obtigit (neq; enim omnes sic affecti sunt, sicut ille affectus fuit) multũ tamen est vitæ correctionem hic vel inchoasse. Qui enim in hac peregrinatione vitam corrigere inceperit, sed morte interceptus correctionem consumare non potuerit, nequaquam peribit: vt-

pote in quo fundamentum charitatis Dei permanſerit. Et quamuis adhuc purgari debeat priuſquam pleno illo æternæ beatitudinis gaudio perfruatur, interim tamen certæ ſpei non deſtituetur ſolatio.

CAP. XXXIIX.

Pœnitentiam veram, quamuis breuem, recipit Deus. Aduerſus diffidentiam ſeſe confirmet moriturus vir pius. De loco deq; genere mortis ne ſis anxius.

Ezech. 33 QVid hac Dei promiſſione liberalius? *In quacunq;,* inquit, *die conuerſus fuerit impius ab impietate ſua, non nocebit ei impietas eius.* Non, ait, ſi biennio, ſi bimeſtri, ſi biduo ante mortem conuerſus fuerit: ſed in quacunque die conuerſus fuerit, in quacunque die ingemuerit, ſaluus erit, modò verè recteq; ingemiſcat. Licet igitur inſipiens cogitatio tua obmurmuret

muret atque obstrepat, clamitans vitam tuam talem non fuisse, vt sperare debeas te peruenturum ad æternam illam gloriam: responde cum sancta humilitate & pia fiducia, *Scio cui credidi*, scio me ineffa- *2. Tim. 1.* bili charitate adoptatum esse in filium. Licet domino facere quod vult: vult autem misereri, vult saluare: quia sic decet eius clementiam atque bonitatem. Non multitudo, non enormitas peccatorũ meorum, non miseria quotidianæ fragilitatis meæ me terrere potest, dum illius incarnationem, passionem, ac mortem memoria repeto. Ipse me redemit, ipse sanguinem fudit, ac moriendo debitum exsoluit. In imensum maior est eius misericordia, quàm sit aut esse possit mea iniquitas. Sacrosancta illius vulnera testantur me esse reconciliatum, si verè me pœnitet iniquitatum, si verè eum diligere cõ-

cupiſco. Beata ſua brachia in cruce expandit, vt me peccatorem ſuſcipiat atq; complectatur: ego inter illa, & viuere & mori deſidero. Video in Deo carnem meam: vbi portio mei glorificata eſt, ibi me jam glorioſum eſſe cõfido. Et quamuis mea iniquitas ab hoc gloriæ cõſortio me repellat, naturæ tamẽ communio ad illud admittit. Non eſt tam inhumanus Dominus, vt non diligat membra ſua, viſcera ſua. Miſeratio eius, ſingulare meum meritum. Quamdiu ille non deſierit eſſe miſericors, non ſum inops meriti: quod ſi miſericordiæ eius multæ, diues ego quoq; ſum meritis. Quiſquis pius Dei cultor & orthodoxus Eccleſiæ catholicæ filius eſt, eo modo ſeſe ſub mortẽ cõfirmare poteſt, aduerſus omnem deſperationis impulſum: tu igitur talis eſto. Porrò vtrum domi, an foris, vtrũ in lectulo, an in agro, vtrũ placidè

placidè an violento mortis genere hinc emigraturus ſis, ea res non multum te ſolicitet neq; angat. Fieri non poteſt vt malè moriatur, qui benè vixerit. Qualicunq; morte is præoccupetur, erit in refrigerio: ſiue igne, ſiue aquis, ſiue ferro, ſiue tormentis, ſiue beſtiarum incurſibus, ſiue elementorum tempeſtatib9, ſiue apoplexia, ſiue peſte, ſiue ſubitò, ſiue non ſubitò, ſiue multis aſtantibus, ſiue nullo præſente vitam finiat. Tu igitur diuinæ prouidentiæ te totum crede: & bene viuens mortem lætus expecta. Quâ præſente, egredere ſecurus ad patrem benignisſimum, exoptans vt non minus in æternitate, quàm in tempore vtatur te quemadmodũ voluerit. Egredere, inquam, non tanquam carceri crudeliter ab eo mancipandus: ſed tanquam ſinu miſericordiæ piè ſuſcipiendus atq; fouendus. Hunc canonẽ frequen-

ter relege, & ad eum vitam tuam sedulò examina: vt quid in te minus rectum sit facilè agnoscas, agnitumq́; protinus corrigas.

PRECATIO.

Psalm. 50. *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuã: & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.* Ego vilis vermiculus & inutilis peccator supplici mente adoro te, totoque cordis affectu pietati tuę gratias ago, ô pater cœlestis, qui per vnigenitum filium tuum Dominum nostrum IESVM Christum cooperante Spiritu sancto, quum perijssemus, misericorditer requisisti nos. Gratias ago pro inenarrabili tua erga nos dilectione, qua ipsum vnigenitum tuum, è sinu diuinitatis tuæ in hanc vallem miseriæ nostræ descendere voluisti, vt peccatores saluos faceret.

ret. Constituisti eum instaurato-
rem animarũ, vt omnis qui credit
in illum, omnis qui per sanctam
charitatem illi placere studet, ha-
beat vitam æternã. Misisti eum ad
nos doctorem optatissimum, qui
depulsis ignorantiæ tenebris veri-
tatem annunciaret, & mentes no-
stras agnitione sanctissimi nominis
tui illustraret. Misisti eum ducem
pijssimum, qui iter rectum osten-
deret, & omnẽ virtutem, omnisq́;
virtutis perfectionem in se demõ-
straret. Misisti eum auxiliatorem
fortissimum, qui principem tene-
brarum regno diu vsurpato detur-
baret, & fractis omnium hostium
nostrorum viribus, igneaq́; rom-
phæa ab introitu paradisi remota,
credentibus cœlum aperiret. Mi
pater dulcissime, ego vltimus ser-
uorum tuorũ ex penitissimis ani-
mæ meæ medullis gratias ago pro
sancta eius incarnatione & natiui-

 tate,

tate, pro eius paupertate & innocenti cõuersatione, pro eius passione & morte pro eius resurrectione & ascensione, pro vniuersis eius documentis atq; operibus. Gratias ago pro mysterio viuifici corporis ac sanguinis illius, quo in Ecclesia tua pascimur, potamur, abluimur, sanctificamur, & sūmæ diuinitatis participes efficimur. Gratias ago
1. Pet. 1. quod *regeneraueris nos in spem viuam per resurrectionem eiusdem vnigeniti tui*, quodq; per ipsum adoptaueris nos in filios, signans mē-
2. Cor. 1. tes nostras Spiritu sancto, *& donans nobis pignus hæreditatis æternæ*. Gratias ago pro omnibus miserationibus inexhaustæ bonitatis tuæ, quibus dignatus es nobis indignis subuenire per eundem vnigenitū tuū redemptorem nostrū: faciens
1. Pet. 2. nos tibi *genus electum, regale sacerdotium, gentem sanctam, populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum*.

operum. Gratias ago quòd me nullius momenti puluisculum per lauacrum ſacri baptiſmatis ab originali culpa emũdaueris, prorſuſq; purgaueris, ac rectam fidem donaueris, quam etiam augere non deſinis per illuminationem gratiæ tuæ, & cohortationes ſanctorum patrum, atque inſtitutionem matris Eccleſiæ. Gratias ago quòd ab ipſo vitæ meæ exordio me ſemper nutriuiſti, veſtiſti ac fouiſti, ſuppeditans omnia, quæ huic corpuſculo ſunt neceſſaria. Gratias ago, quod à puero me per vniuerſa fere ſcelera diuagantem atq; laſciuientem patienter tolerasti, expectans donec gratia tua reſipiſcerẽ. Nam ſi mecum ſicut comeruerã agere voluiſſes, jam olim anima mea infinitis peccatis, culpis, & negligẽtiis obruta periiſſet, meq; viuũ terra dehiſcens abſorbuiſſet. Gratias ago quòd me à periculoſo ſeculi huius [illegible] tibi com-

huius consortio, & peccandi occasionibus segregatum, adiunxeris seruis tuis fidelibus, opportunitatemq; tibi seruiendi concesseris. Gratias ago quòd ex innumerabilibus insidijs, tentationibus, angustijs, tribulationibus, & periculis, me hactenus liberaueris: dirigens, conseruans, ac protegens animam meam & corpus meum misericorditer, vitæq; meæ ordinem inter prospera & aduersa mirabiliter dispensans. Pater suauissime, pro omnibus, quæ mihi largitus es à primis cunabulis infantiæ meæ, & pro vniuersis bonis quæ quibusuis hominibus vnquam dedisti, ac daturus es, ego ex intimis præcordijs viscerũ meorũ sicut possũ tibi gratias ago: precorq; vt pariter omnes spiritus angelici, atque omnes sancti & electi tui, te pro ijsdem beneficijs laudent & glorificent in æternum. Ego quicquid gratiarum abs te accepi, tibi com-

mendo: serua quæso dona vltroneæ beneficentiæ tuæ. Non mihi, non diabolo, non alicui creaturæ liceat illa subuertere. Attrahe me virtute omnipotentiæ tuæ, & vndique constringe: nec ego proprio sensu propriaque voluntate liberè vtens, corruam in conspectu aduersariorum meorum, & deorsum præcipiter. Nonunquam me mihi relinquas, sed frenũ casti timoris tui maxillis animæ meæ immitte, quo iugiter regar & continear. Vbique paternam mei curam gere, & tentationes quæ obueniunt sic tempera, vt ex eis proficiã non deficiam. tu enim nosti quam fragilis sim, & quàm nulla sit virtus mea. Si me deseris, non possum nisi peccare, inquinari, obdurescere, obtenebrari, mala malis addere, & in profundum extremæ iniquitatis demergi. Dũ prospera blandiuntur, guberna me: dum aduersa

premunt, adiuua me: dum gaudeo, custodi me: dum tristis sum, consolare me. Nunquam permittas seruum tuum nimio mœrore, nimiaq; pusillanimitate absorberi: sed sancta & perpetua erga te fiducia stabili cor meum. Cinge me vndique protectionis tuæ muro inexpugnabili: muni me virtutis tuæ armatura impenetrabili. Beati angeli tui iugiter defendant animam & corpus meum aduersus dolos atque insultus inimici. Pie pater rogo te per incomprehensibilem misericordiam tuam, vt nunquam in me durissimam superbiæ pestem dominium aut locum habere patiaris. Obtestor te exorabilis pater, per venerandam humilitatem vnigeniti tui, vt repellas à seruo tuo omnem animi fastum & arrogantiam, omnem ostentationem & insolentiam, omnem inanis gloriæ appetitum, &

pro-

proteruiam, omnem contentionem & pertinaciam, omnē iniquū ausum & inobedientiam, omnem furorem & amarulentiam, omnem dolum & ſimulationem vitioſam. Nullum vnquam vani elatique animi ſignum in me appareat. Proſterne & prorſus contere ſub pedibus famuli tui ſpiritum tumoris & cenodoxiæ, ſpiritum ingluuiei & laſciuiei, ſpiritum crudelitatis & iracundiæ, ſpiritum odij & inuidentiæ. Nunquam me efferam de bonis miſericordiæ tuæ, nunquam aliquem deſpiciam, nunquam alicui me præponam, nunquam me aliquid eſſe exiſtimem. Oro Domine, vt ſicut ſanctos angelos qui tibi, (non autem ſuperbo ſpiritui) adhæſerunt, cōfirmaſti in gratia tua; ita me inconcuſſa, inuiolabilique firmitate ſtabilire digneris in profun-

[illegible] da.

da humilitate: adeò vt cor meum nec velit, nec possit vnquam erigi per superbiam. Deprime sensum meum, & interioris hominis ceruices: vt ego tibi subiectus obtemperans fœliciter huius peregrinationis iter conficiam, & ad te aliquando perueniam. Sim semper paruulus in oculis meis, vitam agens per omnia tibi placentem. Te reuerear, te offendere formidem, tibi nihil præferam, Ecclesiæ tuæ vicariorumque tuorum præceptis cum omni humilitate & animi promptitudine obediam: aliorum consilijs salutaribus acquiescam: piorum iudicium meo iudicio anteponam. Tribue mihi virtutem
Psalm. 90. calcandi inuisibilem *leonem & draconem, aspidem & basiliscum*, effugiendique omnia venena, & omnes insidias diaboli. Mina me, & trahe post te tanquam mansuetum animal: effìceq; vt nunquam aduer-

uersus tuam voluntatem recalcitrem, sed plano gressu absque aliqua querimonia aut murmuratione te infatigabiliter sequar. Excita quæso, excita tarditatem meam stimulis gratiæ tuæ, vt omni torpore excusso tibi corde paratissimo famuler. Imaginem tuam in me semper claram ac fulgentem conserua, alens in intimis meis fidem integram, immaculatam, orthodoxam, feruentem, cunctisque virtutibus ornatã, quæ mundum contemnat, cœlum attendat, præsentia negligat, æterna suspiret, & inter quasuis tentationum atque persequutionem procellas, insuperabilis tuo munere perseueret. Indue me veste nuptiali, sancta charitate: vt diligam te Dominum Deum meum ex toto corde meo, ex tota anima mea, & ex totis viribus meis, tibique ita copuler, vt nullo rerum euentu abs te

vn-

vnquam separari possim. Elangueat & prorsus pereat in me inordinatus amor rerum transeuntium: tu solus palato animæ meæ sapias, solus me lætifices, solus interiora mea possideas. Concede vt præpositos, seniores, fratresque meos syncerè semper amem. Omnes verè diligam: amicos in te, inimicos propter te. Da Domine, da seruo tuo cor humile, cor contritum & tractabile, cor sobrium, castum, immaculatum, beneuolum, mansuetum, tranquillum, & serenum. Da cor prudens, cor sacro ardore æstuans, cor de fratribus bene sentiens: cor in aduersitate & peccatis aliorum dolens, in prosperitate & meritis exultans: cor flens cum flentibus, & gaudens cum gaudentibus. Ipsum cor meum præfractum ac saxeum scinde tua potenti virtute, & altius penetra tua suaui vnctione:

ne: reddens illud ita pium, molle ac tenerum, vt semper & ex commiseratione alienæ calamitatis resoluatur, & ex recordatione inenarrabilis dulcedinis tuæ colliquescat. Præpara mihi egeno & pauperi mensã sanctarũ lachrymarũ: vt eis nutriar ad laudẽ nominis tui. Lugeant præcordia mea die ac nocte, propter vulnera animæ meæ, & propter intolerabilem iniquitatem meam. Oculi mei tua visitatione perculsi, deducant fontem aquæ placidè manantẽ ex grandi amore tui, ex flagranti desiderio patriæ cælestis. Ne, quæso mihi extremæ ouiculæ tuæ deneges portiunculam huius optatissimæ gratiæ, qua patres meos effusissima liberalitate perornasti. Quid aliud quàm interno gelu obrigere possum, nisi tu benedictionis tuæ beneficium impendas? Faue domine, faue votis meis: & terram

cor-

cordis mei ſterilem atque aridam, conuerte in fertilem & irriguam. Ecce ego pro eiuſdem cordis mei odioſa duritia humiliter offero tibi cordis vnigeniti tui pietatem gratiſſimam: hæc illam expiet, & te placet, ô pater clementiſſime. Da mihi inuictam in omnibus quæ moleſta ſunt patientiam: da mentem vſque adeò innocentē, quietam, mitem & benignam, vt neque molum cogitare, neque in aliquem iniurius eſſe, neque ob alicuius improbitatem perturbari, neque erga aliquem malè affici poſſim. Da vt imperfectionem, infirmitatem, & ignorantiam aliorum æquanimiter feram, omnium miſerear, omnes honorem, omnibus ex animo bene velim. Concede mihi humilem, verecundam, concede ſanctam cordis vigilantiam, perfectamque linguæ continentiam: vt neminem damnem, nemini obtre-

ctem, neminem irrideam, & praua atque indigna quæque loqui horream. Non me leuiter occupem circa fratrum mores ac vitia: sed mihi tibique intendam. Effrenes, inordinatos, præcipitesque animi impetus à me propelle: vt ea quæ agēda sunt, opportunè, tranquillè, & compositè, in tuo nomine aggrediar ac perficiam. Largire mihi pater indulgentissime, largire semper sanctæ quietis atque vacationis secretum. Non permittas me turbulento maligni huius seculi strepitu vexari, neque improbis rerum externarum occupationibus distrahi: sed expedi spiritum meum ab omnibus impedimentis, vt tibi liberè seruiam. Quamdiu carcere corporis huius detineor, hæc sit pars mea, hæc consolatio exilij mei, vt ego ab inquietis curis prorsus absolutus, & tuo cultui totus deditus, tibi va-

cem,

cem, tuas laudes decantem, in te exultem, tibi adhæream, in te conquiescam: fugiam, secedam, sedeamque in silentio, excipiens pacato animo doctrinam cœlestis sapientiæ. His studijs tædium peregrinationis meæ mitigem, hac ratione finem calamitosæ huius vitæ æquanimiter expectem. Tu præsta pater misericordiarũ Deus meus, vt in ipso mortis articulo tam purus coram te inueniar, quàm purum me in baptismo esse præstitisti: vt corpore exutus, mox te videre atq; in æternum glorificare merear, meritis dulcissimæ genetricis Dei virginis Mariæ singularis aduocatæ meæ, & intercessionibus omnium sanctorum tuorum Amen.

CON-

CONCLAVE ANIMÆ FIDELIS, QVO CONTINENTVR ISTA. SPECVLVM SPIRItuale, Monile Spirituale, Corona, & Scriniolum.

PRÆFATIO.

MAGNA, sed pia, importunitate cuiusdam amici victus, hunc libellum confeci. Is enim non cessabat efflagitare à me spirituale aliquod Speculum, in quo breuiter, adnotarem ea, quæ ad vitam sanctè instituendam præcipuè conducunt: & diligenter insererem illa, quæ peccatori vel imperfecto, sed bonæ voluntatis,

tatis, homini, consolationem veraq; erga Deum spem & fiduciam præstare solent: ita vt ipsum Speculum posset vsui esse cuilibet Christiano. Ego itaque desiderans amici iustissimæ petitioni aliqua ex parte satisfacere, congessi hic aliquantulum multa sicut memoriæ occurrerunt. Et quod feci, ad Dei honorem feci: humiliter submittens ea quæ collegi & scripsi, iudicio sanctæ matris Ecclesiæ. Cæterum illi qui abiecto Dei timore, in peccatis & iniquitatibus suis sponte permanent, nullo modo putare debent ad se pertinere consolationes in hoc libello positas, quum neque bona voluntate præditi, neque veri Christiani sint. Corrigant se, & tunc ad eos pertinebunt ea, quæ de immensa pietate ac misericordia Dei dicuntur, scribunturq;. Quodsi vitam suam peruersam corrigere noluerint, omnino seueritatem diuinæ iustitiæ sentient, & æterna tormenta in inferno patientur.

CA-

CAPVT PRIMVM.

AMice chariſſime, moneo, hortor, & rogo te, vt timeas, honores, atque diligas Dominum Deum tuum, Patrem & Filium, & Spiritum ſanctum, vnum in ſubſtantia, trinum in perſonis. Ipſe enim eſt omnipotens, immenſus, æternus, celſiſſimus, incommutabilis, incomprehenſibilis, ſummè iuſtus, ſummè ſanctus, ſummè ſapiens, ſummè bonus, ſummè ſuauis. Ipſe fecit è nihilo cœlum & terram, & omnia quæ cœlo terraque continentur. Ipſe omnes mortalium omnium non ſolùm actiones, ſed etiam cogitationes atque affectiones videt, perfecteque perſpectas habet: cognoſcit omnia præterita, præſentia, futura. Hominum amantiſſimus eſt, & in hac vita vnicuique benefacere non ceſ- *Timēdus, honorandus ac amandus Deus.*

sat. Vnde meritò illi timor, honor, & amor exhibendus est. Caue sedulo, ne peccando iniuriam ei irroges. Etiam si consentiendo alicui peccato posses teipsum & plurimos alios à morte eripere, nullo tamen modo deberes peccato cõsentire: neque enim licet facere mala vt veniant bona, & nimis absurdum foret, pro vtilitate creaturarum (quæ comparatæ Deo, quasi nihil sunt) scienter ac deliberata voluntate offendere Creatorem, qui est bonum infinitum. Sanctus Dei timor hominem incessanter commonefacit, vt peccatis abstineat, ac *sobriè, iustè, & piè viuat in hoc seculo.* Cogita seriò te ad hoc à Deo creatum esse, animamque ratione præditam & immortalem accepisse, vt hic Deo obedias, eumque ames: & ei obediendo beneque viuendo, tandem illum in cœlo clarè videas, atque ipso fruaris in

Peccatis abstine.

Tit. 2.

Ad quid conditus.

in æternum. Si enim diligenter à malo declinaueris & bonum feceris, si Deum fideliter colens, in pietate vitam hanc finieris: fœliciter peruenies ad cœlestem beatitudinem per passionem & merita Iesu Christi.

Retine firmiter orthodoxam fidem: credens sine aliqua hæsitatione omnia quæ canonicæ & sanctæ scripturæ ab Ecclesia receptæ cõplectuntur, & quæ Spiritus sanctus credenda nobis reuelat pronunciatq; per Ecclesiã Ipsi Catholicæ Ecclesiæ humiliter obtempera, etiã si nonnullos pastores in ea non rectè viuere conspicias. Nam Dominus Iesus in Euangelio loquens de pastoribus malè quidem viuentibus, sed bona docentibus atque præcipientibus, ait: *Quæcunque dixerint vobis seruate & facite: secundum opera verò eorum nolite facere.* Qui contemnit

Fides.

Ecclesia.

Matth.23.

Ecclesiam, quæ est corpus Christi mysticum, contemnit & caput Ecclesiæ, videlicet Christum: quemadmodum ipse verbis suis apertissimè ostendit dicens: *Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit.* Huic vniuersali & Apostolicæ Ecclesiæ, quam sanctus Paulus *columnam firmamentumq́; veritatis* appellat, summus Pontifex beati Petri successor præest in terris ex ordinatione domini. Extra hanc Ecclesiã quæ vnica est, extra hanc arcam Noë, nullus omnino saluatur. Licet verò in ea sint non solùm boni sed & plurimi mali, qui graues abusus grauiaque peccata impudenter committunt (ipsa enim est area continens hic non tantùm solida grana, verùm etiam steriles leuesq́; paleas cum granis) manet tamen veritas in illa. Nam Spiritus sanctus fideles ibi docet, illuminat, ac regit: eidemque Ec-

Luc. 10.

1. Tim. 3.

Papa Ecclesia præest.

Mali bonis permixti.

clesiæ donat veram diuinarũ scripturarũ intelligentiam. Itaq; certissimum est, eos omnes qui opinionem aliquam Romanæ catholicæq; Ecclesiæ contrariam tenent & defendunt, atque ita sese ab illius vnitate separant, si pertinaces in hæresi aut schismate vitam finierint, æterna supplicia in inferno luituros, quamlibet iustè alioqui hic viuere videantur. Planè hæretici atque schismatici etiam si modesti, benigni, sobrij & casti admodũ appareant, etiam si largissimas eleemosynas pauperibus tribuant, etiamsi assiduè Deum orent & in precibus suis compuncti multas lachrymas fundant, etiamsi vitam maximè rigidam ducant & mira opera patrent, etiam si corpora sua morti promptè intrepideque obijciant: quia tamen superbi sunt, & Scripturas sacras falsis expositionibus peruertunt, vnita- *Heresis.*

tatemq; Ecclesiæ scindunt, veram charitatem habere non possunt. Deus eos abominatur, & à regno suo tanquã grauissimos hostes repellit: nec vnquam ipsi salutē consequentur, nisi humiles obedientesque facti, subijciant se matri Ecclesiæ, ac prauas opiniones suas deponant. Persiste igitur (vt dictũ est) in recta Christiana, & vera fide: credens absque simulatione quod catholica credit Ecclesia, & exercens quod illa piè exercet.

Perseuerãdũ in fide.

Si in eam veneris necessitatem, vt vel ipsam orthodoxam fidem negare, vel tormenta subire mortemq; oppetere cogaris: tu potiùs millies (si fieri posset) morere, quã vt aliquod impiæ abnegationis verbum aut signum edas. Nam si fidē siue Christum negaueris, negabit & Christus te corã Patre suo: nisi pœnitentiam agens resipueris, sicut resipuit sanctus Petrus, qui post

post trinam negationem fleuit amarè. Quod si pro recta fide & veritate humiliter mortem pertuleris, beatus eris. Tales Dominus Iesus in Euangelio securos facit, dum dicit, *Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere.* Itemque, *Capillus de capite vestro non peribit: in patientia vestra possidebitis animas vestras.* Et rursum: *Qui perdiderit*, inquit, *animam suam propter me, inueniet eam.* *Matth. 18.* *Luc. 12.* *Luc. 21.* *Matth. 10.*

Superstitiosas obseruationes, omnemq; vsum magicę vel diuinatoriæ artis execrare. Nunquam remedium aut consilium aliquod à sortilegis maleficiisq; petas: sed semper refuge ad dominum Deum tuum, & spem tuam in eo colloca, eiq; innitere. Audi ipsum in Deuteronomio dicentem populo suo: *Non inuenietur in te qui ariolos sciscitetur, nec sit maleficus, nec incātator,* *Superstitio.* *Maleficium.* *Deut. 18.*

tor, neque qui pythones consulat nec diuinos: omnia enim hæc abominatur Dominus. Gentes, augures & diuinos audiunt: tu autem à domino Deo tuo aliter institutus es. Hæc ibi. Profectò qui à talibus remedium vel consilium petit, is ad diabolum Deo derelicto se confert. Vita diligenter omnem iniquitatem, audiens attenta mente Paulum Apostolum, qui seriò admodum & cum magno verborũ pondere ait: *An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare: neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt.* Et iterum: *Manifesta sunt* (inquit) *opera carnis, quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ,*

1. Cor. 6.

Galat. 5.

tiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, ebrietates, comessationes, & his similia: quæ prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Hucusque verba Pauli. Omnino damnabuntur qui talia agunt, nisi per veram pœnitentiam atq; emendationem Deo reconcilientur. In tremendo iudicio quando permundabitur area dominica, & paleæ à tritico separabuntur, Christus eis dicet iratus, *Ite maledicti in ignem æternum.* *Matth. 25.* Tu horum verborum memor sis.

Iam vt puritatem conscientiæ adipiscaris intusq; illumineris, reuoca ad memoriam quemadmodum offenderis Deũ, teq; neglexeris, in verbis, actibus, desiderijs, cogitationibus, tui immortificatione, affectusque impuritate, & in illis omnibus quæ iniquè vel inordi- *Conscientiæ puritas per pœnitentiam procurãda*

natè admittuntur, quæque à sancta charitate dissentiunt, & gratissimæ Dei voluntati repugnant. Explora teipsum & discute quantum meminisse potes: ac tibi ipsi displicēs, vociferare in corde tuo cum Publicano, & dicito: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Peccaui Domine, peccaui: miserere mei. Tantus est numerus & tam multiplex varietas culparum mearum, vt tibi soli Deo meo perfectè cognitæ sint. Ignosce misero mihi. Ablue faciem animæ meæ à cunctis sordibus, & exorna eam gratia tua, donans mihi bonam voluntatem. Ad hunc modum attēde & iudica teipsum: ad hunc modum ingemisce coram patre tuo cœlesti, cui proprium est misereri semper & parcere. Doleas purè ad gloriam Dei: & iniquitates tuæ ideo potissimū tibi displiceant, quod eas Deo displicere, honorique, & beneplacito eius con-

Luc. 18.

contrarias esse intelligis. Magis pondera iniuriam quam Deo intulisti, quàm pœnas quas commeruisti.

Deinde humiliter, integrè, syncerè, nudè, apertè, paucisq; verbis confitere ipsa peccata tua etiam coram idoneo sacerdote, vices ac locum Dei obtinente, qui auctoritatem habeat te absoluendi. Si libet confiteri cunctas graues culpas atque offensas, quas te ab infantia admisisse meministi: vbi semel hoc egeris, satis est, & æternæ Dei veritati sufficit, licet nonnulli pij inueniantur, qui plusquam semel faciant. Omnino expedit, vt quia quotidie offendis ac maculas contrahis, crebrò etiam teipsum coram sacerdote expurges. Sed reijce superfluos atque inanes scrupulos: hi enim illuminationem internam prohibent, & conscientiam (quam fide, spe, & caritate ornatam

Confessio sacramentalis.

Scrupulos reijce.

natam esse oportet) formidine , anxietate , priuatoquo amore deuenustant. Si post confessionem (vt oportet) peractam, remorsus adhuc remanent, patienter cũ humili resignatione ferendi sunt: & propter illos confessio huiusmodi, leuiter iteranda non est. Itaque non eris nimis anxius neque perturbaberis, si fortè non omnes veniales culpas in confessione expressisti: nã tales generaliter exposuisse satis est, quum mortalia duntaxat peccata, & ea de quibus dubium est vtrùm mortalia sint, expresè ac distinctè ex præcepto atque necessitate confiteri coram sacerdote obligemur. At, coram Deo ipsas veniales culpas seriò cõfiteri debemus, quæ multis modis delentur: puta, contritione, dominicæ orationis prolatione, grauamine aliquo propter Deum perlato, aquæ benedictæ aspersione, genuflle-

Veniales culpa.

nuflexione, gemitu, tunsione pectoris, &c. si talia piè & religiosè fiant. Vtile tamen animæ & Deo gratum est, vt homo accuratè etiam leuiores offensas coram sacerdote confiteatur atque exprimat: sed (sicut diximus) inanes scrupuli reijciendi sunt. Sanè quum te peccasse jam pœniteat, & doleas quòd vnquam Deum offenderis, proponasq́; deinceps illi seruire & eum amare, atque delicta tua ritè confessus sis: bono animo esse, pacemq́; cordis habere debes. Fac igitur, & exple diligenter id quod tibi à sacerdote fuit iniunctum: ac confessionis virtuti diuinæq́; promissioni fidem adhibe. Crede Domino, qui sacerdotibus confessiones legitimè recipientibus, dicit: *Quæcunq; solueritis super terram erunt soluta & in cælo.* *Satisfactio* *Matth. 18*

Spera in Dei benignitate ac misericordia, Iam enim, quia teipsum *Spes firma.*

con-

congrua contritione, confessione, & satis factiōe expurgasti, Deo reconciliatus es, etiā si tu solus omnes omnium hominum iniquitates & transgressiones perpetrasses. Ipse iam te recipit in gratiam, & peccata præterita quæ condonauit, posthac tibi nec imputare, nec improperare vult. Ita ea texit, ita deleuit (si vera sancta ac diuina fuit pœnitentia tua) quasi nunquam admissa. Sed oportet te deinceps in bona piaque vita persistere, & quādo ex infirmitate laberis, mox resurgere. Deus tuus liberalissimus rex est, omnia debita tua quantūcunq; magna sint libentissimè remittit: omnipotens medicus est, omnem morbum quantum libet grauem & inauditum dicto citius in anima tua curat. Exemplo tibi sunt Dauid Rex, Maria Magdalena, latro in cruce, & alij innumeri. Ita enim facilè Deo est plurimis

morta-

mortalibus culpis veniā dare ſicut vni. Et gratum illi valde eſt, vt ſic de eo ſentias, vtq; dicas humiliter: Domine Ieſu, confido de immenſa bonitate tua, quòd me nunquam perire ſines, quem creaſti ad imaginem & ſimilitudinem tuam, ingentiq́ue labore redemiſti. Licet multa nimis ſint peccata tua, collata tamen infinitæ Dei miſericordiæ quid ſunt?

Nonnulli nimis modicæ fidei homines propter mala quæ commiſerunt, vel propter diras tentationes, quibus Satanas eos diuerberat, de ſpe ſalutis ſuæ decidunt: putantes conſcientias ſuas ita obligatas & irretitas eſſe, vt Deus eis ſubuenire aut nolit, aut nequeat. Implacabili metu miſerè agitātur: & omnia quæ faciunt, Deo diſplicere, ſeq; iam perditos ac damnatos eſſe credunt. Error iſte grandis ac permoleſtus eſt, cui qui *Antidotū aduerſus diffidētiā.*

con-

consentit, Deum maximè inhonorat. Vult & potest Deus cuilibet homini verè contrito ignoscere, eumq; ab omni salutis impedimẽto (qualecunq; etiam illud sit) eripere ac liberare. Nisi peccatori conuerso veniam dare vellet, non eius conuersionem tam patienter expectasset, nec ei contritionem bonamq; voluntatem dedisset, sed eũ peccantẽ æterna damnatione puniuisset, juxta iniquitatũ commissarum exigentiam. Permittit quidem nonnunquam vt fideles serui atq; electi amici sui desperatione vel alijs horrendis planeq; infernalibus tentationibus pulsentur, ac longo diuexentur tempore: sed hoc ex ingenti erga eos amore facit, protegẽs interim illos ac sustentans ne deficiant. Multi tamen malè attendentes magnitudinem
Vana spes. misericordiæ Dei, perdunt animas

ſuas, dum non corrigunt iniquam vitam ſuam, ſed dicunt ſi non lingua, ſaltem factis: Quare non faceremus quod volumus? Nam quandocunque conuertemur ad Deum, ignoſcet nobis Deus, & remittet omnia peccata noſtra. Sed heu, tales & longam vitam & veram pœnitentiam ſibi promittentes ſæpe juſto Dei judicio neutram obtinent, & in peccatis ſuis moriuntur.

Quinam autem fieri poteſt, vt is qui ſeſe corrigere paratus eſt, deſperet de benigniſſima Dei pietate? Deus enim per Prophetam ſuum dicit: *Quum auerterit ſe impius ab impietate ſua quam operatus eſt, & fecerit judicium & juſtitiam, ipſe animam ſuam viuificabit: omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt, non recordabor: in juſtitia ſua quam operatus eſt viuet.* Ezech. 18. *Nunquid voluntatis meæ eſt mors impij,* Iſaia 19.
& non

& non conuertatur à vijs & viuat? Rursum ait, *Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui: ecce in manibus meis descripsi*
Ierem. 32. *te.* Et iterum ita loquitur: *Nunquid mihi difficile erit omne verbum?* Itemq; ait: *Deleui vt nubem*
Isaia 44. *iniquitates tuas, & quasi nebulam*
Isaia. 1. *peccata tua.* Ac rursum: *Lauamini*, inquit, *mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersè, discite benefacere: si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.* His & compluribus alijs similibus sententijs Deus, qui neminem perire cupit, te in scripturis sanctis consolatur, vt clementissimæ bonitati ipsius confidas. Confide igitur ô homo bonæ voluntatis,

con-

confide in misericordia Dei tui, etiamsi mox post correctiorem vitam inchoatam ex hoc mundo emigrare debeas. Sicut enim Euangelium testatur, illi quoq; denarium beatitudinis æternæ accipiunt, qui vnica tantùm hora laborauerunt in vinea, id est, qui iuste & pie modico admodum tempore vixerunt: & beati pronunciantur à Domino etiam hi, qui in tertia vigilia, hoc est, in senectute, parati inueniuntur. Si verò non statim posteaquàm ad Deum conuersus & reuersus es, euocaris ex hac vita, constanter persevera in sancto proposito & timore Domini.

Matth. 20

Luc. 12.

CAPVT II.

Aduersa patienter ferenda.

ET vt omni reliquo vitæ tuæ tempore pœnitentiam Deo gratissimam agas tolera miti ac mansueto corde aduersa & incōmoda

moda omnia, quæ tibi eius permiſſu eueniunt, atq; à creaturis inferuntur. Solet Dominus hominem ad ſe conuerſum in initio quidem multis conſolationibus exhilarare, offerens ei pænè aſſiduè lac ſpirituale & candidum panem gratiæ: ſed poſtea ſubtracta hac ſuauiſſima eſca cibum ſolidum ac panem atrũ illi porrigit, jamq; eum per viam admodum inamœnam, difficilem & tenebroſam ducit, exercetq; illum tribulationibus diuturnis atque anguſtijs ineffabilibus: adeò vt huiuſmodi homo videatur ſibi prorſus à Domino derelictus abiectuſq;, & quodammodo Satanæ traditus. Interim etiam grauiſsimè affligitur à vitijs in ſe exurgentibus, atque ab hominibus ſe perſequentibus. Si tibi iſtud acciderit, vide vt ſtrenuè ac ſapienter te geras, firmiter confidens in Deo tuo, qui ex vero amore ita te flagellat

Vitiorum motus.

ſue

siue flagellari sinit. Non excutias ab humeris tuis crucem quam ille imponit: nam ea tibi omnino salutaris est, & longè vtilior, quàm magna spiritualis dulcedinis abũdantia. Quum Dominus tuus sit peritissimus medicus, vrit, secat, amarasq; potiones tibi offert, vt te sanet. Hoc sciens, sustine patienter quicquid te grauat: perfer omnem afflictionem ob honorem amoremq; Dei, in remissionem peccatorum tuorum. *Crux.*

Nunquam murmures aduersus Deum, neque opera judiciáue eius reprehendas: licet enim hæc occulta & incognita atque etiam incomprehensibilia tibi sint, semper tamen justa ordinatissimaq; sunt. Non putes quicquam fortuitò & absq; Dei prouidentia accidere in mundo: sed in omnibus sapienter attende diuinam dispositionem, sine qua nec vnum quidem folium de *De manu Dei cuncta accipienda.*

de arbore decidit. Deus qui creauit omnia, gubernat etiam & regit omnia, à supremo spiritu angelico vsque ad infimum terræ vermiculum. Hoc si indubitanter credideris, faciliùs poteris æquo imperturbatoque esse animo inter varios casus vitæ præsentis.

Sis humilis.

Sis oro bonæ resignatæque voluntatis & vere humilis. Nunquã te aliquid esse existimes: sed mane iugiter in oculis tuis & in intellectu tuo paruulus ac nihil. Non magnifacias bona quæ agis, sciens ea plena esse defectibus: aliorum verò bona opera magnipende, & illa tuis bonis operibus præfer. Non tibi vane placeas de aliquo Dei dono: qui enim consentit vanæ suijpsius complacentiæ, faciem animę suę fœdissima deturpat macula. Duritiam & obstinationem proprij sensus sedulò fuge: nam ea gratiam Dei perfectumque spiritua-

Proprij sensus obstinatio.

ritua-

ritualem maximè impedit. Deuita itidem indecentes verborum contentiones: malens victus videri, quàm virtutem sanctæ humilitatis amittere. Etiamsi pro fidei & veritatis defensione cogaris quidpiam constantius asserere: non tamen superbè te geras, nec sis turbulentior aut concitatior, quàm oportet. In rebus dubiis voluntatem Dei ab aliquo Deum timente submissa mente require, & Deus te diriget atq; proteget. Disce promptè deserere judicium tuum, voluntatem tuam & desideria tua, propter Deum; Quum difficile sit certò semper scire, quænam desideria sint à Deo, homo etiam in illis quæ se rectè desiderare putat, resignatus esse debet, ac Deo dicere: Domine, fiat non quod ego volo, sed quod tu vis, & quod honori tuo magis congruit. *Verbis ne contendas.* *Sui resignatio.*

Paratus sis semper ad obediendum: *Obedientia.*

dum: quia minimum opus ex vera obedientia factum magis Deo placet, quàm grande opus ex propria voluntate peractum. Melius enim est ex simplici obedientia quisquilias colligere, quàm ex propria voluntate sublimi rerum cœlestium contemplationi operam dare: & plus diuini fauoris obtinet, qui ex pura obedientia sobriè continēterq; ad laudem Dei manducat, quàm qui rigidissimam abstinentiam ex propria voluntate amplectitur. Adeò scilicet gratum Deo sacrificium est, propriæ voluntatis, proprij sensus, & propriæ quæsitionis abnegatio. Obedientia humilitatis prima filia, reddit hominem aptum ad quamlibet gratiam suscipiendam, atque ad cœlum via tutissima est. Qui obedire non vult in his in quibus obedire debet, & audax, ferox, atque contumax est in præpositos suos, is inimi-

Inobedientia exēplum.

inimicissimus Deo est. Quædam eximiæ sanctitatis virgo, videns in spiritu animā cuiusdam monachi pœnis purgatorijs grauiter torqueri, qui tamen satis probè vixisse putabatur, interrogauit Deum, quam ob causam illa anima non esset in cœlo. Cui dominus in hunc modum respondit: Iste monachus voluntati Abbatis & præpositi sui in omnibus bonis humiliter consentire atque obtemperare noluit: displicuit enim ei quicquid Abbas faceret, existimans se sapientiorem illo esse, & melius quælibet posse agere.

Quando reprehenderis, suscipe benigno tranquilloque animo reprehensionem, & culpam tuam libenter agnosce, Si necesse est vt te excuses, breuiter, modestè, & humiliter hoc facito. Non appetas esse admirationi, haberique in honore apud homines. Et licet aliqua *Vana gloria fuga.*

bona agas coram hominibus, non tamen ideo illa agas vt videaris, & glorificeris, vel ſanctus credaris ab hominibus, ſed vt homines Deum glorificent, beneq; ædificentur ad laudem Dei. Mox vbi appetitionē vanæ gloriæ in te exoriri aduertis, corrige illam: & omni impuritate reiecta neglectaque, quære & ſpecta Deum eiuſque honorem. Optatius tibi ſit contemni quàm laudari, & ſubeſſe quàm præeſſe. Non grauatè exequaris etiam infima & abiecta ſeruitia amore cœleſtis Regis Ieſu Chriſti, qui ſe vltra omnem modum humiliauit propter te. Submitte te infra omnes homines: & in quieta valle humilitatis tanquàm in tutiſſimo loco commorare. Puta te eſſe veluti vilem quendam & reiectaneum panniculum, quem quilibet liberè conculcare & premere poſſit.

Si

Si in verbis gestibus, moribus & actibus tuis propensum te sentis ad placendum alicui homini mortali, ita vt Deum siue Dei honorẽ purè non quæras: hoc statim in te damna, & execrare ceu superbiæ fundum impurissimum, ac prauam intentionem depone. Quicquid vanitatis, jactantiæ & elationis in te viuere deprehendis, instanter mortifica. Memineris Dominum nostrum Iesum Christum, & beatos spirit⁹ angelicos, omnesq́; cœli ciues esse humiles, ac superbiam detestari: cacodæmones contrà, superbos esse, & humilitatem odio prosequi. Tu te illis adiunge, ab istis separa. Persuasissimum habe fieri non posse vt Deo viuas, nisi humilis & resignatus esse, ac vitijs inordinatisq́; naturæ tuæ propensionibus emori coneris. Tantùm in te crescet verus amor Dei, quantum minuetur perniciosus *Philautia.*
 amor

amor tui, quo teipsum impurè quæris & ad teipsum reflecteris.

CAP. II.

Ioan. 15.
Ioan. 14.

CHristus Dominus ait in Euangelio: *Hoc est præceptum meũ, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.* Et rursum. *In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.* Tu igitur omnes homines etiam inimicos & aduersantes syncera charitate dilige, tanquam fratres vel sorores, eundem patrem cœlestem, eundẽ creatorem & redemptorem tecũ habentes. Expende apud te quàm illi præstantes sint creaturæ, vtpote nobilissima Dei imagine secundùm animam insignitæ, & æternæ beatitudinis capaces: atque hæc consideratio te incitet, vt eos amore & honore prosequaris. Deus enim solos angelicos spiritus & homi-

Dilectio proximi.

homines ad imaginem similitudinemque suam fecit, dans eis rationem & intellectum: qua quidem admiranda dignitate, ipsi cæteras creaturas omnes longè antecellunt. Quando vides hominem deformem vel morbidum, non ob hanc deformitatem eum minus diligas, nec in consideratione corruptibilis mortalisq; carnis sistas, sed ad considerandam immortalis animæ pulchritudinem te transferas. Tanta enim est elegantia & formositas animæ rationalis quam peccatorũ sordes non deturpant, vt si tu eam clarius cernere posses, vix scires præ admiratione & gaudio vbinam esses. Vera pulchritudo est spiritualis, & mentis oculo conspicitur. Homo facie teter, sed iustus, omnino præferri debet homini, qui carne quidem formosus, sed vita & conuersatione iniquus est reuerà enim ille isto pulchrior

Corpus deforme.

Anima pulchritudo.

eſt. Cæterum corpus hominis juſti quod modò deforme vel etiam aſpectu horrendum eſt, reſurget aliquando pulcherrimum atq; glorioſum. Ergo dilige quemlibet hominem vera charitate ſicut præcipit Deus.

Ne ſis amaro animo.

Non præ te feras corā alijs vultum nimis ſeuerum, nec toruo aut amaro ſis animo: ſed transformatus in affectum bonitatis, præbe te ſingulis quibuſque dulcem corde, beneuolum, fauorabilem ac paratum. Quod ſi ira & indignatione citò permoueris exaſperariſq; aut ſentis te amarulentum aduerſus aliquem, non conſentias huiuſmodi vitio, ſed reprime, mitiga & extingue illud quantùm potes: dolēs quod cor tuum adhuc ſit tam acerbum. Humilia teipſum, & Dei auxilium implora. Vbi is abundanter infuderit in te charitatis dulcorē, non jam ita amarulentus eris. Ple-

rumq; permittit Deus, vt etiam electi amici sui proniores sint ad iram, quò seipsos penitius cognoscant, atque in humilitate melius contineant.

Adsis prompta voluntate his qui tuâ operâ indigent. Atq; illis potissimùm qui te oderunt, vel diuexant, cor, faciem, & verba amicabilia exhibeto: ipsisq; (dum res exigit) benefacito, & pro eis preces ad Deum fideliter fundito: quemadmodum ipse Christus monet, dicens: *Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos.* Erga quoslibet tentatos, afflictos & necessitate aliqua pressos, gere viscera misericordiæ plena. Ærumnas egenorũ hilariter eleemosynis releua pro modulo facultatum tuarum. Crede te dare Christo quod das pauperi. Mitte etiam fidelibus animabus quæ in

Omnibus ex aquo benefaciendum.

Matth. 5.

Eleemosyna.

pœnis purgatorij adhuc detinentur, ſpirituales eleemoſynas, orans deuota mente pro illis. Quicquid pro earum abſolutione & refrigerio piè feceris, Chriſtus qui illas ardenter diligit, id ita accipiet, quaſi tu ad ipſum in carcere poſitum veniſſes, eumq; inde liberare ſategiſſes. Nã illæ ad corpus Chriſti myſticum pertinent, & Chriſtus in Euãgelio aſſerit ſibi præſtari quod membris ſuis præſtatur. Vndè & ait: *In carcere erã, & veniſtis ad me.*

Matth. 25.

Omnibus bene optãdum.

Omnium ſalutem magnopere deſidera, nec tibi leuis iactura videatur, ſi pereat vnica anima rationalis: quæ (quũ ſit imagine Dei inſignita) excellentior eſt & pluris fieri debet quàm totus hic mund⁹ viſibilis. Nos omnes ſumus mẽbra vnius corporis, cuius caput eſt Chriſtus. Nõ igitur optes nec velis alicui malum, neq; cuiquam inuideas: ſed de bono alterius gaudere.

Ne-

Nemini scienter iniuriam inferas. Neminē imprudenter conturbes aut contristes. Nemini quicquā facilè exprobres. Cum omnibus pacē (quantùm in te est) habeto. Si fortè inter te & alterū exortū fuerit dissidiū vel rixa aliqua grauior, mox de reconciliatione solicitus esto, & fac quod tui officij est, tanquā humilis & verus seruus Christi. Quin & alios inter se dissidentes ad tranquillitatem & concordiam reuocare stude, pia oratione ad Deum fusa, aut etiā alio modo cōgruenti. Neminē cū dedignatione asperneris aut contemnas: id enim sanctæ humilitati & charitati valde contrariū est. De nullius adhuc viuentis salute penitus desperes: quia qui modò peruersus est, potest mox Dei gratia bonus effici. Pons diuinæ misericordiæ nondū est deiectus, sed adhuc securum præstat transitum, his qui resipiscunt.

Compatiēdum miseris. Sicut afflictis ita & peccantibus piam compassionem atque commiserationem exhibeto. Ingemiſce propter ignorantiam & cæcitatem humanam. Veniat tibi in mentem, quanta ſit & diaboli tentantis malignitas atq; infeſtatio, & hominis tentati infirmitas atq; corruptio. Extenua culpas aliorum, eoſque excuſa quantum cōuenienter potes: ſed de his quæ ipſe malè agis, accuſa grauiter te ipſum. Nullo modo arbitreris proximi tui ſalutem nihil ad te pertinere: tu enim (etiamſi ſi non pręſis) eam libenter & ſedulò promouere debes. Offer igitur preces Deo pro peccatoribus, & cunctis prodeſſe coneris: ita enim eximiam gratiam apud Deũ promereberis. Ex zelo etiã iuſtitiæ diuiniq; honoris exerce correptionem fraternam vti congruum fuerit. *Correptio fraterna.* Peccatis aliorum nunquam conſentias, neq; cuiquam aduleris.

Si

Si irasceris vt peccantem corrigas aut castiges, irascere sine felle, sine odio. Sic persequere peccatum in homine, vt tamen propter peccatũ quod homo cõmisit, nõ oderis hominem quem Deus fecit. Odio habe culpam, non naturam. Si enim odisti hominem, perditus es, quia extra charitatem viuis: & non poteris salutem consequi: nisi deposito odio sanctam dilectionẽ resumas. Nam vt Ioannes Apostolus ait. *Qui non diligit, manet in morte.* 1. *Ioan.* 3. Omnino talis manet in morte: quia charitas vita animæ est, & Deus charitas est. Sicut vis Deum in te esse benignum & clementem, ita tu quoque in alios sis benignus ac clemens. Si diligenter cõsideraueris quàm ipse vitijs, defectibusq; tã animi, quã corporis aliquando abundaueris, vel adhuc abundes, & quã lõgè absis à puritate, sanctitate, ac fidelitate quam Deo tuo debes:
 nimi-

nimirum onera & imperfectionem aliorum ęquanimiter ſupportabis, vt diſcretio & æquitas admittet. Confitere in cauſſa eſſe propter vitioſam vel negligentem vitam tuã, quòd alij parum in ſpiritu proficiant, & crebrò Deum offendunt.

Temerè ne iudices aut ſuſpiceris malum.

Facta & dicta aliorum in bonam partem (quantum fieri poteſt) interpretare. Non leuiter de alijs male cogites Quando incidunt in cor tuum ſiniſtræ & abſurdæ ſuſpiciones de aliquo, mox etiã excidant: tu eas præteruolare ſine. Et quãuis aliquando fortè timeas ne diabolus hominẽ ſeducat, neúe malum in homine lateat: non tamen certò credas latere malum, ſi id omnino tibi certum non eſt. Ad hunc modum abſtine à temerarijs iudicijs: nec ſis ineptè curioſus vt aliorum defectus obſerues, ſed tuos defectus attende, ac teipſum iudica.

Ea ne cures quæ ad te nihil attinent.

Nõ improbè te ingeras his, quę cõmiſſa

commissa non sunt: quin potius talia in statu & ordine suo dimitte. Sint bona, bona: mala verò facilè non iudices, sed iudicanda Deo relinquas, qui corda hominum clarissimè videt, & perfectè cognoscit quicquid malè fit. Is qui vult se negocijs quibuslibet immiscere, omniaq; loquaciter reprehendere & dijudicare, procul abest à vera sui cognitione, veraque pectoris pace ac puritate, & necdum initia vitæ spiritualis attigit. Consuesce viuere absque multis querimonijs. Si libet sæpius conqueri, conquerere Deo, vel beatæ Mariæ virgini, aut alijs sanctis: exponens illis humiliter ac placidè ea, quæ te premunt & grauant.

CAPVT IV.

FRequenter memoria repete Christianum te esse, non tam propter præsentem quàm propter futu- *Ad quid sis Christianus, cogita.*

futuram vitam: & terrenis caducisque rebus despectis, transfer cor tuum ad cœlestia atque æterna. Tam nobiliter condita est anima tua, vt eam totus iste mundus satiare nequeat. Res transitoriæ, bona infima nunquam te satiabunt: sed solus Deus, qui est summum & perenne bonum satiabit te. Quod quidem plenè tunc tibi continget, quando in cælum receptus videbis Deum sicuti est. Hic in terra non nisi miserum exiliũ est & hyems aspera: in cælo vera patria est, & æstas amœnissima. Vita ista, quamlibet longa sit, æternitati comparata quàm breuis est? Vix momentum temporis dici debet. Quàm cito transcurrunt, auolant & decidunt ea quæ in hoc mundo sunt? Si inhæseris fluxis, deflues cum eis. Inhære Deo, qui stabiliter manet & nunquam defluit. Quid obsecro tibi prodesset,

si mo-

modò diuitijs, honoribus, delitijs, voluptatibusque mundanis affluceres & posteà mittereris in ignem æternum? Pensa ô amice, pensa diligenter istud apud teipsum. Vtere hic ad honorem Dei, creaturis: sed caue ne illis per vitiosum affectum agglutineris. Serua te intus liberum ac purum quantum potes. Quicquid decoris, elegantiæ, dulcedinis, suauisque fragrantiæ ac suauium sonorum, vel perfectionis percipis in rebus creatis, refer id totum ad Creatorem patriamque cælestem. Nam à Deo omnis pulchritudo, suauitas & perfectio creaturarum profluxit. Tu quidem potes aliquod solatium secundum Deum ex ipsis rebus creatis capere: sed eis inhærere nō debes, neq; in eis teipsum seu popriā delectationē peruersè quærere. Igitur non adhærescas cū inordinato amore alicui ho- *Creatis ꝰ-ter dum nō abutendū.* *Amor inordinatus.*

mini, etiamsi pius admodum & sanctus sit: nec cupias vt aliquis ita tibi adhæreat, verùm Deo tuo cõtentus esto, & in eo delectare. Dici non potest quantum noceat & quanta pericula pariat inordinatus erga aliquem affectus & amor, maximè dum quis per huiusmodi affectum incautamque familiaritatem alteri non eiusdem sexus personæ sese alligat. Ama te & omnes homines in Deo & propter Deum: at Deum ama propter seipsum.

Iesum dilige.

Dilige, quæso, Iesum Christum dulcem Creatorem & Redemptorem tuum, veras diuitias tuas, & verum atque jucundissimum bonum tuum. Si non vales eum ardenter diligere, dilige vt potes, & quemadmodum ipse gratiam donare dignatur. Desidera vt possis illum perfectè pro grata voluntate ipsius amare. Quòd si non sentis in te desiderium, saltem desidera habere

habere desiderium. Dicito eidem amabili domino tuo: Bone Iesu, ego te toto corde diligere debeo & cupio: tu per me supplere digneris quicquid ardentis desiderij & amoris mihi deest. Potes itidem dicere: Domine, ego humilis, resignatus, patiēs, benignus, mitis, modestus, continens, sobrius alacris, deuotus esse debeo & opto: tu pro tua bonitate supplere digneris quicquid mihi deest in his virtutibus ac bonis. Quoties enim Christum Iesũ eo modo piè & ex animo rogaueris (etiãsi millies in die hoc feceris) toties ipse procul dubio se ipsũ offeret patri suo pro te, & defectum tuũ perfectè supplebit cordis sui amore suaq; humilitate, resignatione, patiētia, benignitate, &c. *Oratio efficax.*

Tanquam peregrinus & aduena in hoc mundo, vilipende impura oblectamenta, ea scilicet, quorum Deus caussa non est, & quæ ad *Carnis oblectamētis moriendũ.*

Deum

Deum obtinendum non promouent, quæque naturæ ſuſtentandæ neceſſaria non ſunt. Si voluptates carnis adhuc magnipendis, & eis nimiùm deditus es, nondum ſatis intelligis te hic aduenam & peregrinum eſſe. Fortè mihi dices, Vxorem habeo & quid faciam? Ad hoc ego: Vtere coniuge tua caſtè, nec turpiter quicquã agas, neq; transgrediaris licentiam in lege Dei cõceſſam: & ſi cura eſt propagandi liberos, effrenata tamen libidinis luxuries vitetur. Memineris te non pecus eſſe, ſed hominem ratione præditum. Fœlix eſt vir verè ſpiritualis, qui interdum experiri meretur, quantum delectatio cæleſtis & diuina terrenam carnalemque delectationem ſuperet atque excedat. Fœlix, qui carnis gloriam & ſeculi pompam atq; claritatem fidelibus oculis aſpiciens, agnoſcit eam nihil eſſe: Et reuera illa ſimilis eſt

Coniuge quatenus vtendum.

Sit modus in rebus.

est flosculo qui mox decidit, ac marcescit.

Vanitatem, lasciuiam, superfluitatemq; illicitam in vestimentis & supellectili ne exquiras : sed modum ac mediocritatē pro tuo statu amplectere. *Corporalis refectio.*

Sis in sumendo cibo & potu moderatus atque ab inhonesta voracitate sensualisq; voluptatis aucupatione alienus. Si fortè administrātur escæ simpliciores ac rudiores, non ob id patientiā & pacem cordis tui murmurando amittas: sed ea quæ à Deo dantur & prouidentur, sume cū gratiarū actione. Etiā si exquisitiores epulæ administratæ fuerint, *curam tamen carnis in desiderijs ne feceris*, nec inhæreas terrenę delectationi quā sentis. Pudeat verò te quærere lautitias præter rationē & iustam necessitatem, quum Dominus tuus Iesus Christus felle & aceto pro te potatus fuerit. *Rom. 13.*

rit. Iudica te indignum qui vel panem atrũ percipias. Quãdo ingluuies & inordinatus appetitus te acrius ſolicitat, cogita quàm citò tranſeat, & quàm pernicioſa ſit blandiens voluptas. Certè ſi tu illã effrẽatè ſequutus fueris atq; expleueris, ea tranſacta omnino dolere debebis: ſi verò prauã cupiditatem propter Deũ refrenaueris, teq́; mũdum ſeruaueris, gaudebis vtique in conſcientia tua. Vt autem animi deuotionem inter edendum in te alas, potes (ſi non impediris) buccellas quas ſumis intingere mente in precioſum ſanguinẽ Chriſti, & è roſeis vulneribus eius potũ haurire. Potes etiã dũ manducas ruminare hæc verba. Virtus diuini amoris tui dilecte mi Ieſu, me tibi incorporet & intimè vniat: dum verò bibis, iſta; Dulcedo diuinæ charitatis tuæ amantiſſime Ieſu, influat in intima mea & penetret totam

Nota.

ſub-

substantiam meam ad æternã laudem tuam. In locis tamen in quibus sub refectione recitatur sacra lectio, debes his quæ leguntur conuenienter intendere, si ea intelligis. Quòd si fortè metas sobrietatis aliquantulũ prætergressus fueris (id quod facilè etiam homini pio plerumque accidit) humiliter precare benignissimum Deum, vt immoderationi tua ignoscat atque ita repurgat⁹, bono sis animo. Qui repudiata sobrietate, cibo potuúe nimio porcorum more se ingurgitat, nullum in se Spiritui sancto & gratiæ Dei locum relinquit.

Lectio sacra in mẽsa.

Planè conuenit vt manducando, bibendo, quiescendo, dormiendo, valetudinemq́; curando, purissimè concedas corpusculo tuo huiusmòdi solatia. Quædã sanctissima virgo vbi tale quippiã contulerat suo corpori, ita gaudebat, quasi illud exhibuisset Christo, qui dixit:

Purò corpus refocillandũ est & discretè.

dixit: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Putabat enim se vnã ex minimis eius esse. Refice ergo & refocilla ipsum corpusculum tuũ cum discretione ad æternam Dei gloriam, in vnione illius amoris, quo dulcis Iesus pro te factus homo, mãducare, bibere, quiescere, & somnum capere dignatus est in terris: eique offer in vnione eiusdẽ amoris ipsa corporalia solalatia quæ admittis. Dum enim in hunc modũ illa sanctè percipimus, & ea amori charitatiq; Christi inserta siue vnita per orationem aut desideriũ Deo offerimus, redduntur ei admodum placita, nobisque plurimùm fructuosa.

Lingua. Sis in loquendo circumspectus, honestus, continens, & inculpatus. Dilige silentium rationabile. Ea quæ prorsus vana vel nimis nugatoria sunt, & quæ risum dissolutũ excitãt ne proferas. Christus enim

in

in Euangelio dicit: *Omne verbum ociosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicij.* Deuita item nimiam verborum asperitatem ac mordacitatem: & perhorresce obtrectationis atque maledicentiæ vitium. Si necessitas vel euidens vtilitas exposcat vt de defectibus alterius loquaris, vide, ne quid aliter aut alia intentione in medium adferas quàm oportet. Caue tunc ne animi amaritudine, & maleuolentia impellaris ad loquendũ. Etiam non affirmes pro certis ea quæ tibi incerta sunt. Fuge studiosissimè omne mendaciũ, omnemq; hypocrisim, duplicitatemq; & iniquam simulationem ac dolum: Deus enim in regnum suũ non admittit quempiã nisi sit simplex, & ab omni fuco alienus. *Matth. 12.*

Si contingat te audire aliquem obtrectatoria & mala aut inhonesta verba proferentem, amputa cõuenien- *Auditus.*

nien-

nienter ſermonem noxium, vel etiam modeſtè & diſcertè corripe eum qui talia loquitur. Quod ſi non potes commodè hoc facere, oſtende nihilominus vultus deiectione, aut gemitu, aut diſceſſu, aut aliquo aliò conuenienti ſigno tibi diſplicere ea quæ Deo diſplicent: & claude ſaltem interiores aures tuas, ne ſermoni maligno conſentias.

Senſuum cuſtodia. Magna omnino diligentia cuſtodire debes linguam tuam, & quinque ſenſus corporis tui, videlicet: viſum, auditum, odoratum, guſtum & tactum. Vide ergo ne eis aliter vtaris quàm recta ratio permittit. Si enim loqucitatē amas & ſenſibus deditus es, eorumque oblectamenta ſine refrenatione ſequeris, non poteris vllum in veris virtutibus profectū facere, & gratia Dei deſtitueris, nam ea per ſenſus veluti per rimas quaſdā effluet.

Sis

Sis in moribus & geſtibus tuis placidus ac maturus. Si inter eos, cum quibus conuerſaris, exhibueris te tempore & loco ad honorem Dei moderatè hilarem, rectè facies. Obſerua ſedulò, ne quem dicto aut facto culpabiliter ſcandalizes. *Mores & geſtus.*

Sis in cogitationibus & affectibus innocens ac purus. Quando prauam aliquam cogitationem, aut fœdam imaginem vel ineptam lætitiam in cor tuum illapſam eſſe, & impurum affectum ſuboriri ſentis: erubeſce, & celeriter ſimpliciterque inde te auerte, reflectens mentis oculum ad Deum, aut ad alia minimè noxia, vel etiam ſignum ſanctæ ſalutiferæque crucis tibi imprimens. Aduerſus turpes propenſiones libidinoſoſque ſtimulos carnis, non parum prodeſt cogitare, quanta ſit vilitas ac breuitas carnalis voluptatis, quanta- *Cogitatio & affectus.* *Libidinis mors.*

que ipsius carnis corruptio. Quid enim est caro, quantumlibet etiam pulchra & elegans appareat, quid est, nisi stercus, & putredo & ingens fœtor? Si detrahatur pellis illa tenuissima, quæ magnā pulchritudinem præ se fert, iam ipsa caro tota deformis erit. Certè moriendū est, & post mortem caro erit cadauer vilissimū. Mirè etiam valet salutatio angelica piè lecta, & Sanctorum inuocatio, metus item & horror amittendi gratiam Dei, diligens quoq; consideratio quidnā sit perpetuò separari à Deo & cunctis amicis eius, atq; cum diabolo æternis supplicijs in inferno affici. Facilius autem & felicius ipsum malignum spiritum praua suggerentem vincere solemus, si eius immissiones tanquam muscas volitantes cōtemnamus, quàm si multis rationibus ad illas respondere velimus.

CAP. V.

SIS in cunctis operibus & exercitijs tuis discretus, prudens, cõsideratus, & strenuus: atque ad hoc adnitere, vt in illis tranquillitatem libertatemque cordis conserues. Cole Deum & seruito ei non negligenter aut perfunctoriè, sed deuotè ac studiosè. Singularitatem vitiosam diligenter fuge. His qui in monasterijs degunt, & secundùm communem approbatamque regulam viuere debent, hoc singularitatis vitium præcipuè vitandum est. Sunt qui sibi mirè placent, si quidpiam fecerint quòd cæteri nõ faciunt. Magis exultant si semel ieiunauerint socijs manducantibus, quàm si decies cum alijs ieiunarent. Sed isti seipsos miserè fallunt. Licet plerosque sanctos homines vitam admodum rigidam duxisse legas vel audias, & magn⁹ fortè fer-

Discretio.

Singularitas vitiosa.

Deum obtinendum non promouent, quæque naturæ sustentandæ necessaria non sunt. Si voluptates carnis adhuc magnipendis, & eis nimiùm deditus es, nondum satis intelligis te hic aduenam & peregrinum esse. Fortè mihi dices, Vxorem habeo & quid faciam? Ad hoc ego: Vtere coniuge tua castè, nec turpiter quicquã agas, neq; transgrediaris licentiam in lege Dei cõcessam: & si cura est propagandi liberos, effrenata tamen libidinis luxuries vitetur. Memineris te non pecus esse, sed hominem ratione præditum. Fœlix est vir verè spiritualis, qui interdum experiri meretur, quantum delectatio cælestis & diuina terrenam carnalemque delectationem superet atque excedat. Fœlix, qui carnis gloriam & seculi pompam atq; claritatem fidelibus oculis aspiciens, agnoscit eam nihil esse: Et reuera illa similis

Coniuge quatenus vtendum.

Sit modus in rebus.

est

est flosculo qui mox decidit, ac marcescit.

Vanitatem, lasciuiam, superfluitatemq; illicitam in vestimentis & supellectili ne exquiras: sed modum ac mediocritatē pro tuo statu amplectere. *Corporalis refectio.*

Sis in sumendo cibo & potu moderatus atque ab inhonesta voracitate sensualisq́; voluptatis aucupatione alienus. Si fortè administrātur escæ simpliciores ac rudiores, non ob id patientiā & pacem cordis tui murmurando amittas: sed ea quæ à Deo dantur & prouidentur, sume cū gratiarū actione. Etiā si exquisitiores epulæ administratæ fuerint, *curam tamen carnis in desiderijs ne feceris,* nec inhæreas terrenę delectationi quā sentis. Pudeat verò te quærere lautitias præter rationē & iustam necessitatem, quum Dominus tuus Iesus Christus felle & aceto pro te potat⁹ fuerit. *Rom. 13.*

rit. Iudica te indignum qui vel panem atrũ percipias. Quãdo ingluuies & inordinatus appetitus te acrius ſolicitat, cogita quàm citò tranſeat, & quàm pernicioſa ſit blandiens voluptas. Certè ſi tu illã effrēatè ſequutus fueris atq; expleueris, ea tranſacta omnino dolere debebis: ſi verò prauã cupiditatem propter Deũ refrenaueris, teq; mũdum ſeruaueris, gaudebis vtique in conſcientia tua. Vt autem animi deuotionem inter edendum in te

Nota. alas, potes (ſi non impediris) buccellas quas ſumis intingere mente in precioſum ſanguinẽ Chriſti, & è roſeis vulneribus eius potũ haurire. Potes etiã dũ manducas ruminare hæc verba. Virtus diuini amoris tui dilecte mi Ieſu, me tibi incorporet & intimè vniat: dum verò bibis, iſta; Dulcedo diuinæ charitatis tuæ amantiſſime Ieſu, influat in intima mea & penetret totam

ſub-

substantiam meam ad æternã laudem tuam. In locis tamen in quibus sub refectione recitatur sacra lectio, debes his quæ leguntur conuenienter intendere, si ea intelligis. Quòd si fortè metas sobrietatis aliquantulũ prætergressus fueris (id quod facilè etiam homini pio plerumque accidit) humiliter precare benignissimum Deum, vt immoderationi tua ignoscat atque ita repurgat⁹, bono sis animo. Qui repudiata sobrietate, cibo potuúe nimio porcorum more se ingurgitat, nullum in se Spiritui sancto & gratiæ Dei locum relinquit.

Lectio sacra in mẽsa.

Planè conuenit vt manducando, bibendo, quiescendo, dormiendo, valetudinemq́; curando, purissimè concedas corpusculo tuo huiusmodi solatia. Quædã sanctissima virgo vbi tale quippiã contulerat suo corpori, ita gaudebat, quasi illud exhibuisset Christo, qui

Purò corpus refocillandũ est & discretè.

dixit:

dixit: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Putabat enim se vnã ex minimis eius esse. Refice ergo & refocilla ipsum corpusculum tuũ cum discretione ad æternam Dei gloriam, in vnione illius amoris, quo dulcis Iesus pro te factus homo, mãducare, bibere, quiescere, & somnum capere dignatus est in terris: eique offer in vnione eiusdẽ amoris ipsa corporalia solatia quæ admittis. Dum enim in hunc modũ illa sanctè percipimus, & ea amori charitatiq; Christi inserta siue vnita per orationem aut desideriũ Deo offerimus, redduntur ei admodum placita, nobisque plurimùm fructuosa.

Lingua. Sis in loquendo circumspectus, honestus, continens, & inculpatus. Dilige silentium rationabile. Ea quæ prorsus vana vel nimis nugatoria sunt, & quæ risum dissolutũ excitãt ne proferas. Christus enim

in

in Euangelio dicit: *Omne verbum ociosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicij.* Deuita item nimiam verborum asperitatem ac mordacitatem: & perhorresce obtrectationis atque maledicentiæ vitium. Si necessitas vel euidens vtilitas exposcat vt de defectibus alterius loquaris, vide, ne quid aliter aut alia intentione in medium adferas quàm oportet. Caue tunc ne animi amaritudine, & maleuolentia impellaris ad loquendũ. Etiam non affirmes pro certis ea quæ tibi incerta sunt. Fuge studiosissimè omne mendaciũ, omnemq; hypocrisim, duplicitatemq; & iniquam simulationem ac dolum: Deus enim in regnum suũ non admittit quempiã nisi sit simplex, & ab omni fuco alienus. *Matth. 12.*

Si contingat te audire aliquem obtrectatoria & mala aut inhonesta verba proferentem, amputa côuenien- *Auditus.*

nienter ſermonem noxium, vel etiam modeſtè & diſcertè corripe eum qui talia loquitur. Quod ſi non potes commodè hoc facere, oſtende nihilominus vultus deiectione, aut gemitu, aut diſceſſu, aut aliquo aliò conuenienti ſigno tibi diſplicere ea quæ Deo diſplicent: & claude ſaltem interiores aures tuas, ne ſermoni maligno conſentias.

Senſuum cuſtodia.

Magna omnino diligentia cuſtodire debes linguam tuam, & quinque ſenſus corporis tui, videlicet: viſum, auditum, odoratum, guſtum & tactum. Vide ergo ne eis aliter vtaris quàm recta ratio permittit. Si enim loquacitatē amas & ſenſibus deditus es, eorumque oblectamenta ſine refrenatione ſequeris, non poteris vllum in veris virtutibus profectũ facere, & gratia Dei deſtitueris, nam ea per ſenſus veluti per rimas quaſdã effluet.

Sis

Sis in moribus & geſtibus tuis placidus ac maturus. Si inter eos, cum quibus conuerſaris, exhibueris te tempore & loco ad honorem Dei moderatè hilarem, rectè facies. Obſerua ſedulò, ne quem dicto aut facto culpabiliter ſcandalizes. *Mores & geſtus.*

Sis in cogitationibus & affectibus innocens ac purus. Quando prauam aliquam cogitationem, aut fœdam imaginem vel ineptam lætitiam in cor tuum illapſam eſſe, & impurum affectum ſuboriri ſentis: erubeſce, & celeriter ſimpliciterque inde te auerte, reflectens mentis oculum ad Deum, aut ad alia minimè noxia, vel etiam ſignum ſanctæ ſalutiferæque crucis tibi imprimens. Aduerſus turpes propenſiones libidinoſoſque ſtimulos carnis, non parum prodeſt cogitare, quanta ſit vilitas ac breuitas carnalis voluptatis, quanta- *Cogitatio & effectus.* *Libidinis mors.*

que ipsius carnis corruptio. Quid enim est caro, quantumlibet etiam pulchra & elegans appareat, quid inest, nisi stercus, & putredo & ingens fœtor? Si detrahatur pellis illa tenuissima, quæ magnã pulchritudinem præ se fert, iam ipsa caro tota deformis erit. Certè moriendũ est, & post mortem caro erit cadauer vilissimũ. Mirè etiam valet salutatio angelica piè lecta, & Sanctorum inuocatio, metus item & horror amittendi gratiam Dei, diligens quoq; consideratio quidnã sit perpetuò separari à Deo & cunctis amicis eius, atq; cum diabolo æternis supplicijs in inferno affici. Facilius autem & felicius ipsum malignum spiritum praua suggerentem vincere solemus, si eius immissiones tanquam muscas volitantes cõtemnamus, quàm si multis rationibus ad illas respondere velimus.

CAP.

CAP. V.

SIS in cunctis operibus & exercitijs tuis discretus, prudens, cōsideratus, & strenuus: atque ad hoc adnitere, vt in illis tranquillitatem libertatemque cordis conserues. Cole Deum & seruito ei non negligenter aut perfunctoriè, sed deuotè ac studiosè. Singularitatem vitiosam diligenter fuge. His qui in monasterijs degunt, & secundùm communem approbatamque regulam viuere debent, hoc singularitatis vitium præcipuè vitandum est. Sunt qui sibi mirè placent, si quidpiam fecerint quòd cæteri nō faciunt. Magis exultant si semel ieiunauerint socijs manducantibus, quàm si decies cum alijs ieiunarent. Sed isti seipsos miserè fallunt. Licet plerosque sanctos homines vitam admodum rigidam duxisse legas vel audias, & magn⁹ fortè fer-

Discretio.

Singularitas vitiosa.

uor in initio conuersionis tuæ ad inusitatam austeritatem amplexãdam te impellat: non tamen inconsideratè sequaris huiusmodi feruorem, sed sapientum vtere consilio. Quod enim sancti & perfecti fecerunt, id certo euidentiq; monitu ac tractu Spiritus sancti sfecerunt. Vitia mortificanda sunt, non corpusculum opprimendum, nec natura destruenda. Ea crux & afflictio quã Deus homini imponit, multò securius portatur, quàm illa quam homo ex propria voluntate assumit.

Scopus vita Deus.

Quicquid facis vel omittis, fac & omitte propter Dei gloriam & honorem: ita vt in omnibus Deum per simplicem intentionem purè spectes, & ad eũ præclaro fune bonæ voluntatis religatus, sis nusquã scienter & voluntariè quærens teipsum. Mox vbi deprehendis in te aliquam propriam atque inordinatam

natam quæsitionem, repudia illam & teipsum abnega: nam propria quæsitio & propria voluntas corrumpit, cariosaque efficit bona opera. Profectò vera sui abnegatio suauiter admodum resonat in auribus Dei, atque maiestatem eius mirificè oblectat. Si vel vnicam salutationem angelicam cum tui ipsius abnegatione ad perpetuam Dei laudem protuleris, ea & Deo gratior & tibi vtilior erit, quàm si totum Psalterium sæpius ex propria voluntate siue cum proprietate legeres. Nulla actio tam modica est, quæ si ad Deum referatur, non multùm prosit animæ. Vndè qui etiam flosculum vnũ propter Deum in altari reponit, vel imaginem alicuius sancti syncera deuotaque intentione exornat, grandem omnino mercedem recipiet. Sed & qui caput tantummodo inclinat aut flectit genu ad honorem

Te abnega.

Intentio recta.

rit. Iudica te indignum qui vel panem atrũ percipias. Quãdo ingluuies & inordinatus appetitus te acrius ſolicitat, cogita quàm citò tranſeat, & quàm perniciosa ſit blandiens voluptas. Certè ſi tu illã effrẽatè ſequutus fueris atq; expleueris, ea tranſacta omninò dolere debebis: ſi verò prauã cupiditatem propter Deũ refrenaueris, teq; mũdum ſeruaueris, gaudebis vtique in conſcientia tua. Vt autem animi

Nota. deuotionem inter edendum in te alas, potes (ſi non impediris) buccellas quas ſumis intingere mente in preciosum ſanguinẽ Chriſti, & è roſeis vulneribus eius potũ haurire. Potes etiã dũ manducas ruminare hæc verba. Virtus diuini amoris tui dilecte mi Ieſu, me tibi incorporet & intimè vniat: dum verò bibis, iſta; Dulcedo diuinæ charitatis tuæ amantiſſime Ieſu, influat in intima mea & penetret totam

ſub-

ſubſtantiam meam ad æternã laudem tuam. In locis tamen in quibus ſub refectione recitatur ſacra lectio, debes his quæ leguntur conuenienter intendere, ſi ea intelligis. Quòd ſi fortè metas ſobrietatis aliquantulũ prætergreſſus fueris (id quod facilè etiam homini pio plerumque accidit) humiliter precare benigniſſimum Deum, vt immoderationi tua ignoſcat atque ita repurgat⁹, bono ſis animo. Qui repudiata ſobrietate, cibo potuúe nimio porcorum more ſe ingurgitat, nullum in ſe Spiritui ſancto & gratiæ Dei locum relinquit. *Lectio ſacra in menſa.*

Planè conuenit vt manducando, bibendo, quieſcendo, dormiendo, valetudinemq́; curando, puriſſimè concedas corpuſculo tuo huiuſmodi ſolatia. Quædã ſanctiſſima virgo vbi tale quippiã contulerat ſuo corpori, ità gaudebat, quaſi illud exhibuiſſet Chriſto, qui *Purè corpus refocillandũ eſt & diſcretè.*

dixit:

dixit: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Putabat enim se vnã ex minimis eius esse. Refice ergo & refocilla ipsum corpusculum tuũ cum discretione ad æternam Dei gloriam, in vnione illius amoris, quo dulcis Iesus pro te factus homo, mãducare, bibere, quiescere, & somnum capere dignatus est in terris: eique offer in vnione eiusdẽ amoris ipsa corporalia solalatia quæ admittis. Dum enim in hunc modũ illa sanctè percipimus, & ea amori charitatiq; Christi inserta siue vnita per orationem aut desideriũ Deo offerimus, redduntur ei admodum placita, nobisque plurimùm fructuosa.

10. *Lingua.* Sis in loquendo circumspectus, honestus, continens, & inculpatus. Dilige silentium rationabile. Ea quæ prorsus vana vel nimis nugatoria sunt, & quæ risum dissolutũ excitãt ne proferas. Christus enim

in

in Euangelio dicit: *Omne verbum ociosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicij.* Deuita item nimiam verborum asperitatem ac mordacitatem: & perhorresce obtrectationis atque maledicentiæ vitium. Si necessitas vel euidens vtilitas exposcat vt de defectibus alterius loquaris, vide, ne quid aliter aut alia intentione in medium adferas quàm oportet. Caue tunc ne animi amaritudine & maleuolentia impellaris ad loquendũ. Etiam non affirmes pro certis ea quæ tibi incerta sunt. Fuge studiosissimè omne mendaciũ, omnemq́; hypocrisim, duplicitatemq; & iniquam simulationem ac dolum: Deus enim in regnum suũ non admittit quempiã nisi sit simplex, & ab omni fuco alienus. *Matth.12.*

Si contingat te audire aliquem obtrectatoria & mala aut inhonesta verba proferentem, amputa cõuenien- *Auditus.*

nienter sermonem noxium, vel etiam modestè & discertè corripe eum qui talia loquitur. Quod si non potes commodè hoc facere, ostende nihilominus vultus deiectione, aut gemitu, aut discessu, aut aliquo aliò conuenienti signo tibi displicere ea quæ Deo displicent: & claude saltem interiores aures tuas, ne sermoni maligno consentias.

Sensuum custodia.

Magna omnino diligentia custodire debes linguam tuam, & quinque sensus corporis tui, videlicet: visum, auditum, odoratum, gustum & tactum. Vide ergo ne eis aliter vtaris quàm recta ratio permittit. Si enim loqucitatẽ amas & sensibus deditus es, eorumque oblectamenta sine refrenatione sequeris, non poteris vllum in veris virtutibus profectũ facere, & gratia Dei destitueris, nam ea per sensus veluti per rimas quasdã effluet.

Sis

Sis in moribus & gestibus tuis placidus ac maturus. Si inter eos, cum quibus conuersaris, exhibueris te tempore & loco ad honorem Dei moderatè hilarem, rectè facies. Obserua sedulò, ne quem dicto aut facto culpabiliter scandalizes. *Mores & gestus.*

Sis in cogitationibus & affectibus innocens ac purus. Quando prauam aliquam cogitationem, aut fœdam imaginem vel ineptam lætitiam in cor tuum illapsam esse, & impurum affectum suboriri sentis: erubesce, & celeriter simpliciterque inde te auerte, reflectens mentis oculum ad Deum, aut ad alia minimè noxia, vel etiam signum sanctæ salutiferæque crucis tibi imprimens. Aduersus turpes propensiones libidinososque stimulos carnis, non parum prodest cogitare, quanta sit vilitas ac breuitas carnalis voluptatis, quanta- *Cogitatio & effectus.* *Libidinis mors.*

CAP. V.

SIS in cunctis operibus & exercitijs tuis discretus, prudens, cõsideratus, & strenuus: atque ad hoc adnitere, vt in illis tranquillitatem libertatemque cordis conserues. Cole Deum & seruito ei non negligenter aut perfunctoriè, sed deuotè ac studiosè. Singularitatem vitiosam diligenter fuge. His qui in monasterijs degunt, & secundùm communem approbatamque regulam viuere debent, hoc singularitatis vitium præcipuè vitandum est. Sunt qui sibi mirè placent, si quidpiam fecerint quòd cæteri nõ faciunt. Magis exultant si semel ieiunauerint socijs manducantibus, quàm si decies cum alijs ieiunarent. Sed isti seipsos miserè fallunt. Licet plerosque sanctos homines vitam admodum rigidam duxisse legas vel audias, & magn⁹ fortè feruor

Discretio.

Singularitas vitiosa.

uor in initio conuersionis tuæ ad inusitatam austeritatem amplexãdam te impellat: non tamen inconsideratè sequaris huiusmodi feruorem, sed sapientum vtere consilio. Quod enim sancti & perfecti fecerunt, id certo euidentiq; monitu ac tractu Spiritus sancti fecerunt. Vitia mortificanda sunt, non corpusculum opprimendum, nec natura destruenda. Ea crux & afflictio quã Deus homini imponit, multò securius portatur, quàm illa quam homo ex propria voluntate assumit.

Scopus vitæ Deus.

Quicquid facis vel omittis, fac & omitte propter Dei gloriam & honorem: ita vt in omnibus Deum per simplicem intentionem purè spectes, & ad eũ præclaro fune bonæ voluntatis religatus, sis nusquã scienter & voluntariè quærens teipsum. Mox vbi deprehendis in te aliquam propriam atque inordi-

natam

natam quæsitionem, repudia illam & teipsum abnega: nam propria quæsitio & propria voluntas corrumpit, cariosaque efficit bona opera. Profectò vera sui abnegatio suauiter admodum resonat in auribus Dei, atque maiestatem eius mirificè oblectat. Si vel vnicam salutationem angelicam cum tui ipsius abnegatione ad perpetuam Dei laudem protuleris, ea & Deo gratior & tibi vtilior erit, quàm si totum Psalterium sæpius ex propria voluntate siue cum proprietate legeres. Nulla actio tam modica est, quæ si ad Deum referatur, non multùm prosit animæ. Vndè qui etiam flosculum vnũ propter Deum in altari reponit, vel imaginem alicuius sancti syncera deuotaque intentione exornat, grandem omnino mercedem recipiet. Sed & qui caput tantummodo inclinat aut flectit genu ad honorem

Te abnega.

Intentio recta.

Dei, non perdet mercedem suam. Opta & pete à Deo, vt ex singulis verbis tuis, ex singulis passibus pedum tuorum, ex singũlis motibus corporis tui, & ex singulis buccellis quas edendo sumis, resultet eximia laus Conditoris: opta & pete vt singulæ respirationes tuæ die, ac nocte Deum honorent atque glorificent, eique amorem exhibeant, reuerà enim fiet quod rectè & sanctè optaueris atque petieris.

Vbique inuocandum Dei auxilium.

Quando vis quidpiam aggredi, erige cor tuum ad Dominum, & pete consilium ab eo, illumq; inuoca: sciens te neq; agere, neque dicere quicquam nosse quod ei sit acceptum, nisi ipse gratia sua te adiuuet. Obserua diligenter quid Deus in corde tuo loquatur, & vtrùm ipse rectaq; ratio permittat, vt hoc vel illud facias. Si in certus es vtrũ propensio tua sit à Deo, attende an voluntatem Dei sequi velles,

Internus motus obseruandus

si

si eam perspectam haberes. Si enim inuenis te ita prorsus affectum esse, vt ipsam Dei voluntatem sequi velles, & humiliter oras Deum vt te illuminet ac doceat: iam id ad quod crebrius intus traheris, confidas esse à Deo, modò à sacris litteris & Ecclesiæ dogmatibus non discordet. Conuenit nihilominus vt libenter Dei voluntatem ab aliquo homine Deum timente & illuminato petas, idq; maximè in rebus arduis, propter dolos Satanæ sese nonnunquam transfigurantis in angelum lucis.

In rebus arduis maiorũ cõsilio vtendũ.

Si bona opera & exercitia tua copulaueris vnierisque actibus & exercitijs Christi, atque ita obtuleris illa Deo in laudem æternam: erit sanè ista oblatio ipsi domino longè gratissima, & opera tua claritatem dignitatemq; ineffabilem recipient ex actibus Christi quibus vnientur. Plumbum tuum (vt

Christi actibus nostri vniendi.

ita dicam) mutabitur in aurum optimum, & aqua tua in vinum excellentissimum. Iesus & Maria sint semper charum refugium tuum & chara spes tua : tu eis per deuotam orationem commenda omnes necessitates tuas atque negotia.

CAP. VI.

Standum vsque & vsque super cordis custodia.

DEclina prudenter peccandi occasiones & eam societatē, quæ te à Deo auertere potest: iugiterque sollicitus esto pro puritate cordis seruanda. Nunquam inordinatę securitati te tradas, quū hæc vita sit plena laqueis, tentationibus & periculis : sed semper cum rationabili & sancto metu tuam salutem operare. Verissima enim sunt verba Sapientis dicentis : *Si non in timore Domini tenueris te instanter, citò subuertetur domus tua.* Quando tamen ex fragilitate humana laberis & peccas, quan-

Ecclef,27.

quando item propter vitia te impugnantia videris tibi deficere, magis quam proficere, nullo modo ob id despondeas animum: sed ingemiſcens coram Domino Ieſu, ora eũ vt puriſſimo ſanguine ſuo omnem peccati maculam in te deleat, teque gratia ſua in bono confirmet. Neque propterea angaris quod fortè non ſentias dolorẽ vel contritionem. Si enim omnino velles & cuperes te non offendiſſe Deum, aut etiam doles te non dolere: hunc quoq; dolorem ſuſcipit ac reſpicit Deus, qui penſat non tã quid ſentias quam quid velis. Dic ſæpius hæc aut ſimilia verba: O domine Ieſu, vtinam nunquam te offendiſſem: vtinam poſthac viuerẽ iuxta gratiſſimam voluntatẽ tuam tibiq; placerem. Eximia contritio illa eſt, cui amor, ſpes & humilis fiducia in Deum coniuncta eſt. Multò certè efficacius & citius leuiores

Dolor in desiderio

res offensæ delentur, si homo culpam suam humiliter agnoscens; repentè amanterquè ad Deum se conuertat, quam si defectus suos cum grandi pusillanimitate apud se diu pertractet atq; consideret.

Lapsus in peccata ex infirmitate.

Porrò aliud est labi in venialia peccata ex infirmitate & occasione tantum, atque aliud illa committere ex mera grauiq; negligentia. Qui enim ex infirmitate & subreptione offendit, licet nullius creaturæ inordinato amore capt9 detineatur, semperq; se paratum animo inueniat ad relinquēdū omnia quæ certò scit Deum ab ipso velle relinqui, facilè tamen dum sese offert occasio, excedit, aut elatione animi, aut impatientia, aut torpore, aut ignauia, aut verborum leuitate ac nimietate, aut affectione sensuali atq; carnali: estq; vel potus & cibi intemperantior, vel plus satis hilaris, vel imodicè sollicitus

atque

atque occupatus: sed mox vt ad se rediit, dolet quòd studiosius se nõ custodierit, ac penitus auersatur etiam minimam peccati maculã, ob idq; veniam citò consequitur. Fundus eius corruptus non est, & ei peccata ac vitia minus adhęrent, minusq; gratiam Dei in eo impediunt. Qui verò volens ac sciens creaturarum affectibus & amore captiuus detinetur, atq; in illis delectationem & voluptatem inordinatè quærit: is nimirum ex mera & graui negligentia offendit. Nam etiam dum occasionibus malorũ sublatis liber apud semetipsum esse potest, plurimùm concupiscit ipsas occasiones: & culpas ita à se admissas, quas odisse deberet, paruipendit ac negligit. Liquet planè fundum huiusmodi hominis impurum esse. Veruntamen ipse quoque veniam obtineret, si post lapsum, veram contritionem,

Quis ex mera negligentia peccat.

& propositum se corrigendi conciperet.

Impugnari à vitijs. Aliud etiam est impugnari à vitijs, & aliud expugnari. Quamdiu nõ consentis, quamdiu tibi displicent ipsa vitia, & eis ratione ac voluntate repugnas: non elongaris à Deo, quantum libet illa infesta sint & molesta. Quidam serui Dei natura intus ac foris placidi sunt, & non nisi tenuiter impugnantur à vitijs. Alii dum occasiones sese offerunt, acrius quidem tentantur, (quum sint ex ipsa natura procliues ad superbiam vel vanam gloriam, vel iram, vel gulam, vel luxuriam, vel alias culpas) nullo tamen modo volunt ipsis vitijs præstare consensum. Nam quando illa in se sentiunt, mox deserunt & contemnunt quicquid Deo spirituíq; ipsorum aduersatur: & sensualitate propudiata, cum fide humilique oratione intrò ad Deum confugiunt.

giunt. Hi sæpe magis laudantur à Deo & virtutes excellentius possident, quàm illi alij: virtutum namque perfectio concertatione legitima comparatur. Et quidem fieri potest, vt aliquis eorũ, qui strenuè aduersus vitia decertant, detineatur post mortẽ aliquandiu in purgatorio: sed vbi is plenè purgatus fuerit, longè altiorẽ gradum in cœlo obtinebit, quàm obtineat alius qui nõ ita strenuus fuit, licet sine aliqua Purgatorij pœna ad cœlum peruenerit. Ergo nõ te frangat tentationum magnitudo.

Vitiorum motus ac tentationes hominem non maculant.

Etiamsi in inferioribus & sensitiuis animæ viribus quas cum brutis animalibus communes habemus, sentires grauissimos vitiorum motus, sed eis non consentires: etiamsi immundissimæ imagines vel inauditæ aduersus Deũ ac sanctos eius blasphemiæ sese cordi tuo cõtra voluntatẽ tuam assiduè ingererent;

rent; non contaminarent sed repurgarent animam tuam, eiq; admirandas coronas in cœlo pararent. Plerią; admodū pij homines tentationibus huiusmodi ita diuexantur, vt nec vnam quidem orationem dominicam vel salutationē Angelicam absq; diabolicis susurrijs explere possint. Isti incredibilibus angustijs pressi, se quidem multorū criminū reos esse putant, sed coram Deo præclari martyres sunt. Propter illas immissiones, pressuras, & afflictiones, nec oratio intermittenda est (etiamsi innumeris distractionibus obnoxia sit) nec vllum omnino bonum opus negligendum. Qui vel semel vanæ sui complacentię consentit, deformior in oculis Dei redditur, quàm si multis annis incidentias etiam pessimas citra sensum sentiret. Sæuiant vt possunt maligni spiritus, titillet ac stimulet caro: anima quæ deli-

deliberata voluntate se ad prauitatem non conuertit, gratiā Dei non amittit. Ratio sæpe per importunas incidentias prauasq́; cogitationes & delectationem ita præuenitur, vt homo pius illis aliquādiu præter voluntatem & deliberationem intēdat: qui tamē mox vt perfectè aduertit se talia cogitare, auertit se inde, & delectatiōi qua prçuētus est nō cōsentit. Si tu inter dormienduū (quando ratio ligata est) obscenū aliquod somnium passus fueris, non hinc nimiū contristari aut metuere debes, modò euigilās & planè factus compos rationis, respuas animo quod vitiosum est. Peccatum omnino ex voluntate dependet: ita vt si voluntarium non fuerit, etiam peccatum non sit. Itaq; rursum pro tua consolatione dico. Si propter iniuriam tibi illatam, vel propter maledicta in te tuosque congesta, siue quamlibet

Fœda somnia.

Peccatum omne voluntariū est.

libet aliam caussam, sentires te ira vehementer commoueri, aut erga aliquem malè affici, alicuíue inuidere, & interim multum tibi ipsi displiceres, ac vitium quod in te viuit, reprimeres quantum posses, ipsumque per humilem confessionem atque orationem expellere ac mortificare conareris: nullum salutis tuæ detrimentum inde acciperes. Esset quidem tempestas in infima regione animæ tuæ, sed in suprema regione, ratio tranquilla voluntasque incorrupta & inuicta maneret. Nihil prorsus te ab amicitia Dei alienabit, nisi peccato consentias. Cæterùm neque diabolus, neque creatura alia cogere te potest vt consentias, quum habeas voluntatem liberam, quam Deus paratus est gratia sua roborare, ne per consensum succumbas. Si tamen cōsensisti peccato, potes mox (opitulante Deo) per veram contritio-

Volūtas libera cogi non potest.

tritionem ac pœnitentiam redire in gratiam cum ipſo Domino.

Perſiſte igitur in ſancto propoſito, etiam ſi millies in die labaris. Spera firmiter in domino, qui ſemper veniam benigniſſimè dat homini bonæ voluntatis, culpam ſuã humiliter agnoſcenti. Certè fieri nullo modo poteſt, vt quiſpiam humilis repellatur ab eo & pereat. O ſi lumine gratiæ intus illuſtratus, aliquatenus cognoſceres & ſentires, quàm clemens, pius, ſuauis & bonus ſit Ieſus: haud dubiè amoroſam grandemq; fiduciam erga illum conciperes, & ſummè exultares. Quæ quidẽ iucunda fiducia, non ad bene viuendum ſegnẽ & negligentẽ, ſed valde promptũ diligentemq; te redderet. Ipſe benignus Ieſus frequenter hominem dulciter viſitat & conſolatur gratia ſua, quem tamen ſcit paulò poſt caſurum & peccatũ aliquod commiſ-

Perſiſtendũ in ſancto propoſito.

Fiducia in Deum.

missurum. O quàm libenter ille te recipit dum post lapsum erectus, humiliter amanterq; ad eum redis? Tunc magno gaudio gaudent etiã spiritus angelici ac cæteri cælorum ciues: nam & ipsi admodum benigni sunt ac misericordes, teque sincerissima charitate complectuntur.

Consolatio cælestis. Et qui inordinato damnationis metu laborat, & tamen benè viuere conatur pro viribus, expedit prudenter cohibere oculos internos à nimia consideratione justi judicij Dei: oportet eum indubitãter credere scripturis sanctis, quę cælesti consolatione abundant. Et cuius animum non releuent suauissima verba Prophetæ dicentis? *Miserator & misericors Dominus, longanimis & multùm misericors.*
Psal. 144. *Quantum distat ortus ab occidente,*
Psal. 102. *longè fecit à nobis iniquitates nostras: quomodo miseretur pater filiorum,*

rum, misertus est Dominus timentibus se. Metuat & pertimescat seueritatem judicij Dei, is qui Deo neglecto mandatisq; eius spretis, permanet in iniquitatibus suis, seq; corrigere non vult: hunc planè beatus Paulus alloquitur, dum terribilibus verbis intonat & ait: An diuitias bonitatis Dei & patientiæ & longanimitatis contemnis, ignorans quoniam benignitas eius ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis justi judicij Dei. Sed idem Paulus eos qui à peccatis recedunt, & secundùm spiritum viuere conantur, eximiè consolatur dicens: *Nihil damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulat.* Bonæ voluntatis homo nullo modo existimare debet Deum esse crudelē, cui9 natura bonitas est, & cuius

Rom. 2.

Rom. 8.

cuius ipse benignitatem atque clementiam quotidie euidenter experitur. Nam quòd ille in scripturis sanctis plerumq; dicitur terribilis, & ira ac furor ei attribuitur: hoc ideo fit, vt spirituales eius operationes & effectus justitiæ illius significentur. Deus enim incommutabilis, nulli perturbationi obnoxius est: sed semper tranquillus in se manet, semper idem & vno modo est. Hinc in libro Sapientiæ scriptum est: *Tu dominator virtutis cum tranquillitate judicas.*

Quibus est Deus terribilis.

Sap. 12.

Resiste constanter tentationi desperationis & diffidentiæ. Fac quod in te est, vt magis ac magis proficias: non tamen confidas in tuo labore & conatu, sed in auxilio domini Dei tui: nam qui in seipsis cõfidunt, deficiũt, quũ homo nihil boni ex se facere possit. Pete sedulò à Deo, vt mortificet in te, & auferat à te quicquid ipsi displicet:

In Dei gratia fidendum non in suo conatu.

Oratio cum fide.

cet: pete vt efficiat te hominem secundum cor suum. Si enim fidem habueris, & perseueraueris in humili petitione atque oratione, impetrabis sine dubio id quod saluti tuæ conducit, juxta promissum Christi qui dixit, *Petite & accipietis*. Itemq́; , *Quæcunque petieritis in oratione credentes, accipietis*. Necesse omninò est, vt si non statim, certè congruo tempore obtineas orando ea quæ vtilia sunt, & quæ certa rectaq́; fiducia sperare potes te obtenturum. Si duo simul preces Domino funderent, quorum alter rem eiusmodi peteret, quæ penè videretur impossibilis, confideret tamen se à Deo exauditum iri, alter verò pro re minima postularet, sed non plenam fiduciam haberet erga Dominũ: ille qui rogaret pro re maxima ac difficili, multò citius ob meritum fiduciæ suæ exaudiretur, quàm alter qui

Matth. 7.
Luc. 11.
Marc. 11.

Nota.

rem

rem modicam, modica fiducia postularet. Si fortè piè petis ea quæ tibi vtilia non sunt, dabit Deus quæ sunt vtilia. Amantissimus pater est: dum postulas aureum spiritualem, si denegat quod postulas, facit hoc propterea quòd tu paruulus nescires huiusmodi nummo bene vti: quoties tamen vnum petis aureum, toties ille tibi centum reponit in cœlis. Fieri non potest, vt etiam minima precatiuncula ritè fusa, aut minimus gemitus, minimumúe suspirium ad Deum piè emissum grandi fructu careat. Recita frequenter præcellentissimam illam atq; suauissimam precationem, quam Dominus noster Iesus Christus sacro ore suo pronunciauit ac nos edocuit. Et orando Deum non imagineris eum esse corporeum ac visibilem: sed credens illum esse spiritum, adora & precare in spiritu & veritate.

Con-

Concipe eum mente vt superſub-ſtantialem ſubſtantiam : contemplare eum, ſummam bonitatē ſummamq; charitatem, & intellectualem lucem ſummè amabilem. Filiū tamen Dei, qui pro te factus eſt homo, attende atque intuere vt Deū & hominem.

CAP. VII.

SI non potes eſſe perfectus, ſicut optas, humilia teipſum, & reſignatus eſto. Gratulare ex animo his qui perfecti ſunt. Deumque glorificas, & ei gratia age pro illorum perfectione. Solet verò Dominus permittere, vt in pleriſque electis ſuis ſibi chariſſimis ſemper aliquid vitij atq; imperfectionis reſideat, quo ſibi ipſis vileſcant, & humiles permaneant. Reuera quidam ſanitatem animæ conſequuti ſunt, atque ad eum virtutis gradum conſcenderunt, vt mor-

Aliena perfectioni gratulandum.

Deus in ipſis quoque electis nauos quoſdam eſſe permittit.

tem ipsam fidenter subirent potius, quàm in Deum scientes ac volentes peccarent : & tamen ipsi ignorantes se sanos esse, semper timent atque anguntur, nec aliud sibi persuasum habent, nisi quod debiles sint & infirmi. Benignissimus sapientissimusq; Conditor ex magna fidelitate & dilectione, quã erga nos habet, huiusmodi ignorantiam, metum & pressuram in eis quamdiu viuunt, relinquit. Satis enim ei perspectum est illos adeò fragiles esse, vt si se conualuisse pro comperto haberent, statim ad seipsos cum vana sui complacẽtia reflecterentur. Bonum illis est eam perferre miseriam, in qua sese Deo humiliter resignant. Illos tamen sub mortem ab huiusmodi ignorantia & longis tenebris pius Dominus eripere consueuit : donans illis firmam erga se fiduciam, in qua etiam feliciter ex hac luce emigrant.

Nullo

Nullo pacto diffidere debes propterea quòd imperfectus sis. Deus enim abijcere non potest hominē bonæ voluntatis. Ipse penitus nouit infirmitatem tuam, & te blandè consolatur in Euangelio, vbi sancti Angeli narrantur Christo nato cecinisse verba ista optatissima, *Pax hominibus bonæ voluntatis*. Non dixerunt, Pax hominibus magnæ vel perfectæ sanctitatis (quanquam si hoc dixissent, id quod maximè verùm est, dixissent) sed vt etiam infirmi ac pusilli qui bonę voluntatis sunt, consolationem acciperent, læti dixerunt, *Pax hominibus bonæ voluntatis*. Si facis rationabiliter quod in te est, & Deo placere verè desideras, Deus haud dubiè conatum, laborem, desiderium & bonam voluntatem tuam eximiè aliquando coronabit, etiamsi pijs operibus, exercitijs, atque orationibus tuis magna inæqualitas ad-

Bona voluntas.

Luc. 2.

iuncta, & multi defectus permisti sint. Quamdiu enim non auertis voluntatem tuam à Deo, & sæpius doles atq; ingemiſcis propter imperfectionẽ ac multiplices offẽsas tuas: Deus pro ineffabili bonitate ſua reputat opera tua digna æterna remuneratione. Quamdiu, inquam, bonam voluntatem retinęs, & humilitati cæteriſque veris virtutibus das operã, atq; à peccatis ſedulò abſtines, places Deo, & in bona conſcientia tua tanquã in amœno paradiſo iucundè commorari potes.

Certè bona omnia ex voluntate dependent: & quando humilitatẽ, charitatem, vel quaslibet alias virtutes habere appetis, & id tota voluntate vis, faciſque quod potes: procul dubio habes eas coram Deo. Itidem dum boni quippiam facere ex animo deſideras, ſed nõn vales: Deus bonam voluntatem

tuam

tuā pró opere suscipit. Et tam magnum est desiderium tuum apud Deum, quàm magnum cupis atque integra voluntate vis illud esse. Itaque viriliter admodum potes ita orare: O vtinam Domine, vtinā pro honore nominis tui, haberem tantum amorem & affectum ad te, quantum vnquā aliqua creatura habuit. Pie Iesu, peto & opto vehementer, vt plena voluntate & perfecto desiderio omni tempore erigar in te, sicut tibi placitū est: peto & opto toto corde, vt in omni virtute & sanctitate tibi perfectè placeā pro grata voluntate tua.

Non debes etiam pusillanimis effici, nec putare te remotum esse à Deo proptereà quod fortè nequis magnam vitę austeritatem præstare, vel quòd ad eam sectandam minimè sentis te intus trahi atque impelli. Neque enim in illa con-

ſiſtit vera perfectio veraque ſancti-tas: ſed conſiſtit in proriæ voluntatis ac vitiorum mortificatione, * conſiſtit in vera humilitate atque charitate. Non legimus beatam virginem Mariam Dei genitricem tam rigidam duxiſſe vitam, quàm rigidam duxit ſancta vidua Iudith: & tamen longè perfectior fuit quã ipſa Iudith. Non omnes electi eadem via extrinſecus gradiuntur: at intrinſecus omnes omnino eandem vitam tenere debent, nempe viam humilitatis veræque charitatis ſiue ſancti amoris. Nam & aliam viuendi rationem beatus Ioannes Baptiſta ſequutus eſt, atque aliam ſanctus Ioannes Euangeliſta: & tamen quia vterque verè humilis erat, ac Deum proximumq; verè diligebat, vterque Deo maximè placuit. Lætare, & lauda Deum, cuius gratia plærique adiuti, rigidam ducunt aut duxerunt vitam: ita enim

Per piam gratulationem noſtra fiunt aliena merita.

enim per piam gratulationem sinceramq; dilectionem merita eorũ efficies quodammodo tua, & præmium atque gloriam recipies à Deo pro bonis, quæ in alijs purè amas. Porrò, pro vitæ austeritate, quæ tibi deest, potes offerre Deo patri ieiunia, vigilias, tribulationes, & acerbissimam passionem Christi. Quodsi rationem viuendi aliquantò asperiorem (Deo adiuuante) sectatus fueris, facito id simpliciter ad gloriam Dei: & non nimiũ innitaris neq; confidas huiusmodi austeritati vel meritis tuis, verùm spem omnem potissimùm colloca in passione Christi, & in satisfactione, expiatione ac meritis eius.

Non est quod multùm metuant imperfecti, modò semper ad meliora contendant (sanctum tamen Dei timorem nunquam deponere debent) non est, inquam, quòd *Imperfecti*

inordinatè metuãt. Christus enim in corpore suo mystico non diligit solùm oculos, id est, perfectos: sed diligit etiam manus & pedes, diligit infima membra sua, diligit minuta vascula misericordiæ, quæ sanguine suo & morte sua preciosa, mercatus est. Grandes filij Dei expeditè gradiuntur & currunt: parui verò ægrius ac tardius incedunt. Beatus eris, si vel ex numero paruulorũ filiorum fueris: nam & ipsi omnes regni cœlestis erunt hæredes. Qui creauit magnos, ipse idem creauit paruos: & Christus non minus datus est in Saluatorem paruis quàm magnis. Fudit sanguinem suum pro omnibus: omnes morte sua redimere voluit, nec vllus tanti benificij expers est, nisi qui se illo culpa sua infœliciter priuat.

Christus suis omnia factus est.

Crede mihi, is qui verè humilis est & bonæ voluntatis, habet in

Chri-

Christo pro deuoto ac syncero cordis sui desiderio quicquid boni sibi deest in seipso: habet in illo omnem sanctitatem atq; perfectionem. Profectò enim ad hoc venit Christus in mundum, ad hoc incarnatus & passus est, vt peccatores sese humiliantes saluos faceret (eos ad æternam beatitudinē sublcuando) ac pro eis satisfaceret, eorumq; defectus suppleret sarciretq; & eos meritis suis locupletaret. Tanquā fidissimus parens thesaurizauit filijs suis, quos in æternitate dilexit. Ora igitur eū, vt ipse integrè pro te respondeat, satisfaciat atq; suppleat: ora vt meritis ac virtutibus suis egenam animam tuam exornet. Atq; hoc petendo, spera certò & crede illum pro immensa bonitate sua facturū quod humiliter postulas. Nam si dubius nimiūq; meticulosus permanes: similis es ei qui vilib⁹ sordidisq; vesti *Aptissima similitudo*

mentis exutus, & repentè indutus regijs, non nouit decenter atque compositè pro exigentia ipsorum vestimentorum regalium incedere: sed pro morum rusticitate cui assuet9 est, ineptè & inciuiliter graditur. Offer Deo patri in plenam expiationem peccatorum tuorum, & in suppletionem meritorum quæ tibi desunt, ipsum vnigenitum filium eius Iesum Christum: offer omnia quæ ille pro te fecit ac pertulit: offer incarnationem, vitam, labores, passionem, cruciatus, sanguinem, & mortem eiusdem Redemptoris tui. Cuius quidem oblationis dignitas & præstantia homini prorsus incomprehensibilis est. Nulla scelera tam grauia & enormia esse possunt, quæ non meritis Christi & precioso cruore eius in homine bonæ voluntatis deleantur.

Potes etiam dicere Deo Patri:

Pater

Pater clementissime, rogo te per dilectum filium tuum Iesum Christum, vt mei miserearis, & hoc vel illud mihi dones ad æternam laudem nominis tui. Nam quandocunque aliquid piè & sanctè petitur in nomine Filij siue per Filium, Deus pater gratissimam habet eam petitionem, cùm nihil illi charius sit ipso Filio suo.

Cordi Christi nostra commendemus.

Commenda bona opera & exercitia tua sacratissimo atque mellifluo cordi eiusdem Iesu Christi emendanda perficiendaque. Maximè enim id expetit cor illud amantissimum, & semper paratum est imperfecta tua excellentissimo modo perficere. Gaude & exulta, quia quantumuis pauper sis in teipso, admodũ diues es in Redemptore tuo, qui meritorum suorum participem te esse voluit, qui pro te homo factus est, pro te ieiunauit laborauit, cruciatus pertulit, san-

In Christo diues.

guinem fudit & animam posuit. Ingentē prorsus thesaurū in illo repositum habes, si tamen verè humilis & bonæ voluntatis es.

CAP. VIII.

Humilitas. O Quantis præconijs digna est sancta humilitas. Moneo iterum atq; iterum, vt hanc virtutem præcipuè secteris: nam & Christus hanc potissimum nos discere à se

Matth.12. voluit. Ait enim *Discite à me quia mitis sum & humilis corde.* Hanc semper & exemplo & verbo docuit. Vnde rursum ita loquitur:

Matth.18. *Nisi conuersi fueritis efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum.* Hanc amantissimè respexit in virgine matre sua, sicut ipsa

Luc.1. testatur dicens, *Respexit humilitatem ancillæ suæ.* Per hanc maximè sancti omnes fuerunt & sunt homines secundum cor Dei. Breuiter, in hac virtute consistit tota Chri-

stianæ

ſtianæ ſapientiæ diſciplina. Si tu nō deſideras, nec conaris eſſe humilis, fruſtra tibi perſuades quòd poſſideas charitatem, & quòd amœnam habitationem in te inueniat Spiritus ſanctus, qui non requieſcit niſi ſuper humilem. Humilitati charitas ſemper coniuncta eſt, & charitati humilitas: neque fieri poteſt, vt quis charitatem habeat, ſi humilis non ſit. Nam (vt beatus Paulus ait) charitas nō inflat, nō eſt ambitioſa, non irritatur, ſed eſt patiens & benigna. Sine humilitate & charitate opera atque exercitia tua, quantumuis magna eſſe videantur, inania erunt ac putrida. Vera autem humilitas, intus in corde quærenda eſt. Si deſit interna humilitas, externa nihil eſt, hypocriſis eſt.

Itaque habe cor humile ac ſubmiſſum. Agnoſce tuum nihilū, tuā infirmitatē & impotentiam: agno-

ſce tuam erga Deum ingratitudi-
nem, tuam malitiam ac vilitatem.
Enimuerò ex te ipſo nihil es: & ſi-
ne adiutorio gratiæ Dei nihil boni
agere, & nec vnam quidem piam
cogitationem concipere potes. Ex
teipſo ad malum ſemper propen-
ſus es: & niſi Deus te ſeruaret, non
eſt aliquod tam horrendum ſcelus
quod non admitteres. Quare nul-
li, quantumuis flagitioſo homini
teipſum præferre debes. Si non ad-
miſiſti grauia peccata, tu certè ob
bonitatē Dei quæ te in illa ruere nō
permiſit, & tibi virtutem bene vi-
uendi præſtitit, præclariorem ha-
bes cauſſam te humiliandi, quàm
habeat is, qui poſt perpetrationem
multorum criminum veniam ob-
tinuit, & in gratiam receptus eſt à
Domino.

Homini à ſe nil niſi peccatum

Quum nihil in te ſit propriè tuū,
niſi peccatum, tu quicquid boni
habes & agis, attribue Dei miſeri-
cor

cordiæ ac benignitati: non tum, sed Dei laudem & gloriam quærens. Ne pilum quidem ex donis Dei tibi assumas. Nam etiã si tu solus omnia mortalium omniũ bona opera fecisses, tã nudus inde manere deberes (quod ad tui reputationem & ipsorum operum immodicã æstimationẽ attinet) acsi nihil vnquã boni fecisses. Quòd si quidpiam ex donis Dei tibi asscripseris vsurpaueris q; & propter aliquam gratiam internam vel externam expetieris ab hominibus magnipendi; latet vtiq; in te grandis superbia. Odio tibi sit hæc pestis perniciosissima: quam tametsi fortè sentis, non tamen illi consentias. Dic Deo: Domine, ego malim mori, quam consensũ præbere: renuncio omni impuritati. Non solùm non ascribas tibi aliquid boni, verum etiam malorũ omnium, quæ in mũdo fiunt, culpã in te retorqueas. Cõfitere te

nullo

nullo modo esse dignum beneficijs ac donis, quæ à Deo accipis, & illi gratus esto: confitere te non esse dignum quem terra sustineat.

Interna crux & externa.

Certè quum tu peccatis tuis Dominum summæ maiestatis ac sanctitatis grauiter offenderis, justum esset vt & Deus ipse, & creaturæ omnes horrendis modis te affligerẽt. Proinde non mireris neq; perturberis animo quando sentis te intus aridum, sterilẽ, obnubilatũ, instabilem, desolatum, & velut à Deo derelictum: quando itẽ graues & diuturnæ cruces, angustiæ vel tentationes te premunt, & quando alij te vilipendunt, persequuntur, aut etiam cædunt, contumelijsque ac maledictis afficiunt. Putas fortè tunc Deum tibi irasci: sed hæc ira paterna est, & ex amore proficiscitur. Non tibi displiceat tam amabilis pater, dum te aduersis exerceri sinit. Mitesce, tolera, resignatus

esto

esto & gratias age. Habe quidem moderatum timorem, sciens Deum plurimas culpas in te videre, vbi tu fortè vnicā aut nullam aduertis: time, inquam, & imputa peccatis tuis ea quæ sustines, ac fatere quòd adhuc grauiora meritus sis: nullo tamen modo arbitreris te propter huiusmodi castigationem non esse charum Deo. Imò verò vel hinc maximè confide te charum illi esse: *flagellat enim Deus omnem filium quem recipit.* Decanta in corde tuo hæc verba prophetæ: *Ego ad Dominum aspiciam, expectabo Deum saluatorem meum. Iram Domini portabo (quoniam peccaui ei) donec caussam meam judicet. Educet me in lucem: videbo justitiam eius.* Roga dominum Iesum, vt ipse pro peccatis tuis satisfaciat: tu verò ea quæ pateris pro amore eius perfer, & tolera. Porrò illis qui te infestant

Heb. 12.

Mich. 7.

Hostes diligendi, Christi exemplo.

ac læ-

ac lædunt, omnē offenſam ex corde remittas, teque benignum eis exhibeas: reddens bona pro malis, æquanimiterque ac ſedata mente ferens eorum & verba aſpera, & truces geſt⁹ & ſæua opera, & quicquid illi demùm acerbitatis ſiue in in te, ſiue in amicos tuos contulerint.

Ne verò hæc tibi videantur factu nimis difficilia, propōe ante mentis tuæ oculos ea quæ pro te pertulit, & exemplū quod tibi dedit Dominus tuus Ieſus Chriſtus: qui quum pateretur, non murmurabat, non exaſperabatur animo, non vindictam expetebat, ſed benigniſſimè orabat pro ſuis inimicis. Nonnè ingens bonum putabis tibi obtigiſſe, ſi Regi tuo conſimilis in aliquo eſſe potueris?

Preſſurarum varia cauſa. Nonnunquam in homine bono qui Deū purè quęrit, oboritur grauiſſima quædam anguſtia & affli-

ctio,

ctio, vel ex indiſpoſitione, complexioneq́ue naturali, vel cœli influentia atque aëris inæqualitate, vel ex maligni ſpiritus operatione, aliaúe ex cauſſa, Deo id permittente: tumq́ue ipſe pius homo putans ſe non placere Deo, ſolet pacem pectoris amittere, & mœrorē perturbationemq́ue animi incurrere. Si te corripuerit talis angor, non eum velis violenter excutere, neq; multas rationes perquiras, quibus te inde eripere poſſis: ſed ſuſcipe ipſam preſſuræ moleſtiam humiliter de manu Domini, tanquam rem tibi maximè ſalutarem, & eam tranquillo reſignatoq; animo ſuſtine, etiam ſi illa perduret pluribus annis aut toto vitæ tuæ tempore: ita enim Deus & angeli commorabuntur apud te, tua humilitate & patientia delectati.

Tribulationes in hac vita præclariſſima Dei dona ſunt: & non eſt *Tribulatio certum* vllum

Diuinæ electionis signum. Nullum certius signum diuinæ electionis, quàm vt quis aduersa humiliter ac resignato aïo propter Deum toleret. Frigore, æstu, infirmitate, & quibuslibet alijs grauaminibus externis Deus purgat, sanctificat, mirificeq; exornat animas electorum suorum. Et quos videt minus aptos esse, vt torques aureas ferant, ornat eos saltem sertis ac flosculis, id est, leuioribus tribulationibus. Nunquam permitteret vel minimum venti flatum electis suis esse molestum, nisi sciret hoc ipsis expedire ad salutem. Homini vtilius est, etiam modicum grauamen patienter pro Dei honore vel amore perferre, quā grandia opera patrare. Humilis patientia & sui resignatio in aduersis dulcissimè resonat in auribus Dei, & eam homini afflicto prorsus adesse facit. Hinc *Psalm. 33.* Propheta dicit: *Propè est Dominus his qui tribulato sunt corde.* Quicquid

quid nunc pateris, Deus ab æterno preuidit hoc te eo passurum modo quo pateris: præuidit horam & diem qua illud pati deberes. Cæterũ non est quod expauescas: nam pius Dominus nihil tibi imponet, quod prorsus excedat vires tuas, sibi optimè perspectas. Diligentissimè interijciet manũ suam inter te & ignẽ tribulationis, ne nimiũ graueris: quemadmodũ facere solet mater indulgentissima, dum paruulum filium suum juxta ignem materialem denudat. Ipsas tribulationes ac pœnas tuas omnes tam paruas quàm magnas, passioni siue cruciatibus Christi coniunctas vnitasq; deuota mente offer Deo in laudem æternam: sic enim erunt inæstimabilis meriti, & summè Deo placebunt.

Facit Deus cum tentatione prouentũ.

Deo per Christum pœnas tuas offer.

Disce, quæso, ea quæ tibi in anima, corpore & quib9 libet reb9 eueniũt, non aliunde suscipere quàm de manu Dei: nã quæcunq; eueni-

De manu Dei omnia suscipienda.

sunt, ex sapienti eius ordinatione eueniunt, nec aliqua tribulatio sine Dei permissu te corripere potest. Etiamsi vniuersi dæmones simul in te irruere vellent, non possent tibi vel appropinquare, nisi Deus permitteret: vnde non illos sed Deum timere debes. Sicut dicebam, disce omnia de manu optimi domini suscipere tanquam optima: etiamsi fortè talis accidat calamitas & afflictio, quæ saluti tuæ contraria esse videatur. Neque enim fieri potest, vt non & optimũ & vtilissimum tibi sit, quòd purè de manu Domini accipis, quum Deus homini bonæ voluntatis nihil præstet nisi optimum ac saluti ipsius conuenientissimum, quod ita certum est, sicut certum est Deum viuere. Si ille potestatem Satanæ daret, te omni reliquo vitæ tuæ tempore diris terrificisque modis vexandi corporaliter, tu fortè æstimares

Vide Chrysost. lib de prouidentia Dei ad Stagirum monachũ.

mares id intolerabilem esse infœlicitatem, nimisque horrendum Dei in te iudicium: & tamen hoc non solùm non obesset saluti tuæ, sed etiam prodesset plurimùm, si de manu Dei illud susciperes: & humiliter pro Dei honore atque amore tolerares. Nec illas quidem afflictiones & cruces quæ culpa tua eueniunt, vel quarum caussa tu es, aliunde suscipias quàm de manu benignissimi Dei. Semper tamen tibi displiceat malum quod fecisti: neq; vllo modo culpam conferas in Deum, qui peccati author nunquam est, nec in diabolum qui te cogere non potuit vt peccares, sed tibi soli illam imputa qui peccato consensisti. Quandocunque molestum aut acerbũ quidpiam à creaturis tibi infertur, mox conuerte cordis oculos ad Creatorem patremque tuum cælestem, qui hoc ex amore pro tua vtilitate permittit.

Nota diligenter.

tit. Illum attēde potiùs quàm creaturas, quæ tribulationem inferūt: hæ enim tanquam instrumenta & secures atq; asciæ sunt quibus summus ille artifex vtitur sicut vult, & sicut electis suis vtile esse nouit. Si quoties homines de te, vel de tuis malè loquuntur, aut iniuriam aliquam tibi irrogant, perturbaris ac patientiam abijcis: tranquillitas animi tui non in Deo sed in hominibus locata est, dependetq; ab hominibus. Quod si ita esset, miser vtique & nimis infœlix esses.

CAPVT IX.

Resignatio perfecta.

RESigna te Deo funditus: voluntatem tuam laudabili voluntati sanctæque ordinationi eius in omnibus humiliter subijciens atq; conformans: ita enim demū & non aliter veram ac stabilē cordis pacē obtinebis, ita palàm erit te verum Dei amorem habere. Ergo siue Deus

us prosperitatem siue aduersitatē dederit siue te in lumine, siue in tenebris esse voluerit, cōtentus esto: ferens omnia inæqualia pro viribus æqualiter animoq; sedato, & Deum laudans atque ei gratias agens. Quando videris tibi magna obscuritate ariditateque contabescere, & grauibus angustijs premeris, si tunc conformis diuinæ volūtati, miseriam & afflictionem illam cū benigna tranquillitate propter Deum toleras, multò gratior Deo es, quàm si diuino lumine multum irradiareris & intus florerent oīa. In pressura & afflictione homo non ita facile se ipsum quærere potest, sicut in sensibilis dulcedinis consolationisq; affluentia: in hac enim plerumq; natura se admiscet, & anima si incautior fuerit per immodicam delectationē citò maculā contrahit. Sanè fieri non potest, vt aliquis resignato corde, quidpiam

Tribulationis vtilitas.

piam ſuſtineat pro gloria Dei, quin ſaporem quendam diuinitatis percipiat. Licet enim illi nihil fortaſſis ſentire, id eſt, ſenſibiliter guſtare contingat (Deo ſe ad tempus occultante) hoc ipſo tamē ei quod patitur benè ſapit, quòd ſe illud ad æternam Dei gloriam velle ferre cognoſcit. Si voluntas Dei tibi dulcis eſt, quando ipſe te ſanum eſſe & viuere vult, amara verò eſt quando te vult infirmum eſſe vel mori: nondum plenè reſignatus es: nondum habes cor ſatis rectum. Si vis vt ipſum cor tuum iam non ſit curuum, ſubiunge illud in omnibus voluntati diuinæ, quæ ſemper recta eſt. Sine Deum agere tecum quod volet & vt volet in vita & morte, in tempore atque æternitate. Faciat Deus (te permittente) de anima & corpore tuo, de amicis & rebus tuis, deque cunctis negotijs quod ipſi placitum eſt. Vnicè

opta, vt ſemper voluntas eius fiat: & eadem diuina voluntas ſit ſumma conſolatio tua. Dic Deo: Domine ſicut ipſe ab æternitate voluiſti, ita fiat, & non vt ego volo: fiat in me & de me atque hominibus ac negocijs omnib⁹ gratiſſima voluntas tua nunc & in æuũ ſempiternũ. Nihil melius poſtulare, nullã prǽſtantiorẽ orationẽ fundere potes coram Deo, quàm vt petas fieri voluntatem eius.

Etiam ſi nõ ita pridem incepiſſes melius viuere, & iam tibi moriendum eſſet, nihilominus ſis reſignatus: nec ſcire aut perſcrutari velis, vtrum te Deus poſt mortem miſſurus ſit ad Purgatorium, an mox recepturus in cœlum. Sic tibi placeat dulcedo miſericordiæ eius, vt tamen non diſpliceat pulchritudo iuſtitiæ illius. Vox hominis bene reſignati hæc eſt: Domine Deus meus, ſi in tui vergeret lau-

dem, vt post obitum meum annis quinquaginta flammis purgatorij cruciarer, illicò me sub pedes tuos abijcerem, & in tui honorem pœnas illas animo paratissimo exciperem. Sancti patres affirmant eũ qui Dei erga se iustitiam perinde vt misericordiam ad æternam eiusdem Domini gloriam exosculatur ac diligit, tam facilè peccatorum suorum omnium & pœnarum illis debitarum plenam veniam obtinere, quàm facilè vna aquæ guttula in ardenti fornace consumitur.

Ad veniã peccatorũ obtinendã ratio efficax.

Vult tibi bonæ voluntatis homini benefacere Deus: vult te æterna beatitudine secũ perfrui. Vult hoc, quia summè bonus & misericors est. Neq; enim indiget bonis tuis opulentissimus Conditor, sed petit cor ad se conuersum, humile, resignatũ, ac sancta erga se fiducia firmatũ, quale scilicet inuenit in

latro-

latrone illo cui pendēs in cruce dixit. *Hodie mecum eris in Paradiso.* Luc. 23.
Si huiusmodi cor habueris, nullo modo poteris separari à deo. Ipse enim tibi viuenti & morienti, affectu plusquam paterno aderit, teq; proteget ac consolabitur. Faciet planè quod per prophetā suū pollicitus est, dicens: *Quēadmodū mater cōsolatur filios suos, ita & ego cōsolabor vos, & in Ierusalē consolabimini: & videbitis, & gaudebitis, & lætabitur cor vestrum.* Isaiæ. 66.

Ergo tam viuens quàm moriens securè teipsum & omnia prouidētiæ Dei cōmitte, omnemq; solicitudinē tuam in eum proijce: semper tamen faciens rationabiliter quod tuū est. Innitere benignitati bonitatiq; eius firmissimè, & in eo plenissimè confide, quicquid etiam accidat. Reuerà enim maiorem ille tui curam gerit, quàm ipse gerere possis. Te salutēq; tuā maximè di-
Dei erga suos beneuolentia.

ligit Dominus, qui gratuita pietate sua ad imaginem similitudinemq; suam te fecit, & ex purissimo atque ardentissimo tui amore incarnari, pati ac mori voluit. Tanto tenetur desiderio eorum omnium, qui ipsum sanctè colunt & syncerè amāt, quasi tota beatitudo atque essentia eius ex illis penderet. Si cum charitate, qua te diligit Deus, conferatur amor, quem omnes vnquam parentes habuerunt, habent, & habebunt erga filios suos: erit velut aquæ stilla exigua cū vastissimo mari comparata. Neq; dubitare quicquam debes de illius erga te sūma dilectione, propterea quod fortè vitam tuam omnem, aut penè omnem malè vel nequiter transegeris. Quamuis enim innumera prosusq; nefanda sint scelera, quibus eum offendisti, iam tamen quia illa purè confessus es, & verè ab eis auersus atque ad Deum conuersus, te-

ipsum

ipsum non fictè humilias, Deoque placere ex animo desideras ac studes: omnino ipsi Domino totique aulæ cælesti charus es. Deus qui tibi dedit veram contritionem, dedit sine dubio & veniam: nec attendit qualis aliquando fueris, sed qualis modò sis aut esse cupias. Magnus sane Dei honor est, quòd ipse tam misericorditer & benignè peccatorem indignissimum ad se redeuntem recipere dignatur. Nā & cœli ciues ob id prorumpunt in diuinæ laudis melos suauissimum, videntes summā illam Maiestatem tanta pietate demittere se ad animam peccatricem. Crede sine aliqua hæsitatione Deum immenso amore te complecti: crede item eum qui sic te amat, & velle & posse cuncta bene disponere pro salute animæ tuæ. Nihil ille magis abs te expetit, quàm humilem tui in omnibus resignationem, & pro-

priæ voluntatis abnegationẽ, plenamq́; erga ſe confidentiam.

Quodſi non potes te tam libero & integro corde reſignare vt velles, ſi propter aduerſitatẽ vel mortem imminentem ſentis te pauidũ aut puſillanimem, ne turberis inde: nã Deus attendit & approbat voluntatem ac deſiderium tuum. Et vt infirmitatem tuam Chriſtus cõſolaretur, ipſe quoque paſſione & morte ſua imminente voluit pauore ac mœrore corripi. Itaq; omnem formidinẽ tuam in abyſſum miſericordiæ ac bonitatis eius deponito: & ei ſi non promptiſſimo corde, ſaltem pio ore dicito: Domine, offero, reſigno & permitto me tibi, fiat voluntas tua. Plerumq́ue contingit, vt homo irreſignatę voluntatis animoſius atque fidentius excipiat aduerſa, & fortiùs illa intrinſecus perferat, quàm is qui reſignatæ voluntatis eſt. Repelle

Triſtitia inordinata.

le diligenter ab animo tuo inordinatam tristitiam: & (sicut suprà dictum est) firmiter innitere benignitati Dei, dicens cum beato Iob: *Etiamsi occiderit me, in eum sperabo.* Iob 13. Nam ad hoc Esaias quoq; propheta te hortatur dum dicit, *Quis ambulauit in tenebris, & non est lumen ei? Speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum.* Isaia. 50. Fieri nō potest, vt Dominus hominem rectæ fidei & bonæ voluntatis sperantem in se deserat. Vnde ait, *Quoniam in me sperauit, liberabo eum.* Psal. 90.

CAP. X.

Introuersio. REuoca & conuerte frequenter mentē tuam ad ipsum Dominū Deum tuum, ambulaq; reuerenter corā eo, qui maiestatis suæ præsentia & virtutis magnitudine vbique est. Ipse enim per prophetam dicit: Cælum & terram ego im- *Deus vbique præsens.*

 pleo

pleo. Vbique præsens est: sed nullo loco continetur, nullo loco concluditur. Vbique totus atque indiuisus est: nullius tamen rei immunditia contaminatur. Sensibiles rerum sordes, non secundùm rationẽ, sed secundũ sensum duntaxat sordes dicuntur. Deo autem nihil immundum est præter peccatum, quo ipse etiam inquinari non potest; sicut solaris claritas illustrans cloacas minimè inficitur. Si quæris vbinam erat Deus antequam mundum conderet: respondeo quod erat apud seipsum, erat in seipso, & nunc mundo condito, in seipso est. Deus ergo qui vbique est omnes creaturas penetrat, eisque per simplicem & occultam essentiam suam propinquior est quàm ipsæ sint sibi. Esse rerum omnium est, quia ab eo cuncta creata depẽdent, ac sine eo omnia nihil sunt, & mox in nihilum redigerentur,

Deus vbi ante conditũ mundum.

nisi

nisi ab illo conseruarentur. Res omnes sunt in Deo tanquam in virtute ipsas continente ac regente. Vnde Paulus in actis Apostolorum dicit *nos in Deo viuere, moueri & esse.* Res etiam sunt in Deo secundum ideam: nam ideæ seu intelligibiles formæ rerum omniũ fuerunt ab æterno in mente scientiaq; Dei, & in ea stabiles atque incommutabiles manent ac vita sunt: & ipse Deus vel essentia diuina est vna idea atque vnũ exemplar rerũ omnium, intellectualiter omnia repræsentans. Hinc Ioannes Euangelista quũ dixisset omnia per æternũ Dei verbum facta esse, & sine ipso nihil esse factũ, subiecit: *Quod factũ est, in ipso vita erat.* Sicut dicebamus, Deus est in rebus omnibus. Creaturis autem rationalibus imagine sua insignitis nobiliter admodum inest, licet à sensu impiorum lõgissimè absit. Quilibet enim per-

Actor. 17.

Idea rerũ in Deo.

Ioan. 1.

uersus elongatur à Deo dissimilitudine, sicut pius quisque similitudine ei propinquat. Igitur bonis hominibus Deus adest etiam per salutarẽ gratiæ suæ exhibitionem: cicæli adest per clarã gloriæ suæ manifestationem: damnatis adest per congruam iustitiæ suæ executionem. Felix illa anima, quæ Deũ syncerè diligens, in hoc exilio præsentiam eius libero, claro, sereno, & simplici mentis intuitu (gratia eius adiuuante) contemplari nouit.

Trinitatis mysterium

Quando mentem tuam subit adorandæ Trinitatis memoria, nõ fabrices tibi more ethnicorũ tres Deos: sed crede Patrem & Filium & Spiritum sanctum esse vnum Deũ, qui est intermina plenitudo essentiæ, vitæ, potentiæ, sanctitatis, sapientiæ, bonitatis, suauitatis, venustatis, opulentiæ, nobilitatis, beatitudinis, gloriæ & omnimodæ perfectionis. Crede, inquam, tres increa-

creatas personas esse vnam deitatẽ, vnam substantiam siue essentiam creaturas omnes infinitè transcendentem, imẽnsam, non aliunde dependentẽ, nullius indigam, per se subsistentem sibique sufficientem, summè fulgidam, summè pulchrã, summè iucundam, sumẽ tranquillam, summè amabilẽ, summè perfectam, superessentialem atq; simplicissimã, quæ neq; corruptibilibus oculis videri, neque intellectu comprehendi potest, Venerare vnitatem substantiæ in personarum Trinitate, & Trinitatem personarũ in Vnitate substantiæ. Vna & indiuidua essentia, tres personæ, es tres personę sunt vna atq; indiuidua essentia. Omnino Pater & Filius & Spiritus sanctus (quod ad substantiam attinet) vnum sunt, quũ tamen in personis magna sit distinctio. Alia est persona Patris, alia Filij alia Spiritus sancti: sed non est alia

essentia Patris, alia Filij, alia Spiritus sancti: nam Patris, & Filij, & Spiritus sancti vna est substantia, vna natura, vna diuinitas, vna maiestas. Sicut confitemur Patrē ingenitum, esse perfectum & incommutabilē Deū, siue integram veramq; diuinitatē esse in Patre: ita cōfiteri debemus Filiū à Patre genitū, esse perfectum atq; incōmutabilem Deum, & Spiritum sanctū à Patre Filioq; procedentem (qui est amor Patris & Filij) esse perfectum incommutabilemq; Deum. Attamen Pater & Filius & Spiritus sanctus non sunt tres Dij, sed vnus perfectus & incommutabilis Deus, vnus Dominus, vnus æternus, vnus omnipotens, vnum principiū omnium rerum conditarum. Quicquid vna persona secundùm substantiam est, hoc ipsum est quæuis alia. Plane quicquid est in vna persona, ipsum totum etiam in

qua

qualibet alia est: neque vna aliquid minꝰ habet quā tres simul: nec tres simul aliquid plus habent quā vna sola. Pater à seipso est, sui ipsius æterna essentia est, & à nullo quicquam accipit: Filius non est à seipso, est enim à Patre solo, & à Patre habet quicquid habet: Spiritus sanctus etiam non à seipso, sed à Patre & Filio est, habetque à Patre & Filio quicquid habet. Pater communicat se totum Filio: nam dat ei totum esse suum diuinum, seu totius diuinitatis, seu plenitudinem, & vnà cum Filio dat eandem diuinitatis plenitudinem Spiritui sancto. Nihil tamen est in gloriosa Trinitate prius vel posterius, nihil maius aut minus: sed ipsę tres diuinæ personæ, quibus vna eademque est substantia, sunt coæternæ & summè æquales summeque similes, atque in se inuicem manent. In Patre totus Filius est, &

totus Spiritus sanctus: in Filio totus Pater est & totus Spiritus sanctus: in Spiritu sancto totus Pater est & totus Filius. Licet verò attribuatur Patri potentia, & Filio sapientia, & Spiritui sancto bonitas: ipsarum tamen trium personarum vna eademq; est potẽtia, sapientia, ac bonitas. Persona Filij assumpsit naturam humanã, nõ autẽ persona Patris neq; persona Spiritus sancti: incarnationem tamen Filij tota Trinitas operata est. Nam sicut trium personarũ vna essentia, est ita etiã vna est operatio, vna & eadem voluntas.

Trinitatis imago in homine.

In anima hominis pulchrè relucet sanctæ Trinitatis imago. Habet enim anima rationalis (sicut habẽt & spiritus angelici) tres naturales vires admodum excellentes, nempe, memoriam, intellectum, & voluntatem: quas Deus illi indidit, vt ipsa Deum memoria recolere, intel-

lectu cognoſcere, volūtate eligere, & diligere, atq; eo frui poſſit. Quēadmodum autem Pater & Filius, & Spiritus ſanctus ſunt vnus Deus, ſiue vna diuina ſubſtantia: ita tres illæ ſuperiores ſpiritualeſq́; animæ vires ſunt vna mens ſiue vna animæ eſſentia. Tres æternæ & inſeparabiles perſonæ diuinitatis inſeparabiliter operantur: & prædictæ tres potentiæ animæ etiam inſeparabiles operantur inſeparabiliter. Neq; enim memoria aliquid recolit aut recogitat ſine intellectu & voluntate: nec intellectus aliquid cognoſcit ſine memoria & voluntate: nec voluntas aliquid eligit vel diligit ſine memoria & intellectu. Iſtæ tres potentiæ animæ ſunt ſpirituales ſenſus: nam viſus attribuitur vi intellectiuę, audit⁹ vi memoratiuę, odoratus, guſt⁹, & tactus vi affectiuę ſiuę amatiuę, hoc eſt volūtati. Sicut autē ſpiritus præſtantior

Senſus animæ præſtantiores ſenſibus corporis.

eſt

est corpore, ita illi sensus perfectiores & digniores sunt sensibus corporis. Porrò ea anima, quæ supra vires suas naturales subleuata, meretur in simplici essentia sua occultissimoq; fundo inuenire Deũ, eique sine medio vniri: videt, audit, odoratur, gustat & tangit: quod nullis verbis enarrari potest.

Trinitatis mysterium ineffabile.

Non nisi sobriè loquaris de mysterio altissimæ Trinitatis: quia tã impossibile est vt quis illud explicet, quàm impossibile est vt homo in terra stans, cælum digito contingat. Quid enim dicat vel etiam intelligat, vti Pater perennẽ essentiam suam clarissimè perspiciens, seque perfectè cognoscens Verbum suum proferat, seu filium generet sibi consubstantialem, coæternum, & coæqualem? Nam illa sui cognitio, filij sui in æternitate generatio est. Quis item

ca-

capiat, vt Spiritus ſanctus procedat atque emanet à Patre & Filio, quibus etiam consubſtantialis, coæternus, & coæqualis eſt? Iſta omnem intellectum humanum excedunt. Veruntamen vt etiam ſenſibili ſimilitudine confirmetur in te fides, qua credere debes Filium eſſe æternum, & Spiritum ſanctum æternum, ſicut Pater (à quo procedunt originemq́; accipiunt) æternus eſt: attende vti ſplendor & calor ab igne quidem vel flamma procedunt, qui tamen igne poſteriores tempore nō ſunt. Nam eo ipſo momento quo ignis eſt, etiam ſplendorem & calorem emittit, nec vnquam ignis ſine ſplendore caloreque eſſe potuit, adeò vt ſi ignis eſſet æternus, ſplendor quoque eius eſſet æternus & calor æternus. Itidem tam ſplendor quàm calor procedens à

Sole

Deus in cõmutabilis Deus.

Sole, coæuus eſt Soli. Incomprehenſibilis illa generatio atq; proceſſio in ſanctiſſima Trinitate ſicut initium nunquã habuit, ita nec finem vnquam habitura eſt: ſi enim habuiſſet initiũ, vel aliquando deſineret, aliqua mutatio circa diuinitatẽ facta eſſet aut fieret, quod nullo modo fieri poteſt nam natura & ſubſtantia diuina eſt incõmutabilis. Quum quælibet diuina perſona ſit perfectionis infinitæ, & quælibet aliam limpidiſſimè intueatur pleniſſimeq; comprehendat: diligunt vtiq; ſe inuicem ipſæ tres perſonæ amore iucundiſſimo, ardentiſſimo prorſuſq; infinito. Sed præſtat de tanto myſterio aliquid int⁹ experiri, quàm ore multa dicere. Tu in his quæ ratione & intellectu comprehendere nequis, fidẽ integram retinens, ſimpliciterq; credẽs quod Catholica credit Eccleſia, humilitati atq; amori da operam.

At-

Attende tota animi deuotione domini Dei tui bonitatem, dulcedinem, pulchritudinem, pietatem, misericordiam, charitatem, fidelitatem, atq; eius generis alias ipsius amabiles perfectiones, quæ profectò prorsus immensæ & incomprehensibiles sunt. Si ad Iesum per amorosa atq; iaculatoria verba aspirare libet, potes mente vel etiã ore hæc aut similia dicere: O bone Iesu, vtinam mundus & innocens coram te essem. Vtinam verâ humilitate perfectaq; mei resignatione tibi placerem. O dilecte mi, charissime mi. O dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O purũ gaudium meum, & castæ delitiæ meæ. O Domine Deus meus, quid volo pręter te? Tu mihi sufficis: tu es vnicum atque iucundissimum bonum meum. Ego te vlnis animæ meæ suauiter amplecti desidero. Eia accẽde & cõcrema me igne amoris tui.

Perfectiones Dei attende.

Aspirationes ad Iesum.

tui. Da vt diligam te toto corde, tota anima, & tota virtute pro grata voluntate tua, &c.

Moderatio Non sis tamen in his nimius nec vehementior quàm oportet, sed indiscretionis moderationem diligenter seruato, ne caput tuum lædas, & naturam prægraues ac destruas. Quando autem contingit te dolorem aliquem ex spiritualibus exercitijs contrahere ac sentire, offer illum Deo in laudem æternam, & patiens esto. Qui nulla virium suarum ratione habita, conatu prorsus violento atq; importuno sese incessanter introuertere, mentemque suam in Deum eleuare nititur: is non permittit, vt Deus in ipso requiem habeat. Veruntamen malæ cogitationes salutaribus cogitationibus pellendæ, & cordis oculi ad Dominum vbique præsentem amanter, placidè, & simpliciter reflectendi sunt.

Cer-

Certè sicut is qui acriter sitit, non facilè obliuiscitur sitis suæ: ita is qui Deum impensè amat, vt crebrò illius recordetur necesse est, si mēs eius alijs cogitationibus impedita non fuerit. Vbi enim amor & cura, ibi oculus atque cogitatio. Quilibet prudenter considerare debet mensuram gratiæ quam à Deo accepit: quia Spiritus sanctus dona sua variè distribuit. *Vbi amor, ibi oculus.*

Per verba illa Euangelij, *Oportet sempem orare & non deficere*, atque per ista sancti Pauli, *Sine intermissione orate*; non iubemur absque cessatione aliqua continuare orationis exercitiū (neq; enim hoc fragilitas humana prestare potest) sed monemur non ita deserere orationem, quin quotidie illi diligenter instemus certis horis. Et profectò homo bonæ voluntatis qui semper bene agit, & cuncta opera sua refert ad honorem Dei, semper orat. *Orandum quotidie.* *Luc. 18.*

Dum

Lectio sacra. Dum sacræ lectioni conuenienter intendis aut aliquid aliud ad laudem Dei ritè facis, sæpe non minorem, immò fortè maiorem, fructum refers, quam si orares. Neque enim orationes tantùm, sed & quæque salutaria verba ad gloriam Dei lecta vel audita, & quælibet piæ actiones atq; cogitationes animam mirificè exornant. *Doctrina spiritualis commoda.* Verè mens boni hominis ex spirituali doctrina multa præclaraque commoda recipit: nam & conseruatur munda, & ignorantiam deponit, & tranquilla redditur, & illuminatur, & nutritur, & excitatur, & roboratur, & eximium decorē accipit. Igitur lege vel audi libenter verbum Dei, sanamq; institutionē, à quocunq; etiam homine proferatur, & quantumcunq; simpliciter annuncietur aut scribatur: sed corruptam pestiferamque hęreticorum doctrinam *Nota.* execrare. Etiamsi quis exactè non

in-

intelligat neque memoria retinere possit pia, quæ ad laudem Dei legit vel audit; nihilominus talia plurimùm animæ prosunt. Certè interim dum bona sic leguntur vel audiuntur, tempus homini minimè perit: sed dũ leguntur etiã plurima & optima, si pura rectáue intentio legenti deest, perit vtiq; ei tempus.

Non nimis diu vni alicui exercitio insistendũ est, ne fastidiũ generet & animũ segniorẽ reddat: sed cõuenienter varianda sunt exercitia. Si tibi in orationibus vel meditationibus atque exercitijs sanctis desunt lachrymæ externæ, nõ id te perturbet: nam homini Deo placere cupienti non desunt internæ lachrymæ: & licet oculi eius nõ plorent, plorat tamen cor. Pro lachrymis quas non habes, offer Deo patri lachrymas Christi. Sanè grandis cõmotio compunctionis sensibilis solerter à nonnullis ple-

Exercitiorum vices.

Lachrymæ.

rumque vitanda eſt, ne bonæ corporis habitudini & mentis ſerenitati officiat.

Praxis exercitiorũ. Deo diuiniſque ac ſpiritualibus rebus intende hilari, libero & ſimplici corde abſque inordinata anxietate, & nimia intellectus extenſione aut applicatione. Quære item in pijs exercitijs tuis Dei honorem potius quàm proprium commodum ſeu propriam delectationem. Abdica penitus vitioſam proprietatem: & ſemper paratus ſis ipſa priuata exercitia tua intermittere atque relinquere, vbi Deum id velle vel iuſtam aliquam cauſſam hoc expoſcere cognoueris. Nõnullos inuenire eſt qui certas quaſdam precationes ex ſe ſuſceperunt quotidie legendas: quas ſi propter negotia & neceſſitates emergentes, vel propter ſanctam obedientiam relinquere cogantur, omnino impacati ſunt & inquieti:

ſed

ſed proprietas iſta vitanda eſt. Patres etiam dicunt, hominem inter orandum, non decere geſtus ſingulares nimiumque notabiles coram alijs, pectus fortiter & crebrò tundendo, ſuſpiria alta emittendo, manus in ſublime attollendo, &c. Aliqui plerumq; feruentius orant ſedendo, quam genua flectendo, alij ſtando vel inambulando preces ſuas melius fundunt: tu amplectere quod tibi magis conuenire ſentis, ita tamē vt in omnibus diſcretionem ſerues, & caueas ne aliquem ſcandalizes. Tam vocalis quàm mentalis oratio ritè peracta, Deo valde placet. *Orantis habitus.*

Memor ſis, oro, eorum quæ dulcis Ieſus (qui eſt Deus, & domin9 & pater, & frater tuus) pro te fecit, eique deuoto corde gratias age. Ipſe factus eſt homo propter te. Ipſe ſemper & vbique tui recordabatur, teque ante mentis *Ieſu vita recogitanda.*

O ſuæ

ſuæ oculos habebat: faciens & tolerans libentiſſimè omnia pro tua ſalute. Inſpice & imitare pro modulo tuo eius humilitatem, reſignationem, patientiam, charitatem, benignitatem, modeſtiam, continentiam, ſobrietatem, ac ceteras virtutes ſanctas, quæ in eo perfectiſſimè relucent. Vita Chriſti liber admodum præclarus eſt, doctis perfectis atque imperfectis (qui Deo placere cupiunt) communis. Qui bene terit hunc librũ, efficitur eximiè ſapiens, facileq; adipiſcitur peccatorum veniã, prauorum affectuum mortificationem, mentis illuminationem, conſcientiæ pacem & tranquillitatem, firmamq; erga Deum in ſyncera dilectione fiduciam. Etiamſi codices omnes, qui toto orbe habentur, intercidiſſent, vita & paſſio Chriſti abundè Chriſtianis omnibus ſufficeret ad virtutem omnem & veritatem

Imitatio.

per-

perdiſcendam. Singula quæ fecit ac pertulit Ieſus, ita conſidera & recipe, quaſi pro te ſola illa feciſſet atq; pertuliſſet. Neque enim ea tibi minus proſunt, quàm ſi tu ſolus per Chriſtũ redimẽdus fuiſſes. Sed & ſi ſolus redimi debuiſſes, ille pro te vno promptiſſimè & incarnari, & pati, & mori voluiſſet: adeò ſalutẽ tuã ſitit, & tã ardenter te diligit.

Venerandam eius Paſſionẽ tanquam precioſam margaritã in ſcrinio pectoris tui reconditam habe, & eam grato animo reuolue. Ecce, dominus tuus ex ſumma charitate voluit nimis indigna & acerba perpeti, vt ſatisfaceret pro peccatis tuis, teq; redimeret. Depinge mentem tuam ſuauiſſimis imaginibus paſſionis eius, & floridã dominicæ crucis arborẽ planta in medio cordis tui. Ipſum dominũ Ieſum excruciatũ vulneribuſq; confectũ, elige in chariſſimũ ſponsũ animę tuę, *Christi paſſionis memoria.*

eumque amanter contemplare & amplectere. Nam ex eius roseis vernantibusque plagis melliflui gratiarum riui promanant. Qui os animę suæ patulo lateri eius cōuenienter admouere, ibique, commorari, & ad intima cordis illius pertingere nouit: is vtique vinum vitæ æternæ degustat, & perspectum habet quàm amœn⁹ paradisus sit Iesus. Neque scribi, neque cogitatione comprehendi potest, quantum fructum homo bonæ voluntatis & humilis referat ex pia meditatione passionis dominicæ. Iste quamlibet modico affectu aliquid de vita & passione Christi legat aut ruminet, non potest non maximam inde vtilitatem capere: quemadmodum is qui digitos in farinam mittit, non potest non habere eos farina conspersos: sed qui ipsam domini passionem etiam cum larga lachrymarum effusione

ſione recolit, & tamen veram humilitatem, patientiam, reſignationem atque charitatem negligit, certè paruum aut nullum fructum ex ſua meditatione reportat.

Non contriſteris ſi Deus in hac vita te minimè prouehit ad ſublimem contemplationis gradum: ſed roga eum inſtanter, vt det tibi bonam, humilem, reſignatamque voluntatem, & eam in te ad finem vſque conſeruet: pete ab eo vt iuxta gratiſſimum beneplacitum ipſius ſemper viuere poſſis. Et quia cares pennis quibus ad alta euoles, mane tanquam paruus pullus ſub alis diuinæ amantiſſimæque gallinæ, id eſt, ſub alis æternæ Sapientiæ pro te incarnatæ. Abde te & conquieſce in ſacratiſſima Chriſti humanitate. Hæc enim in procelloſo mari præſentis ſeculi, erit tibi tanquam nauis tutiſſima, qua ad *Quid potiſſimum à Deo petendum.*

ſalutis portum perduceris, etiam ſi diuinitatem plenius hic non cog-
Sapient. 9. noſcas, vbi nimirum *corpus aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem.* Haberes autem ipſius diuinitatis eminentiorem notitiam, ſi celſiſſimus Deus crebris fulgoribus mentem tuam irradiaret, teq́; in diuinã transformaret claritatem. Veruntamen (ſicut alibi ſuprà monuimus) intuere Chriſtum internis oculis: non vt hominẽ tantùm, ſed vt verum Deum & verum hominẽ: intuere eum vt prçcellentem gemmam diuinæ nobilitatis, & elegantem florem dignitatis humanæ. Licet enim lucidiſſimos diuinitatis radios perfectius conſpicere nequeas: potes nihilominus credere ipſam fulgidam diuinitatem in humanitate & corpore Chriſti ceu in venerabili templo habitare. Si hoc credideris, & humanitatem Chri-
ſti

ſti ita conſideraueris, non elongaberis ab eius diuinitate, ſed eam ſatis cõuenienter vtiliterq; retinebis.

Quando ipſe vnigenitus Dei pro ſalute mundi in vtero beatæ Mariæ virginis de Spiritu ſancto conceptus eſt, aſſumpſit quod non erat, & manſit quod erat. Aſſumpſit enim corpus & animã rationalem, aſſumpſit inquam, totum hominem, & manſit Deus. Natura diuina & natura humana (quæ multùm ſunt diuerſæ, mirabiliter fuerunt vnitæ. Non eſt mutata diuinitas in carnẽ (natura etiã diuina incõmutabilis eſt) ſed humanitas aſſumpta eſt in Deũ. Manſit vtraque natura integra & ſalua cum ſuis proprietatibus. Tunc ergò æternum Verbum, anima rationalis, & caro humana conuenerunt in vnã perſonam: ita vt illa tria ſint vna perſona, vnus Chriſtus. Propter quam admirandam vnionẽ ſanctiſ- *Incarnatio Verbi.*

ſima Chriſti anima, ab exordio creationis ſuæ ſemper contemplabatur limpidiſſimè glorioſam Trinitatem. Vnde & quum pateretur atque in cruce penderet Chriſtus, fruebatur ſecundum ſuperiores animæ vires diuinitate, ſicut modò fruitur in cælo: ſed ſecundum carnem vireſq́ue animæ inferiores ac ſenſitiuas, diriſſimis cruciatibus affligebatur. Et vt ſua paſſio eſſet acerbior, non permiſit tunc redundare conſolationem à ſuperiore animæ portione in inferiorem ſenſitiuamque partem. Hinc in cruce attendens ſe ita afflictum & conſolationis influxu deſtitutum, ex parte humanitatis clamabat: *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me?* Iſte filius Dei viui, Verbum & Sapientia Patris, vera atq; increata lux, ſecundùm diuinitatẽ vbiq; præſens eſt, ęqualis Patri & Spiritui ſancto eſt: ſed

Pſal. 21.

ſecun-

ſecundum humanitatẽ minor eſt eſt Patre & Spiritu ſancto atq; etiam ſeipſo: neq; enim creatura creatori æqualis eſſe poteſt. Et quidem humanitas domini Ieſu pijſſima ianua eſt, qua in diuinitatẽ illius intratur.

Fortè cupis expreſſius audire, quando Trinitas Deus creauerit corpus & animam Chriſti, auſculta igitur. Mox vt beata virgo Maria per humilẽ ſui reſignationẽ, aſſenſum præbuit, dicens angelo incarnationẽ filij Dei ſibi annuncianti, *Ecce ancilla domini, fiat mihi ſecundum verbũ tuum*: Spiritus ſanctus in illã deſcendit, & in momento ipſe cũ Patre & Filio formauit ex puriſſimo eiuſdẽ ſacræ virginis ſanguine corpuſculũ humanũ, membris omnibus abſolutũ atq; perfectũ: creauit eodẽ momento animã rationalẽ quam eo ipſo temporis pũcto vniuit illi corpuſculo. Alio- *Luc. 1.*

rum infantū corpora nō repentè, sed paulatim formantur in mēbra, quæ vbi iam in vtero materno perfecta sunt, Deus animā in momento creat, creandoq; infundit corpori. Sicut diximus, humanitas Christi via & ianua est, qua ad diuinitatē pertingitur: nec aliquis ad sublimioris cōtemplationis quietem dininamq; vnionem tutò aspirat, nisi virtutes Christi sanctissimas diligenter imitari & amabilem humanitatis eius imaginē animæ suæ per deuotam meditationem imprimere conetur.

CAP. XI.

Vnio cum Deo.

MAgna res, magna prorsus res est, tempore huius exilij Deo per mysticam nudamq; vnionē in diuino lumine copulari. Fit autem hoc quādo munda, humilis, & resignata anima, ardenti charitate succensa, supra seipsam Dei gratia eue-

euehitur, & ad ingentem diuinæ lucis claritatem menti affulgentē, amittit omnem considerationem, atque distinctionem rerum, deponitque imagines etiam excellentissimas, ac tota amore liquefacta, & velut ad nihilum redacta, defluit in Deum. Tunc enim sine medio coniungitur Deo, & efficitur vnus spiritus cum eo, atq; in illum transformatur transmutaturq; sicut ferrum in igne positum transmutatur in ignem, nō desinens esse ferrum. Fit vnum cum Deo, non tamen ita, vt sit eiusdem substantiæ & naturæ cum Deo. Quiescit hic anima cessatq; à propria actione: & optabilem Dei operationem dulciter sustinens, pace gaudioque ineffabili abundat. Tantum gustū hic percipit, vt ei cœlum, terra, & quæcunq; in illis sunt prę consolationis magnitudine colliquescere atq; in nihilum redigi posse videantur. Ipsa

quippe supra naturalium virium suarum operationem subleuata, peruenit ad silentem & tranquillã essentiam suam, vbi vnitas simplicitasq; est, & vbi Deus habitat: iamque æterna veritate reperta, inexhaustas opes possidet. Fœlix planè illa anima, quæ supra omnia creata supraq; propriã actionem euecta, in vi memoratiua nudatur omnibus imaginibus, & meram puritatem sentit: in vi intellectiua percipit præfulgidas illuminationes Solis iustitiæ & diuinam veritatem cognoscit: in vi autem amatiua sẽtit æstum quendam quieti amoris, siue contactum Spiritus sancti, tanquam fontem viuum riuulis æternæ suauitatis manantem, atq; ita ad excellentem cum Deo vnionem introducitur.

Igitur anima vastissimam diuinitatis solitudinẽ ingressa, fœliciter se perdit: & lucidissimæ caliginis

da-

claritate illustrata, præ cognitione sit quasi sine cognitione, atque in sapienti quadam ignorantia constituitur. Quæ licet nesciat quid sit Deus, cui nuda claritate vnita est, licet non videat Deum sicuti est in gloria sua, experimento tamen discit, illum infinitè transcendere omnia sensibilia, & quicquid de Deo scribi, dici, vel humano intellectu apprehendi potest. Sentit longè aliud esse, sine imaginibus in Deum excedere, quàm in nobilibus aut diuinis imaginibus atque similitudinibus Deum intueri. Denique per intimum amoris complexum contactumq; melius Deum cognoscit, quàm exteriores oculi visibilem solem cognoscant. Huiusmodi anima optimè scit quid sit vera contemplatio: nam aspectus eius in regionem ineffabilis lucis directus, ibiq; defixus, feliciter cernit quam angusta & exigua

ac pænè nihil ſit omnis creatura comparata celſiſſimo atque intermino Deo.

Non omnes ſerui Dei myſticam illam vnionem attingunt.

Sed non omnes ſerui Dei in hoc ſeculo ita rapiuntur ſupra ſeipſos, non omnes ita pertingunt ad occultum, ſimplicem, nudumq́ue & Deiformem animæ fundum, non omnes admittuntur ad myſticam illam præcelſamq́ue cum Deo vnionem, ad quam nullus proprio conatu aut labore peruenire poteſt, niſi ſpeciali gratia Dei adiuuetur. Qui autem illuc admittuntur, debent præclara illa Dei operatione in ipſis ceſſante mox reſumere propriam actionem & ſanctas imagines, bonaq́ue opera atque exercitia: debent humiles manere, & in proficiendi deſiderio perſiſtere, ſicq́ue ſe gerere, quaſi nunc primùm melius viuere cœpiſſent. Neque enim durante hac vita tam altè vel profundè in Deum ingredien-

dientur, quin quolibet momento sublimius profundiusque in illum ingredi queant: & aliquid in eis semper residebit quod nondum satis mortificatum sit. Esto, non amplius moueantur isti mortaliũ creaturarum aspectu: adhuc tamẽ necesse est vt vigilent, & seipsos ad mortem vsque diligenter obseruent. Certè rex Dauid vir secundùm cor Dei, quamuis in adolescentia pascens ouium greges, gratiam eximiæ contemplationis acceperit, post propheticas tamen, mirasque illuminationes (ei enim incerta & occulta sapientiæ suæ Deus manifestauerat) post crebras diuinæ dulcedinis degustationes, post mysticas transformationes & amorosos ardentesque in Deum excessus, jam senex in grauissima scelera prolapsus est, nempe in adulterium & homicidium.

Non-

Falsa quies. Nonnulli perfectionem stolidè in hoc constituunt, vt ipsi quieti ac liberi intellectum suum ab imaginibus expedire, seseq; cum ociosa & nuda sensualitate intra seipsos recipere possint: negligentes interim Dei amorem & quælibet pia opera atq; exercitia. Qui quidem falsæ quietis sectatores (quum seipsos impurissimè quærant, & in seipsis potius quàm in Deo delectentur) misera diaboli mancipia sunt. *Veri contemplatores.* Legitimi verò contemplatores supernaturalisq; quietis cultores, ita mentis nuditatem & sanctum ocium sectantur, vt tamen bona opera atq; exercitia non deserant. Nam & virtutibus dant operam pro viribus, & Deum laudant, & passionem dominicam recolunt, & gratias agunt, & frequẽter orant si eis vacat, & Deo per synceram charitatem adhærent: honorem item Dei potiùs quàm

pro-

propriam delectationem spectant & quærunt. Deus in eis nobilissimum opus suum peragit: quia ipsi diuino amore pleni, per internum silentium sese nudos & simplices exhibent, nihil cogitando nihilq; considerando. Hoc modo ab omnibus imaginibus gratia Dei expediti, rapiuntur & euolant ad diuinæ caliginis radium, ac Deo sine medio vniuntur. Pleriq; pij homines licet eò non pertingāt tempore huius exilij, nonnullam tamē cogitationis simplicitatem in se sentiunt, dum exclusis ab animo tumultibus, jucundam domini præsentiam humiliter, placidè & amanter in silentio attendunt, alia quæque parum aut nihil considerantes.

Porrò, quemadmodum foret absurdum, si is cui rex demandasset officium standi ante mensam suam & seruiendi, injussus mensæ *Sit sua quisq; sorte contentus.*

regis

regis impudenter accumberet: ita improbè facit, qui se totum dare vult ocio contemplationis, quum tamen ad illud euidenter non vocetur à Deo. Tu ergò & Deo magis ac magis placere desiderabis atque conaberis, & nihilominus semper contentus eris ea gratia, quam tibi largiri dignatur dominus. Si ipse singulare quidpiam in te operari voluerit, non eum impedias: sed voluntatem eius decenter sequere, continens jugiter teipsum in sancta humilitate tuique nihili pensione.

Reuelationes seu visiones. Visiones & reuelationes (quæ interdum etiam malis conceduntur) inordinatè non desideres. Illi qui eas vanè appetunt, & eis incõsideratè fidem adhibent atq; confidunt, facilè decipiuntur à Satana: qui se transfigurat in angelum lucis, & plerumq; vera falsis permiscet, vt fallat. Ipse nonnunquã

vera, nonnunquam falsa, sed Spiritus sanctus nunquam nisi vera reuelat, prædicit & annunciat. Bono spiritu animam visitante, solet ipsa in initio timore corripi, sed mox gaudium & consolationem recipit, alacritatemq; & pacem internam ac famem virtutum retinet: Diabolo verò se exhibente, timor incussus permanet vel etiam augetur in anima, & quamuis dum dæmon sese in angelum lucis transfigurat, anima in principio exhilaretur, posteà tamen confunditur tenebrisq; repletur, & impacata redditur. Si vidēdo visionē aliquam dubitas donec certior fias, Deum nō offendis, etiamsi visio sancta & diuina sit. Perpendere diligenter oportet vtrū ipsæ visiones ac reuelationes omni simulatione fictioneq; & absurditate careant, vtrùm item concordent cum fide Catholica & sacris litteris orthodoxorumq;

Angelicæ & diabolicæ visionis discrimen.

xorumq; Patrum ſcriptis. Si enim cum illis non concordant, ſtatim reiiciendæ ſunt. Illuſio diabolica hominem facere ſolet ſuperbum, irreſignatum atq; in proprio ſenſu obſtinatum: ſed reuelatio diuina hominem reddit humilem, reſignatum, & flexibilem. Sunt quidam Deo deditiqui etiam vigilantes & ſani abducuntur operatione Dei à ſenſibus corporis, vt eis ſopitis, perfectè intendant diuinis viſionibus & reuelationibus.

Humiles non facilè ſeducuntur.

Sanè malignus ſpiritus illos minimè ſeducit, qui in reuelationibus eximia diuinæ charitatis dulcedine, puroq; intellectualis ac ſpiritualis luminis influxu perfunduntur. Et Dominus omnes humilitate non ficta præditos, ſeque piè quærentes & inuocantes, benignè conſeruat ac protegit, ne diabolicis laqueis irretiti pereant. Nam qui ſuperbiunt, & qui dupli-

plicitatem fictionemq; aliquam in se occultant, seipsos miserè seducunt, atq; in nassam diaboli sponte conijciunt. Quum Deus fidissimus sit pater, humilibus filijs petentibus panẽ, ouum, aut piscem, non dat pro pane lapidem, neque pro ouo scorpionem, neque pro pisce serpentem: sed dat illis spiritum bonum, dat quod saluti eorũ conducit. Fieri nulla ratione potest, vt ipse humiliter ad se confugientes sibiq; verè confidentes derelinquat. Itaq; qui humiles sunt, tendiculas Satanæ semper effugiunt. Et profectò nullum est veræ sanctitatis certius signum atq; argumentum, quàm vera humilitas & perfecta sui resignatio. *Luc. 11.*

CAPVT XII.

QVando admittendus es ed cæleste illud conuiuium in quo Christus sumitur, pia mente reco- *Eucharistica sumptio.*

le be-

le beneficia Dei, maximeq; passionem Dominicam, in qua inenarrabilis charitas Christi erga nos præcipuè relucet. Ipse enimde
Luc. 22. hac mensa loquens ait, *Hoc facite*
Ad eandē præparatio *in meam commemorationem.* Ergo, si tibi vacat, recogita vel meditare quid pro te fecerit ac pertulerit Dominus Iesus: simulque eum roga, vt habitationem sibi gratam & amœnam in te præparet. Pete, vt deletis omnibus peccatis tuis, inopem animam tuam meritis ac virtutibus suis exornet.

Suscipe cum humili reuerentia sacram Eucharistiam: firma fide credens te sub specie panis exigui accipere verum & immortale corpus Christi. Nam virtute diuina per verba consecrationis (quæ sacerdos pronunciat) operante, panis vinique substantia supernaturaliter cõuertitur & trãsmutatur

mutatur in corpus & sanguinem Christi. Etiam si multis hominum millib⁹ detur ipsa Eucharistia, quilibet eorum corpus dominicũ totumq; Christum accipit: si itẽ vnica hostia cõsecrata diuidatur in plures partes, sub vnoquoq; fragmento totus Christus est. Et nihilominus in cœlo ad dexterã Patris manet corpus domini integrum, manet totus Christus. Hoc grãde mysterium, hæc incomprehensibilis transsubstantiatio fit (vt dictũ est) operatione Dei, cui nihil impossibile est. Reuerà Christus in Eucharistia præbet seipsum totũ tibi: hoc est, præbet sublimẽ diuinitatẽ suã, perfectũ corpus suum cum sanguine, & sanctã animam suã. Si dignè vel congruè percipis venerabile & adorandum hoc sacramentũ, multùm confirmaris stabilirisque in bono, & aduersus peccata remedium singulare accipis: Deo item vici-

Transsubstantiatio.

Vis huius sacramenti dignè sumpti.

vicinius jungeris intimiusq́; copularis & vniris: deniq́; efficeris excellenter particeps omnium meritorum Christi, omniumq́; virtutum quas ille in vita & passione sua exercuit, ditarisq́; gratia ineffabili. Nulla prorsus lingua exprimere, nullum cor comprehendere potest, quàm ingentia bona homini proueniant ex pia perceptione huius sacramenti. Glorifica dominum tuum, qui largissima bonitate sua tam magnum thesaurū Ecclesiæ suæ in misero hoc exilio reliquit & donauit. Dum non sumis Christum sacramentaliter, non negligas eum sumere spiritualiter: præparans te & optans vt ille in animam tuam adueniat. Nullus omnino prohibere potest, quin quotidie spiritualiter Eucharistiam accipias, si velis. Quoties interes diuinissimo Missæ sacrificio, hostiam in eo per sacerdotem conse-

Communio spiritualis.

Oblatio hostiæ consecratæ in Missa.

cra-

cratam offer deuota mente Deo Patri in plenam expiationem & satisfactionem pro peccatis tuis: offer eam illi in odorem suauitatis, & laudem æternam, pro tua omniumque salute.

Dulcissimam Christi genitricem virginem Mariam purè ama, seduloq; venerare & inuoca: quæ non solùm perfectorum, sed etiam imperfectorum benignissima consolatrix atque aduocata est. Hæc enim nullum à se repellit: sed omnibus se præbet exorabilẽ. Peccatores ad se piè & humiliter cõfugientes blandè suscipit, fouet, protegit, & filio suo materna fiducia reconciliat. CITIVS CÆLVM CVM TERRA PERIERIT, QVAM IPSA ALIQVEM SERIO SE IMPLORANTEM SVA OPE DESTITVAT. Gratias age Domino, qui illam tibi dedit in matrem & adiutricem. *S. Mariæ cultus.*

Venerare etiam alios Sanctos

Sancto-rum inuocatio asseritur. cæli ciues tanquam inclytos P
cipes præclarosq́; Reges ac R
nas. Neque audias huius temp
Infelices hæreticos, qui stolic
ma temeritate asserunt, Sanct
cœlo non cognoscere preces
stras, nec posse nobis auxiliari
idq́ue non esse inuocandos. N
Catholica & Apostolica Eccl
1. Tim. 3. (quæ est *columna & firmament*
veritatis) aliter omnino sen
Certè sanctorum beatitudo i
gno cælesti non admittit igno
tiam & impotentiam, qua hæ
ci eos laborare dicunt: ibi e
omnia summè perfecta sunt. S
in cœlo clarè contemplantur
um, prorsus vident eum sicut
nam nisi illum ita cernerent a
cognoscerent, beati non esse
Christus enim in Euangelio
Iohan. 17. ad Patrem, *Hæc est vita æterna*
cognoscant te solum Deum veru
& quem misisti Iesum Christu

Ig

Igitur ſancti videndo Deum faciem ad faciem, Deo excellentiſſimè vniuntur. Et quia vnum ſunt cum eo qui omnia ſcit & poteſt, ipſi quoque in illo ſciunt & poſſunt omnia, quæ ad eorum ſpectāt gloriam: planè ſciunt & poſſunt quicquid volunt. Vnde non solùm voces orationum noſtrarum, verùm etiam ſancta deſideria noſtra & cogitationes, quibus eos alloquimur & honoramus, cognoſcunt, ac magna fidelitate ſuccurrunt cunctis ſeſe deuotè inuocantibus. Quum intimi amici & chariſſimi filij Dei ſint, jamq; cum eo glorioſè regnent, mirum in modum Deo placet, vt ab omnibus Chriſtianis in magna veneratione habeantur. Venerare ergo eos (ſicut dictum eſt) & illorum imaginibus honorem ſanctè exhibeto. Nimis deſipiunt hæretici æui noſtri, qui imagines ſancto-

Sancti non modò preces ſed & deſideria noſtra cognoſcunt.

Aduerſus Iconoclaſtas.

ctorum reijciunt, propterea quòd Deus in scriptura sua dicat, *Non habebis Deos alienos coram me*, &: *Non facies sculptile vt adores illud.* Vel nolunt vel nesciunt hæretici distinguere inter simulacra deorũ & imagines sanctorum. Sanè Christiani, Catholicæ Ecclesiæ filij, non adorant more Ethnicorũ sculptilia tanquam deos (quod vtique Deus fieri prohibet) sed sanctos in imaginibus suis piè venerantur. Id enim Ecclesia sponsa Christi, quam Spiritus sanctus edocet atq; gubernat, hactenus fideliter obseruat, quod etiam ex traditione Apostolorum accepit.

Deut. 5.
Leuit. 26.

CAPVT XIII.

Tempus vtiliter expendẽdum

OMne tempus traducito ad laudem & gloriam Dei. Dum es incolumis, semper boni quidpiam exerce: dũ verò ægrotas, serua mansuetudinem ac patientiam.

Nec

Nec putes ea quæ piè facis, Deo grata tibiq́; vtilia tunc minimè esse, quando palato cordis tui parũ sapiunt, & quando in illis te sentis minus alacrem, aut etiam gelu interno constrictum tenebrisq́; circumfusum. Vera enim deuotio in vera suijpsius submissiõe, resignatione, abnegatione ac nihili pensione sita est, potius quam in sensibili sapore & dulcedine. Certè multis ad salutem vtilius est ariditatem amaritudinemque cordis sentire, quàm affectuosa desideria & suauitatem. Ille Deo valde placet, qui fide & amore diuino plenus, in ipsa sterilitate paupertateque sua interna humiliter dicere nouit: Domine, licet ego immundus sim, & omni consolatione (quam plerique boni homines experiuntur) indignus, te tamen non derelinquam, sed desolatus libenter ero iuxta tuum benepla- *Deuotio vera.*

citum & permissionem. Nimis infidelis Deo est, qui quando Deus eũ consolatur, Deo seruire vult: sed quando spirituali cõsolatione destituitur, mox à Deo recedit, & impura illicitaque solatia perquirit. Si te desiderante diuinam consolationem, Deus eam tibi negaret, & tu id pro gloria eius resignato ferres animo: haud dubiè verius illã haberes, & centuplo plus pręmij apud Deum tibi cumulares, quàm si sensibiliter consolationem percepisses. Suauitas illa non est indubitatum sanctitatis signum, sed Deus eam largiendo manifestat bonitatē suam: nam & his qui pessimè viuũt illam interdum concedit. Nisi quis percepta suauitate sentiat animi alacritatem & famē virtutum, maximeque sanctæ humilitatis & obedientiæ atq; charitatis diuinæ affectum in se remanere: potest habere multùm suspectam huiusmodi suauitatem.

Do-

Dominus quosdam recens ad se conuersos tam abundanti gratia in inferioribus animæ viribus plerunque commouet: vt ipsi quasi ebrij cogantur opulentiam internarum delitiarū quas sentiunt, verbis & gestibus insolitis manifestare, vel etiam in stuporem quendam & somnum siue excessum mentis venire. Ita nimirum nouelli serui & amici Dei per diuinum amplexum sensibili vnione Deo copulantur, osculaq; persuauia ab eo accipiūt. Bona quidē est ista sensibilis vnio quæ in hominis natura cum medio fit, modò illi quibus huiusmodi gratia datur, magis ac magis in in vera humilitate, patientia & sui resignatione conentur proficere: sed mystica verissimaque vnio, quam nonnulli perfecti supra vires suas naturales euecti, & abysso diuini amoris absorpti, in suprema nobilissimaq; sui portione (hoc

Deuotionis sensibilis abūdantia.

Vera Vnio.

eſt, in mente ſiue ſpiritu intimoq́; & nudo animæ fundo) ſine vllo medio experiuntur, incomparabiliter præſtantior eſt.

Tu verò paratus ſis ariditatem & anguſtias cordis tenebrasq́; internas omni tempore vitæ tuę ſuſtinere, ſi Deo ita viſum fuerit. Veruntamen ſi idem benignus Dominus tibi nimis indigno nonnunquam conſolationem dulcedinéq́; ſpiritualem præſtiterit, non eam reijcias: ſed humili grataq́; mente illā recipito, & iugiter retine ſanctum Dei timorem. Caue ſedulò ne propter huiuſmodi conſolationem vanè glorieris ac tibi placeas, caue ne nimium illi innitaris vel confidas, neue illa abutaris ad propriam voluptatē: neq; enim in donis Dei, ſed in ipſo Deo quieſcere debemus. Natura vbiq; ſeipsā quęrere ſolet, idq́; plerumque admodum occultè & ſub prætextu rectæ ratio-

In Deo ſolo quieſcendum.

rationis atque eximij boni: ſed vitioſa propēſio eius ſolerter obſeruanda & diligenter corrigenda mortificandaq́; eſt. Nam propria atq; impura quæſitio cōiuncta diuinæ conſolationi, tanquàm fœtidū ſtercus eſt precioſiſſimo balſamo permiſtum. Dona Dei integrè in Deum refundenda ſunt: ita vt homo tam intactum ab eis ſe ſeruare nitatur, quaſi illa nō accepiſſet. Quanto igitur benigni9 te viſitat & cōſolatur Deus, tanto ſis humilior atq; in tui nihili pēſione ſtabilior: & nō deficias animo ſubtracta conſolatione, ſed inſiſtas pijs operibus atq; exercitijs in penuria interna ac mœrore, perinde vt in abundantia & gaudio. Pro ipſa cordis tui ſterilitate & ariditate, offer Patri cœleſti feruida deſideria ardentiſſimumq́ue amorem cordis Ieſu Chirſti: offer ſanctam deuotionem & charitatem beatæ

Mariæ virginis atque omnium
ctorum Dei.

CAP. XIV.

Mors resignati hominis.

PErmane Deo coniunctus c
integra pace in quibuſcun
rerum euentibus. Nam hac ra
ne, & vitam Deo placentem h
ges, & tandem ſancta morte
emigrabis. Morieris in gratia
amicitia Dei: & mors tua intro
erit ad veram vitam, juxta pro
Ioan. 11. ſum Domini Ieſu dicentis, *Qui*
dit in me, etiamſi mortuus fuerit
uet: Et omnis qui viuit & cred
me, non morietur in æternum.
mæ tuæ è corporis ergaſtulo eg
dienti, idem Chriſtus hæc au
milia verba blandiſſimè inſuſu
bit: Salus tua ego ſum: Ego Cr
tor, Redemptor & amator tu
per anguſtias mortis quæſiui
acquiſiui te, ſemper mecum
noli timere. Ad hunc modum
bo

bonæ & resignatæ volũtatis hominẽ tunc consolabitur dominus Deus tuus. Non ergo inordinatam tristitiam tibi adferat mortis memoria, sed te exhilaret potius, quẽadmodũ exhilarabat sanctã quandam virginem quæ dicebat Deo: O Domine quando tandem corpus meum (te permittente) reuertetur in puluerem, & anima mea refluet in te suam originem? Huic profectò mors in desiderio erat, vita in patientia. Non etiam solicitè & anxiè cogites, quonam mortis genere hinc sis exiturus: sed te totũ dispositioni & voluntati Dei securè cõmitte. Quòd si mors tibi fortè optabilis non est, sit saltem tolerabilis. Dic Domino. *Fiat voluntas tua.* Rex tuus Iesus moriendo, viã tibi strauit commodamq; reddidit: sequere humiliter qua ille præcessit. Etiamsi formides ac metuas, persiste tamen in sancta spe & fiducia

Mors in desiderio.

Mors tolerabilis.

Marc. 14.

cia erga bonũ Dominum tuũ,
non vt ſeuerus iudex, ſed vt mi
cors pater tecum agere vult, q
ipſe (vti ſuprà diximus) pauer
triſtis eſſe voluit antequam m
retur, vt te pauentem atq; con
ſtatum conſolaretur. Triſtit
tuam triſtitiæ eius vnitam, offe
li in laudem æternam: & mort
tuam cōmenda ei in vnione m
tis ipſius. Innumera bona tibi
um timenti, & amanti mors ad
ret. Certè vbi hac vita defunct
fueris, nullo amplius peccato
quinaberis, nunquam amplius D
um offendes, nullum amplius i
pedimentum tibi corpus iſt
corruptibile præſtabit.

Patria cœleſtis beatitudo.

Peruenies aũt poſt purgatione
(ſi tamen adhuc purgari debuer
ad patriam cæleſtem, patriam c
ritatis æternæ, patriam ſemper fl
rentem atque amœniſſimam: v
nulla eſt infirmitas, nulla co
rupti

ruptio, nullus metus, nulla ſolicitudo, nullus mœror, nulla indulgentia, nulla afflictio, nulla moleſtia aut miſeria. Ibi feliciſſimè perfrueris ſummo illo & incommutabili bono *quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis mortalis aſcendit.* Clariſſimè enim videbis glorioſam Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, vnum ſummè amabilem Deum. Eris in Deo & Deus erit in te modo excellentiſſimo. Tu Deo ita vnitus, bonitatis eius dulcedinem perfectè guſtabis, & torrente diuinæ voluptatis prorſus inebriaberis. Pleniſſimè tunc cognoſces atque ſenties, quàm immẽſo amore ille te ab omni æternitate dilexerit. Inenarrabili incomprehenſibilique gaudio plenus, intueberis corporalẽ dilecti tui Ieſu Chriſti faciem, quæ vtique tota gratioſa, fulgens & melliflua eſt: nam eius pul-

1. Cor. 2.

pulchritudo & elegantia longè
cedit quicquid in hac vita opta
desiderari potest. Cernes eti
cum ingenti lætitia benignissi
speciosissimam suauissimamq́u
Christi matrem virginem Maria
& omnes beatos spiritus omne
sanctos: atque cum eis iucundi
mè habitans, Deum amabis & la
dabis sine fine, sine labore, sine i
pedimento. O beata patria,
verè sola patria. Quicunque
sunt, planè Reges ac Reginæ fi
q́ue Dei sunt. Ibi omnes immarc
sibili pulchritudine florent, & p
ce gaudent imperturbabili. Om
ibi serenissima luce Diuinitatis
giter illustrantur, & plenam ve
tatis notitiam obtinent. Quilil
ibi singulos cœli ciues distin
perfectissimeque cognoscit: &
mnigena opulentia, omnigeni
delitijs ac gaudijs abundat. M
tuere non debes ne ibi desit qu
qua

quam eorum quæ hic tibi placent. Nam quicquid decoris, elegantiæ, ſuauitatis, gratiæ, perfectionis & excellentiæ, hic in omnibus creaturis inueniri aut ſentiri poteſt, id ibi exuberantiſſimè & ſupereſſentialiter eſt. Breuiter, omnis boni influxus ibi eſt.

Et quidem electi, qui illuc pertingunt, ipſam beatitudinis æternæ gloriam, ante reſurrectionem, in anima cumulatiſſimè recipiũt: poſt iudicium verò etiam in corpore illam recepturi ſunt. Omnes reſurgemus in ea ætate, in qua erat Dominus Ieſus, quando propter nos mortuus eſt. Senex centum annorum & infans vnius noctis eiuſdem ſtaturæ erunt. Et licet boni quidam modò ſint claudi, vel cæci aut deformes: tunc tamen ſani, integri, candidi & formoſi abſque aliqua macula reſurgent. Corpora electorum tunc emittent ex ſe ſuauiſ-

Corporis poſt iudiciũ glorificatio.

citum & permissionem. Nimis in
delis Deo est, qui quando Deus
consolatur, Deo seruire vult: s
quando spirituali cõsolatione d
stituitur, mox à Deo recedit, & in
pura illicitaque solatia perquirit
Si te desiderante diuinam conso
tionem, Deus eam tibi negaret,
tu id pro gloria eius resignato fe
res animo: haud dubiè verius il
haberes, & centuplo plus pręmij
pud Deum tibi cumulares, quàm
sensibiliter consolationem perc
pisses. Suauitas illa non est indub
tutum sanctitatis signum, sed De
eam largiendo manifestat bonita
suam: nam & his qui pessimè viu
illam interdum concedit. Nisi qu
percepta suauitate sentiat animi
lacritatem & famẽ virtutum, max
meque sanctæ humilitatis & obe
dientiæ atq; charitatis diuinæ affe
ctum in se remanere: potest habe
re multùm suspectam huiusmo
suauitatem. Do

Dominus quosdam recens ad se conuersos tam abundanti gratia in inferioribus animæ viribus plerunque commouet: vt ipsi quasi ebrij cogantur opulentiam internarum delitiarũ quas sentiunt, verbis & gestibus insolitis manifestare, vel etiam in stuporem quendam & somnum siue excessum mentis venire. Ita nimirum nouelli serui & amici Dei per diuinum amplexum sensibili vnione Deo copulantur, osculaq; persuauia ab eo accipiũt. Bona quidẽ est ista sensibilis vnio quæ in hominis natura cum medio fit, modò illi quibus huiusmodi gratia datur, magis ac magis in in vera humilitate, patientia & sui resignatione conentur proficere: sed mystica verissimaque vnio, quam nonnulli perfecti supra vires suas naturales euecti, & abysso diuini amoris absorpti, in suprema nobilissimaq; sui portione (hoc

Deuotionis sensibilis abũdantia.

Vera vnio.

est, in mente siue spiritu intim
& nudo animæ fundo) sine
medio experiuntur, incomp
biliter præstantior est.

Tu verò paratus sis aridita
& angustias cordis tenebrasq;
ternas omni tempore vitæ tuę
tinere, si Deo ita visum fuerit.
runtamen si idem benignus Do
nus tibi nimis indigno nonn
quam consolationem dulcedi
q; spiritualem præstiterit, non
reijcias: sed humili grataq; m
illā recipito, & iugiter retine
ctum Dei timorem. Caue sed
ne propter huiusmodi consola
nem vanè glorieris ac tibi plac
caue ne nimium illi innitaris
confidas, neue illa abutaris ad
priam voluptatē: neq; enim in
nis Dei, sed in ipso Deo quiesc
debemus. Natura vbiq; seipsā q
rere solet, idq; plerumque adn
dum occultè & sub prætextu re

In Deo solo quiescendum.

rat

rationis atque eximij boni: ſed vitioſa propēſio eius ſolerter obſeruanda & diligenter corrigenda mortificandaq́; eſt. Nam propria atq; impura quæſitio cōiuncta diuinæ conſolationi, tanquàm fœtidū ſtercus eſt precioſiſſimo balſamo permiſtum. Dona Dei integrè in Deum refundenda ſunt: ita vt homo tam intactum ab eis ſe ſeruare nitatur, quaſi illa nō accepiſſet. Quanto igitur benigni9 te viſitat & cōſolatur Deus, tanto ſis humilior atq; in tui nihili pēſione ſtabilior: & nō deficias animo ſubtracta conſolatione, ſed inſiſtas pijs operibus atq; exercitijs in penuria interna ac mœrore, perinde vt in abundantia & gaudio. Pro ipſa cordis tui ſterilitate & ariditate, offer Patri cœleſti feruida deſideria ardentiſſimumq́ue amorem cordis Ieſu Chirſti: offer ſanctam deuotionem & charitatem beatæ

Mariæ virginis atque omnium el
ctorum Dei.

CAP. XIV.

Mors re-signati ho-minis.

PErmane Deo coniunctus cun
integra pace in quibuscunqu
rerum euentibus. Nam hac ratio
ne, & vitam Deo placentem hic
ges, & tandem sancta morte hin
emigrabis. Morieris in gratia at
amicitia Dei: & mors tua introitu
erit ad veram vitam, juxta promi
Ioan. 11. sum Domini Iesu dicentis, *Qui cr*
dit in me, etiamsi mortuus fuerit, v
uet: Et omnis qui viuit & credit
me, non morietur in æternum. An
mæ tuæ è corporis ergastulo egr
dienti, idem Christus hæc aut s
milia verba blandissimè insusurra
bit: Salus tua ego sum: Ego Crea
tor, Redemptor & amator tuu
per angustias mortis quæsiui atq
acquisiui te, semper mecum eri
noli timere. Ad hunc modum te
bon

bonæ & resignatæ volũtatis hominẽ tunc consolabitur dominus Deus tuus. Non ergo inordinatam tristitiam tibi adferat mortis memoria, sed te exhilaret potius, quẽadmodũ exhilarabat sanctã quandam virginem quæ dicebat Deo: O Domine quando tandem corpus meum (te permittente) reuertetur in puluerem, & anima mea refluet in te suam originem? Huic profectò mors in desiderio erat, vita in patientia. Non etiam solicitè & anxiè cogites, quonam mortis genere hinc sis exiturus: sed te totũ dispositioni & voluntati Dei securè comitte. Quòd si mors tibi fortè optabilis non est, sit saltem tolerabilis. Dic Domino. *Fiat voluntas tua.* Rex tuus Iesus moriendo, viã tibi strauit commodamq; reddidit: sequere humiliter qua ille præcessit. Etiamsi formides ac metuas, persiste tamen in sancta spe & fiducia

Mors in desiderio.

Mors tolerabilis.

Marc. 14.

cia erga bonũ Dominum tuũ, qui non vt ſeuerus iudex, ſed vt miſericors pater tecum agere vult, qui & ipſe (vti ſuprà diximus) pauere ac triſtis eſſe voluit antequam moreretur, vt te pauentem atq; contriſtatum conſolaretur. Triſtitiam tuam triſtitiæ eius vnitam, offer illi in laudem æternam: & mortem tuam comēda ei in vnione mortis ipſius. Innumera bona tibi Deum timenti, & amanti mors adferet. Certè vbi hac vita defunctus fueris, nullo amplius peccato inquinaberis, nunquam amplius Deum offendes, nullum amplius impedimentum tibi corpus iſtud corruptibile præſtabit.

Patria cœleſtis beatitudo.

Peruenies aũt poſt purgationem (ſi tamen adhuc purgari debueris) ad patriam cæleſtem, patriam claritatis æternæ, patriam ſemper florentem atque amœniſſimam: vbi nulla eſt infirmitas, nulla corruptio,

ruptio, nullus metus, nulla solicitudo, nullus mœror, nulla indulgentia, nulla afflictio, nulla molestia aut miseria. Ibi felicissimè perfrueris summo illo & incommutabili bono *quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis mortalis ascendit.* 1. Cor. 2. Clarissimè enim videbis gloriosam Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vnum summè amabilem Deum. Eris in Deo & Deus erit in te modo excellentissimo. Tu Deo ita vnitus, bonitatis eius dulcedinem perfectè gustabis, & torrente diuinæ voluptatis prorsus inebriaberis. Plenissimè tunc cognosces atque senties, quàm immēso amore ille te ab omni æternitate dilexerit. Inenarrabili incomprehensibilique gaudio plenus, intueberis corporalē dilecti tui Iesu Christi faciem, quæ vtique tota gratiosa, fulgens & melliflua est: nam eius pul-

quam eorum quæ hic tibi placent. Nam quicquid decoris, elegantiæ, ſuauitatis, gratiæ, perfectionis & excellentiæ, hic in omnibus creaturis inueniri aut ſentiri poteſt, id ibi exuberantiſſimè & ſupereſſentialiter eſt. Breuiter, omnis boni influxus ibi eſt.

Et quidem electi, qui illuc pertingunt, ipſam beatitudinis æternæ gloriam, ante reſurrectionem, in anima cumulatiſſimè recipiũt: poſt iudicium verò etiam in corpore illam recepturi ſunt. Omnes reſurgemus in ea ætate, in qua erat Dominus Ieſus, quando propter nos mortuus eſt. Senex centum annorum & infans vnius noctis eiuſdem ſtaturæ erunt. Et licet boni quidam modò ſint claudi, vel cæci aut deformes: tunc tamen ſani, integri, candidi & formoſi abſque aliqua macula reſurgent. Corpora electorum tunc emittent ex ſe ſuauiſ-

Corporis poſt iudiciũ glorificatio.

vissimum odorem, & erunt sep
plo sole clariora, animarum gl
sese per illa diffundente. Erunt
am impassibilia, ita vt nullo no
mento iam possint affici. Erun
tanta agilitate prædita, vt vbic
que anima volet esse, eò cor
suum in momento adducat. Er
item tam subtilia, vt solida & c
sa quæque minori negotio pe
trent, quàm splendor solis vit
penetrat. Tunc cœli quoqu
elementa immutata miroque
core ornata perenniter effu
bunt: sublata omni corruptio
sublatis nubibus, ventis, imbri
æstu, tonitruis, gelu, noctibu
tenebris, succedet perpetua tr
quillitas, temperies, lux, &
claritas septuplo maior quàm
dò sit. Aër plus habebit lum
quàm iam habeat. Aqua puri
erit quàm nunc est. Terra tan
crystallus perspicua, & vt palm

I

planæ erit. Et quidem ſenſibilis mundi machina ad hunc modum renouata, iucundiſſimum & æternum ſpectaculum ſanctis omnibus exhibebit. O quàm vernans & grata erit æſtas illa perennis? Tunc nimirum ſancti, qui in huius exilij hyeme tanquam arbores omni ornatu nudatæ apparuerant humiles, aridique putabantur, decore ac gloria veſtientur inenarrabili, & ſicut palmæ florebunt per omnia ſecula.

Cæterùm malis atque impijs, qui in peccatis ſuis moriuntur, omnia eueniunt fœlicitati & gloriæ iuſtorum contraria. Eorum enim animæ ante iudicium in ignem æternum & horrendas tenebras miſſæ, intolerabilibus tormentis cruciantur. Reſument quidem in nouiſſimo die corpora ſua: ſed ea erunt tetra, deformia, fœtida, & plumbo grauiora. Poſt iudicium *Malorum infœlicitas*

verò

verò Tartarus ipsos omne
quicquid in mundo fœtoris a
spurcitiei est, in se recipiet:
postea nullus vnquam neque
mon neq; homo egredietur. I
rit fletus & stridor dentiū atq;
latus sempiternus. Ibi miseria
lor, inuidia, odiū, ira & despera
nullum vnquam finem habeb
Ibi deniq; damnati in supplicij
comprehensibilibus semper v
bunt, audient & sentient quicc
horrori atq; abominationi est.

Tu iam amice dilecte perpen
apud te, & bonorum fœlicitat
& malorum, qui in sceleribus
vitam finiunt, infœlicitatem: p
horresce istam, atq; ad illam c
potes desiderio & amore suspir
Modò quidem Deum patriamc
cælestem fidei tantùm oculo c
nere potes: sed crede quod ape
non vides, vt quū apparuerit qu
credideris, iam clara visione do

tus perfectè gaudeas. Inspice crebrò hoc spirituale Speculum, quod ego iam annos quinquaginta natus mihi & tibi scripsi. Contemplare teipsum in eo diligenter, vt defectus tuos facilè agnoscas, agnitosque pro viribus corrigas. Expedit sanè, vt is qui in spiritu proficere cupit, certa aliqua pręcepta ac monita descripta habeat, iuxta quæ omnem vitam suam studiosè instituat & ordinet. Quanquam multis ad hoc abundè sufficiet attenta cõsideratio vitæ Iesu Christi, qui est lucidissimum Speculum omnium Christianorum. Ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

Quo ætatis suæ anno author hunc libellum composuit.

Paruum Sertum spirituale.

DIcta semel oratione Dominica, addes decies salutationem Angelicam: & pro conclusione adiunges duas sequẽtes precationes.

Mi-

Miserere mei pie Iesu, Con
re me Maria mater Dei & virg
millima. Auferte à me quic
oculis vestris displicet. Com
do me vobis nunc & in hora
tis meæ. Ecce Domine mi, eg
signo me totum in tuum ben
citum. Fiat semper in me & d
gratissima voluntas tua. E
me hominem secundũ cor tu
Amen.

Bone Iesu, benigne, Iesu, pro
amaram passionem & mortem
da viuis veniam & gratiam,
delibus defunctis requiem lu
que sempiternam, Amen.

Potest etiam Sertum spiritu
legi hoc modo.

FInita oratione Dominica, a
tur ista salutatio ad sanct
Trinitatem. Aue dulcis, altissi
laudabilis & semper tranqu
Trinitas. Aue Pater, Aue Fili,
sancte Spiritus, vnus Deus. A

lux iucunda, beatitudo perennis, bonum incommutabile. Tu es Dominus summæ maiestatis, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia: tibi gloria in secula seculorum, Amen. O Trinitas Deus meus, emunda me miserum peccatorem. Exorna animam meam sancta gratia tua. Præsta vt te timeam & amem iugiter, Amen.

Deinde dicatur & ista salutatio ad Iesum: Aue dulcis Iesu, fili Dei viui, fili virginis purissimæ. Aue præcellens gemma diuinæ nobilitatis & elegans flos dignitatis humanæ. Aue Iesu chare, Iesu melliflue, rex cœlorum. Laus tibi Christe qui incarnatus, passus, & mortuus es pro me: laus venerandæ genitrici tuæ virgini Mariæ, Amen. O Domine mi, propitius esto mihi misero peccatori. Redde me tibi placentem. Da vt diligam te toto corde, tota anima, tota virtute, Amen.

Ex-

Exinde adiungatur etiam ista salutatio ad Mariam : Aue dulcis Maria, virgo Deipara, Regina cœli inclyta. Aue candidum lilium fulgidæ Trinitatis, & vernans rosa amœnitatis cœlicæ. Aue gratia plena, Dominus tecum Benedicta tu in mulieribus : & benedictus fructus ventris tui Iesus Christus, Amen.

O Domina mea, ora pro me misero peccatore. Impetra mihi cor secundùm cor Dei. Impetra purum amorem erga filium tuum, & erga te, Amen.

His expletis, adjiciantur pro cõclusione duæ aliæ precationes, videlicet, Miserere mei pie Iesu, &c. Bone Iesu, benigne Iesu, &c.

Hac quoque ratione ipsum Sertum spirituale potest expleri.

SI vis referre prædictum Sertum præcipuè ad sanctam Trinitatẽ, tum

tum inter orationem Dominicam & duas postremas precationes leges ter aut quoties libuerit salutationem ad Trinitatem.

Similiter si vis Sertum referre præcipuè ad Iesum, post orationẽ Dominicam recitabis ter vel quoties libuerit salutationem ad Iesum, atque in fine addes duas postremas precationes.

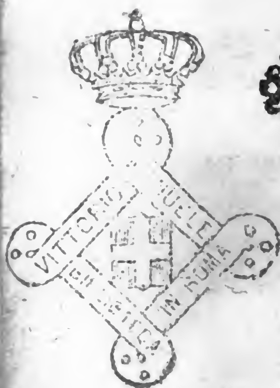
Itidem si vis referre Sertum præcipuè ad virginem Deiparam, tum inter orationem Dominicam & duas postremas precationes leges ter aut quoties libuerit salutationẽ ad Mariam.

Profectò quisquis prædictas oratiunculas pia synceraq; deuotione legerit, magnâ gratiâ à Deo & virgine matre impetrabit. Quod si eas ediscere voluerit, commodius suauiusq; illas fortè Deo offerret, quam si ipsas memoria non complecteretur. Possunt verò legi eædẽ ora-

orationes etiam ad honorem sanctorum in cœlo regnantium, beatorumque angelorum, & ad salutem tam viuorum quàm defunctorum fidelium.

FINIS.

MO-

MONILE SPIRITVALE, DIVINIS REVELATIONIBVS, TANQVAM PRÆclaris quibusdam gemmis, exornatum.

PRÆFATIO.

Ræmonendus Lector est, ne peruersum quorundam hominum iudicium sequatur, qui reuelationes ac visiones diuinas ceu vanissima somnia contemnendo, se parum spirituales & humiles esse ostendunt. Neq; enim parui pendendæ sunt reuelationes diuinitus exhibitæ qui-

bus Ecclesia Dei mirificè illuminatur.. Certùm est Prophetas sanctos (in quos spiritus Dei instar dulcissimi torrentis illapsus est) per reuelationem didicisse veritatem sine errore. Et beatus Paulus commendans Galatis Euangelium quod prædicabat, asserit se accepisse illud, non ab homine sed per reuelationem Iesu Christi. *Deniq; sacræ scripturæ diuinis reuelationibus sunt plenæ: & Dominus semper potuit semperq́; poterit operari quod vult in mundis animabus electorum suorũ. Itaq; pius Lector sanctas reuelationes hic annotatas humili gratoq́; animo suscipiat: ita enim consolationem & fructum ingentem ex eis reportabit.*

Galat. 1.

MONILE SPIRITVALE.
CAPVT I.

Dei erga peccatores clementia quanta.

DIuinissimus Dionysius Areopagita in epistola quã scripsit ad Demophilum, demonstrans quan-

quanta ſit Dei benignitas erga peccatores, & quantùm ſalutem eorum bonus Dominus deſideret, pulchrè admodum commemorat quandam viſionem ſancto Carpo Epiſcopo (cui multa diuinitus reuelabantur) oſtenſam, & ſibi ab eodem Carpo enarratam. Quum enim infidelis quiſpiam hominem Christianum ab Eccleſiæ fide abduxiſſet, ipſe Carpus, qui vtrique compati & pro vtroque benigniſſimè orare debuerat, inordinatam indignationis amaritudinem aduerſus vtrumq; concepit. Vnde precabatur Deum, vt amborum vitam repentè extingueret: ægrè ferens quòd homines impij qui vias Domini rectas peruertebant, adhuc viuerent. Et ecce ſurſum aſpiciens, vidit cœlum apertum, ac Ieſum in throno ſedentem, innumeris angelis illi aſtãtibus. Vbi verò ad inferiora deflexiſſet oculos,

Exemplũ memorabile.

conspexit profundissimam voraginem, in qua multitudo serpentum maxima erat. Ad huius voraginis os, duo illi viri quibus mala imprecatus fuerat, stabant velut in lubrico nutantes, trementes, omninoque miserabiles. Et quum grauiter ferret, quòd non protinus absorberentur, aspectu ad superna reuocato, vidit clementissimum Iesum misericordia motum, de cœlesti sede consurgere, atque ad illos descedere, & manum benignam porrigere, simulque angelos eis opem ferre. Tunc dominus Iesus conuersus ad Carpum, dixit: *Paratus sum Carpe iterum pro saluandis hominibus pati: & istud mihi gratum est, modo non alij homines peccent. Tu autem inspice an tibi vtile sit, illam cum serpentibus mansionem præferre Dei ac bonorum clementiumq; angelorũ consortio.* Addit deinde beatus Dionysius ista ver-

verba: Hæc sunt quæ ego audiui, & vera esse crede.

Sanctissima Deoque charissima virgo Gertrudis siue Trutha, aliquādo diuinitus edocta fuit, quòd homo attendens imaginem Crucifixi, in corde suo æstimare debeat ipsum Iesum Christum sibi blanda voce dicere: *En vides quomodo causa tui amoris pependerim in cruce nudus, despectus, totoque corpore vulneratus, ac per singula membra distentus. Et adhuc tanto charitatis dulcore cor meum erga te afficitur, vt si saluti tuæ expediret, aliterq́; æternam fœlicitatem consequi non posses, vellem pro te solo tolerare omnia, quæ toleraui pro toto mundo.*

Christus, audiente in spiritu sancta Brigitta, ait: *Ego sum charitas summa: nam omnia quæ ab æterno feci: & quæcunque facio, atq; in futurum faciam, similiter ex mea*

charitate procedũt, procedentq́ʒ. Dilectio mea erga hominem modo æquè grandis atque incomprehensibilis est, sicut erat tempore passionis meæ, quando per mortem meam ex nimia charitate liberaui omnes electos. Etsi fieri posset, vt toties morerer quot sunt animæ in inferno, ego promptissima charitate corpus meum traderem, eandemq́ʒ passionem & mortem pro qualibet anima sustinerem, quam sustinui pro omnibus. Hæc Christus. Ecce quàm tenerè atque ardenter diligit Deus animam rationalem, & quàm vehementer desiderat quemlibet hominem peruenire ad cœlestem beatitudinem. Sed ipse dominus creauit hominẽ nobiliter ad imaginem ac similitudinem suam, dãs ei rationem, & arbitrij voluntatisq́ue libertatem: vt si vellet Deo obedire & seruire, reciperet in cælo præmium æternum, si verò

nollet, reciperet in inferno supplicium nunquam finiendũ. Et hæc est iustitia. Qui autem peccando Deum contempsit eiq́; non obediuit, si ex charitate per veram pœnitentiam reuertatur ad Deũ, quantumcunq; multa atq; grauia sint peccata eius, recipietur à domino & non peribit, modò perseueret in bono. Et hæc est misericordia.

Quum aliquando sancta virgo Gertrudis recogitaret apud se, quidnam inter illa quæ à domino didicerat, posset vtilius manifestari hominibus; Dominus sese cogitationibus eius ingerens respondit: *Vtilissimum foret homines scire & in memoria semper habere, quod ego virginis filius pro salute eorum asto ante Deum Patrem: & quandocunque ipsi ex humana fragilitate delinquunt corde suo, offero pro eis Deo patri cor meum immaculatum in emendationem, quando verò offen-*

dunt opere, exhibeo manus meas perforatas: & ita in quibuscunq; delinquunt, statim innocentia mea placo Patrem, ut illi pœnitentes facilem semper obtineant veniã peccatorum.

Orante beata virgine Mechtilde pro quodam homine, aduersus quem ipse indignabatur, propterea quòd illa adhuc quasi incorrigibilis manebat, Dominus eidem virgini ait: *Eia condole mihi electa mea, & ora pro miseris peccatoribus, quos tam charo emi pretio, & tam longanimiter expecto: cupiens vehementer ut ad me conuertantur. Ecce sicut hostiam in ara crucis me aliquãdo obtuli, sic adhuc eodem amoris affectu assisto Deo Patri pro peccatoribus: quia mihi maxime optabile est, ut peccator per verã pœnitẽtiam ad me conuertatur & viuat.*

Rursum de quadam alia pia persona Dominus eidem sanctæ virgini Mechtildi dixit: *Quando ex*

huma-

humana infirmitate culpam aliquã admisit, si mox per pœnitentiam redierit ad me, confidens in mea misericordia, paratus sum ad vnicum eius gemitum, omnem culpam ei remittere.

Virgo Gertrudis aliquando intellexit à Domino, quod si quis velociter de omnibus commissis & omissis suis pœnitendo, inclinet se integro corde ad obediendum præceptis Dei: tam veraciter coram Deo sanctificatur, sicut leprosus ille mundatus fuit, cui dicenti, *Domine, si vis potes me mundare*, Dominus respondit, *Volo, mundare*. *Luc. 5.*

Christus dixit ad sanctam Brigittam: *Esto stabilis & humilis. Noli te in cogitatu extollas, quando aliorum pericula tibi ostendo, nec eorum nomina prodas nisi tibi præceptum fuerit. Neque enim ad eorum confusionem hoc facio, sed vt conuertantur, & iustitiam misericordiamq́ diui-* *Non sunt temerè fugiendi peccatores.*

diuinam cognoſcant. Non etiam illos fugere debes tanquam iam iudicatos & damnatos: quia ſi is qui modo iniquiſſimus eſt, inuocauerit me cum contritione & voluntate ſe emendandi, paratus ſum ei mox ignoſcere. Et quem heri dixi peſſimum hodie dico chariſſimum propter veram contritionem: quaſi perfecta ac ſtabilis fuerit, dimitto non ſolùm peccatum, ſed & pœnam peccato debitam.

Pænitenti obuia eſt Dei miſericordia.

Dominus beatæ Mechtildi ait: *Nullus eſt adeò magnus peccator, quin ſi verè pœnituerit, mox illi omnia peccata ſua plenè dimittã, & cor meum tanta clementia atq; dulcedine ſuper ipſum reclinem, acſi nunquam peccaſſet.* O ineffabilem Dei pietatem! Ergò ſi quis (vt quidam ſanctorum ſcribit) negaret Deum paratum eſſe ad remittendum verè pœnitentibus peccata, etiam tot vicibus quot momenta ſunt tem-

po-

poris: vtiq; Deum magno honore ſpoliare moliretur.

Rurſum ipſi virgini Mechtildi dixit Dominus: *Quamuis ſtellæ, id eſt, electorum meorum animæ nube peccatorum & caligine ignorantiæ nonnunquam valde obtenebrentur: in firmamento tamen ſuo, hoc eſt, in diuina luce mea, obſcurari non poſſunt. Licet (dico) electi mei magnis plerumq; inuoluantur peccatis, ſemper tamen illos ea charitate reſpicio qua eos elegi, & ipſos in illa claritate attendo, ad quam peruenturi ſunt. Bonum igitur eſt homini, vt ſæpe recogitet, quã gratuita pietate ipſum elegerim, & quã bene de ipſo cogitauerim, quamq; amãter eũ reſpexerim, etiã quũ in peccatis iaceret, itẽ quàm benignè mala eius in bonum ei commutauerim.* O altitudo inſcrutabilis ſapiẽtię & miſericordiæ Dei, qui tã miris & multis modis reuocare ſibique attrahere conatur cor

peccatoris, nullum ei desperationis locum relinquens.

Quum sancta virgo Gertrudis audisset in concione, neminem posse salutem consequi, nisi saltem tantillum veræ charitatis habeat, vt ex amore Dei pœniteat abstineatque à peccato: ipsa apud se cogitabat, plurimos migrare ex hac vita, qui videntur pœnitere magis timore gehennæ, quàm Dei amore. Huic itaque talia in corde suo reuoluenti Dominus sic respondit: *Quando video illos agonizantes qui mei vnquam dulciter recordati fuerunt, vel aliquid meritorij operis peregerunt, in ipso mortis confinio exhibeo eis me tam pium, amabilem, & benignum, vt ipsi ex intimis cordis medullis doleant, quòd vnquam me offenderint: ac per talem pœnitentiam apti redduntur ad salutem consequendam, & perire nō possunt.*

Co-

Cogitante aliquando beata Mechtilde quàm immensa esset pietas Dei, Dominus ait ad illam: *Veni & contemplare minimum omnium beatorum qui in cœlo sunt: nã in illo poteris cognoscere pietatem meam.* Quum ergo Mechtildis attentè consideraret, cupiens scire quisnam is esset de quo Dominus loquebatur: ecce occurrit ei vir honestate & dignitate regia ætateque florida conspicuus, pulcher & fulgens facie, nimisque amabilis. Cui ipsa dixit: Qui es tu? & quomodo ad tantum gaudium tantamque gloriam peruenisti? Respondit ille: Ego in terris raptor eram & malefactor: sed quia mala magis ex quadam ignorantia & consuetudine à parentibus accepta, quàm ex nequitia perpetraui, in fine per pœnitentiam sum misericordiam consequutus. Centum autem annis fui in locis pœna-

Dei pietas immensa.

narum, multaq; pertuli tormenta vt purgarer: & nunc sola gratuita Dei pietate huc in requiem perductus sum. Ad hunc modum virgo Melchtildis cognouit pietatē Dei in eo qui vltimus erat omnium beatorum. Nam si clementissimus Dominus tantùm præstitit ei qui tam prauè vixerat, quid daturus est his qui iustè & sanctè viuunt?

Desperatio pessima. Deus loquens sanctæ virgini Catharinæ Senensi, ait: *Peccatores qui in mortis extremitate desperant de misericordia mea, multò grauiùs me offendunt, & magis mihi displicent, hoc vno peccato, quàm omnibus alijs iniquitatibus quas vnquam commiserunt. Qui enim desperat, contemnit apertè ipsam misericordiam meam, & peruersè existimat iniquitatem suam maiorem esse, quàm sit eadē misericordia & bonitas mea. Vnde detentus huiusmodi peccato, non dolet de offensa in me admissa, sed dolet*

dolet de irremediabili damno suo. Qui si in veritate doleret quod me offendisset atque contempsisset, & in misericordia mea fideliter speraret, ipse eam certissimè inueniret: quoniam in infinitum maior est ipsa misericordia mea quàm sint omnia peccata quæ vnquam fuerunt commissa, vel quæ committi possunt ab aliqua creatura.

Non autẽ sufficit dolere de peccatis, sed oportet etiam illa confiteri sacramentaliter coram sacerdote, nisi vera necessitas huiusmodi confessionẽ excludat. Hinc Dñs Iesus dixit ad beatam Brigittam: *Nullus est tam magnus peccator, cui ego negem misericordiam, si eam humili & perfecto corde petierit. Itaque peccatores qui mihi reconciliari & gratiam amicitiamq́; meam obtinere volunt, inprimis ex toto corde doleant quòd me Creatorem ac Redemptorem suum offenderint:*

Confeßio auricularis.

derint: deinde expurgent se coram sacerdote pura humilique confessione, & vitam corrigant, ac satisfactionem expleant, iuxta consilium & discretionem sacerdotis. Si enim hoc fecerint, ego eis appropinquabo, & diabolus ab ipsis elongabitur. Postcà conueniens erit, & corpus meum cum deuotione veraq; charitate accipiant: habentes voluntatem nunquam amplius admittendi priora peccata, & proponentes perseuerare in bono vsque ad finem. Ego talibus occurram sicut occurrit mater errãtibus filijs, & libentissimè eos recipiam. Ero in eis, & ipsi erunt in me, viuentq; & gaudebunt mecum in æternum.

Quum ipsa sancta Brigitta ex compassione oraret pro quodam præpotente & illustri Domino secundùm seculum, qui grauiter ægrotabat, & tamen peccata sua more fidelium confiteri sacerdoti

doti nolebat, Christus eidem Brigittæ apparens, ait: *Dic confessori tuo vt istum infirmum visitet, & confessionem eius audiat.* Missus igitur sacerdos à sancta Brigitta, venit ad ægrotantem: sed is respõdit se frequenter confessionem fecisse, nec iam necesse esse vt cõfiteatur. Sequenti die iussu Christi, sacerdos à Brigitta iterum mittitur ad illum, à quo etiam idem quod prius responsum accepit. Tertio autem die reuersus ad infirmum, exposuit ei impedimenta salutis suæ quæ Dominus beatæ Brigittæ reuelauerat. Tunc ille resolutus in fletum, dixit sacerdoti: Et quomodo veniam ego consequi possem, qui tot sceleribus sum irretitus? Cui confessor: Etiamsi, inquit, multò plura & grauiora perpetrasses, saluaberis tamen per veram contritionem atque confessionem: Ego de salute animæ

meæ

meæ deſperabã, quia me dominio diaboli omnino ſubdideram tradideramq́;, qui etiam mihi frequenter loquutus eſt. Sum modò ſexaginta annorum, & nunquam feci ſacramentalem confeſſionem, neque ſumpſi corpus Chriſti: jam verò tales lachrymas me habere ſentio, quales ante non habui. Igitur die illo, ipſe quater cõfeſſus eſt ſacerdoti, & in craſtino etiã poſt cõfeſſionẽ accepit ſacram Euchariſtiam, ac ſexto die defunctus eſt. De quo Dominus poſteà ait ad ſanctã Brigittam. *Ille non deſcendit in Infernum, ſed venit ad Purgatorium, propter contritionem atq; confeſſionem ſuam. Bonitate mea, qua vſq; ad vltimum punctum expecto hominis conuerſionem, & meritis matris meæ (cuius dolori, viuens ille adhuc in carne, compati ſolebat) ſalutem inuenit, & ſaluus erit.*

Purgatorium.

S. Maria

Deus Pater virgini Catharinæ dixit:

dixit: *Mariæ unigeniti filij mei gloriosæ genitrici à bonitate mea cōcessum esse propter incarnati verbi reuerentiam, vt quicunque etiam peccator ad eam cum deuota veneratione recurrit, nullo modo diripiatur à dæmone infernali. Hæc enim est à me electa, parata & posita tanquam esca dulcissima ad capiendos homines, & præcipuè animas peccatorum.*

prærogatiua.

Ipsa benedicta Dei mater virgo Maria dixit beatæ Brigittæ: *Quantumcunque homo peccet, si toto corde cum vera emendatione & charitate ad me confugerit, statim parata sum recipere venientem. Nec attendo quantum quis peccauerit, sed quali intentione ac voluntate redit ad me. Nam peccator quamlibet vilis sit ac sordidus, non dedignor eius plagas tangere, vngere & sanare: quia vocor & verè sum mater misericordiæ.*

Deipara virgo misericordiæ mater, peccatorumque refugium.

Beata Gertrudis aliquando vidit accurrere sub chlamydē dulcissimæ

mæ genitricis Dei Mariæ veluti bestiolas quasdam diuersi generis, per quas significabantur peccatores specialem deuotionem ad illam habentes. Has omnes mater misericordiæ benignè recipiens, & quasi sub pallio suo protegens, delicata manu sua singulas cõtrectabat deliniebatque, & ipsis amicabiliter blandiebatur, quemadmodum quis blandiri solet catulo suo. Ac per hoc manifestè insinuabat, quàm misericorditer suscipiat omnes inuocantes se, & quàm materna pietate defendat sperantes in se, etiam eos qui peccatis adhuc impliciti sunt, donec illos filio suo reconciliet verè pœnitentes.

Diabolus aliquando volens decipere & ad nimiam pusillanimitatem siue ad desperationem adducere sanctã virginem Catharinam: nitebatur ei persuadere, quòd vita ipsius falsa, inutilis &

per-

peruersa esset. Illa igitur à Dei bonitate (quæ vere petenti nunquã se negat) edocta, humiliter eleuauit mentẽ suã ad misericordiã diuinã dicens: Ego apertè Creatori meo confiteor, me quotidie in tenebris fuisse, maleque vixisse: veruntamen fiducialiter latitabo in plagis Domini mei Iesu Christi: & omnium iniquitatum mearum maculas precioso sanguine eius abluam, atque cum sancto desiderio iugiter gaudebo in ipso Creatore, & Redẽptore meo. Post quæ verba, mox diabolus in fugã cõuersus est.

Spes veniæ in Christi meritis sita.

Christus sanctæ Gertrudi ait: *Quilibet poterit respirare in spem veniæ (quamlibet etiam graui pondere peccatorum se senserit depressum) offerendo Deo Patri meam innocentissimam passionem & mortem. Credat igitur peccator se per hoc obtinere saluberrimum fructum indulgentiæ: quia nullum tam efficax*

re-

remedium contra peccata poterit in terris haberi, sicut deuota memoria meæ passionis cum fide recta & vera pœnitentia.

Iustitia Dei.

Cæterùm non solùm misericordia, sed & justitia Dei prudenter consideranda est, de qua justitia Christus frequēter Beatæ Birgittæ valde terribilia loquutus est. Hæc aliquando audiuit (Deo sic volēte) dæmones testimoniū perhibentes veritati dicentesq; Domino: Si creatura illa, quam maximè diligis (videlicet virgo quæ te genuit & nunquā offendit) peccasset mortaliter, ac sine diuina contritione mortua esset, ipsa cœlū nunquā obtinuisset sed nobiscum in inferno cruciaretur: adeò tu justitiā diligis. Igitur peccator quisq; non dicat apud se, Sequar modò voluntates & voluptates meas liberè, fruar delitijs & jucunditatibus huius mundi: postea corrigam me in fine vitę meæ.

Magna

Magna enim & immensa est misericordia Dei: quandocunque me pœnituerit peccatorum meorum, recipiet me pius Dominus, & saluus ero. Interim faciam quod libet. Non hæc dicat peccator, non sic agat, non seipsum in periculum conijciat: sed sine procrastinatione vitam suam malam corrigere studeat, & peccata sua corā sacerdote (si potest) cōfiteatur, idq; purè & integrè. Quamuis enim Deus promittat peccatori verè pœnitēti misericordiā, non tamē promittit in peccatis perseuerāti verā pœnitentiā nec longā vitam. Certū verò est, quia si peccator qui criminibus sceleribusq; suis iniuriam Deo intulit, veram contritionem & pœnitentiam, antequam anima separetur à corpore, non habuerit, exigente diuina iustitia in æternum peribit. O quàm multi persuasionibus diabolicis seducti, permanent

nent ac moriuntur in suis iniquitatibus. Vnde & in reuelationibus beatæ Brigittæ, animæ aliquando dicuntur, descendere ad infernum, sicut nix descendit in terram.

CAPVT II.

Discretio ac moderatio seruanda.

INclyta virgo & martyr Agnes apparens sanctæ Brigittæ, dixit: Filia, sis stabilis, & non retrocedas nec etiam plus debito procedas. Neque enim debes te vltra vires affligere, nec alios supra naturam tuam in bonis operibus imitari: quia Deus ab æterno disposuit pro operibus humilitatis & charitatis aperire cœlum peccatoribus, & vult vt seruetur in omnibus, discretio ac mensura. Inuidus verò diabolus plerumque homini imperfecto suadet, vt supra vires ieiunet, assumat exercitia importabilia, aut nimis se ad sublimia extēdat.

dat. Hoc facit hostis callidus, vt dum homo cõtinuat malè incepta propter ruborē, citius deficiat propter propriā infirmitatem. Idcirco metire teipsam secundùm fortitudinem aut debilitatem tuam: quia alij sunt natura fortiores, alij infirmiores, alij gratia Dei feruentiores, atq; alij bona consuetudine alacriores. Rege te & ordina vitam tuam juxta consilium timentium Deum, nec velis videri quod non es, nec illud inquietè appetas quod supra vires tuas est. Sunt nonnulli qui omnino meritis suis credunt se obtenturos cœlum: & sunt qui operibus suis putant se posse dignè satisfacere pro peccatis quæ commiserunt. Sed horum error damnabilis est: quia si homo etiam centies traderet corpus suum ad mortem, non posset respondere Deo vnum pro mille. Hæc beata Agnes.

Omnibus membris satisfaciendum.

Aliquoties Christus dixit ip
Birgittæ, quòd satisfactio sit facie
da omnibus membris, sicut pecca
ta membris omnibus fuerunt ad
missa. Homo igitur cum omni di
ligentia & humilitate corrigat se
ac Deo (qui pro modica emenda
tione hic ritè ex bona voluntate
peracta, grauia supplicia in alio se
culo remittit) vtcunq; satisfacer
non negligat: cohibendo propte
amorem Dei oculos à malo atqu
inutili aspectu, aures à noxio &
inepto auditu, os à malis & ocio
sis verbis, cor à perniciosis & in
sulsis cogitationibus prauisq; desi
derijs, ac totum corpus ab his qu
animam contaminant. Abstinea
non solùm ab illicitis, sed etiam
quibusdam licitis prudenter. Mor
tificet in se studiosè propriam vo
luntatem & vitia, patienter ferat
quæque aduersa & bonis operibu
sanctisq; exercitiis ac virtutibu

dedi

deditus sit. Veruntamen in satisfa- ctione & meritis Iesu Christi potiùs quàm in proprijs operibus ac meritis semper confidat. Nam vnica guttula preciosi sanguinis Domini Iesu dignior est, quàm omnia merita humana.

Meritis Iesu, non nostris nitendum.

Christus Beatæ Birgittæ ait: *Abstinentia & continentia quantumuis modica pro honore & amore meo discretè suscepta atq; peracta, meretur à me magnum præmium. Et profecto qui prudenter propter Deum continet se, ne id quod necessarium vel vtile non est aspiciat, audiat, odoretur, gustet, loquatur, tangat, quiq; propriæ voluntati ac sensualitati etiam in rebus minimis cum discretione reluctatur; rem Deo magis gratam facit, quàm si multos mortuos ad vitam reuocaret* Hinc patres dicunt istud quod sequitur: Si duo homines in eodem itinere constituti, elegantem flo-

Continentia.

Exempl.

sculum inuenirent, quorum alter cuperet quidem illum decerpere, sed melius deliberans dimitteret eum propter Deum, alter verò nihil præmeditatus carperet florem: iste quidem simpliciter decerpendo non peccaret, at ille propter Deum dimittendo ipsum florem, tantum præ decerpente obtineret meritũ, quanta est distantia cœli à terra. Veruntamẽ si is qui decerpit florem, purè ad laudem Dei eum decerperet, etiã ipse maximũ meritum acquireret. Itidem & qui conueniẽter propter Deum à cibo abstinet, Deo valdè placet, & qui conuenienter ad honorem Dei manducat, etiam placet Deo.

Intentio recta. Beata Gertrudis audiuit à Domino, quòd tunc eximiam illi dilectionem exhiberet, quãdo ad laudem eius cogitabat, aspiciebat, audiebat, loquebatur, vel faciebat aliqua vtilia. Intellexit etiam quòd

quo-

quoties quis deuota intentione inspicit imaginem Christi crucifixi, toties respicitur amanter à Dei benignissima misericordia: & hinc anima ipsius tanquã lucidum speculũ suscipit in se ex diuino amore imaginem admodum jucundam, vnde etiam tota curia cœlestis mirificè lætatur. Et hoc erit illi in gloriam æternam. Intellexit item Deo gratum, remunerationeq; dignum esse, si quis pro honore atq; amore Dei etiam calamum è terra leuauerit, aut passum vnum fecerit.

Quum eadem virgo Gertrudis aliquãdo conquererẽtur, quòd tantum desiderium ad Deum habere non posset quantum habere debebat, diuinitus edocta est, optimè Deo sufficere, si homo verè velit & optet habere magnum desiderium, quando modicum vel nullum desiderium in se sentit: quia quàm magnũ vellet habere, tam magnũ *Velle habere pium desiderium prodest*

habet coram Deo. Et Deus in corde continente huiusmodi desiderium (scilicet voluntatem habendi desiderium) libentius habitat, quā homo posset habitare in vernantibus amœnissimisq; floribus.

Deuota meditatio dominicæ passionis mirè vtilis.

Frequentissimè Dominus reuelauit charissimis sponsis suis Gertrudi, Birgittæ, Mechtildi, Catharinæ, quam sit & sibi acceptum & homini fructuosum, recolere passionem Christi pia, humili & syncera attētione vel deuotione: quod & ipsæ diligentissimè semper fecerunt. Nam eandem Domini Iesu passionem (quæ licet amarissima acerbissimaq; fuerit, tota tamen charitatis dulcedine plena est) adeò profundè visceribus animarū suarum infixerant, & tam ardenti suauiq; affectu ruminare solebant, vt illa esset eis mel in ore, melos in aure, iubilus in corde.

Stigmata.

Itidem sanctissima virgo Elizabeth

beth de Spalbeeck ingenti deuotione quotidie passionem dominicam recolere consueuerat. Vnde & Christus stigmata quinque vulnerum suorum manibus ac pedibus & lateri eius verissimè impressit, adeò vt ex ipsis tanquam è recentibus plagis copiosus sanguis plerumque efflueret, idq; potissimum feriis sextis. Quę quidem virgo purissima septies quotidie ita rapiebatur in Deum, vt nullus sensus, nullus motus, nullus flatus in ea appareret. Totum n. corpusculum illius prorsus obrigescebat, nec vlla pars eiusdem sacri corporis tūc moueri poterat, quin totū corpus moueretur. Nos prædictas virgines imitati, insculpamus cordibus nostrís passionem Domini Iesu, & pro ea gratias sedulò agamus.

Beatam Gertrudem Dominus hac similitudine aliquando instruxit. *Quemadmodum*, inquit, *præpo-* *Exemplo probat Deo placentens*

 tens

tens aliquis Imperator non solum gaudet habere in palatio suo delicatas ornatasq́; puellas, sed etiam constituit & ordinat principes, duces & milites, aliosq́; ministros diuersis operibus aptos, qui semper parati sint ad negotia eius peragenda: ita & ego non solum delector in interioribus delicijs eorum qui diuinæ contemplationis quietem (me trahente) sequuntur, verum etiam allicior ad manendum cum filijs hominum, dum ipsi quælibet exercitia vtilium negociorum mei honoris & amoris caussa suscipiunt. Igitur frequens & pura oratio plurimùm quidem ornat animam eius cui vacat crebrò orare, & qui gratiam orandi habet (quid enim dignius quàm assiduè loqui cum Rege cœlesti?) attamen etiam opera externa propter Deum ritè peracta magnum decorem conferunt animæ fideli.

re opera etiam externa.

CAP

CAP. III.

DOminus dixit ad virginem Catharinam: *Sanctum desiderium animæ* (videlicet bona voluntas) *continua oratio est, quia virtutem habet orationis. Et, quicquid homo in Dei proximiq́ charitate facit, potest vocari oratio, quum charitatis affectus pro oratione reputetur. Bona tamen voluntas piusq́ affectus certis temporibus & horis eleuari debet in me per actualem deuotionem. Scito filia, quòd anima perseuerans in humili fideliq́ oratione, adipiscitur omnem virtutem. Vnde nullo modo orationis studium negligendum aut omittendū est propter aliqua aduersantia, siue ea procedant ab illusione Satanæ, siue à fragilitate propria, siue à cogitationibus immundis, siue ab inordinatis stimulis & carnali motu corporis. Frequēter enim diabolus orationis tempore animam varijs imaginibus &* Oratio quid.

phantasmatibus magis infestare conatur, quam extra tempus orationis. Et tunc callidè suggerit oranti, quòd talis oratio nihil ipsi prosit, quum alia cogitare non debeat, quam illa quæ orat. Malignus hostis hoc persuadere nititur, vt is qui orat, tædium confusionemq́; mentis incurrat, atq; ita omittat exercitium orationis, quæ est armatura fortissima aduersus omnes inimicos. O quantum animæ vtilis & mihi grata est ea oratio, quæ in vilitatis propriæ & bonitatis meæ cognitione peragitur cum charitate.

Optima oratio.

Rursum ad eandem Catharinam ait Dominus: *Aliquando homo statuit legere certum aliquem numerum Psalmorum vel aliarum orationum, quas ex obedientia aut debito legere obligatus non est: cuius mentem si interea benignè visitauero, ipse visitationis meæ gratiam deserit, vt orationum numerum quem in corde suo concepit, explere*

Proprietati renunciandum Deiq́; vocatio promptè sequenda.

plere possit. Sed non debet ita facere, neq; credere diabolo ipsum fallere volenti. Igitur mox vbi sentit se à me specialiter visitari, sequatur gratiam meam, & eam non impediat per orationes quas persoluere proposuerat. Postea verò poterit (si ei vacat) illas perlegere. Quod si commodè eas explere non potest, nullo modo inde angatur, nec mentis confusionem in se admittat. Qui orando hoc solum spectat, vt multa verba proferat, modicum fructum obtinet.

Virgo Gertrudis aliquando in spiritu intellexit verba orationum cum animi diligentia seu sancta deuotione fusarũ, esse veluti splendidissimas gẽmas vel vernantissimos flores: at verba orationũ negligẽtius, & ex cõsuetudine sine intenta deuotione expletarum, esse tanquam gemmas floresq; obscuriores. Et quum eadem virgo Gertru- *Orationis verba. Eiusdem attentio.*

dis quemdam verſiculum ducentis vigintiquinq; vicibus Ieſum ſalutando legiſſet, cognouit quamlibet ſalutationem præſentari in domino in ſimilitudine inſtrumēti muſici bene ſonantis: ſed illæ ſalutationes, quas cum deuota intentione legerat, ſuauiſſimos reddebant concentus, aliæ verò quas legerat incuratè, ſubmiſſiores injucundioreſq; edebant ſonos.

Caueat is qui orat, ne voluntariè ac data opera per grauem negligentiam inter orandū mēte diſtrahatur: caueat item ne orationē propterea deſerat, quòd in ea nullam fortè conſolationē ſentit. Sanè ſicut mentis diſtractio quæ præter voluntatem orantis accidit, fructū & vtilitatem orationis non tollit, ita nec cordis ariditas, dum bona voluntas adeſt. Hinc Dominus ad ipſam Gertrudē virginem aliquando dixit: *Vellem electis meis per-*

Distractio mentis. *Ariditas.*

ſua-

suasum esse, quòd eorum bona exercitia & opera mihi omnino placeant, quando ipsi seruiunt expensis suis. Illi autem expensis suis mihi seruitium præstant licet saporem deuotionis minimè sentiant, fideliter tamen (vt possunt) orationes & alia pia exercitia sua peragunt: confidentes de pietate mea, quòd ego illa libenter & gratè suscipiam. Plerique sunt, quibus si sapor & consolatio interna concederetur, non eis prodesset ad salutem, & meritum ipsorum valde minueretur.

Homo nonnunquam tanta mentis instabilitate laborat, vt si per orationem vel meditationem cor suum ad Deum eleuare, illudque in pia aliqua cogitatione figere velit, mox inde pellatur. Id quod beatus Augustinus ostendit, dicens: *Plerumque orationes impediuntur vanis cogitationibus, ita vt vix stet cor ad Deum suum: & vult*

Cordis instabilitas.

S. August.

se

se tenere vt stet, sed quodammodo fugit à se, nec inuenit cancellos quibus se includat, aut obices quibus retineat auolationes suas, & vagos quosdam motus suos. Vix occurrit stabilis oratio inter multas orationes. Et tolerat Deus corda precantium diuersas res cogitantium, omitto dicere & noxias aliquando, & peruersas, & inimicas Deo. Porro, quia magna est eius misericordia, dicamus ei, iucunda animã serui tui, quoniã ad te Domine animã meam leuaui. Et quomodo eã leuaui? quomodo potui quomodo tu vires dedisti? Hæc Augustinus. Igitur qui bonæ volũtatis est, nõ perturbetur inordinatè propter instabilitatem cogitationum suarũ, sed placidè faciat quod in se est dum orat, & humiliter patienterq; perseueret: ita enim Deo plurimum acceptus erit. Hinc beatam Gertrudẽ edocuit Dominus, quòd quum quispiã orando, medi-

ditando vel contemplando, sanctè dirigit mentē & cogitationes suas in Deum, tunc ante thronum gloriæ præsentat Deo quasi speculum miri splendoris, in quo Dominus bonorū omnium immissor imaginē suam iucundissimè speculatur. Et quando homo propter impedimenta cordisque instabilitatem maiori difficultate hoc facit, quantò grauius & patientius laborat, tantò speculum illud in conspectu venerandæ Trinitatis omniumque sanctorum venustius atque ordinatius apparet. Sed cauenda est nimia vehementia, ne caput lædatur & spiritus impediatur.

Quū sancta Brigitta orans tentationibus fatigaretur, dixit ei Deipara virgo Maria: *Diabolus explorator inuidus quærit impedire bonos dū orant. Tu verò filia quacunque tentatione pulseris inter orandum, persiste in desiderio vel bona voluntate, & co-*

Orantes diabolus grauiter impugnat.

& conatu sancto, sicut commodè potes: quia desiderium & conatus tuus pius reputabitur pro effectu orationis. Etiamsi prauas ac sordidas cogitationes, quæ cordi tuo incidunt, eijcere non potueris, tamen illo conatu coronam in cœlo recipies: ita tibi proderit illa molestia, modò non consentias tentationi, & tibi displiceat quod indecens est.

Aliena orationibus sesè commendare pium est.

Virgo Gertrudis à Domino instructa est, quòd quando quis se alterius orationibus commendat, confidens se per eius merita posse diuinam gratiam obtinere: pius Dominus indubitanter secundùm desiderium & fidem ipsius benefacit ei, etiamsi ille cui se commendauit, neglexerit deuotè orare pro ipso.

Quidam simplex admodum & vix sciens plenè legere orationem Dominicam, petiuit consilium salutis à sancta Brigitta. Igitur orante

te eadem Brigitta pro eo, Christus dixit: *Magis mihi placet simplicitas huius hominis, quàm superborum prudentia. Ita monebis eum, vt opus suum laudabilemq́; consuetudinem continuet: & ego illi mercedem reddam. Eius bona voluntas mihi valdè grata est. Ipse à spiritu meo didicit veram sapientiam, videlicet, dilectionem Dei, per quam seruat legem omniaq́; diuina mandata. Dico tibi filia. Quicunq; fide & voluntate perfecta legit hæc verba,* Iesu miserere mei, *magis mihi acceptus est quàm is qui mille versus sine attentione pronunciat.*

Breuis & ardẽs oratio efficax.

Itidem Dominus ait ad beatam Gertrudem: *Quàmuis animabus purgandis multùm prosit quicquid pro earum remedio fit, legendo officium seu Vigilias defunctorum aliasq́; orationes: magis tamen eas iuuat, & maiorem relaxationem eis quandoque obtinet oratio paucissimis*

Preces honoraria.

mis verbis ex ardenti affectu fusa. Sed propter hæc verba Domini, nullas prolixas preces quas legere obligatus est omittere debet, nisi ex iusta necessitate illas omittere cogatur. Oportet enim eas orationes, quæ ex debito & obedientia legendæ sunt ac bene legi possunt, semper alijs orationum exercitijs præferre.

Ipsa sancta Gertrudis aliquando ægrotans & lecto decumbens, cũ horas suas legere non posset, neq; etiam iuxta desiderium ad honorẽ beatissimæ virginis Mariæ valeret dicere ex integro saltẽ hæc verba: Aue Maria, gratia plena, Dominus tecũ. Hinc virgo Deipara ei apparuit, induta pallio aureis floribus merè exornato, quibus designabãtur salutationes ab ista cum labore lectæ: & in his excellentissimè relucebat pius affectus, quo ipsam gloriosam virginem salutare desiderauerat:

uerat: relucebat etiã sancta discretio, qua illa tantum verba legerat, quũ sentiret se alia legere non posse: relucebat item integra fiducia, qua confidebat matrem domini benignè suscipere hoc ipsum exiguum seruitium suum.

Beatæ Mechtildi reuelatum fuit, quòd is qui legere habet horas canonicas, vtiliter admodũ faceret, si pensum horarum suarum vniret orationibus Christi. Itaq; quilibet inchoaturus horas quas legere obligatur, potest corde vel etiam ore hoc aut simili modo orare: *Domine Iesu, ego humiliter pro tui honore obedire, & tibi fideliter seruire, teq́; purè laudare desidero, in vnione illius perfectissimæ attentionis qua tu Patrem orasti & laudasti in terris: adiuua me gratia tua, quia sine te nihil possũ.* Hac ratione exercitiũ eius mirè nobilitatur, Deoq́; Patri plurimũ placebit; nã reputabitur quasi

Ante lectionẽ horarum oratio.

si vnum exercitium cum Christi exercitio, sicut modica aqua missa in vinum & vino vnita, iam vinum reputatur.

Quum eadem virgo Mechtildis oraret pro quodam qui conquestus apud ipsam fuerat, quòd horas canonicas frequenter, ex humana infirmitate cogitando alia, legeret, tale à Domino responsum accepit: *Ille, pro quo oras, dicat semper post horas hæc verba humiliter: Deus propitius esto mihi peccatori. Si enim in Publicano eadem verba tantum valuerunt, vt ipse à peccatis propter illa absolueretur & iustificaretur, cur non etiam cuilibet alteri veniam impetrent? Nam misericordia & clementia mea non minus nunc parata est ignoscere, quàm tunc erat. Felix verò est, qui & bona voluntate humiliter obediẽdo, & sacra verba integrè pronunciando, pensum horarum suarũ studio-*

Post horarias preces oratio.

Luc. 18.

diosè explet: is enim et si cordis distractionem patitur, non tamen voluntariè distrahitur.

Virgo Gertrudis diuinum officium cum cæteris monasterij sui virginibus aliquando peragens, singula verba attentè pronunciare studebat: sed quum ex infirmitate humana sæpius mente distraheretur, mœsta dixit intra se: Et quis fructus peruenire poterit ex hoc studio, cui tanta instabilitas cõiuncta est? Dominus igitur volens eam consolari, præsentauit ei dignissimũ illud totius boni totiusq; beatitudinis gazophylacium, nempe cor suũ & dixit: *Ecce cor meum dulcissimum oculis mentis tuæ prætendo, cui omnia quæ per te minus perficere potes, fiducialiter pro te perficienda commendabis: ita enim omnia coram oculis meis apparebunt valdè perfecta. Certè ipsum cor meum diuinum humanam fragilitatem* — *Cor Iesu.*

insta-

instabilitatemq; cognoscens, semper cum desiderio expectat, vt tu, si non verbis, saltem cogitatione committas ei pro te supplendum, emendandum ac perficiendũ quicquid minus per te perficere vales Igitur quilibet post horas expletas (quæ quidẽ nõ mente tantùm legi, sed etiam ore pronunciari debent) potest hoc aut consimili modo orare: *Bone Iesu, propitius esto mihi peccatori. Ego tepidum & distractum seruitiũ meum commendo mellifluo cordi tuo emendandum ac perficiendum tibiq; ipsum offero ad salutem omnium, in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua tu patrem orasti & laudasti in terris. Responde, quæso, satisfac & supple pro me plenissimè, Amen.*

Quum ipsa virgo Gertrudis sentiens in quodam opere magnam difficultatem, diceret Deo Patri, Domine, hoc opus offero tibi in laudem æternam, per vnicum Filium

lium tuũ, in virtute Spiritus sancti: intellexit quòd quicquid piè offertur Patri per Filium, quicquid item humiliter petitur per Filium, illud mirificè supra humanã æstimationem nobilitatur & redditur Deo Patri acceptum: quemadmodũ viride vel aureũ apparet, quicquid per vitrum aut gemmã viridis aurei ve coloris conspicitur.

CAP. IV.

EAdem virgo Gertrudis propter minutiorem quendã defectum sese multùm arguens ac reprehendens, desiderauit & petijt à Domino, vt illum penitus in ipsa emendaret atq; ab ipsa auferret. Cui benignus Dominus blandè respondit: *Et quare velles, vt & ego magno honore priuarer, & tu ingenti præmio careres? Nam grande nimis præmium lucraris, quotiescunq; illũ vel similem defectũ recognoscens,* Defectus quotidiani.

pro-

proponis de cætero eum vitare: & quandocunque quis studet pro amore meo defectus suos deuincere, tantum mihi honoris ac fidelitatis exhibet, quantum miles exhiberet Domino suo, si strenuè seipsum in bello inimicis opponeret, eosq; viriliter expugnaret atq; prosterneret.

Defectus præsidentiũ augent meritũ subditorum.

Orante eadem virgine pro defectu cuiusdam personæ quæ congregationi præerat, Dominus illi apparens, dixit: *Ego ex abundantia pietatis, dulcedinis, & dilectionis meæ diuinæ, qua congregationem hanc elegi, permitto inhærere aliquos defectus etiam illis qui præsunt: ut inde meritum congregationis augeatur. Nam multò maior virtus est subijci ei cuius defectus cognoscitur, quam alteri cuius opera omnia probata videntur. Ego sino superiores habere aliquos defectus, & ex diuersitate curarum quandoque maculari, ut magis humilientur. Subdita-*

rum

rum meritum crescit tam ex defectibus quàm ex profectibus earum, quæ præsunt : & similiter meritum illarum quæ benè præsunt crescit tã ex profectibus quàm ex defectibus subditarum. In quibus verbis Domini, Gertrudis intellexit superefflentem diuinæ sapientiæ pietatem, quæ tam subtiliter salutem electorum disponit : permittens in eis esse defectus, vt ipsos ad maiores ducat profectus, Videbatur itaque sibi, quod etiamsi bonitas Dei nunquam in alia re magis claruisset quàm in ista, omnis tamen creatura Deum satis laudare non posset.

Instante festo natiuitatis Domini Iesu, ipsa Gertrudis propter infirmitatem lecto decumbens, inciderat ex fragilitate humana in impatientiam. Quum igitur cum mœrore reuolueret in corde suo illum suum defectum, reputans, se *Impatientia.*

S omni-

omnibus Dei donis nimis indignã; propterea quòd ex parua quadam negligentia sibi seruientium prolapsa ad tantam impatientiam fuerat: diuinitus edocta est, quòd omnes cogitationes quibus homo cũ mœrore suum retractat defectum, post dignè peractam pœnitentiam. (de qua Deus in scriptura dicit, *Ezech. 33.* In quacunque hora conuersus fuerit peccator & ingemuerit, omnium peccatorũ eius non recordabor amplius) nihil aliud sunt, quàm quædam dispositio & præparatio ad gratiam Dei recipiendam.

Tristitia inordinata tenebras offundit animo. Rursum hæc virgo Gertrudis aliquando ex inordinata quadam tristitia simul & impatientia tantas incurrerat tenebras vt magna ex parte iucunditatẽ diuinæ præsentiæ videretur amisisse: quæ tamen tenebræ posteà per interuentioné beatæ Mariæ virginis fuerunt temperatæ atq; mitigatæ. Quum ergo be-

benigniùs à Domino visitata, recoleret illam suam impatientiam, ac cæteros defectus suos, ipsa sibi valdè displicens, cum magna spiritus deiectione dixit ad Dominum: Obsecro Domine, impone finem malis meis, nã ego illis nullum finẽ impono. *Libera me & pone me iuxta te, & cuiusuis man⁹ pugnet cõtra me.* Iob. 17.
Cuius desolationi Dominus compatiens, sciscitatus est ab ea, vtrùm delectationem aliquam in mundo potius eligeret quam se, & aliquid sibi præponere vellet. Ad quod illa: Absit, absit, vt ego tibi vero, sũmo, stabili, & æterno bono aliquid præferam. Et Dominus: *Quũ nihil mihi præponas, & voluntatem tuam voluntati meæ semper subijcere cupias, constat te in charitate & gratia esse: cur ergo propter peccata tua tam desperanter loqueris? Nam (Scriptura teste) charitas operit multitudinem peccatorum.* Prouer. 10. 1. Pet. 4.

Quum eadem virgo Gertrudis iterum incidisset in impatientiam, & tamen Deus benignissimè eam visitaret, tandem dixit ad Dominum: O Dulcissime Deus, quomodo potuisti mihi nunc tam indignæ atque imparatæ tam consolatoria gratiæ tuæ dona impertiri? Respondit Dominus: *Amor coëgit me.* Et illa: Vbinam sunt maculæ illæ à me cōtractæ per impatientiam quam incurri, & aliquantulum verbis ostendi? Ad quod Dominus? *Ignis diuinitatis meæ consumpsit eas.* Tunc illa: O clementissime Deus, quum toties gratia tua præueniat vilitatem meam, vellem scire, vtrùm prædicta impatientia & similes defectus post mortem in anima mea purgari debebunt. Cui quum Dominus benignè dissimulando non responderet, ipsa subiunxit: Verè Domine, si decor iustitiæ tuæ exi-

ge-

geret, spontè & libens descenderem etiam in infernum, vt ego digniorem emendationem tibi pro culpis meis exhiberem: si verò naturali bonitati & misericordiæ tuę magis congruit, vt maculæ meæ amore tuo prorsus consumantur atque ad nihilum redigantur, liberrimè exposcam, vt idem amor tuus ipsas animæ meæ maculas plenè expurget. Dominus igitur solita pietate sua petitioni & desiderio eius promptissimè satisfecit.

Christus leniter reprehendens sanctam Brigittam propter impatientiam & iram qua perturbata fuerat, ait: *Ego creator & sponsus tuus pro te sustinui verbera: tu verò ita impatiens fuisti, vt non potueris portare verba. Ego stans ante iudicem cum accusarer, tacui, & non aperui os meum: sed tu acerbius respondendo & exprobrando, vocem*

tuam nimis exaltasti. Tu debueras omnia patienter tolerare propter me qui clauis affixus fui pro te: debueras per patientiam tuam eum qui errauit ad meliora prouocare. Sis ergo posthac cautior: & vbi ab aliquo ad iram prouocata fueris, non facilè loquaris, donec ira ab animo tuo semota fuerit. Transacta autem animi commotione, & caussa ipsius commotionis diligẽter pensata, poteris loqui cum mansuetudine. Quòd si loquendo nihil proficeres, & tacendo non peccares: melius tunc faceres & maius meritum acquireres, si silere.

Intellexit virgo Gertrudis cor diuinum inæstimabili dulcedine affici, quoties aliquis cum mœrore recolit, se per euagationem mentis, vel per verborum operúmue inutilium dissolutionem, decidisse à Domino Deo suo, qui ipsum singulis horis ac momentis tam benignè

gnè beneficijs præuenit & subsequitur. Intellexit quòd quãdo homo corde compuncto apud se dicit hæc aut similia verba; Heu me miserum, quo modo tempus istud consumpsi, quàm parũ Deo amatori meo intendi: & cum desiderio proponit de cætero vitare huiusmodi negligentias atq; offensas: efficitur reuerà tabernaculũ Dei, in quo tanquã in domo propria habitare dignatur Dominus sumæ maiestatis. Sicque per sanctissimã filij Dei cõseruationẽ supplentur negligentiæ, & sancta vita renouatur in homine fideli: atq; inde fit gaudium in cœlo, eo quod infinita Dei bonitas dignatur in anima verè pœnitente suas habere delitias.

Dominus Iesus ait ad Birgittam: *Cur turbaris & solicita es filia?* Respondit illa: Quia diuersis & inutilibus malisq; affligor cogitationib⁹, quas remouere nequeo, & ter-

ror iudicij tui me angit. Tunc Dominus: *Hæc*, inquit, *vera est iustitia, vt sicut prius delectabaris in vanitatibus mundi contra voluntatem meam, ita modò tibi molestæ sint variæ peruersæq; cogitationes contra tuam voluntatem. Veruntamen time iudicium meum moderatè & cũ discretione: firmiter semper confidens in me Deo tuo. Certissimè enim scire debes, malas cogitationes, quibus mens reluctatur & quas detestatur, esse purgationem animæ atque coronam. Si tu illas prohibere non potes, fer patienter, ac voluntate eis renitere. Et quamuis ipsis non consentias, time nihilominus ne inde superbias, & cadas: nam quicunq; stat, solius Dei virtute stat.*

Timẽdum moderatè

Cogitationes prauæ.

Rursum dixit Dominus ad eandem Brigittam: *vt homo intelligat infirmitatem quam habet à seipso, & fortitudinem quam habet à me, necesse est vt quandoque permittatur* pul-

pulsari prauis cogitationibus: quibus si non consentit, illæ efficiuntur ei purgatio animæ & custodia virtutum. Et licet valdè amaræ sint ad ferendum, sanant tamen animam; & ducunt eam ad æternam vitam, quæ non potest haberi sine amaritudinibus. Diligenter verò laborare debet anima, ne eis consentiat aut in eis delectetur. Nonnulli in initio conuersionis suæ, alij in vitæ medio, atque alij in senectute grauius tentari permittuntur. Hinc mater Dei eidem Birgittæ ait: *Tu miraris cur in senectute tentationes tibi accrescant, & eas modò sentias quas nec in iuuẽtute, nec in cõiugio experta es. Hoc ideò fit, vt cognoscas te nihil posse sine filio meo. Nisi enim ille te seruasset, non est aliquod peccatum tam graue quod non commisisses.*

Sãctæ virgo Catharina, Dei permissione pluribus diebus acerrimè diuexata fuit carnalibus tenta- *Impuræ imagines*

tionibus. Nam maligni ſpiritus eã non ſolùm per obſcœnarum cogitationum immiſſiones & ſomniorum illuſiones, ſed etiã per manifeſtas apparitiones ſeſe oculis & auribus eius ingerebãt. Effingebãt imagines virorum & mulierum in conſpectu eius ſe mutuò turpiſſimè amplexantiũ illamq; geſtibus, verbis, & actibus valdè inhoneſtis prouocantiũ ad libidinẽ atq; luxuriã. Ad hunc modũ caſtiſſima virgo cogebatur videre atq; audire id quod maximè horrebat: & licèt oculos clauderet, nihilominus perdurabant ſpurciſſimæ & abominãdæ illæ imagines. Inter hęc etiã ſpiritualibus cõſolationibus deſtituta, ſolitũ deuotionis feruorẽ minimè ſentiebat. Attamẽ propter huiuſmodi moleſtiã non omiſit ſua pia exercitia: ſed diligentiſſimè inſtabat orationi ſicut poterat, ac ſeipsã ita alloquebatur: Tu viliſſima

pec-

peccatrix, nullis consolationibus digna es. Quid enim? Nonne tibi fuerit satis, si non damneris, etiãsi toto vitæ tuæ tẽpore has cruces & tenebras ferre deberes? Certè non ideo elegisti seruire Deo, vt hic cõsolationes ab eo accipias, sed vt in cœlis illo fruaris in æternũ. Surge igitur, & cõsueta exercitia tua consequere, Dominoq; tuo fidelis permane. Posteà quũ vnus dęmõ proteruiter illi diceret, nõ desistemus, sed ad mortẽ vsq; tibi molesti erimus, nisi nobis cõsentias: respõdit illa, Ego afflictionẽ elegi pro refrigerio: nec difficile, imò iucundum mihi erit, & has & alias pœnas pro honore Domini mei Iesu Christi sustinere, quamdiu ei placuerit. Ad quæ verba, tota cohors malignorũ spirituũ confusa discessit, & lux ingens locũ, in quo sancta virgo erat, illustrauit, Dominusq; ei apparens dixit: *Quando cor tuum sordi-*

dis cogitationibus abundabat, ego intus in medio eius latebam, & efficiebam ne illis consentires aut delectareris. Permittebam te tentari quantum saluti tuæ expediebat, vt me adiuuante vinceres.

Sancti quoque ipsi impugnantur

Virgo Gertrudis in spiritu aliquãdo clarissimè cognouit, quomodo Deus nonnunquam permittat hominem pluribus vitijs grauissimè impugnari, vt is postea de triumpho feliciùs exultet, & maiorem gloriam in cœlo obtineat. Cognouit plerosque esse maximos castitatis & puritatis sectatores (quales fuerunt Apostoli Christi) qui suspectã quidem omnia fugiũt, sed ea quæ suspecta minimè sunt, rationabiliter admittunt. Et hi si interea tentatione aliqua pulsentur, viriliter certando (adiuuante gratia Dei) ipsam tentationem deuincunt: si verò interdum ex humana fragilitate aliquantulum suc-

ſuccumbunt, ſtudent hoc dignis pœnitentiæ fructibus delere. Huiuſmodi præliatores beatus Auguſtinus exhortatur : *Attendite Sancti quicunque pugnatis. Præliantibus loquor : intelligunt qui pugnant, non me intelligit qui non pugnat. Vult homo caſtus, vt nulla omnino ſurgat in membris ſuis concupiſcentia aduerſaria caſtitati. Pacem vult, ſed nondum habet. Quando enim ad illud ventum fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiſcentia aduerſaria, nullus erit hoſtis cum quo luctemur: nec expectatur ibi victoria, quia de hoſte iam victo triumphatur. Modo autem quando caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem, contentio eſt. Non quod volumus facimus Quare? Quia volumus vt nullæ ſint concupiſcentiæ, ſed non poſſumus. Velimus, nolimus, habemus illas: velimus, nolimus, titillant, blandiun-* August. Galat 5. Rom. 7.

diuntur, stimulant, infestant, surgere volunt, premuntur, nondum extinguuntur. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæcunq; vultis, faciatis. Quid enim vultis, ô sancti, ô boni præliatores, ô fortes milites Christi, quid vultis? Vt non sint omnino concupiscentiæ malæ? Sed non potestis. Exercete bellum, sperate triumphũ. Facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus alio loco, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desiderijs eius: Non ait: Non sit peccatum: sed non regnet. Quamdiu viuis, peccatum necesse est esse in membris tuis: saltem illi regnum auferatur, non fiat quod iubet Hæc Augustinus.

Rom 6.

CAPVT V.

Confessio sit crebra vtilitas.

CHristus audiente sancta Birgitta, ait: *Ei qui spiritũ & gratiam meã adipisci ac retinere desiderat, vtile est crebrò peccata & negligen-*

ligentias ſuas coram ſacerdote confiteri, vt expurgetur. Et quum ipſa Birgitta videret animam mariti ſui domini Vlphonis in Purgatorio, dixit: O felix anima, quid præcipuè tibi profuit ad ſalutem? Illa reſpōdit: Confeſſio mea quam ferijs ſextis (dum ſacerdotis copiam habebam) facere ſolitus ſum firmo me emendandi propoſito.

Quædam monaſtici ordinis virgo quæ piè admodum vixerat, veniens ad mortis horam, purgari ante exitum debuit ab hac culpa, quòd quandoque gratiam ſacramentalis confeſſionis neglexerat. Nonnunquā enim quū aliæ ſociæ virgines ad confeſſionē corā ſacerdote faciendam ſeſe præpararent, illa nullum in conſcientia ſua grauioris culpæ ſentiens remorſum, minimè ſatagebat per verba ſacerdotis abſolui, ſaltem à puluere venialium culparum, ſine quibus

Venialiū confeſſio.

bus humana vita non ducitur: sed simulabat se interdum dormire, quando sacerdos confessiones recepturus aderat.

Degente beata Birgitta Romæ, venit illuc quidam qui sacramentaliter confiteri peccata sua cupiebat, sed confessorem habere non poterat, propterea quod nullus Sacerdotum linguam eius intelligeret. Pro quo quum ipsa sancta Birgitta Dominum consuleret, respondit Dominus: *Ille plorat, quòd non inueniat auditorem confessionis suæ, sed dices ei vt bono sit animo. Voluntas sufficit, vbi homo bonum opus præstare non potest, quòd præstare desiderat. Quid enim salutem latroni in cruce attulit? nonne bona voluntas? Quid item efficit infernum, nisi voluntas mala, & affectus inordinatus? Itaque pauper iste permaneat stabilis, & non retrocedat. Qui postquam in patriam suam redierit,* qua-

Voluntas bona thesaurus ingens.

quærat & audiat à sapientibus ac iustis ea quæ animæ ipsius salutaria sunt, eisq́; voluntatem suam submittat, sequendo eorum consilium potius quàm proprium iudicium. Et si mortuus fuerit in via, fiet ei quod ego pendens in cruce dixi latroni, Eris mecum in Paradiso. Profectò, bona voluntas, magnus, & dulcis est thesaurus. Qui hanc habet, is desiderat & conatur obedire ac placere Deo, & facere ea quæ illi accepta sunt. Hæc sanctarum virtutum omnium fundum & radix est. Ipsa è Spiritu sancto nascitur, estque eximia Dei gratia atque infusa claritas. Beatus, qui illam à Domino accepit, & eam diligenter in se conseruare studet. *Luc. 23.*

Peccata in confessione oblita.

Conquerebatur aliquando virgo Gertrudis beato Ioanni Euangelistæ, dicens se metuere ne aliquod impedimentum ex hoc incur-

currere, quòd quandoq; nonnulla (licet modica) omittebat ex obliuione confiteri coram sacerdote, eò quòd copiam sacerdotis interdum non haberet, & tamen illa propter debilitatē memoriæ retinere nequiret. Quam sanctus Ioannes blandè consolatus est his verbis. *Noli timere filia; quia quandocunq; voluntate integra te præparas ad confitendū omnia peccata tua, & requirens sacerdotem non eum habere potes, ea quæ tunc ex obliuione omittis confiteri, effulgebunt coram pio Domino in anima tua tanquam gemmæ preciosæ, vnde mirū in modū gratiosa conspectibus omnium ciuium cœlestium apparebis.*

Confessoris absentia. Quum eadem virgo Gertrudis aliquando oraret pro quibusdam alijs virginibus monasterij sui, quæ licet propter cōfessoris absentiam non fecerant sacramentalem confessionem, ad ipsius tamen monita,

fa-

ſacram Euchariſtiã humiliter acceperant: videbatur Dñs induere eas veſte quadam candidiſſima, nempe ſua innocentia. Quę veſtis vndique ornata erat gemmis prę ſtantiſſimis, tam formã quàm fragrantiã violarum habentibus & his notabatur humilitas illa, qua monitis eius ſimpliciter conſentientes, & de bonitate Dei confidentes, communicauerant. Deinde dabatur eis etiam veſtis roſea, floribus aureis intexta; figurans nimirũ paſſionem Dominicam in amore perfectã, per quam paſſionẽ quilibet homo obtinet meritũ dignæ præparationis. Illis verò ſororibus quæ non monitis Gertrudis ſed per ſe (gratia Dei ſibi cooperante) de bonitate Dei piè confidebant, & licet ſacerdoti peccata ſua cõfeſſę non eſſent, tamẽ cõmunicabant, dabatur tantumodo veſtis roſea aureis floribus reſperſa. Porrò illæ quæ cum humili-

militate & mœrore omittebant communionem, videbantur stare coram mensa cœlesti, atque in abundantia delitiarum eius plurimùm delectari.

CAPVT VI.

Euchari stia perce ptio.

ORante rursum sancta Gertrude pro quadam virgine Congregationis suæ, quæ zelo iustitiæ mota alias pias sorores verbis suis reddebat pusillanimes, atque à frequentiori sacræ Eucharistiæ perceptione deterrebat, respondit Dominus: *Quum delitiæ meæ sint esse cum filijs hominum, & ego hoc sacramentum ex summa charitate in meam cõmemorationẽ fidelibus suscipiendum reliquerim, atque etiam per illud cum eis vsque ad consummationem seculi remanere velim: quicunque aliquos à mortali peccato immunes verbis vel suasioni-*

Prouerb.1.

nibus ab eius perceptione retrahit, is quodammodo impedit & interrumpit delitias meas, quas cum illis habere possem. Similis enim est seueriori cuipiam pædagogo, qui à filio regis ignobiles ac pauperes coætaneos eius (quorum consortio ipse regis filiuus multùm delectatur) durius repellit: iudicans magis congruere adolescentulo, vt regali fruatur honore, quàm vt pila cum illis ludat in platea. Veruntamen si quis proponeret huiusmodi seueritatem de cæterò deponere ac vitare, ego non solùm illi ignoscerem, verumetiam tam gratum hoc haberem, quàm haberet gratum filius regis, si pædagogus serenum blandumq; vultum præ se ferens, reduceret ad ipsum dilectos coætaneos eius ad ludendum cum eo.

Eadem virgo Gertrudis intellexit à Domino quod illi non irreuerenter nec indignè sumunt sacram Eucharistiam, qui eam piè sumunt

Qui nō indignè cōmun. cant.

munt ex desiderio honoris, laudis atque gloriæ Dei: quæ sanè gloria diuina in hoc præcipuè elucescit, quòd summa illa maiestas tam indignis hominibus se communicare non dedignatur. Igitur pij quiq; sacerdotes & etiam monachi ac moniales bonę volūtatis, qui absq; fictione Deum propriamq; salutē quærunt, & suum ordinē sanctaq; congregationis suæ Statuta seruare student, ac humiles spiritualesque esse conantur, & tempus vtiliter traducunt, & quando sese negligūt, vel in aliquo delinquunt, sacerdoti suo purè confitentur quicquid cōscientia testatur esse peccatum: hi Deo satis confidere debent sicq; super eius misericordia & benignitate sacramētum Eucharistiæ accipere, quoties ex ordine datur, vel ex bona cōsuetudine illud recipere solent. Similiter quotquot viri vel feminæ seculares viuunt in ali-

quo

quo statu, qui à Deo & Ecclesia nõ discordet siue sint in matrimonio, siue extra matrimonium, siue vendant siue emant, seu quæuis alij licita ratione victum sibi parent si bona voluntate præditi ex Dei gratia perseuerant in bono, & à grauibus culpis sese continent, vitamq; suam secundum Dei præcepta ac sanctæ Ecclesiæ decreta dirigere volunt, peccataq; sua humili corde sacerdoti confitentur: hi omnes de Dei misericordia confisi, venerandum Eucharistiæ sacramentũ in solennitatibus vel diebus à spirituali patre ipsorũ statutis, accipere possunt. Licet enim rebus externis multipliciter occupati sint & in leuiores culpas sępius cadãt, pro viribus tamẽ sunt iusti in omnibus, ob idq; Deo placẽt. Inueniuntur autẽ nonnunquã etiã inter eos qui habitum secularẽ gestant, aliqui tã puri feruentes vel sancti, vt quotidie sacram

Eucharistiæ perceptio etiam secularibus frequentanda.

cram

cram communionem percipere possint.

Cõmunionem neglig ẽtis pœna. Anima cuiusdam defuncti cuidam Dei amico in flamma ardoris immensi apparens, dixit se ea sola de causa tam diris cruciatibus torqueri, quòd circa Dominici corporis perceptionem fuisset negligentior: addiditque, si vel semel venerabile Sacramentum deuotè pro ipso accipere dignaretur, se mox liberandam. Quod quum ille Dei amicus fecisset, sequenti die anima eidem Sole fulgentior atque micantior apparuit, vnica illa dignissimi Sacramenti huius perceptione ab intolerabilibus pœnis liberata, atq; ad cœlum & æternam beatitudinem euecta.

Oblatione corporis dominici anima à pœnis liberata.

Christus Iesus ait ad sanctam Gertrudem: *Quando me tibi communico in sacramento altaris, blandior tibi per amplexus & oscula: atque hæc delectatio incomparabiliter maior*

maior est, quàm sint omnes delectationes quas vnquam aliqui potuerunt experiri in amplexibus & osculis humanis. Nam delectatio amplexuum & osculorum humanorum vilis est, atque cum tempore transit: suauitas verò vnionis illius, qua mihi vniris in sacramento altaris, nobilissima atque purissima est, nec vnquam deficit aut tepescit, sed quantò sæpius renouatur, tantò efficacius viget in æternum.

Dominus dixit ad sanctam Catharinam: *Meritò cor hominis amore scindi dissoluiq; deberet, considerando inter beneficia à me exhibita, eximium beneficium sacræ ac venerabilis Eucharistiæ. Hæc autem oculo intellectus & fidei aspicienda est, non oculo corporis tantùm: nam fidei oculus attendit sub exigua panis specie verum Deum & verum hominem. O quanta excellentia & dignitas est, percipere in gratia hoc*

admirabile, atque ineffabile sacramentum? Est enim panis vitæ & cibus angelorum. Qui illud congruè suscipit, manet in me & ego in eo. Incomprehensibilis charitas mea vobis prouidet hunc cibum salutiferum, vt in vita ista in qua viatores & peregrini estis, refrigerium solatiumq́ inde habeatis, & apud vos perseueret memoria passionis preciosiq́ sanguinis vnigeniti filij mei.

Ioan. 6.

Christus sanctæ Mechtildi ait: *Quando sacram Communionem perceptura es, desidera & opta ad laudem nominis mei, habere omne desiderium omnemq́ amorem, quo vnquam cor aliquod erga me flagrauit, & ita ad me accede. Nam ego amorem illum in te attendam atq́ suscipiam, non sicut est in te, sed sicut velles eum in te esse.*

Praeparatio ad communionem.

Corpus Christi aliquando sumptura beata Gertrudis, quum se nimis imparatam doleret, rogauit bea-

beatam virginem Mariam, & omnes Sanctos, vt Domino pro se offerrent omnem dignitatem, qua quilibet ipsorum vnquam paratus fuerat ad gratiam Dei recipiendã. VndeDominus ait ad eam: *Iam verè omnibus cœli ciuibus appares in eo ornatu, quem tibi petisti.* Vtile igitur est, vt quilibet percepturus sacram Communionem, etiam desideret & petat animam suam exornari meritis ac virtutibus Iesu Christi sanctorumq; eius.

Quum eadem Gertrudis admodum debilis desideraret diuinam percipere Eucharistiam (ad quam etiam accipiendam diligenter se præparauerat) consilio tamen matris spiritualis, propter bonum discretionis illam non accepit. Et quum hoc Dño offerret in laudem æternã, Dominus se acclinans, suscepit eam in sinũ paternę benignitatis suæ, eiq; dulciter blandiẽs, di-

xit: *Quia delibtrasti me omittere purè propter me, ego in gremio meo confouebo te.* Tunc intellexit Gertrudis, hominem non displicere, sed placere Deo, quando ex discretione vel obedientia, non autem ex negligentia, intermittit sacrã Communionem. Igitur laudabile quidẽ est interdum ex humilitate ac sancto timore seu reuerentia abstinere à sacramentali perceptione Eucharistiæ: sed multò melius est ex charitate & diuinæ laudis boniq; cõmunis desiderio, siue ex speciali deuotione frequenter ipsam sacrã Eucharistiam accipere. Sanè quum præcellentissimũ hoc sacramentũ sit fons totius gratiæ & medicina animę, nõ leuiter quis ab eius perceptione se elongare debet, propterea quod spirituale saporem & consolationem fortè non sentit, aut quòd grauibus importunisq; tentationibus affligitur. Nã qui piè & hu-

Melius est Eucharistiam ex charitate accipere quam ex humilitate omittere.

& humiliter communicat, prodest plurimùm, non solùm sibi ipsi, sed etiam alijs viuis & mortuis. Qui verò odio in proximum vel quouis alio graui crimine detentus, sacram Eucharistiam percipere non metuit, æternam damnationem sibi acquirit. Omnino talis perditus est, nisi per pœnitentiam Deo reconcilietur.

Ancilla Christi Mechtildis aliquando lecto decumbebat, alijs monasterij sui virginibus sacrā Eucharistiam percipientibus. Quum ergo ipsa in paupertate spiritus altius ad Dominū suspirans, ingemisceret, vidit eundē Dominum mox de throno suo surgere, dicendo, *Propter miseriam inopum & gemitū pauperum nunc exurgam*. Surgente verò illo, omnes sancti pariter surrexerunt, offerētes Deo in spirituale consolationē infirmæ, & laudem Dei æternā, obsequiū quod in ter- *Psalm. 11.*

 ris

ris Deo præstiterant, & ea quæ pro illo passi fuerant. Vnde Mechtildis intellexit quod quoties anima in paupertate spiritus ad Deum suspirat vel ingemiscit, desiderans eius gratiam, statim omnes sancti gratiam illi animæ impetrant, ac veniam (si ipsa anima pro peccatis dolens ingemiscit) obtinent. Et ait Dominus: *Quando post me ingemiscis, tu me tibi intrahis. Ecce, quantumcunque res aliqua sit vilis & abiecta, ut est festuca, homo eam sola voluntate non acquirit: me verò quilibet voluntate aut gemitu unico habere potest.*

CAP. VII.

EIdem Mechtildi virgini oranti pro quadam persona quæ dolebat se multas lachrymas quasi sine fructu fudisse, respōdit Dominus: *Roget me illa, ut propter bonitatem meam omnes lachrymas quas effudit*

fudit

fudit, sic accipiam, quasi eas ex amore mei, vel deuotione aut contritione, fudisset. Si enim hoc piè fecerit, quantum ipsa mihi crediderit, & de bonitate mea sperauerit, tantum proculdubio obtinebit. O mira & stupenda diuinæ pietatis dignatio, quæ tantis consationibus miseros releuat. Quod autem de lachrymis dictum est; posset fieri etiam de præterita tristitia & qualibet tribulatione, angustia vel pœna, quam quis inaniter se pertulisse putat.

Quum eadem Mechtildis ab alia quadam persona rogata, oraret Dominum, vt ipse dignaretur illi dare cor purum, humile, desiderabundũ, & spirituale, tale responsũ accepit: *Omnia quæ vult, & quibus indiget, inueniet in me. Igitur quod ipsi deest in puritate, humilitate, desiderio vel amore, suppleat, aut suppleri petat de bonis quæ sunt in me, ac totam conseruationem meam diuinam* *In Deo omnia habemus.*

Quomodo Christi virtutes nostras efficiamus.

nam sibi vsurpet. Cui illa: Si inquit, dulcissime Deus, tam gratum tibi est, vt homo bona tua sibi vsurpet: dic, obsecro, quomodo hoc facere debeat. Et Dominus: *Offerat Patri meo cœlesti vel mihi meam puritatem & innocentiam pro sua impuritate, meã humilitatem pro sua superbia, meam pietatem & charitatẽ pro sua duritia ac tepiditate, meam denique sanctissimam perfectissimamq́; conuersationem pro sua negligenti, & imperfecta vita. Desideria item sua, cogitationes, verba, orationes, lachrymas, dolores, angustias, & opera, offerat in vnione desideriorum, cogitationum, verborum, orationũ, lachrymarum, dolorum, angustiarum, atque operum meorum: ita enim omnia Deo summè placebunt. Qualibet quidem sancta oratio cœlos penetrat: sed illa quæ meis orationibus vnitur, longè excellentior atque dignior est. Studeat etiam virtu-*

tu-

tutes meas pro modulo suo imitari, & mores atque actus suos iuxta mores & actus conuersationis meæ dirigere.

Christus sæpius reuelare dignatus est, quòd quilibet Christianus imitari debeat humilē suam obedientiam, qua ipse obediuit Patri suo cœlesti & hominibus, non solū bonis, verumetiam impiis. Neque enim hæc virtus præclarissima à solis monachis vel monialibus, sed prorsus ab omnibus eximiè coli, & seruari potest. Obedientia hominē subdit Ecclesiæ, eiusq; sacramentis, pastoribus, superioribus, dogmatibus, præceptis, institutionibus, cōsuetudinibusq; vniuersis. Hæc hominē promptum flexibilemq; reddit in cōsilijs dandis, in auxilijs obsequijsq; tam corporalibus quàm spiritualibus impendendis, secundùm discretionem, & iuxta cuiusque necessitatem. Verus obediens,

Obedientia.

proprium iudicium & ſenſum citò deſerit, ac velle nolleq; ſuum prorſus abnegat: vnde & internum metuere non debet. Nam ſola propria & mala voluntas (quæ omniū peccatorum fundum eſt) infernum cōſtituit: tolle illam, & infernus non erit. Verus ergo obediens propriæ voluntati renunciat, & in exequendo ea quæ præcipiuntur moras non nectit: ſed mox vbi aliquid injungitur, paratus eſt, imò verò præceptum plerumq; non expectat. Subijcit ſe non tantùm Deo & ſuperioribus, verùm etiam omnibus hominibus: & quantò homines ſunt inferiores, tantò ei ſubiectio ampliùs ſapit, libentiuſq; obedit: maiorem enim hîc ſui mortificationem inuenit, quàm dum ſub maioribus ſe inclinat. Nullus adeò aridus & diuina gratia deſtitutus eſt, quin ſi promptè propter Deum obedire velit, virere & florere, co-

Tolle propriam voluntatem, & infernus non erit.

pio-

piosumque fructum producere, possit. Plane obedientia, quâ homo bonæ voluntatis se submittit, & non vult ex seipso viuere, sed cuncta opera & negotia sua (maximè ea quæ ardua sunt) peragit ex salubri sanctoq; consilio alicuius spiritualis atq; illuminati confessoris: via ad cœlum tutissima est, per quam facillimè retia diaboli euaduntur. In huiusmodi sui resignatione omnia hominis opera abundant gratia: sed ea opera quæ bonus homo ex proprio facit iudicio, difficilè est discernere, vtrùm ex natura, an ex gratia fiant. Qui verò non habet aliquem hominem idoneum, cui in omnibus obediat, & ex cuius consilio opera sua peragat, paratam nihilominus retineat voluntatem obediendi, si talem haberet.

Si quis Dei munere ad tam altũ sanctitatis gradum peruenisset,

plationi præferendam docet exemplo.

vt Deum reipsa semper visibiliter præsentem secumque habitantem haberet, is si ad aliquod opus obedientiæ euocaretur, humiliter Deo dicere deberet: Eia suauissime Deus, permitte me, obsecro, hanc obedientiam tui amore perficere. Nam huiusmodi propriȩ voluntatis abnegatio, in illo homine multo gratior iucundiorq; Deo esset, quàm si ille idem tunc cum omnibus beatis spiritibus cœlum penetraret: id quod sequenti exemplo comprobatur. Quũ enim dulcis Iesus sanctæ cuidã virgini in monasterio degenti, atq; in cellula sua oranti, apparuisset in forma pueruli, & illa ad cõmune aliquod opus ex obedientia faciendũ accersiretur, statim reliquit puerulum Iesum, & quod facere iussa erat, animo voluntario hilariq; vultu peregit. Deinde celeriter ad cellã reuersa, vidit dilectũ Dominum suum quẽ par-

uulum

uulum paulò ante reliquerat, iam in ætate perfecta tanquã elegantissimum iuuenem viginti & quatuor annorum astantem. A quo quum percontaretur, quomodo in tantillo tempore tam grãdis factus esset, respondit ille: *Profunda velocis & impigræ obedientiæ tuæ humilitas, me tam breui tempore tam magnum effecit. Quapropter filia charissima, si mihi semper placere & adhærere vis, semper etiam mei amore promptè obedias.* Atque his dictis, Dominus disparuit. Sapiens ergo est, qui & meditationes, & orationes, & quælibet alia sancta exercitia atque opera mox postponit, vt obediat propter Deum.

Christus dixit audiente sancta Birgitta. *Omnes veræ virtutes ex charitate sicut rami ex arbore procedunt: inter quas virtutes obedientia primatum tenet. Vnde & mihi amicissimus est, qui se ex humilitate subijcit,*

subijcit, voluntatemq́; suam in manibus aliorum reponit, ita vt eam se qui nolit. Nam & ego qui sum omnium perfectissimus, atque ipsa perfectio, obediui Patri vsque ad mortem: vt exemplo meo ostenderem, quàm placitum sit Deo, propriam voluntatem abnegare. Sed plerique non attendentes virtutem obedientiæ, nec habentes zelum discretum, sequuntur conceptus animi sui, & ex proprio sensu, non autem ex Spiritus sancti instinctu, tam immoderatè carnem suam ad tempus affligunt, vt postea longo tempore sint & sibiypsis inutiles, & Deo parum accepti, & alijs multum onerosi. Sapientum consilia audienda sunt: non enim carnis sed peccati mortem volo. Et qui relictis proprijs conceptibus animam suam submittit, corona duplicabitur, & spiritualis deuotio augebitur. Nam obedientia cui nihil propriæ vitiosæque voluntatis admistum est, magis mihi

mihi placet, quàm magnum sacrificium.

Audiuit eadem Birgitta Dominũ Iesum etiam istud dicentem : *Qui magis cuperet ieiunare quàm comedere, & tamen propter obedientiam comedit, habebit mercedẽ quam consequitur is qui rectè ieiunat. Similẽ quoq; mercedem accipiet is qui infirmus est, & manducat, mallet tamen ad honorem meum ieiunare.*

Satius est ſ.ter è ex obedientia comedere, quam ſua ſponte ieiunare.

Beata item virgo Maria dixit ad ipsam Birgittam: *Sint duo homines, quorum alter sub obedientia, alter in libertate sua viuat : si is qui liber est piè ieiunat, simplicẽ habebit mercedem : si vero ille qui viuit sub obedientia non ieiunat, sed continenter comedit etiam carnes secundum institutionem regulæ suæ, magis tamen cuperet ieiunare nisi obedientia obsisteret, consequetur duplicem mercedem, vnam videlicet propter obedientiam, alteram propter desi-*

derij

Corpus moderatè resouendum.

derij voluntatisq; propriæ abnegationem. Tu filia, refoue necessarijs corpus tuum moderatè. Non facias curam carnis in desiderijs, sed abstine ab illicita voluptate. Ieiunare, orare, visitare loca sancta, sunt quidem bona opera in se: sed nisi discrete, humiliter & cum charitate fiant, non merentur vitam æternam.

CAP. VIII.

Gula illectamenta.

IPsa sancta Birgitta aliquando vehementissimè tentata fuit gula siue gastrimargia. Cui oranti apparuerunt in spiritu dæmō, & angelus bonus: ille quidem in figura teterrimi Æthiopis, hic in specie pulcherrimi iuuenis. Et cùm dæmon insultando Birgittæ, quam solicitabat, diceret angelo, quòd ipsa etiam lautioribus cibis vteretur, vitamque parum rigidam duceret, & tamē gloriata esset de abstinentia,

tia, angelus respondit: *Christus Dominus non multum attendit qualia quis sumat, modò vetita non sint, & pura intentione, seu ex vera charitate cum moderatione & absque inordinato desiderio quæque sumãtur. Purpura & byssus, corpusq; delicatũ non prohibent à cœlo, si illa cũ humilitate & charitate habentur. Consuetudo bonæ educationis quandoque retinenda est cum gratiarum actione ne caro grauius infirmetur.* *Refectio qualis esse debeat.*

Beatus Augustinus Deo loquens ait: *Ego in tentationibus positus, certo quotidie aduersus concupiscentiã manducandi & bibendi. Et quis est Domine, qui non aliquando rapiatur extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomen tuum: ego autem non sum, quia peccator homo sum. Sed & ego, ô Pater cœlestis, magnifico nomen tuum: & interpellat te pro peccatis meis vnigenitus tuus qui vicit seculum,* *S. August.*

nume-

numerans me inter infima membra corporis sui.

Oratio ante cibũ, somnum, &c. ducẽda.

Virgo Gertrudis intellexit diuinitùs, quod & Domino gratissimũ & homini vtilissimum sit, si ipse homo ante cibũ, potum, somnũ, & alia corporis solatia dicat corde vel ore hæc aut similia verba: *Domine, da vt cibum, siue aliud quodcunque corporis solatium, purè suscipiã ad gloriam nominis tui, in vnione illius amoris quo tu factus homo, tale solatium in terris suscepisti ad laudẽ Dei Patris & salutem totius generis humani.* Rursum eadẽ sponsa Christi Gertrudis quum manducando piè ruminasset hæc verba, *Virtus diuini amoris tui amantissime Iesu, incorporet me totam tibi*: & bibendo ista; *Effectum diuinæ charitatis tuæ dulcissime Iesu qui in intimis tuis vehementer præualuit, transfunde & conserua in me, ita vt ille penetret totam substantiam meam, & jugiter*

giter distillet per omnes meatus, vires ac sensus corporis & animæ meæ, ad laudē tuam æternā: quum, inquam, hac deuotione sub refectione vsa fuisset, audiuit Dominum dicentē sibi: *Quoties quis inter manducandum & bibendum talia ruminauerit, toties ego fatebor me cum illo comedisse & bibisse, refectionemq́ valde gratam ab eo accepisse.*

Quum sancta Brigitta balneis ex consilio & volūtate spiritualis magistri sui vsa fuisset, Christ⁹ dixit ad eam: *Non obest animæ mundæ lotio carnis, modò fiat cum discretione, & sine delectationis quæsitione. Vnde magis mihi placuisti obediendo spirituali patri tuo contra voluntatē tuam, quàm si ipsam voluntatem tuam sequuta fuisses. Multi electorum meorum medicinis carnalibus vsi non sunt, & illi fuerunt mihi accepti. Alij verò juxta locorum, temporum atq; infirmitatum exigentiam, adhibue-* *Balnei vsus.*

hibuerunt sibi medicamenta, & isti non mihi displicuerunt, quia hoc fecerunt ad honorem meum, vt mihi melius seruirent.

Consolatio externa licita.

Maria virgo audiente in spiritu beata Birgitta dixit, *Amici Dei possunt quandoque certo diei tempore consolationem externam recipere, verba ædificatoria proferendo, & honeste moderateq́; se recreando ad honorem & laudem Dei. Si enim pugnus semper tenetur clausus, contrahuntur nerui &, manus debilitatur: arcus quoque si nimium extenditur, citius frangitur. Idcirco moderata lætitia propter infirmitatem carnis placet Deo.*

Christus item præscribens ipsi Birgittæ ac familiæ eius quasi regularem quendam viuendi modum, concedit vt post horas silentio, orationi, atq; alijs spiritualibus exercitijs deputatas, liberius inter se collo-

colloquantur de honestis Deoque minimè contrarijs rebus.

CAP. IX.

NEcessarium somnum corpusculo tribuendum esse, Christus eidem sanctæ Birgittæ atque alijs sæpenumero reuelauit. Quilibet vero antequam se det nocturnæ quieti ac somnum capiat, debet diligenter examinare conscientiã suam, & considerare in quibus per diem se neglexerit, aut Deum offenderit: debet veniam culparum à Deo petere, & proponere melius viuere, Domino adiuuante: decet animam & corpus suum commendare Deo, vel etiam beatæ Mariæ virgini ac sancto angelo custodi suo, atque ita signo crucis edito sese in lectulo honestè collocare. Similiter post somnum surgendo, debet se signo crucis munire, Deoq; commendare: debet desiderare

Somnus. Dormituro quid faciendum.

ac petere, vt quicquid illo die facturus, dicturus, & cogitaturus est, cedat ad æternam Dei laudem & gloriam.

Dominus dixit ad virginē Mechtildem: *Quando quis somnum capere vult, meditetur aliquid de me, aut mecum loquatur. Ita enim corpore dormiet, mente tamen vigilabit ad me: & si in somnis aliquid minus honestum passus fuerit, atque euigilans senserit hoc sibi displicere molestumq́ esse, signum est quòd a me nullatenus sit separatus. Etiam dormiturus quisq́ desideret, vt singulas respirationes quas nocte illa faciet, tanquam eximiam mei laudem suscipiam: & ego qui sanctis votis piæ amantisq́ animæ, deesse non possum, in veritate desiderium eius adimplebo.*

Quum virgo Gertrudis noctem quandam penè duxisset in somnē, ipsa inde plurimùm debilitata viribus-

busq́; destituta obtulit huiusmodi defectũ virium suarum Dño in laudem æternã, ad salutẽ omniũ. Cui dixit Dominus: *Quando quis ex vigilia lassatus ac viribus destitutus rogat me, vt ego ipsi ad laudẽ meam & ad virium reparationẽ aliquã somni requiem cõcedam, si tunc eũ non exaudiero, & ipse patientiã amplectendo, defectũ suum humiliter supportauerit; hoc benignitas mea gratissimũ habet. Et infinitũ acceptius mihi est, dum quis in infirmitate sua post consumptas per vigiliã vires, defectũ illum humiliter sustinẽdo mihi offert, quàm dum aliquis corpore sanus qui bene vigilare potest, tota nocte in oratione peruigilat.*

Eadẽ virgo Gertrudis nocte quadam somnũ capiens, suauius à Domino visitabatur, ita vt ex consortio & præsentia Dei videretur sibi delicatioribꝰ epulis esse refecta. Vnde euigilãs, gratias egit Dño & dixit: Quid

Quid Domine Deus ego vilissima peccatrix merui præ alijs, qui sæpius somnijs in tantùm grauantur, vt etiam per clamores cæteris quandoq; terrorem incutiant? Respondit Dominus: *Dum illi, quos paterna prouidentia mea disponit per grauamina sanctificare, corpori suo studiosius quàm oportet solatia vigilantes procurant, sicq; occasionibus meritorum se priuant: ego eis ex diuina pietate mea per somnia grauamen ingero, vt saltem hac ratione aliquid mereantur.* Et illa: Num Domine poterit eis proficere ad meritum, quòd præter intentionem & quasi contra voluntatem patiuntur? Tunc Dominus: *Benignitas mea hoc perficit. Illi enim etsi non auro vel gemmis, saltem cupro componuntur atque ornantur.*

CAPVT X.

Prouer. 8. Afflictionum vtilitas.

RVrsum sancta Gertrudis diuinitus intellexit, quòd quandoque

doq; Dominus (cuius delitiæ sunt esse cū filijs hominū) nihil inueniens in homine, propter quod placita dignatione ipsum adesse deceat, tribulationes vel molestias tam corporales quàm spirituales homini immittit, vt inde habeat opportunitatem manendi cum illo, quia scriptura veritatis dicit, *Iuxta est Dominus his qui tribulato sunt corde*. Et rursum ipse Dominus ait; *Cum ipso sum in tribulatione*. *Psalm. 33.* *Psal. 90.*

Quædam persona labori manuum intenta, ex improuiso grauiter læsa fuerat, & magno dolore cruciabatur. Cui virgo Gertrudis compassa, orabat Dominum, ne ipse membrum justo labore læsum periclitari permitteret. Itaq; Dominus ei benignè respondit: *Nequaquam periclitabitur membrum illud; sed pro dolore quem sustinet, præmium incomparabile recipiet. Omnia etiam membra alia quæ mo-*

 ta:

ta sunt: vt obsequium læso membro exhiberent, eiusq́; dolorem alleuiaret ac sanarent, similiter ex hoc præmium æternum obtinebunt. Tunc illa: Et quomodo, inquit, tantum promereri possunt membra sibi inuicem ita seruientia, quum hoc non ideo faciant, vt membrũ læsum patientius pro tuo amore dolorem ferat, sed vt ipse dolor minuatur vel cesset? Ad quod Dominus inæstimabilis consolationis responsum dedit, dicens: *Quando homo post adhibitum dolori suo remedium, patienter pro amore meo tolerat id quod lenire nequit studio suo, præmium & meritum prorsus incomparabile lucratur: quum ego talem hominis passionem verissimè sanctificauerim in illo verbo, quo in extremæ necessitatis meæ articulo Patrem*
Matth. 26. *oraui dicens: Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste.* Et illa:

illa: Nonne tibi acceptius est Domine Deus meus, vt homo æquanimiter toleret quicquid sibi euenerit, quàm vt tunc patiēs sit, quādo nullo modo euadere potest? Respondit Dominus: *Hoc in secreto diuinitatis meæ latet, & omnem humanum intellectum excedit.*

Quantum autem humano iudicio discerni potest, illa duo sunt veluti duo colores tantæ venustatis & elegantiæ, vt vix homines possint iudicare, quis eorum alteri præferendus sit.

Dixit iterum eidem Gertrudi Dominus: *Pietas amoris mei quo humanam salutem diligo compellit me, vt quæcunque bona rectè desiderant electi mei, semper reputem eos me desiderasse. Vnde illi qui aggrauantur infirmitate corporis, aut desolatione mentis, alijsq́; similibus aduersis, si sanitatem vel liberationem piè desiderent, ego vt eos iuxta*

ardentissimum cordis mei amorem valeam copiosius remunerare, reputo ipsos desiderasse me: modò non ideo sanitatem desiderent, vt malum perficere possint.

Ipsa eadem sancta Gertrudis diuinitus intellexit, quòd quemadmodum annulus est signum desponsationis, ita aduersitas tam corporalis quàm spiritualis humiliter propter Deum tolerata, est verissimum signum diuinæ electionis, & quasi desponsatio animæ cum Deo: in tantum, vt grauatus quisque confidenter dicere possit hæc verba: *Annulo suo subarrauit me Dominus meus Iesus Christus.* Quòd si inter ipsa aduersa potest dono Dei etiam laudare Deum, & ei ex animo gratias agere, jam tanquam sponsa amabilis coronam obtinet à Domino: quia gratitudo animi in aduersis, est ornatissima atq; preciosissima corona animæ.

Au-

Audiuit aliquando hæc Gertrudis Dominum Iesum sibi blandè dicentem: *Ecce, exhibeo tibi abundantiã dulcedinis diuini cordis mei, vt inde haurias, & liberaliter dones quibuscunq; & quantumcunq; volueris.* Igitur ipsa orans speciali affectu pro quadam persona, mensuram bonam de corde Domini haustam cordi illius infudit, quæ statim in amaritudinem conuersa est. Et quum super hoc Gertrudis multum miraretur, Dominus dixit ad eam. *Quando ego alicui do gratiam; hæc in illo operatur sicut saluti eius magis congruit. Quibusdam enim vtilius est, diuersis grauaminibus in præsenti vita exerceri, quã magnam dulcedinem & consolationem percipere. Ideoq; ipsis gratia mea conuertitur in amaritudinem tribulationum & afflictionum, quibus magis ac magis promouetur illorum salus, & exornantur animæ eorum*

Ex corde Domini Vide quid hauriat S. Gertrudis.

rum secundum optimum beneplacitum cordis mei. Quod quamuis eos in hoc exilio lateat: tanto tamen dulcius id experientur in vita æterna, quanto hic fidelius laborauerint, aduersitates & molestias quasque pro honore vel amore nominis mei patienter perferendo.

Amicorũ amissio.

Dominus ad eandem virginem Gertrudem ait: *Quando homo timet amittere, vel amisit aliquem amicum dilectum, si grauamen quod inde sentit offert mihi cum integra voluntate, ita vt etiam si posset amicum illum retinere, sponte tamen ad laudem meam vellet eo carere, vt voluntas mea potius quàm sua perficeretur: nimirum mihi acceptissimus est. Et post illam horam qua cor suum ad huiusmodi voluntatem deflexerit, benignitas mea cõseruabit oblationem ipsius in ea nobilitate ac perfectione sicut fuit in corde eius quando illam fecit: &*

sin-

singulæ cogitationes cor illius posteà ex humana fragilitate grauantes (vt si sic cogitet, Posses modo illam & illam consolationem vel illud adiutorium ab amico tuo habere, si adesset) cooperantur ipsi in salutem æternam, locumq́; diuinæ consolationi in anima eius præparant.

Quum in monasterio eiusdem Gertrudis defuncta esset quædam deuota & amabilis virgo, cuius mors non paruum dolorem Congregationi attulerat, loquens dominus ad ipsam sanctam Gertrudem de ea dixit: *Quando aliqua vestrum suauitatem morum defunctæ recolens, cuperet eam adhuc habere præsentem, si tunc illam voluntati meæ offert, adhibet naribus meis lilium suauissimi odoris, & ego illi secundum pietatem meam cum centuplicato fructu rependam.*

Beatæ Mechtildi ait Dominus: *Qui aliquod grauamen, vel dole-*

Dolores nostros Deo mox offeramus.

rem etiam permodicum tali intentione perfert, vt proponat pro amore & laude nominis mei libenter maiorem dolorem sustinere, si id mihi placeret: is quantumcunq; aridum & peccatorum rubigine obductum cor habeat, in ipsa hora reuirescit, & gratiæ meæ capax efficitur. Si homo afflictus mox in initio grauamen suũ mihi offerret, ego inde bibens redderem illud dulce, ac mirè nobilitarem. Sed dum ex eo prior bibit, inficit illud, & quantò plus bibit, tanto magis amaricatur, ita vt iam me inde bibere non deceat, nisi pœnitentia vel confessione purgetur. Itaque dum quis iniuria aliqua afficitur, non impatienter conqueratur hominibus multa inde loquendo: sed statim mihi præsentet suum grauamen, vt ego dulcedinem consolationis meæ illi infundã, eumq; ad patientiam animem. Si tamen hoc in initio facere neglexerit

non

non propterea diffidat, sed illud pœnitentia purgatum, humili spiritu, & contrito corde mihi offerre studeat.

Quidam Patrum dicit: Si iniustè argueris, humilia te, & patientiam serua: si verò iuste corriperis, multò magis tunc humilis ac patiens esto, & paratam voluntatem te corrigendi habens, tranquillus permane. Cur quæso turbaris, quando iste vel ille multa quæ nec cogitasti quidem tibi obijcit, & malè de te loquitur? Recordare Domini tui Iesu Christi, qui maledicta sine caussa in se congesta patientissimè benignissimeque tulit. Vide ne pax cordis tui dependeat ex lingua vel arbitrio hominum. Certè Deus volens hominem electum purgare & exornare, plerũq; permittit, vt etiã illi qui boni creduntur, & de quorum fidelitate electus homo maximè confidebat, sibi sint *Correptio.*

valde contrarij in his quæ rectè facit. Quicquid accidat, quicquid molestiç tibi inferatur, refuge semper ad dominum Deum tuum, & in eo te absconde, atque omnia de paterna manu eius suscipe. O quàm iucundam vitã ageres, si cor tuũ in Deo solidatũ firmatũq; esset?

Quum virgo Gertrudis commiseratione mota, oraret pro quadã persona, quam audierat impatienter conquerentem, quòd Deus grauamina sibi immitteret saluti suæ minus conuenientia: respondit ei dominus: *Dices illi pro qua oras, vt, quia sine aliquã saltem tribulatione vel molestia regnum cœleste obtineri non potest, eligat atque indicet quanam grauamina sibi vtilia esse putat: & quum hæc ipsi euenerint, seruet patientiam.* In quibus verbis domini Gertrudis intellexit, periculosissimum genus impatientiæ esse, quando homo peruersè ac

Per tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.

ac ſuperbè eligere vult quæ ferat: dicens ſaluti ſuæ minus congruere, ſeq́; non poſſe ſuſtinere ea grauamina quæ ſibi à Deo immittuntur. Oportet enim vt quilibet ſemper confidat illud conuenientiſſimum & vtiliſſimum eſſe, quod ſibi Deus imponit aut euenire permittit: & quãdo hoc non omnino patienter ſuſtinet, inde ſeipſum humiliare debet.

Quædam vitæ ſanctiſsimæ virgo, cuidam percontanti quomodo ipſa ad perfectionẽ pertigiſſet, dixit: Omnem aduerſitatem æquanimiter de manu domini ſuſcepi. Et quiſquis me aliqua iniuria moleſtiaue affecit, huic ego ſpeciale beneficium repẽdere curaui, quod minimè feciſſem, niſi ab eo læſa fuiſſem. Nulli, niſi Deo, grauamina mea queſta ſum: vnde & eueſtigiò conſolationem corroborationẽq́; ab eo accepi. *Nota.*

Altera etiam eximiæ ſanctitatis virgo, interrogata quibus exercitijs ad perfectionem peruenerat, humiliter reſpondit: Nunquam ita doloribus & preſſuris obruta fui, quin maiores pro Dei amore perferre expeterem: indignā me illis ipſis tā preclaris Dei donis iudicās.

Reſignatio ſui in afflictione.

Alia quoq; virgo ineffabili preſſura Dei permiſſione correpta, cruciatus infernales ſibi ſentire videbatur. Et quum ita diu fuiſſet afflicta, tandem toto corde ad Deum conuerſa, dixit: Dulciſsime Deus, memor, quæſo, eſto benigneq́; conſidera, me pauperem creaturā tuam eſſe, te verò dominū & Creatorem eſſe meum. Ecce, ego me in æquiſsimum iudicium tuum offero, & gratiſsimæ voluntati tuæ integrè reſigno, parataq́; ſum ſuſtinere hunc infernalem cruciatū, quamdiu tibi placuerit: vtere me ſicut vis in tēpore atq; æternitate.

Hæc

Hac resignatione facta, mox dominus virginem illam sibi vniuit, & in amabilem diuinitatis suæ abyssum fœliciter immersit.

De⁹ cuidã amico suo mira per internã illuminationẽ reuelabat: sed is orabat dominũ, vt si ei placeret, auferret ab ipso huiusmodi gratiã. Itaque dominus subtracta illa gratia, per quinquennium dereliquit eum absque consolatione in magnis tentationibus, angustijs atque calamitatibus. Et quum aliquando vehementer fleret, duoque angeli eum consolari vellent, dixit se nullam consolationem petere, sed abundè sibi sufficere, si gratissima Dei voluntas in se perficeretur, & ipse coram Deo purus intrinsecus esse eiq; placere posset.

Dixit dominus ad sanctam Catharinam: *Volo te nosse, quòd omnes pœnæ quibus homines in mundo affliguntur, in voluntate consistunt*: *Pœnæ omnes in voluntate cõsistunt.*

quia

quia si voluntas esset ordinata, & cõcors cũ voluntate mea, careret quodammodo pœna. Quamuis enim is qui hac sancta ordinataq; voluntate preditus est sentiat laborem ac dolorem, quicquid tamen amore mei sponte patitur, quasi sine pœna portat. Libentissime enim illud sustinet, considerans, & sciens meam esse voluntatem atq; permissionem, vt patiatur. Mens eius in quouis dolore corporali libera est, quum voluntas ipsius in omnibus sit conformis & vnita voluntati meæ. Omnino ex voluntate procedit & dependet afflictio siue pœna: quia homo affligitur vel habendo quod habere nollet, vel non habendo quod vellet habere. Igitur ablata voluntate propria, spiritus hominis tranquillus est & pace gaudet.

CAP. IX.

Ea-

EAdē virgo Catharina aliquando in extasi posita, videbat & perspicuè cognoscebat, quòd dominus Deus qui est sum̃a bonitas, ex ineffabili charitate hominem creauit, quodq́; in eadem charitate & amoris flagrantia omnia homini præstat, siue euenire permittit, videlicet consolationes & tribulationes donans has & illas, vt hominis saluti prouideat, non alio respectu. Vnde multùm cæci atque insipientes sunt, qui opera vel iudicia Dei reprehendunt, & scandalizati perturbatiq́; propter illa quæ eueniunt, murmurant aduersus Deum. Beati verò sunt, qui sanctam Dei prouidentiam intelligentes atque credentes, omnia de paterna manu Domini humiliter tanquam optima recipiunt, & pro illis gratias agunt, firmiterq́; in Deo semper sperant & confidunt.

Prouidentia Dei.

Sancta Gertrudis audiuit à Do-

mino piam quamq; & fidelem animam debere propriam voluntatẽ suam Deo funditus resignare; plenè se committendo beneplacito illius, & indubitanter confitendo de benignissima pietate eius, quòd ipse in omnibus suam operari velit salutem. Hinc quum ei aliquando appareret Iesus sponsus amabilis, ferens in dextera sua sanitatem, & in sinistra infirmitatem, monensq; vt eligeret quam vellet, ipsa ab vtrisque manibus domini se auertens, dixit: Domine, ego toto corde desidero, vt non meam voluntatem respicias, sed tuum beneplacitum in omnibus perficias. Prorsus qui Deo placere desiderat, tam secura confidentia se totum & omnia sua diuinæ dispositioni committere debet, vt etiam amet nescire quid circa ipsum dominus agere velit, quò puriùs diuinæ voluntatis beneplacitum in se sciat esse perfectum.

Di-

Dixit ad eandem virginē Gertrudem dominus: *Qui vult vt ad ipsū liberè veniam, debet mihi clauem propriæ voluntatis resignare. Quòd si ex humana fragilitate contigerit eum resumere clauē mihi consignatam, perficiendo in aliquo voluntatem propriam: hoc statim per pœnitentiam diluat, suamq́ voluntatem item iteratò mihi resignet: & suscipiet eum dextera misericordiæ meæ, deduceretq́ cum inæstimabili honore ad regnum claritatis æternæ.* *Clauis propria voluntatis Deo resignādæ.*

Beatus Augustinus ait: *Potest homo aliquid proprium velle, Deo aliud volente. Conceditur hoc humanæ fragilitati, conceditur humanæ infirmitati. Difficile est, vt tibi contingat aliquid proprium velle. Sed cogita Deum supra te esse, te infra illum: illum Creatorem, te creaturam: illum dominum, te seruum: & te corrigens, voluntatemq́ tuā voluntati eius subyciens,* *S. August.*

Matth. 26. dic cum Christo, *Non quod ego volo sed quod tu vis Pater. Ita enim non distortus sed rectus corde eris.* Vnde sancta Gertrudis diuinitus inspirata, legit aliquando trecentis sexaginta quinq; vicibus hæc verba Euangelica: *Non mea sed tua voluntas fiat amantissime Iesu:* Quod etiã sensit Domino plurimùm placere.

Luc. 22.

Plena in Deũ fiducia.

Legimus de eadem virgine Gertrude, quòd neq; pericula, neq; tribulationes neq; damna rerum, neq; Impedimenta alia, sed nec delicta quidem vel defectus proprij, constantem securamq; confidentiam quam ad benignissimam Dei misericordiam retinebat, vnquam in illa obscurare potuerint. Certissimè enim confidebat, tam aduersa quã prospera omnia sibi in bonum diuina prouidentia; conuerti Et huic virgini dominus aliquando dixit: *Secura illa confidentia quam quis erga me habet, credens me reuera posse, scire*

scire & velle sibi in omnibus fideliter adesse, transuulnerat cor meum, tantamq; vim facit pietati meæ, vt nullatenus possim huiusmodi homini deesse.

Ad sanctam Mechtildem ait Dominus: *Mihi valde gratũ est, vt homines in bonitate mea confidant, & de me præsumant. Nam quisquis in me humiliter confisus fuerit, ac mihi bene crediderit, ego & in hac vita illi adero, & post mortem supra omne meritum ei benefaciam. Quantum quis mihi credere & de bonitate mea piè præsumere potest, tantùm & in infinitũ amplius obtinebit: quia impossibile est hominem non percipere, quod sanctè credidit & sperauit. Ideoq; vtile homini est, vt magna sperando à me, mihi bene credat,* Ipsi verò Mecthildi quærenti à Domino quidnam potissimũ credere deberet de ineffabili ipsius bonitate, respondit Dominus: *Certa fide cre-*

crede, quòd ego te post mortem suscipiam, sicut pater filium suum charissimum, quodq; nullus vnquam pater tam fideliter cum vnico nato suo hæreditatem suam diuisit, sicut ego omnia bona mea & meipsum tibi communicabo. Quicunque hoc de bonitate mea firmiter & cũ humili charitate crediderit, beatus erit.

CAP. XII.

Morituris adest Dominus.

ORabat aliquando eadem virgo Mechtildis pro quadam pia persona dicens: Amantissime Deus, rogo te, vt in extremis eius purges eam, donecque ei securitatem & fiduciam perueniendi ad te. Ad quod Dominus: *Quis prudens merces suas & bona iam ad portum perducta, sponte in mare abyceret? Ego igitur vbi animam eius (quam inter varias tempestates seculi custodiui) ad portum vitaq; ter-*

terminum deduxero, & de ea secundùm beneplacitum meum disposuero, etiam cum gloria illam assumam.

Rursùm orans Mechtildis Deum, vt & alteri cuidam fœminæ pietati deditæ in extremis vitæ adesse, certitudinemq; secum manendi dare dignaretur: tale accepit responsum à Domino: *Qui sapiens est, aurum cum labore acquisitum sibiq; valde charum non proijcit. Et ego illam pro qua tu oras, humanitate mea sanctificatam atq; spiritu meo in baptismate viuificatam, in æternum non derelinquam.*

Hæc ipsa virgo Mechtildis colloquens cum Domino ait: Quid est dulcissime Deus, quòd dũ ego me morituram cogito, paruã aut nullam inde lætitiam concipio: quum tamẽ plurimi magno cum gaudio & desiderio horam illam præstolentur? Respondit Dominus: *Hoc fit dispen-*

dispensatione mea: quia si tu mori desiderares, in tantũ cor meum diuinũ desiderio tuo allicere: attraheresq;, vt tibi quod cuperes negare nõ posse. Et illa: Quid item est, quòd ego, licet miserabilis, dum me moriturã recordor, non expauesco, quum tamen quandoque valde perfecti mori timeant? Cui Dominus: *Quare timeres tu, quæ cor meum in pignus æterni fœderis, & in domum refugij sempiternamq; habitationem accepisti?*

Gertrudis mori desiderat.

Beata Gertrudis ex firma confidentia quam erga Dei bonitatem habebat, sępenumerò mori desiderabat, & rursum diuinæ voluntati ita erat vnita, vt æquè parata esset adhuc viuere sicut mori iuxta Dei beneplacitum. Ipsa itaq; aliquando iter faciens, quum cõscenso monte quodam ad decliuiora loca decidisset, exhilarata in spiritu dixit ad Dominum: O bone Iesu: quàm bene

bene mecum ageretur, si casus iste mihi dedisset occasionem celerius ad te perueniendi? Et his qui aderant percontantibus, an non formidaret mori non munita sacramentis, respondit; Ego quidẽ toto corde opto salutiferis sacramentis muniri antequã moriar: veruntamen ipsis confidenter prefero Domini Dei mei prouidentiam ac voluntatẽ: & siue subita siue prolixa morte ille me hinc exire voluerit, voluntas eius mihi grata erit. Nam qualicunque obitu ex hac luce migrauero, spero Dei misericordiam nunquam mihi defuturã, sine qua salutẽ consequi nequeo Hinc eadẽ Gertrudis ante mortem suam alloquuta est Dominum verbis huiusmodi: Quamuis Domine mi, præ omnibus delitijs mihi optabile & iucundum sit, vt è carcere carnis educta, tibi adiungar: si tamen velles me hic manere, eligerem

Morituri sacramentis muniũtur.

vsque

vsque in diem iudicij in extrema miseria ad laudem nominis tui degere. Quam voluntatis resignationem Dominus declarauit sibi gratissimam esse.

Christus dixit ad Birgittam de quadam infirma: *Noli timere filia, non morietur ista, cuius opera mihi placent*. Cumq; illa esset defuncta, iterum ait filius Dei: *Ecce charissima, verum est quod dixi: neque enim ista mortua est, sed viuit, quia gloria eius magna est*. In his qui iusti sunt separatio animæ à corpore non est nisi somnus, quia ipsi euigilant in æterna vita. Illa verò dicenda mors est, quando anima à corpore separata viuit in æterna morte atque damnatione. Qui amat prosperitatem mundi, & non agit gratias Deo, & dissolute viuens moritur in voluntate peccandi, is malè moritur, etiamsi tranquillam mortem habeat. Qui

Mors piis somnus est.

verò

verò diligit Deum toto corde etiamſi multis modis affligatur, & longa infirmitate grauetur, & horrenda, cruciabili atque deſpecta morte è corpore exeat, is viuit & moritur fœliciter: quia tribulatio & mors aſpera in electis minuit vel diſſoluit pœnam peccato debitam, & auget coronam. Malè mori non poteſt qui bene viuit. *Malè mori non poteſt, qui bene viuit.*

Omnino mors iuſtis eſt portus quietis, vt ait beatus Ambroſius. *Contra mortis metum.* Hunc portum aſpiciebat ſanctus Simeon, quando tenens puerulum Ieſum, & deſiderans iam liberari atque educi è carcere corporis, dicebat: *Nunc dimittis Domine ſeruum tuum in pace.* *Luc. 2.* Sed aliquis fortè ad horam mortis adductus, dicit ſe non eſſe iuſtum, nec poſſe aut debere ſperare quod iuſti ſperant. Qui hoc dicit, credat in Chriſtum, qui iuſtificat impium, & humilis

bonæque voluntatis sit: ita enim per fidem ac veram dilectionem coniunctus Deo, iustus gratia Dei erit. Quòd si pius homo ob ipsam mortem imminentem sentit se ex infirmitate contristari ac trepidare, huiusmodi tristitiam, & formidinem proiiciat in Deum, eique se resignet, ac certam spem erga eum concipiat. Vt autem facilius mitiget metum mortis, reuocet ad memoriam verba vnigeniti filij Dei (qui est æterna veritas) dicentis in

Ioan. 11. Euangelio. *Ego sum resurrectio & vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum.* Ruminet item hæc verba

Rom. 14. Pauli Apostoli: *Siue viuimus, Domino viuimus: siue morimur, Domino morimur: siue ergo viuimus siue morimur, Domini sumus.* Penset enim quàm voluntarij ad moriendum fuerint antiqui iusti, quum

non-

nondum ianua regni cœlestis esset aperta. Vnde legimus in fine Deuteronomij quòd quum populus Israeliticus iam vicinus esset terræ permissionis; Dominus dixerit ad Moysen qui populum illum ducebat: *Ascende in montem Nebo, & vide terram quam ego tradam filijs Israel. Videbis eam & non ingredieris, sed iungeris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & appositus est populis suis: quia prauaricati estis contra me in medio filiorum Israel ad aquas contradictionis.* Deut. 32. Vbi mox diuina scriptura subiungit hæc verba: *Ascendit ergo Moyses in montem Nebo & mortuus est ibi iubente Domino.* Ecce quàm resignato animo iuxta beneplacitum Dei mortem excepit Moyses amicus Altissimi. Non transiuit quidem ad terram illam visibilem: sed in inuisibilem, & meliorem receptus est,

videlicet in secretum sinum pacis & limbum, in quo iustorum animæ in magna tranquillitate requiescebant. Si antiqui tam parati fuerunt mori, nos certè modò quando per Christum aditus patriæ cœlestis reseratus est, non inuoluntariè debemus mortem sustinere.

Moriturus quid agat.

Moriturus quisque retineat firmiter Catholicam fidem, & sanctè suscipiat sacramenta Ecclesiæ, si ea commodè obtinere potest: ac meritis Iesu Christi magis quam suis innitatur. In precibus & pietate beatæ Mariæ virginis aliorumque sanctorum satis confidat. Crucifixi Iesu imaginem sibi ante oculos statuat, & ineffabilem illam charitatem qua Dominus noster pati morique voluit, memoria repetat, atque ita se totũ in potentia & cruenta illius vulnera dimittat ac reclinet; obsecrans eum, vt in-

eis-

eiſdem ſacris vulneribus omnia ſua peccata delere dignetur. Offerat ſeipſum Domino ad perferendum pro eius gratiſſima voluntate ex vero amore, omnem languoris acerbitatem atque ipſam mortem, & quicquid Dominus ei in tempore & æternitate immittere voluerit. Si ita egerit, ſi ſeipſum ex integro diuinæ voluntati reſignauerit: humiliter, amoroſe, & plenè confidens in immenſa Dei miſericordia ac bonitate, fieri non poterit vt mala morte moriatur. Mors eius erit pretioſa in conſpectu Domini, etiamſi ipſe ſolus omnia totius mundi peccata commiſiſſet. Quilibet talis, morte præſente meritò gaudere debet, quòd pulcherrima anima ipſius (quæ eſt purus, rationalis ac deiformis ſpiritus) abſoluetur ab hoc miſero grauiq; carcere, vt deinceps ſine impedimento fruatur ſua beatitudine.

Nullum omnino vtilius exercitiũ homo in extremis habere poteſt, quàm vt liberè ſeſe voluntati Dei permittat, atque ex pura dilectione ad eum conuerſus, benignitati illius firmiter confidat.

Quidam Dei amicus interrogatus quidnã morti proximus facere vellet, ſi multo tempore in grauibus peccatis vixiſſet, reſpondit: Si quadraginta añis ſemper in peccatis vixiſſem, & tempore reſolutionis meæ inſtante, peccata mea purè confeſſus eſſem, atq; cum perfecto amore ex fundo cordis mei, ſaltē ſpatio vnius ſalutationis angelicæ me ipſum in Deũ ita recipere poſſem, vt reuerà totus ad ipſũ cõuerſus & ab omni peccato auerſus inuenirer: tunc nimirum ſicut purus atque innocens ex hac luce migrarem. Si verò non niſi vnum peccatum admiſiſſem, & cõtritus, dolens, mœrenſq; poſt confeſſionem

nem ritè factam hinc exirem, tunc vtiq; sicut pœnitens morerer.

Dominus quibusdam amici suis reuelare dignatus est, quòd verba illa quæ mox subjiciemus, morientium auribus ingesta, & coram eis recitata, vel ab eis piè prolata cogitatáue, miræ virtutis sint: adeò vt nullus fidei Catholicæ cultor perire possit, si in extremis constitutus, vero integroq́; corde ea verba humiliter pronunciare, aut apud se reuoluere potuerit. Sunt autẽ ista: *Domine Deus, ego sum miser ille, quẽ tu pro paterna bonitate tua creasti, & per ignominiosissimam mortem Vnigeniti tui de potestate inimici redemisti: tu solus imperium & dominium in me habes, meq́; saluare potes secundùm immensam misericordiam tuam, in qua spero & confido.*

Verba morientiũ auribus ingerenda.

Deipara virgo Maria ait ad virginem Mechtildem: *Ego omnibus qui*

Sancti cultoribus su-

qui mihi piè & sanctè deseruiunt, volo in morte fidelissimè tanquam mater piissima adesse, eosq; consolari ac protegere. Similiter & alij sancti indubitanter parati sunt in hora mortis succurrere his, qui eos speciali deuotione venerantur & inuocant.

is morientibus adsunt.

CAP. XIII.

De purgatorio.

AVdiuit sancta Birgitta ipsam beatam Dei genitricem virginem Mariam dicentem: *Ego sum mater omniũ qui sunt in Purgatorio, quia omnes pœnæ quæ debentur purgandis pro peccatis ipsorum, per preces meas qualibet hora aliquo modo mitigantur. Mater sum omnium iustorum, & etiam omnium peccatorum emendare se volentium, quos defendere & ab omni periculo salutis eripere non cesso.*

Sancti quoque angeli (vt beata Mechtildis ait) animabus in Purga-

gatorio detentis lumen cognitionis, ſubſidiumque & ſolamen præſtant. Vnde ſancta Birgitta vidit animam cuiuſdam regis, qui malè quidem vixerat, ſed in vltimo vitæ articulo gratia Dei præuentus, ita apud ſe cogitauerat: Væ mihi quia nimis audacter ſemper offendi Creatorem meum. Vtinam mihi concederetur ſaltem vna horula, in qua poſſem integrè conuerti ad Dominum, & ei gratias agere pro beneficijs ipſius. Magis me angunt peccata quæ contra Deum commiſi, quàm dolor quem in carne mea ſentio. Etiamſi nunquam ad cœlum peruenturus eſſem, vellem tamen benigniſſimo Creatori & Redemptori meo ſeruire. Hinc Chriſtus iudex ait ad diabolum & angelum animæ cuſtodem: *Tu diabole turbabis hanc animam, ſed tu angele meus conſolaberis eam, donec ad claritatem gloriæ perducatur.*

Angeli animas in Purgatorio ſolantur.

Ipsi quoque animæ dixit: *Tibi permittitur vt ad angelum sanctum respicias, & consolationem ab eo recipias, sisq; particeps sanguinis mei & orationum matris meæ, atq; Ecclesiæ sanctæ.* Itaque diabolus dicebat animæ quam cruciaturus erat: Quia venisti in manus meas, cibis bonisque malè acquisitis plena, ego te nunc euacuabo prælo meo. Tumque collocans caput regis inter genua sua prælo similia, stringebat illud fortissimè, donec tota medulla cerebri in modum folij fieret tenuis. Deinde iterum ait ad animã: Quia locus vbi virtutes esse debuerant, vacuus in te est, illum ego implebo. Atque ita inferens quasi fistulam follis in os regis, insufflauit validè: adeò vt venæ & nerui regis fœtido horribilique vento repleti, miserabiliter rumperẽtur. Rursum diabolus dixit animæ: Quia in subditos tuos (qui quasi filij tui esse debue-

buerant) fuisti immisericors, & eos pupugisti, brachia mea serpentibus similia constringent, laniabuntq; te acerbissimè. Quum autem ipse diabolus iterans prædictas pœnas vellet eas aggrauare, vidit Birgitta angelum Dei extendentem manũ, & prohibentem, ne eas sicut prius aggrauaret. Ad hunc modum in qualibet pœnarum repetitione angelus pœnas mitigabat. Anima verò post quamlibet pœnam eleuabat oculos ad angelũ nihil dicens, sed gestu suo indicans, se consolationem ab eo accipere, ac citiùs fore liberandam.

Apparuerunt beatæ Gertrudi aliquæ animæ purgandæ in specie teterrimorũ bufonum horribiliter in seipsis ardentiũ. Apparuit eidẽ & anima cuiusdã militis ante años quatuordecim defuncti, in figura immanis bestię super os inferni cõstitutæ, & vni stipiti innitentis: quę

pœnas infernales in ſe recipiens, diriſſimè torquebatur. Intellexit Gertrudis ſtipitem, quo anima (ne in infernũ rueret) ſuſtentabatur, deſignare bonam voluntatem, quam interdum (licet rarò) miles iſte adhuc viuens habuerat.

Purgatorij tormenta. Monachus quidam admodum pius, quum in mentis exceſſu poſitus, vidiſſet tormenta Purgatorij, reuerſus ad ſe dixit: Nulla hominis lingua exprimere, nulla æſtimatio concipere, poteſt varietatem, multiplicitatem & grauitatem ſuppliciorum, quibus (me aſpiciẽte) purgandi ſubdebantur. Teſtis mihi eſt Deus, quia ſi quis me & cunctos charos meos affeciſſet omnibus iniurijs ac pœnis, quæ poſſunt homini in hac vita irrogari, vel etiam occidiſſet, & viderem eum deputari tormentis à me conſpectis: ego millies (ſi fieri poſſet) mortem pro eius ereptione ſubire pa-

paratus essem: adeo pœnæ illæ quas in purgatorio vidi, excedunt mensuram & modum cuiusuis doloris, angustiæ, amaritudinis ac miseriæ huius vitæ. Veruntamen qui ibi tam dirè cruciantur, paulatim ad tolerabiliora tormẽta trãseunt. Hæc ille.

Vidit Sancta Gertrudis animam cuiusdam viri monastici ordinis sibi bene noti, quasi sedentem ad mensam quandam mœrenti animo & vultu deiecto, vtpote nondum purgatam, nec dignam quæ iocunda contemplatione Dei frueretur: In qua quidem mensa præsentabantur omnia, quæ pro eadem anima fiebant in celebratione Missarum, in cantu Ecclesiastico, in orationibus, & alijs pijs operibus: atque ex his anima mirificè confortabantur. Dominus etiam propria benignitate & incercessorũ supplicatione permotus, aliqua sem-

Monachi anima.

Quibus animæ iuuantur.

semper addebat, quorum virtute anima illa plurimùm roborata releuataq; lætabatur. Similiter & beata virgo Maria videbatur aliqua apponere, vt maiorem consolationem reciperet anima, quæ cùm adhuc esset in corpore, illam præcipua deuotione coluerat. Itidem quilibet sanctorum quibus anima aliquid specialis venerationis exhibuerat in terris, nonnulla super mensam adijciebat, prout ipsa anima corpori coniuncta, maiori vel minori deuotione labore promeruerat. Ex quibus omnibus eadem anima de hora in horam magis magisque serenata, cœpit etiam magis ac magis leuare oculos ad gratissimum lumen Diuinitatis quod irreuerberato intuitu inspexisse, est reuerà omnium grauaminum tristem memoriam deposuisse & omniũ bonorum omniumq; gaudiorum abundantiã inuenisse.

Bea-

Beata virgo Maria apparens sanctæ Birgittæ oranti pro quodam præclaræ virtutis & probatæ vitæ Eremita, cuius corpus exanime delatum erat in templum vt sepeliretur, dixit: *Huius Eremitæ amici mei anima de corpore egressa mox peruenisset in cœlum, si in morte perfectum habuisset desiderium pertingendi ad præsentiam Dei eiusq; visionem: quod quia non habuit, detinetur nunc in Purgatorio desiderij, vbi nulla pœna est, nisi solum desiderium perueniendi ad Deum. Scito tamen ipsam introducendam in cœlestem gloriam antequam corpus eius recondatur in terra.* *Purgatorium desiderij.*

In die resurrectionis Dominicæ virgo Gertrudis aliquando orabat pro animabus in Purgatorio detentis, & mox plurimæ ad preces eius à pœnis liberatæ atq; ad refrigeria valde amœna translatæ fuerunt:

runt: quas quum illa videret nondum euectas esse ad plenam beatitudinem, rursum orauit, & statim æternis gaudijs coniunctæ sunt.

Anima cuiusdam iuuenis Comitis post mortem apparuit sanctę Mechtildi: à qua interrogata vtrum pœnam aliquam sentiret, respondit se nullam pœnam sentire, nisi quòd amantissimum Deum suum non videret, quem ingenti & ineffabili desiderio conspicere cupiebat. Dicebat enim quòd anima mole corruptibilis carnis adhuc grauata, multùm impeditur necessitatibus corporalibus, nunc comedendo, nunc dormiendo, nunc aliud faciendo, nunc cum hominibus conuersando: sed anima pia quæ carne soluta est, quia Deum summum bonum iam magis cognoscit, inæstimabili eius flagrat desiderio. Doctores autem

eximij

eximij aſſerunt etiam hoc ipſum, quod anima corpore exuta retardatur à viſione Dei, eſſe admodum graue & moleſtum: ſicut dicit ſcriptura, Spes quæ differtur affligit animam. Audiuit etiam Mechtildis memoratam Comitis animam canentem hæc verba: Scio Domine, quia morti me tradidiſti ad ſalutem, gaudium & conſolationem meam. Cui illa: Quis te verba iſta canere docuit? Reſpondit anima: Ea quæ ad laudem Creatoris mei pertinent, ego ſcio. *Prouer. 13.*

Vermis conſcientiæ.

Eadem virgo Mechtildis aliquando in ſpiritu perducta eſt in hortum amœniſſimum cœlo vicinum, vbi erat copioſa multitudo animarum, quæ non aliam pœnam ſuſtinebant quàm vermem conſcientiæ vnamquamque iugiter arguentis quòd benigniſſimo atque dulciſſimo Deo ſuo fidelis non

non fuerat, vnde & ad eum post mortem absq; impedimento peruenire non promeruerat. Qui quidem vermis animam non deserit, donec illa intret in plenum gaudiũ Domini sui. Orante igitur ipsa Mechtilde, euolarunt prædictæ animæ cum magna exultatione ad gloriam beatitudinis æternæ. Et quum deinde Dominus ostenderet eidem Mechtildi tormenta Purgatorij, ipsa rursum orauit, & mox multæ animæ è pœnis translatæ fuerunt cum gaudio in amœnum illum hortum.

Quum quædã virgo monasterij beatæ Gertrudis, post iuuenilem ætatem in virtutibus sanctæ religionis peractam, defuncta esset, vidit eam ipsa Gertrudis in magna luce & vario ornatu astare Iesu Christo: quæ tamen tanquam sponsa verecunda vultum dimittens, nitebatur se subducere, non ausa leuare

ocu-

oculos ad gloriam diuinę maieſtatis. Hinc Gertrudis zelo pietatis ducta, dixit ad dominum: Eia benigniſſime Deus, quare hanc filiam tuam nō ſuſcipis inter ſuaues amplexus tuos, ſed eam tanquā alienā tibi aſtare permittis? Ad quæ verba dominus videbatur blandiſſima ſerenitate extendere dexteram ſuā tanquam amplexaturus animam. At illa cum delicata quadam reuerentia ſubtrahebat ſe. Quòd multùm admirans Gertrudis, ait animæ: Quare ſubducis te amplexibus ſponſi tam amabilis? Cui illa: Quia nondum plenè purgata ſum, ſed adhuc maculæ aliquæ me incompoſitam reddunt. Etiamſi omninò liber ad cœlū acceſſus mihi pateret, ego tamē (dictante iuſtitia) memetipſam ſponte ſubtraherē, quū ſciam me tā glorioſo ſponſo nondum conuenire. Tū Gertrudis: Et tamē videris iā quaſi glorificata. Ad

quod

quod anima: illam, inquit, beatitudinis gloriam quam sancti ex visione, & fruitione Diuinitatis cum plena remuneratione obtinent, nulla anima meretur accipere, donec ab omni macula perfectè purgata, intret in gaudium Domini sui.

Germana sorore prædictæ virginis in monasterio sanctæ Gertrudis defuncta, (quæ & ipsa vitã piè religioseque transfegerat) vidit similiter Gertrudis animam eius in loco admodum lucido mirificè exornatam consistere: cui etiam Dominus Iesus astabat, & quinque vulneribus suis sensus illius noua suauitatis dulcedine recreabat, eamque blandè consolabatur. Dixit itaq; Gertrudis ad Dominum: Quum tu Deus totius consolationis huic tam amicabilem serenitatem exhibeas, quid est quòd ipsa mœstiori vultu grauamen internum

num prætendit? Ad quod Dominus: *Ex hac mea præsentia, anima quam cernis non nisi delectamenta meæ humanitatis percipit. Vnde & plenè consolari non potest: sed ubi a negligentijs præteritæ vitæ purgata fuerit, ego eam in præsentia iucundissimæ diuinitatis meæ perfectè consolabor.* Et ista: Nunquid Domine mi, miseratio tua non præualeret filiam tuam (cui ab infantia dederas pium cor & benignam voluntatem erga omnes homines) nunc absoluere ab omni negligentiarũ impedimento? Respondit dominus: *Pietatem cordis eius, benignamq; voluntatem abundantissimè remunerabor: sed oportet (dictante iustitia mea) ut omnis macula prius abstergatur.* Et quasi blandiendo tenens mentum puellæ, adiunxit: *In hoc sponsa mea libentissimè consentit iustitiæ meæ: quia quum plenè purgata fuerit, gloria*
Dini-

Diuinitatis meæ iucundissimè perfruetur. Ad quæ verba Domini, illa benigno vultu annuit. Posteà sancta Gertrude offerente submissa pro eadem puella salutarem hostiam, quæ à sacerdote eleuabatur, dixit anima: In veritate certum esse experior, nullum quantumlibet exiguum bonum in homine carere remuneratione, nec vllam quantumuis paruam culpam esse, quæ non purgari debeat ante vel post mortem. Quia enim sacram Communionem libenter accepi quando in terra viuebam, nunc magnũ remedium obtineo de sacramento altaris pro me oblato. Et quia tam benignam voluntatem ad omnes homines habui, modò multò citiùs iuuat me oratio pro me fusa. Insuper etiam æternã remunerationem expecto, quam in cœlo recipiam. Sicq; sursum ferri anima videbatur, subleuata precibus Eccle-

siæ.

siæ. Sciebat autem (vbi ad statutũ terminum perueniret) Dominum cum corona glorię sibi obuiaturũ, seq; in gaudium æternum introducturũ. Licet verò purgandus quisq; iustitiæ, & voluntati diuinæ consentiat, nõ tamen amat pœnas suas: sed cuperet se ita vixisse, vt iam nihil in se esset puniendũ & purgandum. Mauult tamen in Purgatorio perferre pœnas cum certitudine perueniendi ad Deũ, quàm adhuc esse in hac vita cum periculo peccandi in Deum.

CAP. XIV.

Anima sancta in cœlesti gloria.

POst mortem alterius cuiusdam virginis, sancta Gertrudis vidit animam eius in cœlesti gloria exultantem: à qua quum multa admodum præclara audisset, dixit: quomodo hæc omnia nosti? Tu enim adhuc in corpore constituta, sensum nimis simplicem habebas.

Illa

Illa respondit. Inde noui vnde sanctus quidam ait, Deum semel inspexisse est omnia didicisse. Similiter in reuelationibus beatæ Birgittæ, Deipara virgo Maria alijque cœli ciues frequentissimè dicunt se omnia in Deo videre & scire. Profectò sancti in cœlo cognoscunt perfectè veritatem: cognoscunt rerum omnium naturas: vident & sciunt quicquid ad totius mundi ordinem decoremque pertinet. Hinc beatus Gregorius ait: *Animæ sanctæ in cœlo, quia intus claritatem Dei vident, nullo modo credendũ est, aliquid foris esse quod ignorent.* Et quarto libro Insinuationum diuinæ pietatis siue Reuelationum sanctæ Gertrudis, capite vigesimo octauo habetur, quòd ipsa virgo Gertrudis viderit se præsentari Deo indutam tunica quadam, in qua distinctè annotata erant singula quæ ipsa in religio-

Omnia in Deo vidēt Sancti.

Gregorius.

gione benè vel malè cogitauerat, dixerat & fecerat: ita vt nec minimus quidem punctus cogitationum, intentionum, verborum & operum eius bonorum ac malorum latere posset, quem Deus & omnes cœlicolæ non perfectissimè cognoscerent in luce infallibilis veritatis. Vnde diuinitus intellexit, quòd cuiuslibet hominis status similiter pateat Deo, & omnibus sanctis per æterna secula. Igitur quilibet spiritus beatus videndo essentiā Dei, videt cognoscitq́; omnia quæ concernūt perfectionem propriæ gloriæ, videt, & cognoscit quicquid videre ac scire desiderat: non autem videt omnia quæ sunt & relucent in Deo. Nam si creatura cognosceret omnia quę sunt in Deo, comprehenderet Deum, quod nullo modo fieri potest, quum illa sit finita, Deus autem infinitus. Vnde nec ipsa quidem creatura

Anima Christi nō comprehēdit diuinitatem.

illa capere non posset. Hinc ipse dominus dixit sanctæ Catharinæ: *Bene meministi quod quum aliquando tibi in ecstasi posita, diabolum in propria figura velut in momento & ictu oculi demonstrassem, tu sensibus corporis restituta, potius eligebas per viã ignitam vsq; ad diem iudicij nudis pedibus incedere, quàm rursum illũ intueri. Et tamen adhuc ignoras, quã sit reipsa horribilis quem ita raptim vidisti. Tanta verò pulchritudo est etiam infimi ciuis regni cœlestis, vt totius mundi sensibilis pulchritudo in vnum collecta, illi comparari nullatenus possit: claritas eius longissimè excedit meridianam visibilis solis claritatem.*

Quarto libro Reuelationũ sanctę Birgittæ, capite vndecimo, Deipara virgo Maria dicit ipsi Birgittæ, tantum numerum beatorũ spirituum angelicorũ, vt, si computarẽtur omnes homines ab Adã vsq; ad *Numerus Angelorũ sanctorũ.*

vltimum in fine mundi nasciturū, possent vnicuiq; homini deputari ad minus decem angeli gloriosi. Diuinus etiam Dionysius Areopagita scribit, numerum sanctorum angelorum superare omnem numerum rerum inferiorum. Plerique tamen Patrum existimant, non plures esse angelicos spiritus in cœlo, quàm erunt beati homines finito hoc seculo, ita vt æqualis futurus sit numerus angelorum & hominum beatorum. O quàm iucundum erit conspicere totum illum cœlestem exercitum, & amabilem illam multitudinem, gratiosa humilitate, suauissima charitate, ineffabili pulchritudine, perenniq; gloria refulgentem, ac singulos cœli ciues perfectissimè cognoscere.

Charitas beatorum. Deus ad beatam Catharinam ait: *Multum ordinatè prouidi super cœlestium ciuium, & angelicorū spirituum.*

rituum.

rituum charitate in vita æterna. Non enim volui vt quilibet gustet solus proprium bonum quod à me recipit: sed ordinaui vt bonum vniuscuiusq; participetur ab omnibus. Volui vt in ordinatissima perfectissimaq́; charitate maior gustet bonum minoris, & è conuerso minor bonũ maioris. Ibi & magnus & paruus perfectè gaudet, perfectamq́; consolationem obtinet: quia omnes pleni sunt pro mensura sua & in gradu suo. O quàm fraterna est ista charitas, & quam vnita in me. Angeli cum ingenti lætitia communicant cum animabus beatis, & animæ beatæ cum sanctis angelis. Itaq; omnes suauissimâ dilectione abundantissimè perfusi, vltra quàm intelligere possis exultant, mirabilibusq; modis iubilando gaudent in me. Quilibet cœli ciuis videndo me Deum æternum, videt gloriam & laudem nominis mei in sanctis meis, & in bonis spiritibus

angelicis, & in omnibus alijs creaturis, atq; etiam in dæmonibus. Veritatem clarè agnoſcit, & habet omnia quæ deſiderare poteſt. Semper ſatiatur, & tamen faſtidium nunquam patitur. Quamuis autem offenſas peccantium cernat, nullum tamen neq; inde neque aliunde quoquo modo dolorem habere poteſt, ſed habet compaſſionem abſque pœna, peccatores ipſos amando, & affectuoſa charitate me iugiter exorando, ut mundo miſericordiam benignè exhibeam. Voluntas beatorum voluntati meæ omnino unita & conformis eſt. Vnde licet parentes aſpiciant filios ſuos in inferno damnatos, nulla tamen compaſſione mouentur erga illos, ſed optimè contenti ſunt, videntes eos cruciari tanquam inimicos. Deſiderant quidem recipere corpora ſua: ſed nullatenus ipſos affligit huiuſmodi deſiderium, quod certiſſimè ſciunt aliquando fore implen-

Beatorum voluntas diuinæ voluntati unita eſt.

plendum. Neque debes existimare quòd post resurrectionem, glorificatio corporis maiorem beatitudinem adferet animæ: nã si ita esset, animæ quæ in cœlo sunt, quousq; resumerent corpora sua, beatitudinem haberent imperfectam, quod nullo modo fieri potest: neque enim illis deest aliqua perfectio. Itaque corpus non augebit ipsi animæ beatitudinem, sed potius anima illam corpori conferet ex abundantia sua. Oculus intellectus videre non sufficit, nec auris audire, nec lingua exprimere neque cogitatione comprehendere, quanta sit beatitudo electorum meorum. O quale & quantum gaudium est, me clarè intueri, me dulciter amplecti, me perenniter frui, qui sum summum in æternum bonum.

Virgo quædam Deo familiarissima plerumq; dum in Deum eleuabatur, hæc tantummodo verba pro-

In Deo sunt omnia.

proferebat: O Deus meus & omnia. In Deo enim ſunt omnia, & Deus eſt omnia, qui omnia intellectualiter repræſentat. Ab æterno omnia fuerunt in Deo ſecundum ideam: quia in Deo immutabiliter ſunt ideæ ſeu intelligibiles formæ rerum omnium, & ipſa diuina eſſentia eſt exemplar atque idea eorum omnium quæ creata, & creanda ſunt. Quicquid enim erat, quicquid fecit & facturus eſt Deus, hoc vtique ex omni æternitate ab eo cognitum fuit, & ſempiternè in eius incommutabili ſcientia manet, atque in eo relucet. O quam amabilis & deſiderabilis eſt Deus. Ipſe eſt lux, pulchritudo, pax, ſuauitas, dulcedo ac bonitas prorſus immenſa, inuariabilis & æterna. Miramur, & meritò quidem, ſolis ſplendorem, lunæ, ſiderumq; claritatem, cœlorum ornatum, ordinem elementorum, animalium multi-

multiplicitatē, colorum varietatem, hortorum amœnitatem, florum elegantiam, graminum foliorumq́; virorem, auri fulgorē, gemmarum præstantiam, corporū harmoniam, humanæ formæ, & faciei venustatem: sed si inuisibiliū creaturarum nempe supernorum spirituum fœliciumq́; animarum inenarrabilem pulchritudinē conspiceremus, iam præ admiratione deficeremus. Quantū ergo admirari atq; amare debemus incomprehēsibilem pulchritudinem Dei? Nam rerum creatarū pulchritudines aliud prorsus nō sunt, nisi riuuli quidam tenuissimi ab illa sum̄a pulchritudine tanquā ab originali fonte promanantes. Miramur etiam auicularum cantus, & lyræ, psalterij, citharæ, organorumq́; musicorum suaues sonos, miramur eximiā dulcedinem, & fragrantiam quam Deus indidit melli, vino, fructibus,

virgultis, flotibus, herbis, aromatibus: ſed ipſe Deus à quo omnis illa dulcedo profluit, incomparabiliter & infinitè gratior atq; ſuauior eſt. Melodia, odor, ſapor, ſunt in Deo modo quodã indicibili, ſuperessentiali, veriſſimo atq; perfectiſſimo. Planè quicquid dulcoris, excellentiæ, amabilitatis, & perfectionis in creaturis ſparſim ac finitè inuenitur, hoc in Deo collectim, ſimpliciſſimè & cũ infinita plenitudine eſt. Lux iſta viſibilis, & claritas ſolis, comparata diuinæ luci, caligo eſt & tenebræ. Vnde & beatus Ioannes in Apocalypſi dicit ciuitatem ſupernam non egere ſole, propterea quòd ſplendiſſima, ſereniſſima atq; iucundiſſima claritate Dei illuſtretur: & ibi vna atq; perpetua dies eſt, cui nulla nox ſuccedit. Omnis itẽ pulchritudo rerum creatarum comparata pulcritudini increatę, deformitas dici poteſt. Sic

Lux diuina.

Apoc. 21.

eti-

etiam dulcedo & suauitas creaturarum cōparata dulcedini, & suauitati creatoris, quasi amaritudo est. Similiter omnis opulentia, nobilitas, gloria, maiestas, excellentia, dignitas, & perfectio huius seculi, collata cum opulentia, nobilitate, gloria, maiestate, excellētia, dignitate, & pfectione Dei, nihil est. Omnia quoq; gaudia, & delectationes quæ in hoc mūdo percipiuntur, in cōparatione purissimorū gaudiorū perenniumq́; voluptatū quæ in cælo ex visione Dei, ac societate sanctorū habentur, sunt velut vna aquæ guttula cū toto Oceano collata. Itaq; desideremus Deū nostrū, qui solus plenè nos satiare potest: amemus summum illud & incomutabile bonū, in quo sunt omnia bona: suspirem⁹ ad beatā & æternā illam vitā, cui cōparata pręsens vita, mors potius dicēda est quā vita. Et heu quā imperfectè quā debiliter,

quàm obſcura & diſtracta mente hic laudamus Deum: at ibi perfecta ſempiternaque laudatio eſt, vbi ſcilicet ardens, dulcis & ſtabilis eſt dilectio.

Fœliciſſima virgo Gertrudis aliquando in ſpiritu intellexit tantã, & vſqueadeo incomprehenſibilẽ eſſe lucem Diuinitatis, vt ſi quilibet ſanctorum ab Adam vſque ad nouiſſimum hominem tam altam, & perſpicuam cognitionem perciperet, quam altam perſpicuamque aliquis vnquam percepit, & alter cum altero in ſua cognitione non participaret, etiãſi millies numeroſior eſſet multitudo ſanctorum, adhuc tamen ipſa lux diuinitatis in infinitum ſuperaret omnẽ intellectum. Idem omnino ſentiendũ eſt de pulchritudine, dulcedine, & bonitate Dei, alijsq; amabilibus eius perfectionibus. Meritò itaque eadem virgo Gertrudis, deguſtatis vtcumque

Dei perfectiones.

cumquè in vnione diuina delitijs patriæ cœleſtis, exclamando dixit, & ſcripturæ commendauit verba iſta: O regio illa beata & beatificans affluentijs beatitudinum, ager delitiarum, cuius minutiſſimum granum ſufficientiſſimè ſatisfacere poteſt auiditati omnium electorum, in his quæ humano cordi deſiderabilia, amabilia, & ſuauia poſſunt excogitari. O æternum ſolſtitium, ſpecioſus meridies, manſio ſecura, locus totum continens quod delectat: paradiſus iucundus, vndique manans riuis inæſtimabilium voluptatum, & alliciens florigera venuſtate omnigenarum amœnitatum, & demulcens ſuauiſſimo ſono, imò ſuauiter afficienti melodia intellectualium muſicorum, & inebrians reſoluenti dulcedine internorum ſaporum, & immutans mira blanditate ſecretorum amplexuum. Sed quid inde

bal-

balbutire conatur mea impeditior lingua? quum etiamsi omnis angelica & humana potentia in vnam conferretur scientiam, nequaquã ad plenum formare sufficeret vel vnicum verbum, quo tantæ rei excellentia aliqua ex parte dignè attingeretur aut exprimeretur. Hæc Gertrudis Quòd si tam inexplicabilia virgo illa in hoc exilio percepit, qualia, quæso, percipiunt beati ciues cœli, qui Deum iam non in ænigmate sed facie ad faciem vident? Ipse Iesus Christus Dei, & virginis filius nos ad cœlestem illam patriam perducere dignetur, qui est benedictus in secula, Amen.

1. Cor. 3.

***

AP-

APPENDIX ET TRACTATVLVS DE QVAtuor sanctis fœminis in prædicto libello crebrò memoratis.

Eata Birgitta parentes habuit nobilissimos, ex præclara stirpe Regũ Sueciæ (quæ vltra Gothiam est) oriundos. Ipsã Dominus mox in prima ętatula visitare cœpit: quę quum tredecim esset annorũ, licet virginitatẽ vnicè diligeret, parentũ tamen imperio, & etiã Dei voluntate, adolescenti nobilissimo qui Vlpho nominabatur, matrimonio fuit copulata, & ex eo quatuor filios totidemque filias suscepit. Defuncto tandem marito, ipsa cum Maria Magdalena optimam partem elegit: & iubente Domino patriam suam reliquit, *Luc. 10.*

quit, venitque Romam. Postea ex præcepto eiusdem Domini iter Hierosolymitanum arripuit, ac deinde Romam reuersa est. Christus huic sanctissimæ mulieri, post mortem mariti ipsius, dixit: Ego sum Deus tuus, qui tecum loqui volo. Non autem propter te solam, sed propter salutem omnium Christianorum tibi loquor. Tu eris sponsa mea, & ego vtar te tanquam canali: quia per te gratiam meam alijs communicabo, & eis benefaciam: videbis, & audies spiritualia secretaque cœlestia, & spiritus meus manebit tecum vsque ad mortem. Tu quodam iure facta es mea, quando defuncto marito tuo voluntatem tuam in manus meas resignasti, fuistique parata relinquere omnia propter me. Ideo assumo te in sponsam mihi, vt delectationem in te habeam, qualem decet Deum habere in anima

Birgitta canalis Dei.

ca-

casta. Rursum ait Dominus ad eandem. Mirantur plerique, quare ego tecum loquar potius quàm cũ alijs, qui meliores perfectioresque sunt, & diutius mihi seruierunt, quàm tu. Sed illis respondeo, me similem esse Patrifamilias diuersa vina in domo sua habenti, qui interdum bibit vinum mediocre vel tenue relicto fortiori, quia tunc ei magis illud sapit: non tamen propterea contemnit aut effundit vina meliora, sed ea ad vtilitatem suam in futurum reseruat. Ego quidem multos habeo amicos, quorum vita mihi melle dulcior, & sole lucidior est: attamen elegi te in sponsam meam, vt secreta mea tibi reuelem, non quòd illis melior sis, vel etiam comparari eis debeas, sed quia ego sic volui, qui de idiotis sapientes, & de peccatoribus iustos facio. Assumendo te ad huiusmodi gratiam

non

non illos abijcio, sed eis postea vtar ad honorem meum. Itaq; humilia te semper. Quidam eximiæ sanctitatis monachus nomine Gerechinus, vidit aliquando sanctam Birgittam eleuatam à terra in aëra, & fluuium de ore eius egredientē, audiuitque vocem verba ista proferentem. Hæc mulier à finibus terræ veniens, propinabit innumeris gentibus sapientiam. Et hoc erit tibi signum: quia ipsa à Deo edocta prænunciabit finem vitæ tuæ: vnde in verbis eius exultabis, & citius complebitur desiderium tuum quo anhelas ad Dei visionē. Hæc Deo chara vidua de gratia sibi data loquens Domino, ait: Quando tibi placet Domine, tu sopis corpus meum, non quidem sopore corporali, sed quadam quiete spirituali: animam autem meam tunc quasi à somno excitas ad videndum, audiendum atque sen-

Fluuius de ore Birgittæ egrediens.

Eiusdem raptus.

sentiendum spiritualiter. Nam quando ipsa domina Birgitta rapiebatur in spiritu, omnes corporis eius vires quasi deficere videbātur, sed cor inflammabatur, & exultabat diuina charitate. Migrauit autem fœliciter ex hac vita anno ætatis suæ septuagesimo.

De sancta Catharina.

VIrgo Christi Catharina, natione Itala, & ex ciuitate Senensi oriunda, à prima ætate Deum feruenter amauit eique studiosè seruiuit. Quæ angelicam salutationem edocta, per singulos gradus, quibus ad domum paternam ascendebatur, matrem Domini adhuc puellula salutare consueuerat. Orationi dedita, & Deo familiarissima fuit. Quam etiam Dominus intus inuitauit, & traxit ad supernaturalē quandam vitæ austeritatē *Mira abstinentia.*

se-

sectandā. Nam ipsa asperrimè virgineum corpusculum suum castigauit. Aliquando à die cinerum vsque ad ascensionem Domini sine cibo perdurauit, sola Eucharistiæ communione contenta. Pluribus annis non nisi modicum succum herbarum ad refectionē corporis sumpsit: nā grauissimè periculosissimeq; ęgrotabat si cogebatur aliud sumere. Raro vltra duas horas dormiebat, iacens in durissimo lecto, quem ipsa sibi ex tabulis cōfecerat. Docuit tamen eā dominus, quòd vera sanctitas non consistat in illis arduis pœnitentiæ operibus exercitijsque corporalibus, sed in propriæ voluntatis, ac vitiorum mortificatione: quodq; multùm erraret, qui vitæ perfectionem ex magno conuersationis rigore potius, quàm ex vera humilitate & charitate metiri vellet. Modus eius viuendi licet singularis esset, reprehendi tamen nō de-

buit, quia ipsa illum ex instinctu, voluntate, specialique adiutorio Spiritus sancti assumpsit, & tenuit. Ecce quàm diuersis vijs extrinsecus gradiuntur electi Dei. Nam sancta Birgitta discretè & moderatè corpus suũ reficiebat cibo, potu, & somno; sicut natura exposcebat. Similiter fecisse arbitramur sanctissimas virgines Mechtildem, & Gertrudem: neque enim de eis legimus, quod inconsuetam vitæ austeritatem amplexæ fuerint; quę rigorem regulæ suæ propter infirmitatem sæpe seruare non poterant. At sancta Catharina abstinentiam austeritatemque vitæ inauditam sequuta est, magis in hac parte admiranda quàm leuiter imitãda. Hæc ad communionem altaris (quæ illi ferè quotidiana erat) quasi ad cœlestes nuptias inuitata esset, cũ summa alacritate semper accedebat. Malignorum spirituum *Synaxis.*
va-

varias tentationes patientiæ clypeo, & fidei galea superauit. Graui dolore lateris pęnè assiduè, & capitis dolore frequēter laborabat. Tāta gratiæ plenitudine abundabat, tamq; fixè adhærebat Deo, vt mens eius quasi incessanter in diuina cōtemplatione occupata esse videretur. Frequentissimè abducta à sensibus corporis, veniebat in ecstasin operatione Dei, tumq; corpus eius totum obrigescebat. In quo raptu tam sublimia plerumq; percipiebat, vt sensibus reddita, non posset aliquo modo inuenire verba quibus conuenienter explicaret id, quod diuinitus illustrata intellexerat. Vnde iterum hæc sola verba replicabat, Vidi arcana Dei. Salutem animarum sitiens, in diuersis locis ad quæ pergebat præcepta salutis hominibus dabat, & gratia Dei plurima patrabat miracula. Tandem anno ætatis suæ

tri-

trigesimotertio defuncta, atque in cœlum recepta est.

De Sancta Mechtilde.

SAncta virgo Mechtildis Comitis cuiusdam filia, in Germania nata, quum anno ætatis suæ septimo fortè deducta esset à matre ad quoddam vicinum monasterium virginum, ordinis sancti Benedicti, mansit ibi, & religionem tandem professa est. Quæ statim in Dei amore ac veris virtutibus mirabiliter excrescens, Domino facta est familiarissima, Nam propriam voluntatem prorsus abdicauerat, & quoslibet homines sibi humiliter preferebat, atq; ad obediendum erat promptissima. Nunquã inueniebatur malè ociosa, sed semper aut orabat, aut meditabatur, aut legebat, aut docebat, aut aliquid manibus operabatur,

ad

Calculo & capitis dolore laborat.

ad honorem Dei. Sæpiſſimè calculo, & capitis dolore cruciabatur: ſed ipſa læto corde ſuſcipiens de manu Domini omnia grauamina, quæ ſibi eueniebant, patientiſſimè ea tolerabat. Multis diebus aliquando tam graui capitis dolore vexata fuit, vt ſomnum nullo modo capere poſſet, tum etiam omnem conſuetam dulcedinem conſolationemq́ue diuinam minimè ſentiebat. Verùm quum flebiliter conquereretur apud Dominũ, humiliterq́ue eum innocaret, tandem pius Dominus, qui ſemper tribulatis corde adeſt, tanta gratiæ abundantia eam perfudit, vt longo tempore velut mortua in fruitione Dei clauſis oculis demoraretur, multa ſecreta cæleſtia interim percipiens. Crebrò veniebat in huiuſmodi ecſtaſin, totaq́ue rapiebatur in Deum. Tanta etiam ſuauitate afficiebatur, quando verba Euangeli-

gelica legebat vel audiebat (didicerat enim Latinam linguam atque intelligebat) vt præ dulcedinis affluentia plerumque penè exanimis redderetur. Quum feria quarta post diem Paschæ inchoaretur iste Missæ introitus, Venite benedicti patris mei: ipsa ingenti, & insolita quadã lætitia repleta dixit ad Dominũ: O si vna essem ex illis benedictis qui hanc dulcissimã vocem tuam audituri sunt. Et Dominus ad eam: Certò scias te vnam ex illis esse. Et vt nihil dubites, ecce ego do tibi cor meum in pignus amoris, & in domum refugij, vt semper maximeque in hora mortis consolationem, & requiem in illo inuenias. Ab eo tempore cœpit mira deuotione erga cor Iesu Christi affici: vnde, & frequenter in simplicitate sua dicebat: Si scribi deberent omnia bona quæ à benignissimo corde Domini mei

Latinè nouerat.

Cor Iesu.

accepi, nullo quantumlibet grandi volumine cōprehendi possent. Quum ægrotaret ad mortem, & sodalis eius beata virgo Gertrudis quæreret à Domino quidnam cum ea operaretur, respondit Dominus: Ego cum ea quiesco in thalamo suauis amplexus: quia licet ipsa diuersis continuisque doloribus torqueatur, tamen de pietate mea cōfidens, omnia ex diuina misericordia mea credit sibi cedere in salutem æternam, & semper mihi gratias agit, paternæque prouidentiæ meæ fiducialiter se committit. Quodam die eadem Christi sponsa Mechtildis iam in mortis agone constituta, nihil aliud dicebat quā hæc verba, Iesu bone, Iesu bone; quæ assiduè replicabat: apertissimè demonstrans, illum reuerà cordi suo intimè esse impressum, cuius nomen inter acerbos mortis dolores tam dulciter ruminabat, & tam
cre-

crebrò pronunciabat. Instante autem hora, qua migratura erat ex hoc mundo, Dominus summæ maiestatis Iesus eam lumine diuinitatis suæ totam illustrans, suaui blandaq; voce inuitauit his verbis. *Veni benedicta patris mei, possideparatum tibi regnum à constitutione mundi.* Tunc nimirum ipse Dominus commonefecit eam doni illius excellentissimi, quo ante aliquot annos (quum eadem verba ad Missam cantarentur) donauerat illi cor suum in pignus amoris. Igitur beata illa anima in ipsum cor Iesu suauissimum admissa, sempiternæ gloriæ gaudijsq; cœlestibus fœliciter fuit sociata. *Matth. 25.*

De sancta Gertrude.

VIrgo Gertrudis (siue Trutha) in suauitate gratiæ Dei valde amabilis, quinto ætatis suæ anno

in sacræ religionis horto velut cādens lilium plantata, omnium virtutum splendore refulsit. Hæc in vno eodemque monasterio cū Mechtilde Deo seruiuit. Quæ quidem Gertrudis miro pollens ingenio, breui tempore multùm promouit in cognitione linguæ Latinæ: sed præcipuum eius studium fuit, sectari cordis humilitatem, & munditiam, Deoque per ardentem charitatem coniungi. Ipsa in lumine veritatis agnoscebat se omnibus Dei donis indignam, se, inquam, reputabat tantummodo canalem quendam esse, per quem Deus dona sua ad electos suos fluere vellet. Quoscumque homines videbat, sibi præponebat: & eos quibus dona Dei communicabat, credebat sola cogitatione, & innocentia seu conuersatione inculpata plus mereri, quàm ipsa omnibus exercitijs, & laboribus

suis,

ſuis potuiſſet. Aliquando iter faciens, præ nimia ſui abiectione dixit ad Dominum: Ah Domine mi, inter præcipua miracula quæ facis, iſtud valde eximium eſſe arbitror, quòd permittis vt me viliſſimam peccatricem terra ferat: Ad quæ verba Dominus benignè reſpondit: Meritò terra ſe tibi calcandã præbet, quandoquidẽ omnis cœlorum dignitas ineffabili deſiderio iucundiſſimam illam horam expectat, qua te excipiat, & portet. Quando ei veſtes vel aliqua alia offerebantur, vt eligeret quod vellet, nolebat eligere: ſed clauſis oculis manum extendens, quicquid apprehendebat (etiamſi viliſſimum eſſet) ſumma ſuſcipiebat gratitudine, quaſi Dominus illud ſuis proprijs manibus ei tradidiſſet. Securam ſemper ad Deum habebat confidentiam, alacremque ac fortem animum, & paternæ eius

prouidentiæ (quam in omnibus attendebat) firmissimè innitebatur. Dominus pręclara quinque vulnerum suorum stigmata cordi eius sensibiliter impressit: & tam amœnam habitationem sibi in ea præparauit, tamque cor suum erga eá apposuit, vt nisi homines scirent potentiam & bonitatem eiusdem Domini esse interminam, vix credere possent illum tantam amicitię familiaritatem præcellentissimæ matri suæ demonstrasse in terris, quantam isti demonstrauit. Hinc

Nota, ipse Dominus Iesus de ea adhuc viuente loquens cuidam sanctæ personæ dixit: Quum nemo hodie viuat, qui per puram intentionem, bonamque voluntatem, & veram fidelitatem mihi vicinior atq; coniunctior sit, quàm illa, ego quoque ad nullam animam in carne degentem maiori fauore inclinor, quàm ad animam illius: vnde & nus-

núſquam conuenientius inuenire me potes, quàm in ſacramento altaris, ac deinde in corde & anima huius ſponſæ meæ. Rurſum alteri cuidã ait Dominus: Ego totus ſum illius, & eam per amorem inſeparabiliter mihi vniui, ſicut argentũ & aurum per ignem in vnũ metallum conflantur. Et iterum, Ipſa, inquit, eſt cunctis cœli ciuibus dulciſona harmonia, quam efficiunt omnes illæ ab ipſa tam æquanimiter perlatæ aduerſitates. Mechtildi quoq; pro ea oranti Dominus dixit: Quicunq; verba eius ſuſceperint, monitiſq; eius humiliter obedierint, non deuiabunt à ſalutis itinere, ſed tandem ad vitam æternã peruenient. Et ipſi Gertrudi ait: Quoniam ego te miſericorditer elegi vt in te iucundè habitem, quicunque ſe tuis orationibus (piam fiduciam habens) commodauerit, per gratiam meam ſaluus erit. Et

rurſum: Nullus eorum qui verba tua cum humilitate audiunt, & ſecundum illa vitam ſuam pia intentione inſtituunt, vnquam perire poterit, ſed via tuta abſque errore perueniet ad me. Acceperat etiam in promiſſis à diuina, & nunquam fallente veritate, quòd ſicut in morte Christi virtus amoris nobiliſſima ſeparauit animam ipſius domini Ieſu à corpore; ita in morte iſtius virginis diuinus amor deberet omnes vires eius conſumere. Certior itidem per diuinum promiſſum facta fuerat, quòd quiſquis ante vel poſt obitum ipſius, conſiderans aut intelligens quam benignè & familiariter Deus ſe illi acclinauerit, deuotè fideliterque in charitate laudaret Dominum, vel ei gratias ageret pro beneficijs, eidem Gertrudi collatis, non migraret ab hoc ſeculo, niſi prius Deus alicuius ſpecialis familiaritatis de-

Notatu dignum.

le-

lectationem in anima eius haberet. Igitur qui vult, potest hoc vel simili modo orare: Dulcissime domine Iesu Christe, laudo te, & gratias ago tibi qua possum deuotione, pro omnibus beneficijs quæ dilectæ sponsæ tuæ Gertrudi virgini contulisti: & oro te per illum amorem quo tu eam ab æterno ad specialem gratiam elegisti, temporeque placito suauiter attraxisti, ac familiariter tibi vniuisti, & iucundè in anima eius habitasti, cursumque vitæ eius beato fine consummasti, oro & obsecro te, vt mei miserearis, & me tibi placentem reddas, atque ad vitam æternam perducas, Amen.

De authoritate Reuelationum suprà positarum.

REuelationes prædictis fœminis factæ, toto orbe innotuerunt,

runt, & à pijs eruditisque viris iam olim fuerunt approbatæ : nam & sancti Patres passim eas citant in scriptis, & libris suis. Quum adhuc viueret beata Birgitta, episcopi theologique insignes examinauerunt eius reuelationes: & post mortem ipsius, Concilium Basiliense deputauit aliquos pietate doctrinaque conspicuos, qui rursum illas diligentissimè discuterent : atque hi omnes constanter affirmauerunt, eas processisse à Deo. Similiter reuelationes sanctæ Gertrudis ante, & post mortem ipsius, fuerunt à doctissimis illuminatissimisque viris summa cum diligentia examinatæ: quorum vnus post accuratam illarum lectionẽ, scripsit sententiam suam hoc modo: Ego, inquit, in veritate diuini luminis sentio neminem, qui Dei spiritu sit illustratus, posse calumniari aut impugnare ea, quæ in hoc libro

libro habentur: nam Catholica sunt, & sancta. Ex quibus omnibus liquet, quàm longe adhuc à spiritu Dei sint, qui prædictas diuinas reuelationes tanquam somnia mulierculurum reijciunt, & irrident. Deus illis ignoscat, & meritis atque intercessionibus charissimarum sponsarum suarum (quas spiritu suo abundè perfudit, lumineque veritatis excellenter illustrauit) nos omnes post miseram hanc vitam, æternæ beatitudini coniungere dignetur. Amen.

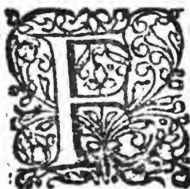
FINIS.

CORONA SPIRITVALIS, CONTINENS EVANGELICAM Historiolam vitæ Domini nostri Iesu Christi.

S. PAVLVS.

1. Tim. 1.

IDELIS sermo & omni acceptione dignus, Quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri omnibus hominibus: erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & secularia desideria, sobriè & iustè, & piè viuamus in hoc seculo, expectantes bea-

Tit. 2.

beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate: & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum: factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Propter nos egenus factus est quum esset diues, vt illius inopia nos diuites essemus. Ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

Philip. 2.

Rom. 4.

2. Cor. 8.

CAPVT VNVM.

MIssvs est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galileæ, cui

cui nomen erat Nazaret, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomen virginis Maria. Et ingressus angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, Dominus tecũ, benedicta tu in mulieribus. Quæ quum audisset, turbata est in sermone eius: & cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum: Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Et dabit illi Dominus Deus sedem, &c. Require, in princ. Margariti Euang.

AD SIMPLICIOREM Lectorem.

Luc. 2. QVisquis simplicior es, dum legis in prædicta historiola Euangelica, Mariam peperisse Iesum pri-

primogenitum ſuum, non arbitreris ipſam adhuc alios filios poſteà genuiſſe. Primogenitus enim dicitur, ante quem nullus eſt natus, ſiue poſt eum adhuc alius, ſiue nullus naſcatur: atque ita primogenitus dicitur etiam ille qui eſt vnigenitus. Indubitanter credere te oportet Mariam non alium filium genuiſſe quàm Ieſum. Peperit autem eum in momento ſine dolore: ſicut eum ſine carnali voluptate conceperat. Imò verò & concepit, & genuit illum perfuſa ingenti gaudio inenarrabilique dulcore Spiritus ſancti. Porrò Chriſtus Ieſus conceptus fuit in Nazareth, mox vt Maria dixit angelo, *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum.* Luc. 1. Tunc enim Spiritus ſanctus repentè in eam superuenit, & filius Dei verus Deus, in eius caſtiſſimo vtero factus eſt homo. Ipſa ergo virgo concepit,

virgo

virgo peperit, & post partum virgo permansit. Dominus Iesus, ex clauso virginali eius vtero mirabiliter prodijt, sicut ex clauso sigillatoque sepulchro posteà surrexit. Neq; te mouere debet quòd sanctus Ioseph dicitur pater illius. Ob id enim sic appellatus est, quia vir Mariæ erat, & paternam curam de puero Iesu gerebat, atque à vulgo putabatur esse pater eius.

Luc. 2. Dum etiam legis, quod ipse *puer Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia*: non existimes sapientiam & gratiam in eo accepisse incrementum cum ætate. Nam anima eius ab exordio creationis suæ plena fuit sapientia, & gratia. In Christo enim (vt beatus Paulus ait) erant omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi. Dicitur autem profecisse sapientia, & gratia cum ætate, quia sapientiam, & gratiam suam paulatim, corpore cre-

crescente, manifestabat. Proinde quando suscitaturus Lazarum à morte, dixit, *Vbi posuistis eum?* non quasi ignorans hoc ab astantibus percontabatur, sed humano modo se gerebat, & loquebatur inter homines. Ipse erat Deus & homo in vna persona: ideoq; anima eius mox vt creata fuit, semper contemplabatur clarissimè diuinam essentiam, cognoscebatque omnia in Deo, sicut beati qui in cœlo sunt, cognoscunt, imò verò multò excellentius. Et quidem Christus secundum diuinitatem erat Sapientia increata, quæ est verbum æternum ipsaque diuina essentia. Igitur anima illius secundùm superiores vires seu superiorem portionem suam (quæ spiritus dicitur) incessãter conuersa erat ad diuinitatem, & eam pro obiecto habebat, illaque fruebatur. Quæ sanè animæ beatitudo redundasset in

Ioan. 11.

Anima Christi.

corpus, ipſumq́; reddidiſſet glorio-
ſum, & impaſſibile, niſi Deus id ſa-
cra diſpenſatione diſtuliſſet: inter-
dum tamen hoc permiſit, vt patuit
Matth. 17 in transfiguratione. Retrahebat er-
Marc. 9. go, & continebat Chriſtus illā bea-
titudinis redundantiā, vt pro no-
bis pati ac mori poſſet. Itaq; ſecū-
dū corpus, & ſenſitiuas vires infe-
rioremq́; portionē animæ, ſuſtine-
bat miſerias humanas, & dolores
grauiſſimos. Cui inferiori portioni
diuinitas tēpore paſſionis omnem
internæ dulcedinis influentiā ſub-
traxerat, illamq́; ſibijpſi reliquerat.
Marc. 15. Vnde & pius Ieſus pēdens in cruce
Matth. 27 clamabat ex parte humanitatis af-
Pſalm. 21. flictę *Deus meus, Deus meus, vt quid*
Acerbitas *dereliquiſti me?* Certè Chriſti paſſio
paſſionis fuit adeò omni cōſolatione deſti-
Dominica. tuta, adeoq́; grauis & acerba, vt ei
nulla cuiuslibet ſancti paſſio poſſit
aliqua ex parte æquiparari. Solet
enim dominus ſuis martyrib⁹ im-
mania

mania tormenta per infusionem sensibilis gratiæ temperare: sed ipse Christus volens propter nos passionem suam in vera resignatione atq; derelictione perferre, nõ permisit (vt dictum est) consolationẽ à superiori portione animæ suæ redundare in portionem inferiorẽ ac sensualitatẽ. Ista ideò diximus, ne verba Euangelica perperam intelligas, neue ignores quid sentire debeas de Christo, qui fuit omnis peccati expers, & venit in mundum vt tolleret peccata mundi.

Cęterùm hortamur te, vt libẽter & crebro legas supra positã Historiolã è verbis quatuor Euãgelistarũ cõtextã, in qua breuiter quidẽ describitur vita benignissimi Saluatoris nostri, plenius tamẽ habẽtur ea quæ ipsi Euangelistæ narrant de infantia ac pueritia eiusdem Dñi Iesu & de veneranda eius passione. Profectò ista tibi melle dulciora, *Lectio Euangelij.*

& cun-

& cunctis mundi opibus chariora esse debent. Dic igitur lætus cum Propheta, *Miserationum Domini recordabor, laudem Domini super omnibus quæ reddidit nobis Dominus.* Nam & sanctus Bernardus de his loquens dicebat: *In æternum non obliuiscar miserationes istas, quia in ipsis iustificatus sum.* Quòd si fortè inter legendum nullum aut modicũ saporem intrinsecus senseris, nihil inde turberis: sed etiam arido corde ista humiliter & reuerenter lege ac relege pro Dei amore & gloria. Interim enim mens tua erit honestissimè atque sanctissimè occupata. Et reuerà verba Euangelica miræ virtutis sunt, dum ab homine bonæ voluntatis humili mente leguntur vel audiuntur. Nam si illi qui olim fimbriam vestimenti Dominici cum sancta fide tangebant, sanabantur, quomodo sacratissima verba Euangelij piè lecta

Isaia 63.

S. Bernardus.

Matth. 9. & 19. Marc. 6. Luc. 8.

cta vel audita non curarent morbos animæ? Amplectere itaq; syncero desiderio (vt potes) hunc suaueolentem fasciculum miserationum Domini: vt cum Sponsa carmen istud ex Canticis sancti amoris decātare possis: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Imprime cordi tuo & menti tuæ amabilem Iesu humanitatē diuinitate plenam. O quàm præclarus liber est Christus pendens in cruce? In eo enim mirabiliter supernaturaliterq; perfectis animabus relucet quicquid ad contemplationis celsitudinem pertinet. Quinque vulnera Christi beatissima, omnis gratię omnisque consolationis fontes sunt: & plus pulchritudinis, lætitiæ atque charitatis toti cœlesti Curiæ conferunt, quàm omnia alia quæ in vita perenni (excepta diuinitate) habentur. Dilige Iesum qui te dilexit & di-

Cant. 1.

Vulnera quinque.

&diligit immenso amore. Gratias age illi qua potes deuotione. Amplectere salutarem eius doctrinam, ac pro modulo tuo sanctas virtutes illius imitare. Et quando ex fragilitate humana peccatum admittis, non nimium deijciaris animo: sed culpam humiliter agnoscens, crede Iesum velle tibi veniam dare, libenterq; ignoscere, quemadmodum B. Ioañes testatur, dicens:
1. Ioan. 1. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni*
1. Ioan. 2. *iniquitate.* Ac rursum: *Si quis*, inquit: *peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* Fideliter memineris, quare ille venerit in mundum, & quàm pius, clemens, benignus, misericors, ac salutis hominũ amans sit; ita enim nunquam de salute tua despe-

desperabis. Perseueranter ei per veram fidem charitatemq; adhære-re, & vitam æternam obtinebis, quam nobis omnibus ipse concedat, qui est benedictus in sæcula, Amen.

FINIS.

BREVIS ET ABSOLVTA multumq; salutaris doctrina.

SI ad veritatis agnitionem & animi tranquillitatem, summamque perfectionem breui compendio peruenire desideras, oportet vt sis bonæ voluntatis: & nihil magis tibi curæ sit, quàm placere dulcissimo creatori atq; benefactori tuo Deo: oportet vt ipsius Domini voluntatem jugi studio obseruare, & adimplere coneris. Igitur construe tibi per mentis conceptum veluti habitaculum quoddam ex solius Diuinæ voluntatis materia, teq; in eo ita conclude, vt in omnibus

nibus quæ agenda vel omittenda occurrunt, cogites voluntatē Dei te circumdare, secundum quā semper viuere debes. Proinde nihil aspicere, nihil audire, nihil gustare, nihil alijs sensibus percipere, nusquam progredi, nihil facere, nihil loqui, nihil cogitare aut desiderare velis aliter, quàm Deo placitum acceptumque esse credis. Propter Dei honorem atq; amorem resigna & abnega tuam voluntatem quæ inordinata est: mortifica tuas prauas passiones, & affectiones, extingue in te omnem propriam quæsitionem, & peruersum tuiipsius amorem. Quantum enim tibiipsi, & vitiosis propensionibus tuis morieris, tantum viues in Deo: & quātò diligentius eieceris quod tuum est, tantò abundantius recipies quod Dei est, nempe sanctissimam gratiam Dei, & Deum ipsum. Relinque ergo, abdica, &

fuge.

fuge pro viribus ea, quæ Deo displicere, gratissimæq; eius voluntati repugnare cognoscis: vt sunt superbia, vana gloria, odium in proximum & huiusmodi alia peccata ac vitia.

Dilige Dominum Deum tuum, toto corde tuo, tota anima, tota virtute, iuxta gratiam tibi ab ipso datam: proximum quoque tuum (idest quemlibet hominem hîc viuentem) ama charitate sincerissima: benignum, paratum, & beneuolum te illi exhibens, cauensque ne illum lædas aut iniuria aliqua afficias. Hæc enim duo maximè vult, & vnicè abs te requirit Deus tuus. Palam autem erit te Deum vere diligere, si nihil terrenum, nec etiam teipsum inordinatè amaueris, & nulli rei caducæ, nulli mortali creaturę per vitiosum affectum adhæseris: si in omnibus quæ agis vel omittis, laudem gloriamque

Dei purè quæsieris: si voluntatem tuam voluntati Diuinæ sedulo subieceris, & quælibet aduersa de manu Domini humiliter susceperis, & ea propter illum æquo animo ad finem vsque toleraueris, atque ipsius Domini Dei tui bonitati firmissimè innixus permanseris. Ergò separa atque repurga volũtatem tuam ab omni terreno & carnali affectu quantum potes, ita vt neque te, neque vllam aliam creaturam in hac vita ames, nisi in Deo, & propter Deum, ames verò Deum propter seipsum.

Nam diuinus amor consortium terreni amoris nullo modo pati potest. Vnde quantũ te transitoriarum caducarumq; rerum cõtagione infeceris, tantùm in Dei amorẽ peccabis, & tantũ à vera perfectione excides. Planè, nulla ratione fieri poterit, vt Deo nudè coniungaris.

garis atq; vniaris, si sensuali, & impuro amore implicitus fueris. Nã tot media inter te, & Deum constituis, quot sunt res, quas male amas vel appetis. Itaq; omni tempore obserua teipsum vigilanti custodia & terrenis cõcupiscentijs vitiosisq; affectibus viriliter resiste, ac curas nimis anxias inordinatamq; tristitiam ab animo tuo repelle. Præterea in omnibus operibus, verbis, cogitationibus, exercitijs & actibus tuis, specta solummodo Dei honorem, & gloriam. Sumoperè etiam desidera, vt omnes alij homines cognoscant, quærant, & amẽt Deum. Postremò, opta ex animo, & totis virib⁹ ad hoc cõtende, vt voluntas tua semper cõformis sit voluntati Dei. Nunquam recalcitres neq; murmures contra Deũ: Suscipe humiliter de mãu eius quicquid in hac vita tibi accidit: quomodocũq; etiã accidat, & à quacũq; crea-

tura proficiſcatur vel inferatur: neque enim aliquid ſine Dei voluntate, & permiſſione alicui euenit. Et quum ipſe Deus ſit ſummè bonus, non poteſt niſi quæ bona ſunt tibi vel alijs velle. Si permittit te tribulationibus, perſequutionibus, tentationibus, anguſtijs, ariditate obſcuritateque mentis, infirmitate corporis, vel quolibet alio grauamine premi, perſuaſiſſimum habe, eum hoc facere ex pura charitate pro ſalute animæ tuæ. Perfer igitur omnem aduerſitatē, & moleſtiam tam internam quàm externam cum benigna, patienti, & tranquilla tui reſignatione, propter amorem illius, cuius ſanctiſſima voluntate ac diſpoſitione accidit. Ipſe ex ſumma dilectione omnia nobis tribuit, & in omnibus ſalutem noſtram promouere deſiderat, qui de malo pœnæ, & culpæ maius bonum quàm ſit ipſum malum

lum elicere nouit. Crede inconcussa fide eundem dominum Deũ tuum magis amare te quàm tu te ames, & diligentiorem tui curam habere, quàm ipse habeas aut habere possis. Confide in eo plenissimè: te & omnia diuinæ eius prouidentiæ sine aliqua hæsitatione committens, omnemque solicitudinem tuam in eum proijciens. Quantò enim securius te tuaque per laudabilem confidentiam illi commiseris, tantò præsentius adiutorium ab eo obtinebis, sicut vtile fuerit.

Cæterùm, memineris te nihil eorum, quæ dicta sunt, conuenienter posse præstare, nisi verè humilis esse studeas. Vt autem facilius sanctam humilitatẽ teneas, contemplare, & considera profundâ mente nihilum tuum. Tu enim ex te ipso nihil es, quia à Creatore Deo de nihilo factus es, & mox redige-

teris in nihilum, nisi ille jugiter te conseruaret. Iam quum nec esse ex teipso habeas, nec permanere in esse per teipsum possis, manifestũ est, te ex teipso neq; facere neq; cogitare quicquã boni posse. Tu ex te ipso ad omne malũ propensus es: vnde si tibiipsi relinquereris, en omnia scelera assiduè committeres. Quomodo ergo inflari, superbire, vanègloriari, & te alijs prȩferre poteris? Quomodo te aliquid esse reputabis? Quomodo vel pilũ vnum tibi vsurpabis de his quæ à Deo accepisti? Tu peccando vilissimũ te fecisti, adeò vt non sis dignus quẽ terra sustineat: & justũ esset, vt oẽs creaturæ iniuriam, quam Creatori tuo irrogasti, dirè vlciscerẽtur. Hȩc recogita: & indignitatẽ vilitatemq; propriã attẽdens, humilia, cõtemne teipsum, atq; ab alijs etiam contemni non recuses. Libenter exequere infima, & abiecta officia vel

opera.

opera. Demitte te infra omnes homines, & prōptè obedi amore cœlestis regis, qui propter te factus est obediēs vsq; ad mortē. Quantumcunq; à Dño vel à creaturis affligaris, serua patientiam. Iudica te nec meruisse nec mereri posse aliquod Dei donū: nam ea quæ tibi à Deo collata sunt, nō nisi ex mera bonitate ei⁹ accepisti. Nihil omnino tibi tribuas, nisi quod ex teipso habes, videlicet peccata, & multiplices culpas atq; defectus. Inspice diligēter vitā, & passionē domini tui Iesu Christi. Imitare pro tuo modulo eius humilitatē, patientiam, mansuetudinē, charitatē, benignitatem, aliasq; sanctissimas virtutes ipsius. In his sit præcipuū studium tuum, & maximus conatus tuus: ita enim ad consumatam perfectionē citò peruenire poteris. Quòd si Dominus eam tibi in hac vita sicut desideras minimè concedit,
 facit

facit hoc propterea, quòd non expediat vt tibi hic ita concedatur: mercedem tamen laboris, & desiderij tui in cœlesti beatitudine cumulatissimè recipies, ibique ipsa perfectione perenniter perfrueris.

EPISTOLA LVDOVICI BLOSII.

N habes amice in Christo dilecte G. Conclaue animæ, quod tantopere efflagitasti. Quū nuper tibi, & mihi scripsissem Speculum Spirituale, nihil prorsus adijcere statueram: posteà tamen animo tuo satisfactum non fuit, nisi adiungerem etiam Monile, & Coronam, & Scriniolum spirituale, quæ omnia Conclaue nostrum continet. Serius sanè prœlo datum

fuit quam cupiebas: ſed boni conſules, quod Dei diſpoſitione, & ordinatione factum eſt. Quòd ſi tu ſepoſitis interdũ grauioribus ſtudijs atque occupationibus, lectione ſimpliciorum libellorum à me editorum delectaris (ſicut delectari videris) ſuadeo vt inprimis iſtud Conclaue ingrediaris, & diligenter conſideres atque expendas ea, quæ in illo habentur: ac deinde ſumas in manus etiã Pſychagogiam, quam ex Auguſtino, & Gregorio ſuperioribus annis collegi. Nam doctrina Patrum in hiſce duobus libellis poſita, poterit te bonæ voluntatis hominem multũ conſolari, & confirmare, atque ad Dei patriæque cœleſtis amorem accendere. Non te pigeat hæc, & huiuſmodi alia pia ſcripta ſæpius relegere, etiamſi ipſa lectio palato cordis tui nonnunquã parum fortè ſapiat. Nimis enim faſtidioſus

est, qui sancta ac salutaria quæque semel lecta vel audita reijcit, & ea amplius legere atq; audire nō vult. Gratias ago Dño Iesu, quod frater tuus C. postquā perlegit Consolationē pusillanimiū à me in publicū emissam, minus jam inordinato metu angitur, quā anteà. Istud releuamen Deo & sanctis doctorib9, qui in illa Cōsolatione loquuntur, acceptum ferre debet. Rectè quidē facit, dum queritur ac dolet, quòd præterito vitæ suæ tempore nimis grauiter nimisq; multipliciter Deum offenderit: respiret nihilominus, & confidat in immensa suauissimaq; Dei misericordia. Cogitet plerosq; ipsorum, qui Christum occiderunt posteà credendo in Christum veniam accepisse: vt videlicet mortales omnes discerent nulla esse tam im̄ania crimina atq; flagitia, quæ clementissimus & adipe misericordię plenus dominus non

non velit ad se conuersis, vereque pœnitentibus remittere. Sanctissimum namq; Deum maximè decet, & ei propriũ est, misereri ac parcere his qui sese humiliant, veniamq; ex animo petunt. Rectè etiam tuus frater cõfitetur se semper valdè imperfectũ esse: meminerit tamẽ imperfectos non minoris constitisse Christo, quàm perfectissimos. Illa mentis instabilitas, qua se inter orandũ affligi dicit, iñumeris Dei seruis comunis est. Nõ est quod hinc nimis expauescat. Si enim inuitus mente distrahitur, & rationabiliter facit quod in se est vt sit attentus, oratio ipsius huiusmodi distractione humiliter fusa, sæpe vtilior, & fructuosior est, quàm si cũ magna cordis attẽtione perageretur. Deus namque desiderium, voluntatem, & conatũ eius pium approbat, & his alijsque consimilibus molestijs animam eius purgat, aut puram

conseruat, atque exornat. Hortare eum semper, vt bono sit animo. Si ipse afflictiones suas, & aduersam valetudinem qua pęnè assiduè laborat, patienti resignatoq; corde propter Deum pertulerit, certè vbi molestam, tristem amaramque corruptibilis carnis sarcinam deposuerit: lætitia sanitateq; sempiterna potietur. Eia amice charissime, obseruemus, oro, nosipsos vigilanter, & ita viuere adnitamur, sicut decet veros Christiãos. Trãsigamus omne reliquum tempus vitæ præsentis vtiliter. In cunctis quæ agimus, spectemus purè laudem, & gloriam Dei. Amemus Iesum, qui nos ardentissimo immensoque amore diligit. Propter eius honorem mortificemus in nobis propriam prauamque voluntatem ac vitia pro viribus. Subijciamus & conformemus nos in omnibus voluntati diuinæ. Geramus men-
tem

tem humilem, & resignatam: iugiter desiderantes ac studentes placere domino. Hac enim ratione tandem perueniemus ad summum illud, & iucundissimum bonum: quod vt possidere possemus, ad imaginem Dei creati, & precioso sanguine Christi redempti sumus. Perueniemus, inquam, ad Deum, qui est amabilis abyssus, & fons totius lucis, vitæ, venustatis, excellentiæ, dulcedinis & opulentiæ. Tunc verè beati erimus, videntes visionem omnes pulchritudines huius mundi infinitè præcellentem: contemplabimur enim in lumine gloriæ mellifluum vultum Dei, & in eo per suauissimam fruitionem quiescemus, pacemque imperturbabilem obtinebimus. Tunc inenarrabili abundabimus gaudio, & plenè satiabimur, Deumque perfectè amabimus ac laudabimus in sæcula sæculorum. O

quan-

quanta felicitas est, ad claram Dei visionem pertingere, & quanta rursum infelicitas, illa priuari atque in infernum demergi, ibique horribiliter cruciari sine fine. Bene vale in Domino, & ora pro me.

Eximiã illam partem Dialogi D. Henrici Susonis, qua laudes, & vtilitates afflictionum explicantur, ac pleraq; alia paucis ab hinc diebus inserui Consolationi pusillanimiũ, vt gratificarer fratri tuo. Is eam facilè sibi comparabit, vbi à Typographo fuerit denuò excusa. Cæterùm dicta ipsius Susonis, quæ ad te mitti volebas, hic iam accipe.

ALIQVOT DICTA D. Henrici Susonis.

De amore seculi, & amore Dei.

VIr sanctissimus Deoque charissimus Henricus Suso, deplo-

plorans infelicitatem eorum, qui vano amore impliciti, & huic mundo prorſus dediti, Deum ſalutemque propriam negligunt, queritur coram domino hoc ferè modo: Profectò domine, res eſt lamentatione digna, tot corda ſancto amori aptiſſima, tot præclaras ac formoſas Deique imagine inſignitas animas, quæ ex ſpiritali tecum inito coniugio, reginæ & imperatrices effici, cœloq; & terræ dominari poſſent, tam ſtolidè, & imprudenter ſe à te abalienare, atque in tantam vilitatem abijcere, ac ſua ſponte perire. Credo ſanè, ſi te omnium interni obtutus ita cernerent, vti ego te intueor, caducum omnem amorem è veſtigio in illis extinctum iri. Mirari ſatis nequeo Domine (licet quondam longè aliter affectus fuerim) poſſe animum cuiuſquam vlla alia in re, quam in te vaſtiſſima abyſſo acquieſcere.

Obo-

O bonum incomprehensibile medullitusque amplectendum; ô dulcissime Deus, quàm bene agitur cum ea anima, quæ te vnicè amat, & quam tu diuinis fulgoribus excellenter illustras, tibique viciniùs adiungis ac copulas. Quantam illa ex te cœlestem, & mellifluam haurit consolationem, quanta amoris tui capit secreta blandimenta? Tu purissimarum inæstimabiliumque voluptatum pelagus es imensum. Quicquid amabilitatis, decoris, pulchritudinis vlla ratione potest cogitari, id omne in te vltra omnẽ modum reperitur. Nihil iucundum, nihil gratum aut plausibile, vlla in creatura potest inueniri, quod non purissima quadam ratione infinito copiosius, & excellentius in te existat. Quoties ego rerum pulchrarum species cõspicio; quum cœlum, terram, sylnas & campos, vniuersumq; mundum

dum animo perlustro, cuncta hæc videntur mihi huiusmodi vocibus compellare cor meum: Pensita quantum ille amabilis, & formosus sit, qui condidit nos, qui est totius pulchritudinis fons. O Domine Iesu, quid exultationis ex te accipio? Certè dum cogito, me abs te celsissimo Deo amari, quicquid intra me est, præ gaudio colliquescit. Prorsus ob id ego ex animo lætor, quòd tu vsque adeò bonus es, quodque meus es amicus, vti piè spero, & confido.

De passione Dominica.

IDem Suso in Dialogo introducit Sapientiam æternam, videlicet Christum Iesum colloquentem de passione sua cum Ministro suo, ita: Mihi longè gratius est cor hominis, si omni caduco amore sit vacuum atque ad imitandum

vitæ

tollat, quando vel minima preciosi sanguinis ex toto corpore meo vndique largiter nimis manantis gutta, etiam mille Mundorum peccatis delendis suffecisset: quanquam nihilominus satisfactionis huius meæ tantum quisque sibi applicet, & ad se trahat, quantum se mihi compatiendo conformat, atque quatenus suæ satisfactionis exiguitatem in meæ expiationis infinitatem humiliter, & obnixè demergit.

De sacra Eucharistia.

IN illo eodem Susonis dialogo incarnata sapientia verba faciens de sacra Eucharistia, Ministro suo ait: Minimum ex me proficiscens donum in venerabili Sacramento, longè splendidius in omnem æternitatem fulget ac radiat, quàm vllus solis huius visibilis splendor, mul-

multoque est illustrior, atque micantior, quàm lucifer iste conspicuus. Denique sempiterno quodam decore ac pulchritudine longè præclarius te exornat, quam vlla vnquam æstas quamlibet amœna terram ornauerit. An forsitan dubitas, illustrissimam diuinitatem meam quouis sole fulgentiorem, & præclarissimam animam meam qualibet stella micantiorem, atque gloriosum corpus meum quantacunque æstatis amœnitate delectabilius esse? quæ quidem reuerà percipis in Eucharistia. Ego pijs, & bene præparatis sum panis vitæ: at indignis, qui voluntate vel actione in mortiferis peccatis perseuerant, plaga sum temporaria æternaque execratio: hos certa damnatio manet, nisi per veram pœnitentiam mihi reconcilientur. Sanè etiamsi quis sit angelorum omnium naturali puritate præditus,

ſanctorumq́ue omnium integritate ac ſanctimonia conſpicuus, & mortalium omnium bonis operibus ornatus, nec ſic tamen me percipere in Sacramēto dignus foret. Sed cum facit homo quod poteſt nihil ab eo vltra exigitur, ſiquidem id quod illi deeſt ego ſuppleo. Præſtat verò ex amore accedere ad hoc venerabile Sacramentum, quàm ex timore abſtinere.

De reſignatione, abnegatione, & mortificatione ſui.

SVſo item inſignes haſce ſententias de reſignatione, & abnegatione ſcribit. Perfecta vita non in eo potiſſimùm ſita eſt, vt conſolatione abundes, ſed vt voluntatem tuam diuinæ permittas ac reſignes voluntati tam in amaris quā dulcibus, humiliterq́ue obtemperes, & ſub mortalium omnium veſti-

gia

gia te reponas ac submittas. Ipsi supremo spiritui angelico nihil suauius est, quàm in omnibus diuinæ satisfacere voluntati: adeò vt si nosset ad Dei cedere laudem, si vrticas, & alia zizania extirparet, hoc præ omnibus cupidissimè exequeretur. Nulla est perfectior, & excellentior resignatio, quàm in sui derelictione esse resignatum, neq; est quod quis animo admodum prægrauetur, si parum experiatur spiritualis dulcedinis: cogitet potius ea se indignum. Vera in omnibus tum certis tũ incertis rebus resignatio sui in voluntatem Dei, hominẽ proculdubio extra casus & pericula omnia eripit, atq; in omnibus vera eum pace gaudere facit. Tanta Dei honestas & benignitas est, vt nulla possit ratione, vnquam illum deserere, qui possit ex animo bonitati ipsius confidere, seque totum ei permittere ac

ac resignare. Vera sui submissio, & depressio ac abnegatio, virtutum omnium, & totius salutis ac beatitudinis radix est. Dolet profectò, sapientem ac eloquentem esse, & nihilominus in silentio sese continere: ab alijs vilipendi, irrideri, iniurijs affici, audire calumnias, & obtrectationes, nec se tueri & vlcisci: hominem prudentem ac honoratum vitioso ac nullius existimationis cedere, nec contradicere: atqui hoc planè est per sui abnegationem conformari ad Christi præclarum exemplar. Quamuis in ferenda afflictione non semper æquè resignato simus animo, non propterea spes salutis ablata est, nec Dei gratia amissa: modò ne pertinaci animo aduersus Deum calcitremus ac rebellemus. Opera, exercitia & instituta cũ proprietate, siue ex propria voluntate peracta, quamlibet grandia videantur, par-

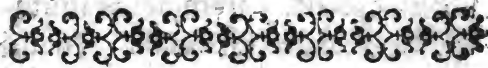
ui

qui tamen momenti ſunt quamdiu illis abnegatio, & reſignatio coniuncta non eſt. Hominem rationis compotem opera ſua agere decet, non ex naturali propenſione vel appetitu, inſtar pecudum naturæ impulſum ſequentium, ſed cum ratione in Dei laudem, & ob Dei amorem, adeò vt nuſquam ſuum priuatum commodum, ſuam delectationem, ſui exaltationem, ſuã mercedem captet, ſed ſolum Deũ. Ita abnegare, mortificare, & relinquere nos ipſos debemus, vt vilipendi & aduerſa propter Deum, perpeti neutiquam recuſemus, ac linguam ſenſuſque noſtros ſedulò refrænemus, & nihil cum inordinata delectatione, poſſideamus aut appetamus. Vti auri lamina, oculis impoſita, non minus impedit viſum quàm lamina ferri: ita & inſtabilibus mortalibuſq; creaturis omnibus, quantumcunque nobi-

biles ſint, renunciare, & eas ex animo remouere oportebit, ſi pręſtãtiſſimum bonum illud, quod Deus eſt, percipere volemus. In vera abnegatione, tota perfectionis ſumma conſiſtit; ſine qua nemo proficere valebit, quoquò ſe verterit. Præſtet nobis omnipotens Deus, vt indefeſſo conatu nosipſos perpetim abnegare, mortificare, relinquere, reſignare, exire, & nihili pendere ſtudeamus, Amen.

FINIS.

EN-

ENCHIRIDION PARVVLORVM, AVTHORE LVDOVICO Blosij

PRÆFATIVNCVLA.

Actus spiritualem Epistolam D. Dacriani Abbatis, nō potui mihi temperare, quin singulis quibusque documentis appendices subijcerem: humili impolitaque dictione promiscuè congerēs, ea quæ à proposito non videbantur aliena. Addidi similis dictionis tractatulum, quo volui perstringere qualemcunq; rationem præparandi se ad fælicem mortem, nonnullaque dicere de-

patria cœlesti, item de diuinitate, & creatura rationali. In illis appendicibus, & hocce tractatulo, plerisque locis vtor non solùm eisdem sententijs, verùm etiam eisdem verbis, quibus vsus sum in Canone vitæ spiritualis superioribus annis à me euulgato: sed ea quæ bona sunt sæpius repetita displicere non debent. Postremò loco adieci aliquot pias precatiunculas, & doxologias ad Deum ac Deiparam virginem Mariam. Paruuli vtilitatem aliquam ex his fortè capient: quod vtinam benignus Iesus concedat ad sui laudem æternam.

***

EN.

ENCHIRIDII PARVVLORVM LIBER PRIOR, continens Epistolam D. Dacriani Abbatis, simulq; appendices Ludouici Blosij.

EPISTOLA.

Ominus noster Iesus Christus, qui paruulos, & verè humiles mirifica dulcedine reficere, inenarrabiliq; gaudio ac lumine exhilarare consueuit, intima tua cœlesti benedictione, & gratia replere dignetur. Charissime dum petis à me doctrinam aliquam, quæ tibi per iter vitæ spiritualis ad pacem filiorum Dei tendenti possit esse adminiculo, tu postulas panem ab eo qui valde inops est, & tecum pane indiget: sed diues ille à quo omnes alimenta accipiunt, me & te

diæque vitijs diligenter resistit: qui inobedientiæ scelus in se penitus conculcat, & proterit: qui ab omni odij, & inuidiæ labe immunem se seruat: qui sordidas, & iniquas cogitationes ianuam cordis sui pulsantes mox repellit: qui carnalibus desiderijs, & quibuslibet prauis cupiditatibus inordinatisque affectibus consentire, ac delectamentis corporalibus inhærere recusat: qui sensus suos, visum, auditum, olfactum, gustum, & tactũ, sanctæ continentiæ freno studiosè regit: qui in verbis circumspectus est, & illicita atque inepta quoque proferre renuit: qui Deum se iugiter intuentem, sibique præsentem & intimum, religiosè attendens, quouis loco ac tempore cor suum sedulò coram eo custodit, & verecundiam atq; honestatem in omnibus, etiam quando solus est, retinet: qui ad sacramentalis confes-

sionis salutare remedium, & ad sacræ Eucharistiæ viuificum conuiuium libenter ac reuerenter (licet fortè aridus, frigidus, & afflictus, nulla sensibilis deuotionis consolatione releuetur) propter Dei honorem accedit: qui torporem, & otium perniciosum fugiens, intendendo rebus sacris, legendo, meditando, orando, scribendo, vel quælibet necessaria aut congrua ad gloriam Dei faciendo, tempus vtiliter expendit: qui ante ea quæ agenda vel dicenda sunt, cor saltem breuiter ad Deum eleuare, & eius auxilium implorare consuescit, libertati internæ seruandæ inuigilat, qui modum in omnibus per discretionis virtutem tenere studet: qui erga nullam rem, erga nullum opus affectum suum importunè effundit: qui desideria intus nascentia discutit, conuenienterque moderatur, & inordina-

ſanctorumque omnium integritate ac ſanctimonia conſpicuus, & mortalium omnium bonis operibus ornatus, nec ſic tamen me percipere in Sacramēto dignus foret. Sed cum facit homo quod poteſt nihil ab eo vltra exigitur, ſiquidem id quod illi deeſt ego ſuppleo. Præſtat verò ex amore accedere ad hoc venerabile Sacramentum, quàm ex timore abſtinere.

De reſignatione, abnegatione, & mortificatione ſui.

SVſo item inſignes haſce ſententias de reſignatione, & abnegatione ſcribit. Perfecta vita non in eo potiſſimùm ſita eſt, vt conſolatione abundes, ſed vt voluntatem tuam diuinæ permittas ac reſignes voluntati tam in amaris quā dulcibus, humiliterque obtemperes, & ſub mortalium omnium veſti-

gia

gia te reponas ac submittas. Ipsi supremo spiritui angelico nihil suauius est, quàm in omnibus diuinæ satisfacere voluntati: adeò vt si nosset ad Dei cedere laudem, si vrticas, & alia zizania extirparet, hoc præ omnibus cupidissimè exequeretur. Nulla est perfectior, & excellentior resignatio, quàm in sui derelictione esse resignatum, neq; est quod quis animo admodum prægrauetur, si parum experiatur spiritualis dulcedinis: cogitet potius ea se indignum. Vera in omnibus tum certis tũ incertis rebus resignatio sui in voluntatem Dei, hominẽ proculdubio extra casus & pericula omnia eripit, atq; in omnibus vera eum pace gaudere facit. Tanta Dei honestas & benignitas est, vt nulla possit ratione, vnquam illum deserere, qui possit ex animo bonitati ipsius confidere, seque totum ei permittere,
ac

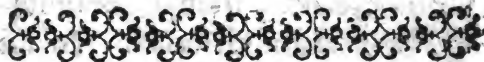
ac resignare. Vera sui submissio, & depressio ac abnegatio, virtutum omnium, & totius salutis ac beatitudinis radix est. Dolet profecto, sapientem ac eloquentem esse, & nihilominus in silentio sese continere: ab alijs vilipendi, irrideri, iniurijs affici, audire calumnias, & obtrectationes, nec se tueri & vlcisci: hominem prudentem ac honoratum vitioso ac nullius existimationis cedere, nec contradicere: atqui hoc planè est per sui abnegationem conformari ad Christi præclarum exemplar. Quamuis in ferenda afflictione non semper æquè resignato simus animo, non propterea spes salutis ablata est, nec Dei gratia amissa: modò ne pertinaci animo aduersus Deum calcitremus ac rebellemus. Opera, exercitia & instituta cũ proprietate, siue ex propria voluntate peracta, quamlibet grandia videantur, par-

ui tamen momenti ſunt quamdiu illis abnegatio, & reſignatio coniuncta non eſt. Hominem rationis compotem opera ſua agere decet, non ex naturali propenſione vel appetitu, inſtar pecudum naturæ impulſum ſequentium, ſed cum ratione in Dei laudem, & ob Dei amorem, adeò vt nuſquam ſuum priuatum commodum, ſuam delectationem, ſui exaltationem, ſuã mercedem captet, ſed ſolum Deũ. Ita abnegare, mortificare, & relinquere nos ipſos debemus, vt vilipendi & aduerſa propter Deum perpeti neutiquam recuſemus, ac linguam ſenſuſque noſtros ſedulò refrænemus, & nihil cum inordinata delectatione, poſſideamus aut appetamus. Vti auri lamina oculis impoſita, non minus impedit viſum quàm lamina ferri: ita & inſtabilibus mortalibuſq; creaturis omnibus, quantumcunque nobi-

biles ſint, renunciare, & eas ex animo remouere oportebit, ſi præſtãtiſſimum bonum illud, quod Deus eſt, percipere volemus. In vera abnegatione, tota perfectionis ſumma conſiſtit; ſine qua nemo proficere valebit, quoquò ſe verterit. Præſtet nobis omnipotens Deus, vt indefeſſo conatu nosipſos perpetim abnegare, mortificare, relinquere, reſignare, exire, & nihili pendere ſtudeamus, Amen.

FINIS.

EN.

ENCHIRIDION PARVVLORVM, AVTHORE LVDOVICO Blosij.

PRÆFATIVNCVLA.

Actus spiritualem Epistolam D. Dacriani Abbatis, nō potui mihi temperare, quin singulis quibusque documentis appendices subijcerem: humili impolitaque dictione promiscuè congerēs, ea quæ à proposito non videbantur aliena. Addidi similis dictionis tractatulum, quo volui perstringere qualemcunq; rationem præparandi se ad fælicem mortem, nonnullaque dicere de-

patria cœlesti, item de diuinitate, & creatura rationali. In illis appendicibus, & hocce tractatulo, plerisque locis vtor non solùm eisdem sententijs, verùm etiam eisdem verbis, quibus vsus sum in Canone vitæ spiritualis superioribus annis à me euulgato: sed ea quæ bona sunt sæpius repetita displicere non debent. Postremo loco adieci aliquot pias precatiunculas, & doxologias ad Deum ac Deiparam virginem Mariam. Paruuli vtilitatem aliquam ex his fortè capient: quod vtinam benignus Iesus concedat ad sui laudem æternam.

***

EN.

ENCHIRIDII PARVVLORVM LIBER PRIOR, continens Epiſtolam D. Dacriani Abbatis, ſimulq; appendices Ludouici Bloſij.

EPISTOLA.

Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui paruulos, & verè humiles mirifica dulcedine reficere, inenarrabiliq; gaudio ac lumine exhilarare conſueuit, intima tua cœleſti benedictione, & gratia replere dignetur. Chariſſime dum petis à me doctrinam aliquam, quæ tibi per iter vitæ ſpiritualis ad pacem filiorum Dei tendenti poſſit eſſe adminiculo, tu poſtulas panem ab eo qui valde inops eſt, & tecum pane indiget: ſed diues ille à quo omnes alimenta accipiunt, me & te

pascat, donans atque inspirans ea quæ scribere debeam in meam, & tuam vtilitatem. Igitur si perfectiorẽ animi tranquillitatem obtinere, & Christo Domino singulariter acceptus esse cupis, cura vt sedulo obserues (quantum in te est) paucula documenta quæ sequuntur.

DOCVMENTVM I.

IN omnibus quæ agis, tractas, aut loqueris, honorem Dei per sanctam intentionem purè quære: & custodiendæ cordis munditiei, li-libertatique inuigila.

Appendix.

HOc vnum præceptum sumatim comprehendit, quidquid ad vitam spiritualiter agendā præscribi potest: quo admonemur in omnibus operibus, verbis, cogitationibus, atque desiderijs nostris Deum synceriter quærere, & ad eius

eius honorem cuncta referre, corque mundum ac liberum habere. Dici non potest, quàm Deo gratas, & nobis fructuosas reddat ipsas actiones nostras sancta intẽtio. Etiamsi quis solummodo pedem aut manũ, vel linguã purè propter Deum mouerit, caput ve inclinauerit, seu minimam cogitationem minimumq; desiderium secundũ charitatem habuerit, amplissimam posteà mercedem accipiet. Quin & quando pro Dei honore desideramus sanitatem corporis, cessationem tribulationis, necessaria vitæ præsentis, & similia, diuinæ interim voluntati atq; dispositioni totam petitionem nostrã committẽtes: ipse Dominus salutis nostræ cupidissimus grata habet etiã talia desideria nostra, & illa coronat quasi eum desiderassemus. Puritati internæ custodiendæ inuigilat, qui superbię, vanę glorię, iracũ-

diæque vitijs diligenter resistit: qui inobedientiæ scelus in se penitus conculcat, & proterit: qui ab omni odij, & inuidiæ labe immunem se seruat: qui sordidas, & iniquas cogitationes ianuam cordis sui pulsantes mox repellit: qui carnalibus desiderijs, & quibuslibet prauis cupiditatibus inordinatisque affectibus consentire, ac delectamentis corporalibus inhærere recusat: qui sensus suos, visum, auditum, olfactum, gustum, & tactũ, sanctæ continentiæ freno studiosè regit: qui in verbis circumspectus est, & illicita atque inepta quoque proferre renuit: qui Deum se iugiter intuentem, sibique præsentem & intimum, religiosè attendens, quouis loco ac tempore cor suum sedulò coram eo custodit, & verecundiam atq; honestatem in omnibus, etiam quando solus est, retinet: qui ad sacramentalis confes-

sionis salutare remedium, & ad sacræ Eucharistiæ viuificum conuiuium libenter ac reuerenter (licet fortè aridus, frigidus, & afflictus, nulla sensibilis deuotionis consolatione releuetur) propter Dei honorem accedit: qui torporem, & otium perniciosum fugiens, intendendo rebus sacris, legendo, meditando, orando, scribendo, vel quælibet necessaria aut congrua ad gloriam Dei faciendo, tempus vtiliter expendit: qui ante ea quæ agenda vel dicenda sunt, cor saltem breuiter ad Deum eleuare, & eius auxilium implorare consuescit, libertati internæ seruandæ inuigilat, qui modum in omnibus per discretionis virtutem tenere studet: qui erga nullam rem, erga nullum opus affectum suum importunè effundit: qui desideria intus nascentia discutit, conuenienterque moderatur, & inordina-

tum ac præcipitem animi impetũ in his quæ facienda vel tractanda occurrunt, refrenat: qui terrenis atque caducis rebus cor affixũ non habet: qui indigentibus necessaria non inuitus sed hilaris tribuit, & pueriliter non timet, ne quod alteri dat, sibi desit, qui secularibus curis, & solicitudinibus mentem suã nimium inuolui deprimiq; non sinit: qui nulli priuato exercitio ita se astringit, quin paratus sit ab illo se mox seiungere, & ipsum ad honorem Dei intermittere aut omittere, quandocumq; obedientia, vel charitas, seu alia rationabilis causa id omnino exposcit: qui non vult suus esse, sed electionem, deliberationem, ordinationemq; propriam in quouis negotio promptè propter Deũ relinquit: qui securè se diuinæ dispositioni in omnibus credens, voluntatem domini semper præeligit, atq; etiam aliorũ volunta-

ta-

tatem suæ voluntati sapienter præponit: qui cognoscere ea quæ ad se nihil attinent, vel quæ ad vtilitatẽ animæ nihil faciunt nõ cõcupiscit: qui maiestatem sum̃æ diuinitatis atq; Trinitatis vltra quàm par est inuestigare, & incomprehensibilia Dei iudicia temerè discutere non præsumit, sed pia mente venerando ea quæ non intelligit, ipsum iustum dominum nihil iniustè facere vel permittere indubitãter credit: qui denique ab animo reijcit quicquid iniquietudinẽ int⁹ parit, quicquid mentẽ malè ligat aut implicat, atque à Deo impedit. Maximè verò orationis ac diuini officij tẽpore seponenda remouendaq́; sunt illa quæ distrahunt, quamlibet etiam sancta, vtilia, vel necessaria videantur. Neq; enim solũ mala aut friuola, sed, & ea quæ in se honesta vel pia sunt, nos periculosa tentatione plerumque occupant, & cõ-

 strin-

ſtringunt, ſi ipſi tentationi ſtatim in initio reſiſtere atque illa, quæ ſe cordi intempeſtiuè ingerunt, repellere negligimus.

DOCVMENTVM II.

PLena fiducia te totũ, & omnia tua Deo committe, ita vt eius voluntas æternaque diſpoſitio ſit tibi ſemper pro ſummo ſolatio: & ſiue in tenebris, ſiue in lumine, ſiue in tribulatione, ſiue in proſperitatis ſucceſſu, ſiue in cordis anguſtia, ſiue in cordis latitudine, ſiue in donis pauperem, ſiue in eiſdem diuitem te ille eſſe voluerit, rectè de bonitate eius ſentias: & grauia ac moleſta quæque de manu paternæ pietatis atque prouidentiæ illius humiliter, patienter, vel etiam hilariter ſuſcipias: certò credens eum omnia pro tua ſalute ordinare, vniceque optans, vt ipſa vo-

voluntas eius omni tempore in te perficiatur.

Appendix.

Ex obseruatione huius præcepti vera hominis pax dependet. Nam quum certum sit nec folium quidem ex arbore decidere absq; diuina prouidentia: si nobis semper grata fuerit ipsa Dei voluntas atque dispositio, & eam sapienter in omnibus attendere voluerimus, non nos deijciet quicquid nobis acciderit. Neque cœlum, neque terra, neque alia elementa, neque bruta animantia, neque homines, neque inuisibilia, neque visibilia, nos vllo modo lædere vel affligere possunt, nisi Deus permittat: nullus morbus, nullum damnum, nulla prorsus incommoditas, nos contingere valet absque eius permissione. Nunquam autem ille patitur, vt vel leuissimæ auræ flatus corpora, vel minimæ cogitationis

mo-

molestia animas infestet suorum electorum, sine ingenti profectu salutis eorum: modò ijdem electi hoc quod grauat humiliter & patienter ferant. Sed & plerumq; illa quæ minus attenti aut etiam quasi inuoluntarij sustinent, idem pius dominus eis ad ęternam salutē cōuertit, ita vt eorum animæ ornentur talibus tamquàm cupro: quibus tanquàm auro, & gemis ornarentur, si ea æquanimiùs tolerarēt. Expedit sanè vt vitam perfectiorē, vberioremq́; gratiam à domino sedulò petamus: veruntamen si ipse sentimenta deuotionis non concesserit, si solatia rarò præstiterit si nos etiã diuersis doloribus ac pœnis cruciari, diuersisque tentationibus vexari, & diuersis imperfectionibus impediri permiserit nequaquàm ob id perturbari aut impatientes esse, sed ad eum per orationem in omni rerum euentu cōfuge-

fugere, in illo firmissimè sperare, illi indubitanter fidere, & in eo immobiliter persistere debemus. Imò verò si daretur optio, meritò in præsenti exilio potiùs eligenda essent pro amore eius aduersa, quàm prospera. Ergo spiritualis nõ tunc solùm tranquillus apud se cõsistat, quando nihil eum premit aut grauat: sed pacem suam in patientia constituat, ita vt ad toleranda cõtraria semper, & vbique (Deo adiuuante) paratus voluntariusque sit. Quælibet molesta tam parua quàm magna, tam externa quàm interna (vndecunque obuenerint) etiam ipsa impedimenta, quibus se à spirituali profectu retardari putat, pacato gratoq; animo tanquàm de manu pijssimi patris cœlestis suscipiat, & ei in vnione passionis vnici filij sui Domini Iesu illa deuotè offerat ad laudem ipsius sempiternam. Nam eo modo coniun-

iuncta atque vnita tribulationibus, & doloribus Christi, ineffabilis erunt dignitatis ac meriti. Omnem mœrorem, & anxietatem, omnem afflictionem, & calamitatem quam patitur, suis peccatis imputet: seque dignum flagellis, indignum verò etiam minima consolatione esse agnoscat. Cogitet iustum esse sibique vtile, vt quoties declinando à rectitudine malè agit, grauaminibus, amaritudinibusque tanquàm salutari antidoto curetur. Inter saluberrima misericordissimi Domini verbera, mitissimam tolerantiā exhibeat, sciens se per huiusmodi castigationem purgari, & ad hæreditatem cœlestē præparari. Nam aduersitas tam corporalis quàm spiritualis, quæ patienti & benigna mente propter Deum sustinetur, verum præclarumque indicium est electionis diuinæ, ac veluti pignus adoptionis,

seu

ſeu annulus digniſſimæ illius deſponſationis, qua anima efficitur filia, amica, & ſponſa altiſſimi. Qui igitur Domino perfectè placere cupit, non expetat cum inordinata cordis inquietudine vel impatientia in hoc peregrinationis loco grandes, & ſingulares conſolationes: quæ ſi à liberalitate Dei oblatæ fuerint, humiliter, & gratè eas excipiat: non tamen in illis, ſed in illarum largitore Deo conquieſcat. Periculoſa res eſt ſenſibilis deuotionis dulcedo his qui eam impurè deſiderant, impureque ea vtuntur: hoc eſt, qui ſui oblectationem magis quàm ſui mortificationem Deique honorem in illa, & per illam quærunt. Et ſæpe maiori fructu non habita deſideratur, quàm ſentiretur obtenta. Nam & multis magis ſalutaria ſunt quæ dura atque amara, dolorem: quàm quæ ſuauia, & blanda, delectationem

ad-

adferunt. Meritum hominis in hoc consistit, vt fideliter, & si non dulciter, Deum colat, eiq́; perseueranter inter omnia grauamina, & inter omnes laborum difficultates seruata humilitate atq; patientia adhæreat. Ipse Deus aliquos quidem ex electis suis in hac vita blandimentis fouet, ac cœlesti lumine illustratos mirificè afficit atq; lætificat: sed plurimos per iter asperum deducens, permittit grauibus tribulationibus exerceri, atrocibus angoribus arctari, internæ cuiusdã malignitatis impulsib⁹ agitari, diutino mœrore premi, spiritualis suauitatis gustu destitui, sensus obtenebratione confundi, molesta animi dormitatione deiici, miserabili mentis distractione affligi, fœdis imaginibus, lasciuis motib⁹, obscœnis somnijs, dolendaq́; humoris carnem polluentis proluuie fatigari: idq́; eò plerumq; vehemẽtiùs

tiùs atq; importuniùs, quò tempora sacratiora seu solennitates digniores occurrũt, adeò vt eos quos aliquando gloriosissimè coronatur⁹ est in cœlis, iã deserere ac proijcere, eorumq́; sanctis studijs atq; conatibus obsistere videatur. Sed non deserit illos, nec proijcit: verũ salutem eorũ mira dispensatione, & incomprehensibili consilio ineffabiliq́; charitate inter huiusmodi calamitates promouet: nouit enim quid cuiq; expediat. Omnino quicquid accidit his qui bonæ voluntatis sunt, ille ad salutẽ eorum accidere permittit. Hoc indubitãter credere debemus: licet ea quæ toleramus, planè absurda, & incõuenientia, horrendaq́; ac saluti nostrę prorsus contraria nonnunquã nobis videantur. Ipse dominus nouit (sicut modò dicebamus) quid cuique expediat. Quare qui ad singularem eius amicitiam perti-

tin-

tingere vult, debet sic animum instituere, vt paratus sit per omnem vitam (si ille ita permiserit) multiplices miserias, & tentationes perferre, varijsque cordis ac corporis molestijs torqueri, & in spirituali conflictu assiduè viuere: debet se sic abnegare, sicque prouidentiæ, & dispositioni diuinæ subijcere, vt Deo seruire malit, quomodo ipse Deus ordinat, vel sancta obedientia exposcit; quàm quomodo propria affectio propriáue natura seu ætas suadet: debet se totum ita Deo credere, vt quamuis desideret mox post mortem carnis ad eum (pro gloria nominis ipsius) absque impedimento peruenire, confidenter tamen illi committat, vtrum, priusquàm in plenum beatitudinis gaudium recipiatur, purgari adhuc debeat: postremò, debet libenter etiam vltimum inter saluandos locum eligere, si Deus velit vt lo-

cum vltimum teneat. Tunc enim Christo verè charissimi sumus, & pijssimum cor eius efficacissimè ad nos inclinamus, copiosamque ipsius gratiam tempore opportuno percipiendam nobis fœlicissimè conciliamus, quando non murmuramus aduersus eum, nec nobis ipse displicet propter illa, quæ ex permissione eius patimur: quando inquã voluntatẽ nostrã voluntati eius perfectè cõformamus atq; subdimus: integerrima humilis cordis fiducia nos curamq; nostri in eũ iaciẽtes, ac cupidissimè super omnia exoptantes, vt ipsa laudabilissima voluntas eius in nobis, & circa nos plenissimè tàm in futuro quàm in præsenti sæculo perficiatur.

DOCVMENTVM III.

EA quæ nullã ratione in te vel in alijs corrigere potes, Deo com-

commenda: longanimiter expectans donec ille aliter de his quę tibi male habere videtur, disponat.

Appendix.

Huius quoq; præcepti obseruatio plurimū facit ad verā hominis pacē. Igitur si is qui proficiendi desiderio feruet, molestissimos vanæ gloriæ, impatientiæ, ingluuiei, libidinis, & aliorum vitiorum motus omnino extinguere, aut distractiones euagationesq́; mentis tempore orationis atq; diuini officij cōpescere necdum potest, non debet inordinatè contristari. Sed respiret qui talis est, Deumq́; sedulò exoret, vt quicquid in se vel in alijs emendandum videt, emēdare dignetur. Agnoscat humiliter suam infirmitatē, agnoscat se suis viribus suaq́; industria nihil posse sine adiutorio gratiæ cœlestis. Ipsis vitiorum illecebris ac stimulis quibus pulsatur, resistere mentis ratione non negli-

negligat: sciens quia quantumcũq; fœda vel venenosa cordi ingesta fuerint, animam renitentem, & consentire nolentẽ, non polluũt. Etiam distractiones, quibus mens eius inter precandum in diuersa rapitur, per deliberatam voluntatem, & putidam animi incuriã non admittat: sed eas rationabili diligentia reprimere satagat. Placidè faciat quod in se est: integrè interim omnia dispositioni Dei (qui fragilitatem, ac instabilitatem ipsius perfectè nouit) comittens: atq; æquo animo ferens, quòd propositũ suum exequi non valeat sicut cupit. Quamuis parùm proficere, quàmuis etiam ad inferiora semper decidere sibi videatur, non tamẽ deserat suum sanctum propositum: & nullo modo existimet, se suasq; orationes ob id à Deo despici quòd adhuc imperfectus sit: nec animo nimium deijciatur,
pro-

propterea quòd multos conspiciat se perfectiores esse: sed humilians se & de illorum profectu tanquàm de proprio gaudens, gratias agat domino. Beatus quidem ille est, qui sopitis multiplicium desideriorum, & cogitationum tumultibus, tanquàm sponsa cum cœlesti sponso intus delitiatur: sed fœlices nihilominus sunt, & adolescentulæ pro foribus excubantes: quæ licet adhuc varijs cogitationum phantasmatibus distrahantur, varijsque concupiscentiarum, & passionum motibus infestentur, resistere tamen student: & in bonis operibus perseuerantes, ipsius sponsi vestigia sequuntur. Possunt per Dei gratiam paulatim crescere, & ad perfectiora peruenire. Pius cultor Dei, cuius anima ex numero talium adolescentularum est, cogitet sibi ad virtutis exercitium, & ad humilitatem seruandam vtile

esse

esse aliquibus imperfectionibus adhuc detineri. Si ipse pauper magna Deo offerre nequit, libenter offerat vel parua, bonam promptamq; voluntatem exhibens, & pium desiderium potiora offerendi habens. Nam habere aut etiam velle habere huiusmodi sanctum desiderium, res est non parua, sed eximia, magnificè coronanda à Domino, qui bonam voluntatem pro opere vel operis perfectione suscipit, quando opus siue perfectio operis præstari non potest, quiq; gemitum etiam minimum pro bono spirituali piè emissum grandi mercede donat. Quàm magna vellemus esse nostra desideria, tàm magna apud illum sunt. Ergò fidelis Dei cultor sese in humilitate contineat, bonam voluntatem (sicut dictum est) exhibens. Imperfecta opera seu exercitia sua benignissimo cordi Iesu Christi

emendanda perficiendaq; si non verbis, saltem animi voto commendet: & illa offerat in vnione sanctissimarum actionum eiusdem Christi Iesu, siue in vnione admirabilis amabilisque illius amoris, quo ipse factus homo generis humani redemptionē peregit: vel certè istud aut simile dicat Deo patri; Domine hoc opus vel hæc opera seu exercitia offero tibi per vnicum filium tuum in virtute Spiritus sancti, ad æternam laudem nominis tui. Ea enim ratione perficientur, & dignissima Deoque gratissima erunt quæ offeret. Nam sua quæ ex se obscura vel minus clara sunt, ineffabilem splendorem atque decorem ex meritis Christi, quibus coniunguntur, & vniuntur, accipient. Planè quod per dilectum Dei patris filium Christum Iesum piè offertur, vltra quàm dici possit nobile, & Deo acceptum redditur:
quem-

quemadmodum apparet aureum aut purpureum quicquid per gemmam vel vitrum aurei purpureiue coloris conspicitur. Hoc firmiter credat, vt eo modo seipsum consoletur, dominumque in omnibus laudet atque glorificet. Nam quum omne peccatum iam execretur, & humilis factus, bonaq; voluntate intus ornatus Deo placere desideret ac laboret, Dei procul dubio filius est, summæ Trinitati charus est: ob idque si in tali proposito perseuerauerit, omnino hæres regni cœlorum erit, quantumcunq; paruus in meritis, & imperfectus modò esse videatur. Licèt in multis quotidie ex humana fragilitate offendat, non tamen putet propterea Dominum rupta prorsus amicitia à se omnino recessurum: dummodo voluntatem suam ab eo non auertat: & per veram pœ-

nitentiam frequenter doleat de offensis ac negligētijs suis. Esto sanè, vt occasione oblata facilè excedat in verbis, risu, affectione inordinata, propria cōplacentia, inani gloria, ac similibus; sed nō amet ipsos excessus neq; occasiones excedendi appetat: displiceat illi omne peccatum. Quando inquam, solus liberque apud se est, prorsus aduersetur quicquid cor suū maculare, & se à Deo elongare potest: sic enim celerrimam veniam consequetur. Etiam si singulis horis ex infirmitate sæpius labatur, nequaquam tamen hanc grauissimam iniuriā clementissimo, & ad ignoscendū verè pœnitentibus paratissimo redemptori suo faciat, vt de eius immensa misericordia diffidere velit. Neq; propter numerositatem neque propter enormitatem lapsuum suorum desperet: sed culpam suā humiliter agnoscens, & se
fideliter

fideliter corrigere proponens, toties cum sancta indulgentiæ spe resurgat, quoties cadit. Nam quandocunque eum verè pœnitet peccatorum admissiorum, & ipse integro corde voluntatē suam inclinat ad sui emendationem, ita vt deinceps parat⁹ sit facere ea quæ placēt domino: tam repente sanctificatur, quàm repente mundat⁹ fuit leprosus ille, cui dicenti, *Domine si vis potes me mundare, dominus respondit, volo mundare.* Matth. 8. Iesus enim Dei, & virginis filius pro salute generis humani semper astat Deo patri, vt ei electos suos ex humana fragilitate peccantes ac deinde pœnitentes reconciliet, sua innocentia eum placans. Quæ tamen incomprehēsibilis pietas Dei illum non faciliorem ad peccandum, sed promptiorem ad amandū reddere debet. Bono sit animo. Peccatorum veniam seu quælibet necessaria religiosè,

 & san-

& sanctè postulet in nomine ipsius Christi Iesu: sic enim omnino exaudietur, & repulsam non accipiet. Dicat ergo Deo patri; Pie pater, miserere mei, & munda me ab omni peccato per vnigenitum filium tuũ. Roget eundẽ Christum Iesum vt pro se aduocatus esse dignetur. Sed & in plenam expiationem atq; satisfactionẽ pro peccatis ac negligentijs suis offerat eiusdem Domini Iesu cor mellifluum, quod in se continet omne bonum: offerat sanctissimam conuersationẽ, passionem, & mortem ipsius: vel etiam pro sua superbia humilitatem illius, pro impatientia patientiam: pro incontinentia continentiam: pro malitia sua innocentiam eius offerat. Qua præcellentissima oblatione cũ benignitate mentis facta, iam omnino se veniam assecutum, & verè reconciliatum ac meritis virtutibusque Christi orna-
tum

tum esse confidat. Si enim adhuc dubius nimisque meticulosus manet, similis est ei qui exutus vestimentis vilibus ac sordidis, & repentè indutus regijs, non nouit decenter atque compositè pro exigentia ipsorum regaliũ vestimentorum incedere, sed pro morum rusticitate, cui assuetus est, ineptè & inciuiliter graditur. Indubitanter credat Dominum (qui omnes electos suos affectu tenerrimo diligit) scire, posse, & velle sibi humiliato ignoscere, atque in omni necessitate adesse. Piam certamque fiduciam erga eum concipiat, dicens illud ex libro Iob, *Etiamsi occiderit me, sperabo in eum: & si in profundum inferni demersus fuero, inde me liberabit.* Hæc sancta, & secura confidentia in tantum placet Deo, & tantam vim pijssimo cordi eius infert, vt ipse dominus non possit non adiuuare, *Iob, 13.*

non possit non ad salutem exaud-
re eum qui illam habet. Vnde & i
sacra scriptura ita loquitur, *Eg*
Isa. 41. 49. *Dominus Deus tuus apprehende*
manum tuam, dicensq; tibi, Ne t
meas, ego adiuui te. Nunquid obl
uisci potest mulier infantem suum
vt non misereatur filio vteri sui:
si illa oblita fuerit, ego tamen n
obliuiscar tui. Ecce in manibus m
is descripsi te. Erit tibi anima tua
in salutem, quia in me habuisti fi-
Ierem. 39. duciam. Ex humilitate & char
tate procedere debet ista fiducia
nam superbam, stolidam, & à ca
sto timore alienam confidentiam
Deus despicit.

DOCVMENTVM. IV.

INiuriam seu contumeliam tib
illatam si cum lætitia nondum
ferre potes, non tamen propter
illam insipienter perturberis, ne
ira excandescas: sed tranquillu
per

permanere ſtude. Nam indigniora pro te Deus tuus manſuetiſſimè tolerauit. Ergo in talibus ferocientem animi impetũ religa, & reprime: Deumq́ue qui te iuſtè quidem, ſed tamen ex amore affligi permittit magis quàm hominem qui te affligit, attende.

Appendix.

Is cui iam perfectior ſuiipſius victoria cœlitus conceſſa eſt, quamlibet offenſam in ſe admiſſam prõptiſſimè remittere, conuitiaq́;, ludibria, & ſubſannationes exultanti aut ſaltem tranquillo animo perferre nouit. Tales erant Apoſtoli, qui à Iudæis cæſi *gaudebant quòd digni habiti eſſent pro nomine Ieſu contumeliam pati.* Talis erat, & Rex Dauid, qui quum Semei ſe maledicentem audiret ac videret, non eſt exaſperatus, neq; vindictam expetijt, ſed Deum attendens humili- *Actor 5.* *2. Reg. 16.*

ter dixit, *Dimitte eum vt maledicat, iuxta præceptum Domini, si fortè respiciat dominus afflictionem meam, & reddat mihi bonum pro maledictione hac.* Et quis non animetur ad opprobria, & indigna quæque patienter toleranda, si diligenter consideret, quam miti atque humili corde ipse Dominus noster Iesus Christus omnem passionis suæ amaritudinẽ, & dolorem pro nobis sustinuerit? Dæmonium habere & seductor esse dicebatur, ab impijs captus ligabatur, premebatur, abducebatur, accusabatur, conspuebatur, alapis, & colaphis tundebatur, illudebatur, contemnebatur, flagris conscindebatur, spinis coronabatur, felle, & aceto potabatur, clauis cruci affigebatur, blasphemijs impetebatur: & interim tranquillissimâ patientiam seruabat. Non aperiebat os suum agnus Dei innocens: nisi quod pendens in

Matth. 11.
Luc. 7.
Matth. 27
Ioan. 7. 18.
Matth. 26. & 27.
Luc. 23.
Isaia 53.
Luc. 23.

in cruce patrē pro ſuis perſequutoribus exorabat. A tam præclaris virtutum exemplis, quæ benigniſſimus redemptor noſter nobis reliquit, oculi cordis auertendi non ſunt. Tu nullo modo pro fœlicitate hac quærere debes in iſta vita, vt nullus ſit qui te grauet, nullus qui tibi negotiū faceſſat. Nā ad ſuperbiæ, iracundiæ, vel impatientiæ in te latentis extirpationem, ad veræ pacis acquiſitionem, ad peccatorū tuorum purgationē, meritorumq; augmentum, ſæpe vtile ac neceſſariū eſt, vt Deo ordinante ſeu permittente non deſint qui te exerceant, & ſalutē tuam diuerſas moleſtias ingerēdo promoueant. Quādo probroſa tibi obijciuntur, quæ non admiſiſti, teſtimonium conſcientiæ tuæ te ſoletur, & tranquillus eſto: ſi verò admiſiſti ea quæ in te dicuntur, etiā ſic tranquillus, & humilis permanens, paratam

habe voluntatem corrigendi te, s
nondum correxisti. Non sis multũ
solicitus quomodo homines d
te loquantur, quid de te sentiant
quale iudicium de te habeant: sed
ad Deum causam tuam semper re-
fer, illi te, & omnia committe, in
illo cor tuũ stabilire stude. Ipse e-
nim sibi fidẽtes ab omni confusiõ
opportunè, & cõuenienter exime
re nouit. Sic fiet, vt pax tua ex lin-
guis hominum non pendeat. S
data qualibet perturbationis oc
casione, contingat te ex imperfe
ctione fragilitateq; propria stimu
lis indignationis acerbius agitari
disce quietè ferre ipsius passioni
tuæ molestiam, qua intus affligeris
& intempestiue tunc non profera
ea ad quę dicenda spiritus tuus im
portunè te impellit: sed de his que
te angunt loqui differ (si fieri po
test) donec Dei gratia mentisqu
serenitas redierit.

D O-

DOCVMENTVM V.

ALterius voluntatem potius quàm tuam facere ama, & iudicio alterius tuum iudicium facilè submitte: proprio sensui nunquam proteruè inhærens, neque aliquid sanctæ obedientiæ præponens.

Appendix.

Sublimis planè virtus est obedientia, quàm purè, & simpliciter exhibitam Deus præfert quibuslibet alijs operibus atque exercitijs, quantumuis excellentibus, & sanctis. Verus obediens non solũ maioribus, sed & sibi æqualibus atque etiã minoribus alacriter in his quæ licita sunt obtemperat. Non discutit apud se quã iuuenis aut imperfectus sit superior qui iubet: nõ iudicat friuolũ vel inutile esse quod præcipit: sed audito eius mandato, mox, omnibus alijs quę tunc intermit-

mitti possunt, intermissis, animo paratissimo iussa exequitur: non tanquàm homini sed tanquā Deo obedientiam impendens, & propter Deum etiam præsidentem minus rectè viuentem reuerenter honorans, syncerumque ac dulcem affectum, & beneuolum animum erga eū gerens: memor verborum illorū domini Iesu, *Qui vos* Luc. 10. *audit, me audit, & qui vos spernit me spernit*. Purioris, & interioris vitæ amator obedit tunc quoque, quando agnoscit voluntatem superioris, licèt mandatum eius expressum non interueniat. Vbique paratus est seipsū deserere: & propterea non solùm in his quæ sibi placent, verùm etiam ac multò maximè in his quæ molesta sensuique suo contraria sunt, vult obedire: recogitans non semper illud esse Deo acceptius, quod homini est dulcius atque delectabilius. Actiones

nes cõmunesquæ ad rationem obediẽtię spectant, suis priuatis actionibus ex propria electione susceptis semper anteponit, etiamsi illæ sibi magis steriles esse videantur, minusq́; sapiant quam priuatę. Talis si fortè sacræ lectioni vel meditationi intentus, euocetur superioris iussu ad indignum aut vanũ aliquod opus, exẽpli gratia, ad quisquilias colligendas; nihil cunctatur: sed statim absq; aliqua cõtradictione, vel dijudicatione sancta studia illa omittit, vt obedientiam seruet. Deũ propter Deum conuenienter, & sapienter relinquens. Nã quod in se vile est ac nullius momenti, dum per obedientiam fit, redditur præstantissimum. Neque enim ipsa obedientia nomen virtutis ac meritum sortitur ex dignitate rei quæ præcipitur, sed ex bona voluntate illius qui præcipienti fideliter obtemperat. Eodem

mo-

modo inobedientiæ grauitas in his quæ vel modica videntur, vel in se mala non sunt, ex praua voluntate eius qui obedire non vult pensanda æstimandaque est. Verbi gratia: si quis pomum non edere iussus, superbè mandatum transgreditur, ipse reus punietur à Deo, non quòd pomum comederit, sed quia inobediens fuit. Præuaricatio primorum parentum id abundè docet. O qui sciret quantus fructus in virtute obedientiæ lateat, quàm religiosè etiam minima quæ sibi præscripta sunt impleret? quàm promptè voluntatem alterius sua voluntate confracta relictaque faceret? Omnino Deo charissimus est qui sic se abnegat, & arbitrium, sensum iudicium, atque consilium aliorum prudentum libentiùs quã suum sequitur: illudque optimum sibi esse credit, quod è voluntate vel electione propria natum seu pro-

profectum non fuerit. Hæc via plana & secura est: quicumque per eam strenuè graditur, inoffenso pede ad cœlestem patriam pergit: & non solùm in futuro, verùm etiam in præsenti seculo largam benedictionem accipiet à Domino Iesu, qui pro nobis factus est obediens vsque ad mortē crucis. Posset fieri (sicut patres affirmant) vt aliquis per promptam, fidelem, & puram obedientiam altiùs eleuaretur in Deum, quàm si toto decennio in deuotarum precum exercitijs diligentissimus fuisset. Libet addere aliud quod Sancti asserere solent. Sint, inquiunt, duo homines, quorum alter in libertate, alter sub obedientia viuat: si is qui liber est aliquo die ieiunat, simplicem mercedem consequitur: si verò ille qui sub obedientia constitutus est, non ieiunat eo die, sed secundum præscriptum cano-
nis

nis ac legis cui se astrinxit, continenter, & sobriè etiam carnibus vescitur: cuperet tamen ieiunare, nisi obedientia seu canonis constitutio vel charitas aliud requireret, duplici mercede à Deo donabitur. Nulla virtus, nullum virtutis opus Domino placet, si vitio inobedientiæ contaminetur. Illi inquam displicet quicquid per inobedientiam deliberato animo fit, etiam si alioqui pium ac laudabile sit quod agitur. Nam vt sacra scriptura testatur, obedientia melior est quam victimæ, & quasi scelus idololatriæ est nolle acquiescere. Hæreses non aliunde sumunt originem quam ex superbia, & inobedientia: hæretici enim suum sensum proteruè sequuntur, & decretis Ecclesiæ catholicę parere, propriumq; iudiciũ iudicio illius submittere nolunt. Si quis feruens rigorem abstinentiæ, seu cuiuslibet sanctæ actionis austeri-

steritatem ad præceptum superioris non mox deponeret, posteà verò pœnitentia ductus absq; mora corrigere se, & obedire vellet, tam facilè indulgentiã inueniret apud Deum, quàm facilè veniam apud imperatorem obtineret is, qui strenuè aduersus hostes dimicãdo ipsum imperatorem ex improuiso paululum læsisset.

DOCVMENTVM VI.

NVnquam alicui te præferas; nunquam aliquem contemnas. Omnium vilissimum indignissimumq; te esse existima, omnibus te subijce, omnibus propter Deum inseruire desidera: & eos qui te monent aut reprehendunt (etiam si inferiores videantur) æquanimiter audi: magis eligens culpam humiliter agnoscere, quàm contentiosè ac superbè te ipsum excusare.

Ap-

Appendix.

Hoc præceptum, ſicut & præcedens, demonſtrat iter rectum, commodiſſimumque, compendium ad vitæ perfectionem, & æternam gloriam obtinendam. Quum regis & mendici ſecundùm animam æqualis ſit dignitas ſecundùm carnem, æqualis infirmitas (vterque enim animam imagine Dei inſignitam, & corpus mortale habet) mirum valdè eſt, quomodo homo homini ſuperbè ſe præferre, quomodo homo hominem contemnere, & non honorare, nõ ſicut ſeipſum diligere poſſit. Felix eſt qui ſic ſe deſerit, ſic deprimit, ſic contemnit, vt aliorum tam latentes quàm patentes virtutes recogitans & ſua vitia penſans, ac quemlibet vel iam eſſe, vel mox per Dei gratiam poſſe eſſe longè ſe meliorem credens, pedibus omniũ ſe veluti conculcandum exponat,

om-

omnes tanquàm suos dominos attendat, omnium ministrum se cõstituat: omnibus propter Deum seruire, grandi affectu appetat. Felix qui viles quasque actiones non quasi se indignas videndo, sed quasi sibi conuenientissimas amplectendo seriò perficit: qui etiam confundi pro Dei honore atque amore non refugit: qui contentionibus non delectatur: qui culpam suã libenter agnoscit: qui se accusare, alios excusare amat, qui monitores, & reprehensores (etiamsi inferiores sint) patienti gratoque animo audit, & ipsos syncerè diligit.

DOCVMENTVM. VII.

TAm libenter esto minimus quàm libenter fortè aliquis alius esset maximus: & abiectus, non autem honorabilis haberi concupisce, vt Christo sacræque eius

eius genitrici Mariæ ſimilior appareas.

Appendix.

Qui verè humilis eſt, infimum locum ſemper appetit: ſubeſſe magis quàm præeſſe, & doceri magis quàm docere cupit: laudes hominum non requirit. Ea ex quibus honorari, & in admirationem apud homines venire poteſt, per aliũ potiùs quàm per ſe peragi optat. Sublimia de alijs ſentiens, ſe nullius momenti eſſe reputat: bona quæ facit non inſolenti cogitatione apud ſe magni pendit, nec ea per iactantiã oſtentat. Ob viſitationem diuinam non reſoluitur inepta inordinataue lætitia, neq; ſecuritatẽ imprudenter aſſumit: non inquàm ſibi vanè placet propter Dei dona quæ percipit, nec de eis paſſim (propriam quærendo gloriam) loqui geſtit. Non in ſe, non in ſuis meritis, ſed in Dei miſericordia, & in

in beatæ genitricis eius Mariæ, aliorumq; sanctorum intercessionibus ac piorum hominum orationibus confidit. Omnem animi altitudinem in se penitus deijcit ac proterit: pauperem, paruum, atque imbecillem se Deo exhibens. Hominum de se iudicia non anxiè metuit: sui contemptu non perturbatur. Deniq; vilis potius quàm humilis, & inutilis magis quàm sanctus haberi desiderat. Talis erat, vir ille secundum cor Domini, qui à superba Michol spretus, & conuitio præter meritum exceptus, respondit, *Et ludam, & vilior fiam plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis.*

DOCVMENTVM VIII.

ALicui placere vanè non affectes, neque displicere inaniter pertimescas, & hominū, maximè

mè mulierum, notitiam, familia-
tatem, aut singularem erga te dil
ctionem ne expetas.

Appendix.

Vir verè spiritualis, omne ve
bum, omnemque gestum adul
tionis fugit: nec magnoperè c
rat vtrum placeat an displiceat h
minibus: sed modis omnibus
hoc laborat, vt Deo placere po
sit. Ita tamen viuere studet, v
bonis (quantum in se est) placea
Qui si nonnunquàm intentione
suam ad humanam complace
tiam vitiosè declinare senserit
mox eam corrigit, & reuocat:
nius Dei fauore atque amicitia c
tentus. Non solùm impudicaru
verum etiam honestarum mul
rum incauta nimiaque familiarit
multis sæpe obfuit, multis det
menta purioris castimoniæ intul
multos grauibus tentationibus i
uoluit. Sapiẽs igitur est, qui huiu
mo

modi pericula vitat, & ſpreta omni carnali affectione, puritati cordis ſeruandæ ſe addicit, ac vultum mulieris curioſè contemplari refugit. Sapiens, inquam, eſt, qui pias fœminas Deo commendat, & eas ac quoslibet homines circa illum, non circa ſe per ſingularem amorem occupari cupit. Beatus item eſt, qui nullius præſentiam corporalem nimis anxiè expetit: & abſentiam etiam illorum æquo animo propter Deum fert, quorum exemplis atque colloquijs plurimùm ſpiritualis conſolationis, & adiumenti percipere poſſet.

DOCVMENTVM IX.

ALiorum dicta vel facta tu temerè neque iudices, neq; diſcutias: & ſuperfluis curis te non implices, verbaque detractoria loqui aut etiã audire (quantum potes) caueas.

Appendix.

Vtile fuerit ad huius præcepti obſeruationem, aliorum mores, & geſtus minus compoſitos ſtudiosè non attendere, niſi inquantũ officij neceſſitas expoſcit. Qui enim in ea re curioſus eſt, facilè etiam inquietus, ſuſpicioſus, amarus, atq; indignabundus erit: & circa alios intempeſtiuè occupatus, ſui ipſius obliuiſcetur. Laudabile admodum eſt, temeraria iudicia vitare: non continuò putare, nullos ibi bonos eſſe, vbi multi videntur non rectè viuere: nec exiſtimare illos omnes iam irremediabiliter periiſſe, qui cognoſcuntur adhuc licentius peccare, neq; arbitrari hominem orthodoxum ac pium proptereà à Deo deſpici vel non diligi, quod adhuc aliquibus imperfectionibus detineatur. Laudabile inquam eſt, ſuſpiciones ſiniſtras in ſe leuiter non admittere, eis impor-

portunè, & iniquè se cordi ingerentibus consensum non præbere: mala de aliquo audita nimis facilè non credere: bene de alijs sentire, & eorum verba atq; opera in meliorem partem (quatenus fieri potest) interpretari. Non est cur multùm doleat se errare, qui etiam de malis hominibus bona cogitat. Is cui aliorum cura credita est, licèt aliquando fortè metuat, ne ibi malùm lateat, vbi malum non est, nunquã tamẽ fixa mente suspicari debet, ibi malum esse, vbi vtrum malum sit incertus est. Vir beneuolus & benigna charitate præditus, certò cognoscẽs aliquem grauiter peccasse, commiserescit: memoria repetens, quanta sit infirmitas, & cæcitas humana, quãtaq; diaboli tentantis inuidia atq; malitia. Sed & hoc apud se recogitat, quàm ardenti desiderio dominus expetat, & expectet tempus illud,

quo peccator conuertatur, & se corrigat. Qui negotia sibi non commissa relinquit, & solicitudinem de rebus ad se suumque officium non pertinentibus abijcit, quique inepte auidus non est, vt aliorum secreta cognoscat, grandi pacis internæ beneficio fruetur. Pij multùm exhorrent detractionis vitium: ita vt de alterius imperfectionibus tacere semper malint, quã aliqua dicere. Quod si necesse interdũ fuerit, vt talia vel loquãtur vel audiant, sum̃opere vigilant, ne aut per verborum excessum aut per intentionem affectionemq́ue minus synceram corda sua maculent. Rem Deo gratam facit, qui detrahentis sermonem prudenter amputat, & ad meliora transferre satagit.

DOCVMENTVM. X.

Beni-

BEnignum, & affabilem omnibus te præbe: de aliorum bonis ſicut de proprijs gaude, & pro aliorum malis ingemiſce: omnes ſyncera charitate diligens, neminem quantumuis etiam tibi moleſtum odio habens, de nullius ſalute deſperans, & imperfectis quibuſque piam compaſſionem magis quàm turbulentam indignationem impendens.

Appendix.

Omnino conuenit, vt ſeruus Dei affabilem alijs ſe præbeat, & in vultu modeſtam caſtamque ſerenitatem potiùs quàm nimis triſtẽ vel auſteram grauitatem prætendere conſueſcat. Debet (quantum in ſe eſt) amicè cum omnibus conuerſari: nemini oneroſus eſſe: neminem conturbare: verborum inſynceram, atque à dilectione alienam mordacitatẽ vitare, promptè quoslibet iuuare: cupidè omnium ne-

necessitatibus subuenire: libenter non solum his à quibus diligitur, sed potissimùm his à quibus infestatur aut læditur, benefacere: cor amaritudine aut felle infectum aduersus aliquem non gerere: nulli signa charitatis negare: nulli malè velle: nulli inuidere: nullum quantumuis iniquè viuentem despicere: de nullius peccatoris vera conuersione ac pœnitentia desperare. Nam & ipse aliquando fortè à Deo auersus in iniquitatibus aut vanitatibus vixit. Cogitet quàm clementer à misericordi domino tunc seruatus, atque ad meliora tandem reuocatus fuerit. Si Deo manum porrigente euasit pericula, confidat, & alios eodem adiuuante euasuros. Transijt ipse à prauitate ad iustitiam: sed non putet alijs viam salutis præclusam, aut pontem misericordiæ deiectum esse. Possunt alij transire, qua transijt

pos-

possunt proficere, possunt etiam ad perfectionem peruenire. Ergo (sicut dictum est) de nullius vera cõuersione desperet: omnes Christianos tanquàm fratres ad eandẽ secum hæreditatem cœlestem vocatos cum gaudio aspiciat, & diligat: in hominibus nõ visibilis corporis vilitatem, sed inuisibilis animæ (quæ ad imaginem Dei increata est, quia rationalis est) pręcellentem nobilitatem pulchritudinemque attendat. Tanta est animæ humanæ dignitas, vt propter eam rex regum, Dominus dominantium, vnigenitus Dei patris incarnari, pati, propriumq; sanguinem fundere, ac mori voluerit. Istam animarum indicibilem generositatem atque venustatẽ passim negligentijs dedecorari, peccatisque deturpari vehementer doleat: malè viuentes, & excæcatos, pereuntesque tam Christianos rectæ fidei, quàm

hæreticos, ſchiſmaticos, ac gentiles intima commiſeratione proſequatur: omnium ſalutem vera charitate exoptet: de cuiuslibet profectu, & conſolatione gaudeat. Bona quæ in ſe non habet, in alijs Dei electis ſe habere lætetur, & pro eis diuinæ liberalitati gratias agat: nam quum omnes electi ſint vnum corpus myſticum, præſtantia & gloria vnius membri cedit in honorem alterius. Aliorum item miſerias & calamitates, ſuas reputet: erga pauperes, infirmos, tentatos, & afflictos pijſſima viſcera gerat. Sanctam hoſpitalitatem amet, opera miſericordiæ quæ facere poteſt, hilariter faciat, ſi nequit ea corporaliter impendere, impendat ſpiritualiter. Imperfectiones tam animorum quàm corporum in alijs æquanimiter toleret: omnemque indecentem aſperitatem seu amarulentiam animi ſui patienti benignitate, & ſancto dilectio-

nis dulcore mitigare, vel etiam excludere nitatur, tanquam & ipse habēs in se multa quæ ab alijs tolerari debeant. Quòd si penitus excludere vel mitigare indignationis amaritudinisque internæ stimulos necdum potest, saltem consensum eis deneget: ita vt quamuis in inferioribus animæ viribus graues impatientiæ motus sentiat, superiorem tamen mentis rationem imperturbatam seruare conetur. Suspiret ad Deum, & eius auxiliū imploret. Meminerit verò se ipsi Domino non placere, si aliquem hominem odit, quum filij Dei à filijs diaboli in eo singulariter distincti sint, quòd illi charitatem habeant, isti non habeant. Igitur peccantibus compatiatur: peccatis nō faueat. Portet, & etiā in corde suo sibi præferat, quos corripit: & corripiat seu castiget quos portat. Nō hominem, sed hominis vitia perse-

quatur: & illa alibi facilè non recitet: vbi nec eius qui offendit, nec aliorum qui audiunt emendationẽ seu vtilitatẽ ex huiusmodi recitatione sequuturam sperat. Hominẽ ipsum, cui⁹ imperfectiones ac negligentias persequitur, syncero cordis affectu diligat, & ei vultus serenitatem, verborumq́; & operũ solatia (quoties res exigit) exhibeat, Dei religionisq́; iniuriã, ac animarũ damnum non dissimulet: nec propter humanam amicitiam omittat conuenienter, & opportunè cum charitate reprehendere ea quæ à se reprehendẽda esse cognouerit. Iustitiæ zelo ferueat: non tamen feratur prçcipiti siue inordinato animi impetu: sed irã eius semper, & consilij grauitas, & mansuetudinis gratia condiat. Imperfecti, & vitijs adhuc obnoxij in Ecclesia Dei, infirma atq; vlcerosa sunt membra mystici corporis Christi. His nõ furio-
sa

ſa pugnorum contuſio, ſed (quantum res patitur) lenis tactus, id eſt, lenis admonitio primò adhiberi debet: quòd ſi ipſa lenitate non ſanantur vlcera, deinceps adhibenda eſt durior correptio tanquàm ſectio neceſſaria: ita tamen vt ſemper veræ charitatis affectus ſeruetur erga eum qui caſtigatur. Qui in congregatione aliqua viuit, vbi honeſta, & ſancta lex atque inſtitutio communis eſt, pacificè eandem inſtitutionem in cõmunibus actionibus, & exercitijs ſequatur, notam vitioſæ ſingularitatis vbiq; vitans. Bona quæ non niſi cum perturbatione aliorũ publicè faceret, ſi abſq; offenſione Dei, & abſq; læſione propriæ conſcientiæ omittere poteſt, prudenter (ſicut viderit eſſe neceſſarium) omittat. Nihil attentet inſolitum quod humanam fragilitatem excedere videatur: niſi Deus id ſibi placere certa reuelatio

ne declarauerit, vireſque qu
illud commodè perfici quea
præſtiterit.

DOCVMENTVM. X

MVndi vanitates carniſ
voluptates viliſſimas ſp
immortali animæ tuæ ſponſo
ſum ſeruans, & in eo ſolati
conſtituens.

Appendix.

Monet hoc præceptum,
ſtum, gloriam, fauorem, hon
pompas, poſſeſſiones, diuitias
ctacula, luſus, iocos, vaniloqu
nugas huius ſæculi, fœdaſque
nis delitias contemnamus: n
ſos in ſolo Deo rebuſque di
oblectantes. Profectò qui a
ſuæ ad imaginem Dei creatæ
nitatem, & ingenitam pulch
dinem diligentius conſiderat
puris carnis voluptatibus no

cilè se dedet: sciens per illas animã rationalem fœdari, & decorem genuinum amitti. Itidem qui beneficia à Deo sibi impensa sedulò recogitat, quomodo poterit erga illum tam ingratus esse, vt peccatorum sordibus eum offendere non metuat? Quomodo non sese immaculatum illi seruare studebit, à quo benignissimè conditus, misericordissimeque redemptus est? à quo custodiã angelicam, nec nõ omnia tam spiritui quàm corpori necessaria à prima ætate accepit, accipitq; quotidie? à quo sic protegitur, sic gubernatur, sic fouetur die ac nocte, quasi cæterorum omnium oblitus ipse Deus, curam eius solius gereret? à quo denique ad vitam æternam gratuitò electus ita diligitur, vt sine se ille beatus esse nolit? Nimis æquum est, vt tam bono Deo, tàm dulci animarum nostrarum sponso, integram cordis

dis puritatem (quantum in hac vita licet) seruemus. Tam liberalis benefactor, tamque ardens amator omnino redamandus est: propter eum transitoria omnia despicienda sunt. Nos peregrini, & exules hic sumus: quare non infimis istis inhærere, nec ea peruersè amare, sed patriam nostram, patriam cœlestem requirere, & ad æterna bona suspirare debemus. Neque enim propter præsentem, sed propter futuram vitam Christiani sumus. Licitum quidem est iucunda aliqua pro loco, & tempore pia intentione interdũ proferre, recreationemque externam congruam ad Dei honorem admittere: sed summa diligentia modus seruandus est, ne aut per nimiam, aut per minus castam relaxationem, harmonia interioris hominis dissoluatur, & cordis puritas lædatur. Quũ necesse sit singulis diebus cibo potuq;

tuque vti, ingluuies à plerisque superari difficiliùs solet, quàm cætera cordis vitia. Vigilet igitur vir spiritualis in quotidiana aduersum gulam pugna: & Dei auxiliũ sedulò imploret ne vincatur. Indecentem auiditatem, turbulentamque cupiditatem inter edendum etiam in simplicibus escis frænet: ipsum cibum modestè sumens, & eum honestè sensimq; mandens. Rationabilem corpusculi refectionem, non autem voluptatem quærat: & quamuis delectationem terrenam sentiat (sine qua refectio corporalis ab homine famente vel sitiente nequaquam sumitur, non tamen eidem delectationi inhæreat, neq; eam ad intima sua admittat. Non inquã, ob id manducet aut bibat, vt carnis concupiscentijs inseruiat, & praua desideria expleat, sed vt naturam iuuet, eique satisfaciat. Excessum diligenter vitet, ne

ne cibo prægrauatus reddatur ineptus ad interna exercitia. Veruntamen si ipse minus fortè attentus metas debitæ continentiæ paululum prætergressus fuerit, non sit nimium pusillanimis: sed ad Deum confugiens, culpam humiliter agnoscat, veniamque ab eo postulet: & innouato sancto proposito, cõfidat in illius benignissima pietate. Paucos inuenire est, quorum spiritum non aliquantulum grauet aut præpediat cibus sumptus, dum in stomacho concoquitur, sed citra vitium crapulæ id accidere potest. Qui piè secum retractat atque recogitat dominum Iesum fel, & acetum pro nobis gustasse, faciliùs gulæ illecebras spernit, faciliùs delitiosis escis ac potibus carere potest, atque ipsa delitiosa edulia æquè temperanter, & inculpatè sumit, sicut minus sapida ac vilia.

DOCVMENTVM XII.

Pau-

PAucis contentus esto, & simplicibus delectare: memor paupertatis, quam pro te assumpsit tibiq́. commendauit Deus tuus. Tu discipulus, ille magister: tu seruus, ille dominus: Gaudeat discipulus, dū imitatur magistrū: exultet seruus, dum sequitur Dominum.

Appendix.

Qui feruet spiritu, & mundum ac seipsum verè contemnit, is superflua, curiosa, & exquisita ad suos vsus non requirit; simplicitatem in victu ac vestitu, cæterisq́ue necessarijs diligit: minus potiùs quā amplius habere semper appetit: pro his quæ sibi vel desunt vel negligentius administrantur, facilè non murmurat: propriæ electionis atque optionis commodum vbique relinquere paratus est: humilia, & abiecta opera (à quibus superbi abhorrent) magno cordis affectu peragit. Respicit enim fideli-

fidelibus oculis in authorem vitæ dominum Ieſum, qui propter nos ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens.

Corollarium Appendicum.

Iam qui ex prædictis præceptis eximium aliquem fructum referre vult, ſtudeat tota mentis intentione vitam ſuam ad illa corrigere, ordinare, atque componere: ea ſæpe (quemadmodum author epiſtolæ infra in concluſione dicit) relegens, & exactè ſe diſcutiens, attenteque conſiderans vtrùm id quod legit, ipſe faciat Singula per meditationem, deſiderium, & orationẽ in animi viſcera traijcere, indeque ad mores traducere ſatagat: ita vt quouis loco ac tempore, mox illi occurrat quid agere, quid relinquere, quid admittere, quidúe reſpuere debeat. Humilitatẽ, obedienti-

entiam mansuetudinem, patientiam, charitatẽ, misericordiam, benignitatẽ, & continentiam Christi pro suo modulo imitetur: promptè se in his quæ vel desiderabilia, vel naturæ cõtraria sunt relinquẽs atque abnegans. Opera sua omnia pura intentione (sicut suprà in primo præcepto dictum est) ad honorem Dei peragat: sic enim lucida & ipsi Domino valde grata erunt. Ea mirificè exornabuntur, si ipse illa saltem desiderio cõiunxerit actionibus Christi. Exempli gratia: si cupiat, vel in animo suo statuat obedire hominibus, seruire Deo, preces offerre, laborare, ieiunare, aduersa tolerare, edere, bibere, dormire, in vnione illius pietatis qua Christus Iesus pro se factus homo, in terra hominib9 subdit9 fuit, Deũ patrem laudauit, orauit, laborauit, ieiunauit, aduersa pertulit, comedit, bibit, dormiuit: aut si illa ipsa
quæ

quæ facit commendet offerátu
Domino in vnione eiuſdem pie
tis ſeu charitatis, in laudem æte
nam. Non appetat illuſtrari reu
lationum vel miraculorum grat
vt per ea nomen ſanctitatis ap
homines ſibi comparare poſſit
Quæ gratia ſi ei conceſſa fuerit
humiliter ac ſapienter vtatur illa
ſicut cognouerit placere Deo q
eam gratuitò donauit. Meminer
2. Cor. 11. verò quia *angelus ſatanæ, nonnu*
quam transfigurat ſe in angelum l
Humilitas *cis*, vt per doloſas vanaſque reue
tiones incautos fallat. Etiam
magna ſint, & magna eſſe ſciat e
quæ cœlitus percipit, nunqua
tamen magnus & perfectus ſibi v
deatur. Donis, & benedictionib
Dei, quibus præuenitur, indignu
ſe ſemper reputet. Non ſibi adſc
bat quòd bonæ voluntatis ſit, n
ob id arroganter alijs ſe præfera
ſed quoslibet etiam perverſiſ
mo

mos, sibi in corde suo præponat. Agnoscat quia nisi ipse gratia Dei seruaretur atque protegeretur, mox deficeret in tentationibus grauiusque peccaret quàm illi: & quia si illi tantam gratiam à Deo accepissent quantam accepit, minus fortè ingrati essent, minusque peccarent quàm ipse. Sed & cogitet eos repentè Deo adiuuante, in melius mutari posse vel etiam iam in illis aliquas virtutes ipsi domino cognitas & acceptas latere. Non in sola regione suæ mentis solem gratiæ lucere, nec se solum cœlestia desideria habere existimet: sed in alijs potiora Dei dona esse speret, & confidat. Rationis iudicium, & sanctæ discretionis moderamen vbique sequatur. Nihil supra vires suas temerè attentet. Neque enim expedit, vt pertinaci animi decreto facere velit, quæcunque bona alios fecisse cognoscit. Per- *Discretio.*

fecto-

fectorum sublimia opera admit-
tur, ac pro eis Deo gratias agat,
ex eorum consideratione confi-
metur, ne in paruis bonis operib-
quæ agit, deficiat: sed quantum a
conuersationis suæ tenorem att-
net, magis attendat quid ipse
munere diuino facere possit, quà
quid illi fecerint aut faciant. Ne-
que enim eadem gratia omnibu
datur, nec eadem exercitia omn-
bus conueniunt, neq; eodem mo-
do omnes à spiritu sancto mouen-
tur vel trahuntur. Sanè in hac vi-
non omnibus donum sublimior
contemplationis conceditur, no
omnes eliguntur, vt resideant a
mensam regis æterni, & delitijs eiu
pleniùs perfruantur: sed plurim
ad hoc deputantur, vt stent coram
mensa, & per laboriosas actione
inseruiant: qui tamen in futura vi-
ta simul cum his qui contempla-
tionis dono hic claruerunt, mensa
com-

communis redemptoris ac patris cœlestis assidebunt, æterna beatitudine donati. Quemadmodum autem hi quos in hac peregrinatione rex cœlestis ad mensam suam, videlicet ad cõtemplationis quietem, vocat, vt cum eis delitietur, non debent inciuiliter se subducere, neque tunc surgere vt stent, aut laboribus externis insistant, nisi obedientia, vel charitas seu causa rationabilis requirat: ita minimè cõuenit, vt hi qui ad standum ministrandumque deputati sunt, relicto officio suo, non vocati ingerant se mensæ regali, regique assideant ad vacandum soli contemplationi. Deus non solùm exercitijs spiritualibus sed etiam externis occupationibus pro sui honore piè susceptis delectatur. Ergo is qui in spiritu proficere desiderat, sua sorte contentus sit, & nihil (sicut dictũ est) vltra vires suas temerè atten- *Simile.*

dis puritatem (quantum in hac vita licet) seruemus. Tam liberalis benefactor, tamque ardens amator omnino redamandus est: propter eum transitoria omnia despicienda sunt. Nos peregrini, & exules hic sumus: quare non infimis istis inhærere, nec ea peruersè amare, sed patriam nostram, patriam cœlestem requirere, & ad æterna bona suspirare debemus. Neque enim propter præsentem, sed propter futuram vitam Christiani sumus. Licitum quidem est iucunda aliqua pro loco, & tempore pia intentione interdũ proferre, recreationemque externam congruam ad Dei honorem admittere: sed summa diligentia modus seruandus est, ne aut per nimiam, aut per minus castam relaxationem, harmonia interioris hominis dissoluatur, & cordis puritas lædatur. Quũ necesse sit singulis diebus cibo potuq;

tuque vti, ingluuies à plerisque superari difficiliùs solet, quàm cætera cordis vitia. Vigilet igitur vir spiritualis in quotidiana aduersum gulam pugna: & Dei auxiliũ sedulò imploret ne vincatur. Indecentem auiditatem, turbulentamque cupiditatem inter edendum etiam in simplicibus escis frænet: ipsum cibum modestè sumens, & eum honestè sensimq; mandens. Rationabilem corpusculi refectionem, non autem voluptatem quærat: & quamuis delectationem terrenam sentiat (sine qua refectio corporalis ab homine famente vel sitiente nequaquam sumitur, non tamen eidem delectationi inhæreat, neq; eam ad intima sua admittat. Non inquã, ob id manducet aut bibat, vt carnis concupiscentijs inseruiat, & praua desideria expleat, sed vt naturam iuuet, eique satisfaciat. Excessum diligenter vitet,

ne

ne cibo prægrauatus reddatur ineptus ad interna exercitia. Veruntamen si ipse minus fortè attentus metas debitæ continentiæ paululum prætergressus fuerit, non sit nimium pusillanimis: sed ad Deum confugiens, culpam humiliter agnoscat, veniamque ab eo postulet: & innouato sancto proposito, cõfidat in illius benignissima pietate. Paucos inuenire est, quorum spiritum non aliquantulum grauet aut præpediat cibus sumptus, dum in stomacho concoquitur, sed citra vitium crapulæ id accidere potest. Qui piè secum retractat atque recogitat dominum Iesum fel, & acetum pro nobis gustasse, faciliùs gulæ illecebras spernit, faciliùs delitiosis escis ac potibus carere potest, atque ipsa delitiosa edulia æquè temperanter, & inculpatè sumit, sicut minus sapida ac vilia.

DOCVMENTVM XII.

Pau-

PAucis contentus esto, & simplicibus delectare: memor paupertatis, quam pro te assumpsit tibiq. commendauit Deus tuus. Tu discipulus, ille magister: tu seruus, ille dominus: Gaudeat discipulus, dũ imitatur magistrũ: exultet seruus, dum sequitur Dominum.

Appendix.

Qui feruet spiritu, & mundum ac seipsum verè contemnit, is superflua, curiosa, & exquisita ad suos vsus non requirit; simplicitatem in victu ac vestitu, cæterisque necessarijs diligit: minus potiùs quã amplius habere semper appetit: pro his quæ sibi vel desunt vel negligentius administrantur, facilè non murmurat: propriæ electionis atque optionis commodum vbique relinquere paratus est: humilia, & abiecta opera (à quibus superbi abhorrent) magno cordis affectu peragit. Respicit enim fideli-

fidelibus oculis in authorem vitæ dominum Iesum, qui propter nos semetipsum exinaniuit formam serui accipiens.

Corollarium Appendicum.

Iam qui ex prædictis præceptis eximium aliquem fructum referre vult, studeat tota mentis intentione vitam suam ad illa corrigere, ordinare, atque componere: ea sæpe (quemadmodum author epistolæ infra in conclusione dicit) relegens, & exactè se discutiens, attenteque considerans vtrùm id quod legit, ipse faciat Singula per meditationem, desiderium, & orationẽ in animi viscera traijcere, indeque ad mores traducere satagat: ita vt quouis loco ac tempore, mox illi occurrat quid agere, quid relinquere, quid admittere, quidúe respuere debeat. Humilitatẽ, obedienti-

enti-

entiam mansuetudinem, patientiam, charitatē, misericordiam, benignitatē, & continentiam Christi pro suo modulo imitetur: promptè se in his quæ vel desiderabilia, vel naturæ cōtraria sunt relinquēs atque abnegans. Opera sua omnia pura intentione (sicut suprà in primo præcepto dictum est) ad honorem Dei peragat: sic enim lucida & ipsi Domino valde grata erunt. Ea mirificè exornabuntur, si ipse illa saltem desiderio cōiunxerit actionibus Christi. Exempli gratia: si cupiat, vel in animo suo statuat obedire hominibus, seruire Deo, preces offerre, laborare, ieiunare, aduersa tolerare, edere, bibere, dormire, in vnione illius pietatis qua Christus Iesus pro se factus homo, in terra hominib⁹ subdit⁹ fuit, Deū patrem laudauit, orauit, laborauit, ieiunauit, aduersa pertulit, comedit, bibit, dormiuit: aut si illa ipsa

quæ

quæ facit commendet offeratur Domino in vnione eiusdem pietatis seu charitatis, in laudem æternam. Non appetat illustrari reuelationum vel miraculorum gratia, vt per ea nomen sanctitatis apud homines sibi comparare possit. Quæ gratia si ei concessa fuerit, humiliter ac sapienter vtatur illa, sicut cognouerit placere Deo qui eam gratuitò donauit. Meminerit

2. Cor. 11. verò quia *angelus satanæ, nonnunquam transfigurat se in angelum lu-*

Humilitas *cis*, vt per dolosas vanasque reuelationes incautos fallat. Etiamsi magna sint, & magna esse sciat ea quæ cœlitus percipit, nunquam tamen magnus & perfectus sibi videatur. Donis, & benedictionibus Dei, quibus præuenitur, indignum se semper reputet. Non sibi adscribat quòd bonæ voluntatis sit, nec ob id arroganter alijs se præferat: sed quoslibet etiam peruersissimos,

mos, sibi in corde suo præponat. Agnoscat quia nisi ipse gratia Dei seruaretur atque protegeretur, mox deficeret in tentationibus grauiusque peccaret quàm illi: & quia si illi tantam gratiam à Deo accepissent quantam accepit, minus fortè ingrati essent, minusque peccarent quàm ipse. Sed & cogitet eos repentè Deo adiuuante, in melius mutari posse vel etiam iam in illis aliquas virtutes ipsi domino cognitas & acceptas latere. Non in sola regione suæ mentis solem gratiæ lucere, nec se solum cœlestia desideria habere existimet: sed in alijs potiora Dei dona esse speret, & confidat. Rationis iudicium, & sanctæ discretionis moderamen vbique sequatur. Nihil supra vires suas temerè attentet. Neque enim expedit, vt pertinaci animi decreto facere velit, quæcunque bona alios fecisse cognoscit. Perfecto- *Discretio.*

communis redemptoris ac patris cœlestis assidebunt, æterna beatitudine donati. Quemadmodum autem hi quos in hac peregrinatione rex cœlestis ad mensam suam, videlicet ad cõtemplationis quietem, vocat, vt cum eis delitietur, non debent inciuiliter se subducere, neque tunc surgere vt stent, aut laboribus externis insistant, nisi obedientia, vel charitas seu causa rationabilis requirat: ita minimè cõuenit, vt hi qui ad standum ministrandumque deputati sunt, relicto officio suo, non vocati ingerant se mensæ regali, regique assideant ad vacandum soli contemplationi. Deus non solùm exercitijs spiritualibus sed etiam externis occupationibus pro sui honore piè susceptis delectatur. Ergo is qui in spiritu proficere desiderat, sua sorte contentus sit, & nihil (sicut dictũ est) vltra vires suas temerè atten-

Simile.

attentet. Cibum, potum, somnumque necessarium corpusculo suo non neget: nec inusitatum abstinentiæ rigorem facilè consectetur: nisi spiritu sancto reuelante certò didicerit id placere altissimo. Ad spiritualis vitæ continuationem minùs ei oberit, si de cibo, & somno aliquid paulò amplius admiserit, quàm si id quod necessarium est subtraxerit. Suas priuatas actiones cõuenienter alternet, ne fastidium generent, & animum prægrauent. In ipsis etiam internis exercitijs suis immoderatam imaginationem, nimisque vigorosam mentis ad Deum conuersionem, & anxiam perplexamque solicitudinem, vel etiam adnisum plus iusto vehementem solerter vitet: vt & capite sanus & spiritu integer in obsequio Dei persistere possit. Omnem quoque diffidentiam & indecentem pusillanimitatem, im-

Modus seruandus.

pla-

placabilemq; timorem, ac vanam tristitiam, & superfluos conscientiæ scrupulos (quibus libertas cordis profectusque spiritualis præpediri solet) diligenter à se repellere studeat. Veruntamen si dolorem capitis, vel alia incommoda prorsus vitare nequiuerit, nō propterea nimium deijciatur animo: sed seruata patientia quicquid molestum est, offerat Deo in laudem æternā, etiamsi ipse suo vitio suaque culpa illud sibi conciliauerit. Quando impijs in Deum ac diuina blasphemijs aut alijs indignis suggestionibus intus pulsatur, sæpè meliùs vincet, si illas negligendo atq; contemnendo, mox signo crucis edito cogitationem suam ad vulnera Christi, siue ad alia sancta, & conueniētia transtulerit, quàm si multis rationibus cum talibus contendere disceptareque voluerit. Prudentum, & expertorum consilium

circa huiusmodi erit ei admodum vtile, maximè in initijs melioris vitæ. Quando ad sacram cœlestemq; mensam, in qua Christus verè sumitur, est accessurus, religiosa mēte recolat charitatem illam stupendā qua ipse Dominus Deus noster pro nobis homo factus, etiam pati moriq; voluit. Potest ad supplendam inopiam spiritualem qua laborat, offerre sanctissimā eiusdem Christi conuersationem, & passionem, vel etiam beatæ Mariæ virginis Deiparæ seu sanctorum merita. Precetur ipsum Dominum Iesum, vt suis meritis ac virtutibus animā egenam exornare dignetur. Et quidem ab isto dignissimo, suauissimo, maximeq; necessario cōuiuio, ab isto vnitatis sacramento, quo Christo incorporamur manemusque in eo, & eum in nobis manentem habemus, atque ita omne bonum accipimus, non facilè se subduce-

Euchari-stia.

ducere debet propter tentationes quibus premitur, neque conturbari si sensibilis deuotionis consolatione destitutus est. Nam Deus *Patientia.* vnicè delectatur vera humilitate, & patientia, eiq; sæpe magis placet afflictionis amaritudo laborisque grauamen (dum bona voluntas, & sanctum desideriũ homini adest) quã internæ dulcedinis affluentia. *Lachrymæ* Si ei desunt lachrymæ exteriores, non desint interiores. Is cui omne vitium displicet, & qui Deum diligit seu diligere verè cupit, nõ caret interioribus lachrymis. Porrò ignorare nõ debet illa exercitia, qui- *Passio Iesu* bus aliquid ex passione Domini Iesu iuxta gratiã sibi datam legit aut ruminat, maioris esse virtutis, quã alia spiritualia exercitia. Omnino sicut ille, qui opobalsamũ vel leuiter contingit, necessariò suauẽ odorẽ retinet: ita is qui passionẽ dominicam piè recolit, licet permo-

modico affectu id faciat, non potest non referre augmentum gratię diuinæ. Sed nec effigiem quidem crucifixi redemptoris, homo Christianus orthodoxæ fidei vnquam reuerenter aspexit aut aspiciet sine grandi vtilitate. Semper memor sit Dei cultor, quod ad virtutum perfectionem faciliùs fœliciusque pertinget, in benignissima Domini pietate sperando, & humiliter ac perseueranter orando, quàm proprijs viribus atque conatibus confidendo. Credat nullam orationem in Ecclesia catholica fideliter fusam carere fructu. Si conscientia peccatorum remordente nequit libero corde orare, statim culpam suam coram Deo cum humilitate fateatur, veniamque petat, & se corrigere proponat: atque ita demum sancta fiducia resumpta, faciem animæ suæ iam repurgatam ad Dominum per preces laudesque

Spes.

Oratio.

diui-

diuinas leuet. Et quando ex humana fragilitate distrahitur, Deoq́ue negligentius intendit, non idcirco arbitretur orationes suas prorsus inutiles esse & reijci ab ipso Domino, qui pro sua ineffabili clementia atque bonitate omnia opera nostra æterna remuneratione digna reputat, si pij sumus, & voluntatem nostram ab eo nō auertimus, frequenterq́; dolemus atque ingemiscimus pro his, quibus nos deficere, & delinquere cognoscimus. Non etiam propterea existimet se non exaudiri, quòd orationis suæ effectum non statim sentiat aut videat: sed longanimis fideiq́; plenus perseueret in sanctis petitionibus, Deo penitus committens quando, & quomodo velit postulata tribuere. Nam misericors Dominus sæpe ea quę concedere vult, differt in longum tempus præstare, eò quòd non satis conuenienter neque satis

vtiliter illa citiùs largiretur. Et plerumque exaudiens nos ad noſtram ſalutem, non id præbet quod petimus (quia nobis non conducit) ſed aliud quod expedit, donat. Planè toties centum talenta (vt ita dicā) in theſauros reponit danda ſuo tempore ei, qui piè orat, vel etiam illi pro quo oratio funditur, quoties ipſe orans vel minimum nummum poſtulat. Quando aliquis latinæ linguæ ignarus, benigna religioſaq́; mente Deum latinè laudat aut precatur, non minùs vtilitatis ac meriti refert, quàm ſi lingua ſibi nota laudes preceſq́ue ſuas Deo offerret. Nam & ægrotus quiſq; potionem medicinalem ſumens ſanitati reſtituitur, etiamſi ipſius potionis virtutem ignoret. Qui alicuius orationibus congrua pietate ac fide ſe comēdat, fructum ſancti deſiderij ſui apud Deum conſequitur, etiam ſi is cuius preces expetie-

petierat, orare pro ipso negligat. Hæc pro qualicunque explicatione seu dilatatione vtilissimarũ præceptionum quæ in breui ista Epistola habentur, dixisse sufficiat.

Conclusio Epistolæ.

HÆc documenta crebrò inspice lege Deumq́; precare vt ea adimplere possis, sine cuius gratia nihil boni facere potes. Non autē desperes propter frequentes lapsus tuos, vel propter passionum vitiorumque indecentes motus quibus adhuc vehementer fortè impugnaris, & impediris: sed ex infirmitate tua in humilitate proficiens, bono animo esto, ac reiecta nimia pusillanimitate confide in Dño Iesu. Roga eũ vt malis tuis indulgeat, merita quæ tibi desunt suppleat, bona quæ necessaria sunt, concedat, & quæ cõcessit, sed imperfecta habes, perficiat. Pete, quære, pulsa:

nam perseuerantem procul dubio tandem exaudiet ille qui dixit, *Omnis qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur.* Quũ verò postulata ab ipso acceperis, caue ne de donis eius stultè in te glorieris, aut aliquid præ cæteris te esse reputes. Illi gratias age, illi totum attribue qui totum dedit, tibi nihil ascribens præter peccatum, quod solum à teipso est. Porrò memineris absurda illa, quæ vel dormiens ligata ratione pateris, vel vigilans inuitus sentis, non adimere in te virtutem, quando tibi non placent, quando consensum ẽis denegas. Imò verò laboris molestia, quam in talibus sustines, virtutem perornat meritumq́; adauget. Interna etiam instabilitas qua tibi nolenti cor inter precandum psallendumq́ue miserè, (vt verbis tuis vtar) distrahitur, non tollit orationis tuę fructum sicut nec in sterilita-

Lucæ 11.

Interna instabilitas.

sterilitatis ariditatisque gelu, quo te pęnè assiduè constringi conqueeris. Sed curare debes vt vigili, strenua, & fideli diligentia sanctum illud opus reuerenter peragas: nam crescente in te humilitate ac charitate, aliquando tibi fortè dabitur, vt serena, suaui, attentaque mente rebus diuinis intendas. Vale, & ora pro me.

Beatus Gregorius ait.

Homo in sua conuersione sæpe multùm affligitur, dum hinc spiritus vocat, hinc caro reuocat: hinc amor nouæ conuersationis inuitat, hinc vsus peruersæ vetustatis impugnat.

Hostis noster adhuc in hac vita nos positos quantò magis sibi rebellare conspicit, tantò amplius expugnare contendit: eos enim pulsare negligit, quos quieto iure possidere se sentit.

Quiſque in ipſo conuerſionis initio magna plerumq; excipitur dulcedine conſolationis: ſed durũ laborem poſtmodum experitur probationis.

Sæpe conuerſus quiſq; in eo fallitur, quòd dum quibuſdam donis gratiæ per dulcedinem inchoationis excipitur, confirmationem accepiſſe ſe perfectionis arbitratur: & plenitudinis conſummationem æſtimat, quæ adhuc blandimenta eſſe inchoationis ignorat. Ne ergo conuerſus iam ſanctum ſe eſſe credat, diſpenſante Deo permittitur, vt poſt conuerſionem ſuam tentationum ſtimulis fatigetur.

Plerumq; virtutes, dum plus quã neceſſe eſt exuberant, vim ſuam exhalant. Vnde Dominus electorũ ſuorum, & ante tempus deſideria implere renuit, & rurſum in tempore intra menſurã profectus premit; ne ſi aut antequàm debent aut plſu-

plusquàm debent proficiant, per profectus sui magnitudinem, in elationis defectum cadant.

Pleriq; quum desideria sancta concipiunt, in summis etiam exerceri virtutibus inardescunt: vt non solùm culpa operationem non inquinet, sed nec cogitationem pulset. Et adhuc quidem in corpore positi sunt, sed nihil iam perpeti de communione præsentis vitæ volunt: imitari per intentionē internam mentis stabilitatem appetunt, sed interuenientibus tentationib9 reuerberantur: vt videlicet infirmitatis suæ meminerint, & elati de virtutibus quas accipiunt nō sint.

Si sola nobis adsunt prospera, soluimur: ad virtutem verò meliùs per aduersa solidamur. Deus igitur prouidè cuncta disponens, electos suos inde robusti9 in integritate custodit, vnde eos per inimici tētantis impugnationē aliquo modo ab

integritate labefactari permittit.

Diuus Bernardus.

Diligam te Domine pro dono tuo, & modulo meo. Si quantum debeo non possum, non possum tamen vltra quàm possum. Potero verò plus, quando plus dare dignaberis: nunquàm tamen prout
Psal. 138. dignus haberis. *Imperfectum meum viderunt oculi tui*: sed tamen *in libro tuo omnes scribentur*, qui quod possunt faciunt, etsi quod debent non possunt.

Alius quidam.

Deus diligit non solum illos, qui semper in innocentia vixerunt, sed & eos qui post multa atq; enormia crimina resipiscunt, seq; diligenter corrigunt: isti enim sunt chara vasa misericordiæ eius. Illorum animas per virgines, istorum

verè

verò animas per proximas intelligimus designatas esse à Psalmista loquente de præclara regina sponsa regis Christi, ac dicente, *Adducentur regi virgines post eam, proximæ eius afferentur tibi.* Tam istæ quàm illæ perueniunt ad patriam cœlestem, sicut idem Psalmista cõsequenter asserit dicens, *Afferentur in lætitia, & exultatione, adducentur in templum regis.* Quare autem Deus aliquos ex electis suis in innocentia conseruet, alios grauiter peccare permittat, non est nostrum inquirere. Id enim in profundo consilij, iudicijque eius latet. Psalm. 44.

Ludouicus Blosius.

Templa. Dominum Deum nostrum, qui spiritus est, qui vbique est, possumus etiam vbique locorum conuenienter adorare, venerari, colere, ac precari: sed id conuenientissime,

ſimè facimus in oratorijs nomini eius conſecratis. In quibus Chriſtianos omnes cum maxima reuerentia, & decentiſſima interioris exterioriſque hominis compoſitione adeſſe oportet, propter ipſius ſummi Dei, & beatorum angelorum eximiam gratioſamq; præſentiam. Qui verè intus illuminati, & copioſiùs vncti à ſpiritu ſancto ſunt, ineffabili perfunduntur gaudio, quando coram venerabili ſacramento dominici corporis, & coram inuiſibilibus glorioſiſſimiſq; illis cœli principibus ſpiritibus angelicis aſſiſtunt. Nullus eis locus in hoc mundo eſt gratior domo orationis: adeò vt à templis ſanctis ægrè plerumq; auelli poſſint: quæ dũ procul aſpiciunt, ſi accedere, & ingredi prohibentur, deuoto corde ſaltem ſalutant, & æternæ maieſtatis Dominum religiosè adorant.

O quàm

O quàm stupendus, & quàm inexplicabilis est summi Dei erga nos vermiculos amor, qui in Missæ sacrificio quotidie cum numerosa angelorum multitudine se mirè præsentem nobis exhibere (etiamsi sacerdos qui sacrificat malus sit) dignatur: ita vt apud nos nō minùs verè sit ipse Dominus Iesus, quàm in cœlo est. Meritò ad tantam diuinæ charitatis dignationem ac dulcedinem corda nostra amore resoluta penitus liquescerent. Meritò etiam iter promptissimè & cū ingenti exultatione suscipere deberemus, quò possemus ipsius Missæ sacrificio diuinisq; mysterijs interesse. Sic enim animæ nostræ supernis fulgoribus frequenter irradiatæ, caduca omnia facilè contemnerent, & ea quæ sursum sunt ardenter amarent.

Missæ sacrificium.

Non magis licet inquirere, quomodo in sacrificio Missæ, sacerdote

te verba consecrationis proferente, panis in corpus Christi, & vinum in sanguinem conuertatur, quàm quomodo Deus ex purissimis sanctæ virginis Mariæ sanguinibus carnem sibi aptauerit. Vbi enim Deus operatur, non oportet quærere quomodo: sed indubitata fides his quæ à Deo fiunt adhibenda est. Firmissimè credere debemus, panem in verum Christi corpus, & vinum in verum sanguinem operatione spiritus sancti, virtute verbi diuini, virtute omnipotenti, transmutari. Quid quærimus naturæ ordinem in Christi corpore, quod præter naturam natum est ex virgine? Nos
Psal. 148. legimus de mundi operibus, quod Deus dixerit, & facta fuerint, quod mandauerit, & creata sint. An verò qui ex nihilo potuit deducere ad esse ea quæ non erant, non potest ea quæ sunt mutare in id quod

non sunt? In mundi huius exordio dixit, *Germinet terra herbam virentem, & ita factum est*, atque hactenus perdurauit, perdurabitque in posterum virtus illius praecepti: & ipso dicente, *Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus*, non est quod dicit? Ipse hoc dixit, dicendumque instituit. Prorsus verba illa veritatem corporis dominici exprimunt: neque enim dixit Dominus, Hoc est figura corporis mei, sed hoc est corpus meum, hic est calix sanguinis mei, &c. Non autem arbitremur corpus Christi ad ennunciationem diuinorum illorum verborum de coelo descendere, vt in altari adsit: sed inconcussa fide credamus ad eorundem verborum debitam prolationem, virtute diuina, non sacrificantis merito, panem vinumque conuerti, & (vt planiùs dicam) transsubstantiari in corpus, & sanguinem Chri-

Genes. 1.

Matth. 26.

Christi verè ibi præsentis, ipso nihilominus beatissimo corpore in cœlo ad dexteram patris manente. Similitudo Nam, & figura hominis (si sensibili exemplo in re tanta vti conuenit) ita effingitur in speculo oblato, vt tamen ab homine non recedat. Nõ est aliud corpus Christi in cœlo, atque aliud in sacramento: sed vnum omnino, & idem vtrobique est. Quamlibet multæ habeantur hostiæ consecratæ, sub qualibet earũ integrum corpus Christi subsistit: quemadmodum videmus eandem faciem humanam efformari integram in pluribus obiectis speculis, & verbum humano ore prolatum excipi integrum plurium audientium auribus. Imò verò facta vnius hostiæ consecratæ diuisione, sub singulis partibus separatis integrũ corpus Christi consistit: veluti cõfracto speculo facies hominis in quolibet fragmento exprimitur

non

non minus integrè quam in toto speculo. Quando autem frangitur, & diuiditur hostia consecrata, huiusmodi fractio siue diuisio non fit in Christi corpore; quum iam immortale sit, suique sectionem nullatenus admittat: sed fit in specie sacramenti, nempe in figura panis. Sanctissimũ hoc mysterium, quod suprà naturam est, sola fides capere potest. Fit ita, quia Deus vult ita, Deus ita instituit. Intellectus noster qui quamdiu in hoc exilio degimus, imbecillis hebesq; est, diuinæ maiestatis opera atque consilia comprehendere nequit: proinde nec ea temerè comprehendere velimus, reprehendere verò nullo modo audeamus.

A salutifera esca corporis dominici nullus bonæ voluntatis facilè se subducere debet propter indignitatẽ suam. Quemadmodũ enim paruulus regis filius etiam cum his

Pulchra cõparatio.

his puerilis, qui obscuro loco nati & vilibus vestimentis induti sunt, ludere gaudet; ita Dei ac regis summi filius Iesus Christus, per sacramentum Eucharistiæ libenter se adiungit non solum perfectis, verùm illis quoque qui multis quidem imperfectionibus sunt obnoxij, non tamen ipsas imperfectiones amant, sed ad meliora semper contendunt, & ab omni peccato letali immunes se (Deo adiuuante) seruare studeant.

ÆN.

ENCHIRIDII PARVULORUM LIBER POSTERIOR, complectens tractatulum De præparatione ad felicem mortem, & de patria cœlesti, Deique diuinitate ac creatura rationali.

CAPUT I.

Emper quidem vigilare, semper lumbos præcinctos, & lucernas ardentes habere debemus, vt quum venerit Dominus ac pulsauerit, confestim aperiamus ei: maximè tamen hora mortis euidenter appropinquante, id studiosissimè agere conuenit. Quisquis igitur Deum piè colis, dum morbo correptus mortem iam vicinam expectas, vide vt ad felicem exitum sedulo te præpares. Expedi cor tuum à curis, & solicitudinibus huius se- *Matth. 24. Luc. 12.*

ius seculi, sacramenta pro viatico grata mente suscipe, & animam tuam Deo cōmenda. Recole passionē pijssimi redemptoris tui: beatam eius crucem in spiritu amplectere: osculare rosea illa vulnera, teq́; totum in eis imprime: vt ibi abditus, fœliciter euadere possis omnes diaboli laqueos, & insidias. Roga Iesum vt suo precioso sanguine te abluere, vniuersaq́; peccata tua delere dignetur. Pro meritis bonorū operum quæ tibi desunt, offer Deo patri merita illius, offer sacratissimam conuersationē, passionem, & mortem ipsius: offer merita dulcissimæ eius genitricis Mariæ ac sanctorum omnium. Ita enim fiet, vt tu qui ex te miser, pauper, ac nudus es, ornamentis spiritualibus mirificè decoratus appareas. Cōmenda te ipsi benignissimę virgini deiparæ, cæterisq́; cœli ciuibus, illis potissimùm quorum venera-

Passio Christi.

S. Maria.

nerationi peculariùs fuisti addictus; certò credens eos tuam orationem, piumq́; animi tui affectum agnoscere. Sanè si Mariã ex corde inuocaueris, si ad eam humiliter, & confidenter te conuerteris, ipsa introi[illegible]m regni cœlestis quẽ tua iniquitas iustitiaque diuina tibi fortè occludebat, aperiet. Mater enim misericordiæ, & porta paradisi est.

CAP. II.

Protestatio morituri.

VAlde vtiliter hanc aut similem protestationem facies. Ego peccator indignissimus, redemptus preciosissimo sanguine Domini nostri Iesu Christi; palam profiteor, me syncero corde ignoscere omnibus, qui quouis modo mihi injuriam vel molestiam aliquam vnquam intulerunt: & humiliter rogo tam præsentes quàm absentes omnes, vt mihi vicissim ignoscãt, & dimit-

dimittant si in aliquo eos offendi. Agnosco me hactenus non vixisse purè nec sanctè coram Domino sicut viuere debueram: agnosco scelera mea multa nimis: agnosco culpas, & negligentias meas infinitas. Agnosco quicquid mali per omnem vitam commisi, & supplici mente à misericordissimo Domino Deo nostro veniam peto: dolens quod vnquam eum offenderim, & proponens deinceps vitare peccata. Quamuis autem grauiter, & multis modis hactenus deliquerim, non tamen diffido de omnipotenti, & benignissima misericordia ipsius redemptoris mei: sed spero me per meritum passionis, & mortis eius, non autem per merita mea, participem futurum æternæ vitæ atque hæreditatis. Ego ipsam passionem eius sacratissimam, pro refugio munimentoque tutissimo habeo: ego eam inimicis meis ini-

uiſibilibus ſemper, & vbique tanquam armaturam inexpugnabilem obijcio, eam ſanctæ Trinitati pro meritis, quæ mihi deſunt, & pro perfecta ſatisfactione de peccatis meis offero. Credo in Deum patrem omnipotentem, creatorem cœli, & terræ: & in Ieſum Chriſtum filium eius vnicum Dominum noſtrum: qui conceptus eſt de ſpiritu ſancto, natus ex Maria virgine: paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & ſepultus. Deſcendit ad inferos, tertia die reſurrexit à mortuis: aſcendit in cœlum, ſedet ad dexteram Dei patris omnipotentis: inde venturus eſt iudicare viuos, & mortuos. Credo in ſpiritum ſanctum: ſanctam Eccleſiam catholicam, ſanctorum communionem: remiſſionem peccatorum: carnis reſurrectionem: & vitam æternam, Amen. Proteſtor coram ipſo omni-

ad mortis expectationem ta
fecti tristes sunt, & trepida
tulit in se eorum infirmita
quando imminente passion
Matth.26. uens ac mœrens dixit, *Trist*
nima mea vsque ad mortem
ergo te à Deo alienum esse
mes propter mœrorem qu
uaris. Transit ipsa tristitia
ne: veniet lætitia sine fine. C
uis dolorum aculei pungan
cruciatus vndique torquea
tamen patientiam serua, & p
in sancta spe, sanctaque erga
fiducia. In omnibus abnega
trade ipsi Domino: subinde
id quod redemptor tuus sub
Matth.26. tem angustijs pressus diceba
ter, fiat voluntas tua : sic en
quiem atque refrigerium in
Rom.14. Memento quia *siue viuim*
morimur, Domini sumus :
viuimus siue morimur, in ill
nobis erit, si nos vnitatem ec

Catholicæ retinentes, pij atque humiles ſumus. Erigant animum tuum veriſſima hæc verba Domini Ieſu, *Qui credit, inquit, in me, etiam ſi mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum.* Non tibi videatur durum corporaliter mori, quum ipſe Chriſtus mortem crucis ſubierit. Ille præceſſit, & veluti viam ſtrauit, commodamq́ue reddidit, ne te pigeret ſequi: illius igitur mors mortem tuam ſoletur. Precare eum, vt illa ſua precioſiſſima morte tuam vndique contegat, muniat, ſanctificet, & ſibi gratam reddat. Corpus iſtud corruptibile quod relinquis, velut amarus cortex nucis eſt, vile ac ſordidum animæ veſtimentum modò eſt. Quid ad te ſi cōputreſcat, ſi in cinerem & fauillam redigatur, vbi illud depoſueris? Securus exue veſtem, quam Deus tuus aliquando reſti- Iohan. 11.

ad mortis expectationem tædi
fecti tristes sunt, & trepidant,
tulit in se eorum infirmitate
quando imminente passione
Matth. 26. uens ac mœrens dixit, *Tristis*
nima mea vsque ad mortem.
ergo te à Deo alienum esse e
mes propter mœrorem quo
uaris. Transit ipsa tristitia cu
ne: veniet lætitia sine fine. Q
uis dolorum aculei pungant
cruciatus vndique torqueant
tamen patientiam serua, & pe
in sancta spe, sanctaque erga D
fiducia. In omnibus abnega
trade ipsi Domino: subinde d
id quod redemptor tuus sub
Matth. 26. tem angustijs pressus dicebat
ter, fiat voluntas tua : sic enin
quiem atque refrigerium inue
Rom. 14. Memento quia, *siue viuimu*
morimur, Domini sumus : e
viuimus siue morimur, in illo
nobis erit, si nos vnitatem ecc

Catholicæ retinentes, pij atque humiles ſumus. Erigant animum tuum veriſſima hæc verba Domini Ieſu, *Qui credit, inquit, in me, etiam ſi mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum.* Iohan. 11. Non tibi videatur durum corporaliter mori, quum ipſe Chriſtus mortem crucis ſubierit. Ille præceſſit, & veluti viam ſtrauit, commodamque reddidit, ne te pigeret ſequi: illius igitur mors mortem tuam ſoletur. Precare eum, vt illa ſua precioſiſſima morte tuam vndique contegat, muniat, ſanctificet, & ſibi gratam reddat. Corpus iſtud corruptibile quod relinquis, velut amarus cortex nucis eſt, vile ac ſordidum animæ veſtimentum modò eſt. Quid ad te ſi cõputreſcat, ſi in cinerem & fauillam redigatur, vbi illud depoſueris? Securus exue veſtem quam Deus tuus aliquando reſti-

tuet tibi integram, fulgidam, a
incorruptibilem. Qui Deum
fectè diligunt, resolutionem
cupidè expectant, etiamsi non
aliquo timore, & mœrore ad e
fortè perueniant. Quilibet ta
istud cum grandi affectu De
cere potest: O Domine, qua
te permittente corpus meum
uertetur in puluerem, & ani
mea liberè refluet in te suam o
nem. ?

CAPVT IV.

FOrtè hoc te angit, quod ig
res quomodo te migrant
Deus excepturus sit, vtrùm ad a
nam paradisi requiem, an ad tr
itoriam purgatorij pœnam:
est necesse te aliquid horum
Sicut tibi placet dulcedo di
misericordiæ peccata dimitte
ita displicere non debet pulchr
do diuinæ justitiæ peccata exp

tis. Perfecti viri quo dignius emendare possent quicquid in benignissimum redemptorem suum commiserunt, parati essent non solùm ad purgatorium, verumetiam ad infernum descendere, si diuinæ justitiæ decor id omnino exigeret. Ista certitudo tibi sufficiat, quòd habeas Dominum pijssimum, qui & potest, & vult saluare te, si humiliatus cõfidas in eo, non in te. Multũ illi placemus, quando voluntatem eius ita diligimus, & prouidẽtiæ ipsius tam plena fiducia nos in spiritus humilitate committimus, vt etiam nescire gaudeamus quid ipse circa nos agat. Tu igitur eius dispositioni te totum credẽs, mortem lætus expecta. Qua præsente egredere securus ad patrẽ clementissimum: exoptans vt non minùs in æternitate, quàm in tempore vtatur te quemadmodum voluerit. Egredere, inquam: non tanquam

carceri crudeliter ab eo mancipādus, ſed tanquam ſinu miſericordiæ piè ſuſcipiendus atque fouendus. Quod attinet ad purgatorium, ſanè illæ quoque animæ quæ non admodum multa purganda ſecum hinc deferunt, dolent plurimùm quòd non ſatis purè vixerint, vnde & à perfectis regni cœleſtis gaudijs percipiendis retardari debent, quæ retardatio eas valde affligit. Nam corporibus exutæ, quum iam Deum clariori intellectu cognoſcant, quàm hic cognoſcebant, ob idque auidiùs eum appetant, nō poſſunt non vehementer cruciari, ex dilatione tam ineffabilis boni. Licèt verò pœnas ſuas (quibus iuxta modum culparum nondum expiatarum torqueātur) non ament, nequaquam tamen eas inuitè tolerant: neque enim voluntatem à Deo auerſam habent, ſed libenter diuinæ iuſtitiæ

Purgatorium.

con-

consentiunt, certè de adipiscenda post earundem pœnarum finem æternæ beatitudinis gloria certæ sunt, nec ad hanc vitam (in qua multa peccandi pericula sunt) redire vellent. Sed & (vt ita dicamus) si liber eis pateret introitus ad ipsum regnum cœleste, cum gratiosa reuerentia subducerent sese, & ingredi nollent quousq; per plenam purgationem tanta felicitate dignæ redditæ forent : scientes nihil inquinatum illi summæ puritati perfectè coniungi copularique debere. Quælibet earū dicit id quod fidelis quisque in tribulatione cōstitutus dicere solet, videlicet, *Irā Domini portabo, quia peccaui ei, donec causam meam iudicet, & faciat iudicium: expectabo Deum saluatorem meum, educet me in lucem, & videbo iustitiam eius.* Porrò pius & suauis Dominus ipsas electorum suorum animas, quas post mor-

Mich. 7.

Oratio pro defunctis.

tem carnis adhuc purgare necesse est, in tantum diligit, earumq; liberationē tam ardenter desiderat, vt si nos benigna charitate, moti, pro illarum absolutione fideliter, precemur, & adorandam sancti altaris hostiā, siue merita Christi Iesu, vel psalmodiam, aut quælibet, alia salutaria offeram⁹ peragamusúe, hoc non minus gratum habeat, quàm si eundem Dominum nostrum carcere conclusum consolationibus releuare atque adiutorio liberare studeremus. Ipse enim dixit, *Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.*

Matth. 25.

CAPVT V.

NIhil est quod fidelem amantemq; animā in præsenti exilio magis exhilaret, quàm quòd sperat se (postquam huius vitæ stadium emensa fuerit) perueturam

ad

ad beatum illum ſinum æternę pacis: vbi nullo amplius vitio inquinabitur: vbi nulla tentatione, nullo timore, nullo periculo, nulla anxietate, nulla rerum viciſſitudine affligetur: vbi plena charitate Deum abſq; aliquo impedimẽto, abſq; labore, abſque fatigatione, abſque faſtidio laudabit: vbi per omnia illi placebit, vbi deniq́ue tota illum poſſidebit, & ab illo tota poſſidebitur. Quum hæc in vita præſenti ſtabiliter, & integrè haberi nõ poſſint, meritò mors ipſa juſtis optabilis, vel certè tolerabilis eſt. Sentiunt enim quã ſit grauis vitæ mortalis hyems, ob idq́; æſtatem vitæ immortalis deſiderant. Verè triſtis hyems eſt hæc vita, quam corruptionis propriæ torpor cõſtringit, quam ignorantię caligo obnubilat, quã tot moleſtiarũ, tot laborum, tot ærumnarum imbres irruentes quotidie atterũt. Qui premẽ-

te, hyeme afflicti suspirant, vbi
æstas aduenerit, & vmbra mortali-
tatis inclinata, dies æternitatis a-
spirauerit, accepta consolatione,
gaudebunt. Beata illa anima, quæ,
audiens vocem sponsi dicentis,
Apoc.22. *Ecce venio citò*, mox exhilarata re-
spondet, *Veni Domine Iesu*. Et felix
illa hora ac tempus illud optatissi-
mum, quando ipse cœlestis spon-
sus animæ sanctæ de carcere cor-
poris egredienti lætus occurrit,
eamque blanda alloquutione in-
Cant.2. uitat dicens, *Surge, propera, amica
mea: iam enim hyems transiyt, im-
ber abyt, & recessit, flores apparue-
runt in terra nostra, vineæ florentes
odorem dederunt, & vox turturis
audita est in terra nostra.* Egredere
cum iucunditate filia charissima,
nihil trepides, nihil expauescas: e-
uadis exilium, relinquis miseriam
Apoc.21. calamitosi seculi. *Non iam erit do-
Sapien.9. lor nec gemitus*, deinceps *corpus
Matth.25.
quod*

quod corrumpitur nõ aggrauabit animam: introducta enim in gaudium Domini tui de incorruptionis munere sine fine lætaberis: exultabis, & cantabis æternum Alleluia in gloriosa ciuitate ac beata domo mea. Sic videlicet merebitur in exitu suo consolari anima perfecta & sponsa casta, quæ non hoc seculum, sed Deum diligit.

CAPVT VI.

O Cœlestis Ierusalem, ô patria dulcis, & amabilis, patria claritatis immensæ, quã ipse Deus lux vera, lux increata illuminat, in qua etiam tot sunt quasi soles, quot sunt angeli, & electæ animæ, de te quid scribitur? quid dicitur? quid creditur? In te est perfecta cognitio omnium quæ scienda sunt, & quæ creatura rationalis scire appetit: in te est perfecta cognitio omnium *Meditatio patriæ cœlestis.*

nium quæ ſciēda ſunt, & quæ creatura rationalis ſcire appetit: in te eſt pax & requies omnē ſenſum exuperans: in te eſt dies ſempiternus, Philip. 4. & vnus omnium ſpiritus: in te eſt certa ſecuritas, & ſecura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla felicitas, & felix ſuauitas, & ſuauis iucunditas: in te eſt omne bonum. O quantum gaudium, quantus ſynceriſſimæ voluptatis torrēs nobis erit videre Deū ſicuti eſt, clariſſimè contemplari illam incomprehenſibilem gloriam, inæſtimabilemq; illam pulchritudinem fulgentiſſimæ Trinitatis, & perfectè guſtare ineffabile illud nectar diuinæ dulcedinis ac ſuauitatis: liberrimè amplecti Deum, pleniſſimè frui Deo: habere eum intus nobis præſentem tanquam vitam noſtram: ſentire in ſubſtantia animarum noſtrarum inhabitantem, & inundātem diuinitatem ſicut fluminis impe

petum: iucundissimè aspicere illud præcellentissimum ipsius diuinitatis templũ, videlicet corpus Christi gloriosum: iugiter intueri gratiosissimam eiusdem vnigeniti Dei matrem, cœliq; reginam inclytam virginem Mariam: cum ea, & cum angelis omnibus atque cum cæteris cœli ciuibus perpetuum habere consortium, ac singulos distinctè penitusq́ue cognoscere: omnium deniq́ue rerum creatarum genera, species, naturam, vires, ordinem, & quicquid ad mundi perfectionem seu decorem attinet, exactissimè scire, apertissimeq́; speculari. Maius est intueri creatorem, quàm vniuersam creaturam: qui creatorem videt, quod maius est, creaturam quoq; eius intuetur, quod minus est. Hinc beatus Gregorius ait, Animę videnti creatorem, angusta est omnis creatura. Et rursum, Animę, inquit, sanctæ in cęlo, quia intus

tus claritatem Dei vident, nullo modo credendum est, aliquid foris esse quod ignorent. Profectò Deum sicuti est vidisse, est omnia didicisse. In illa præclara Dei ciuitate etiam minoris gloriæ ciues prædicta omnia pro suo captu ac modulo obtinebunt: nam & beata Dei visione in æternum perfruentur, & cum ipso fœliciter in æternum regnabunt. Propter minus meritum ibi non dicetur, nec erit aliquis imperfectus: quia quod quisque in se non habebit, hoc per charitatē in alijs possidebit. Quid plura? Omnes ibi pleni Deo erunt, & immersi atque absorpti delitijs gloriæ eius, nihil vlterius appetent. Quod habebunt nunquam fastidient: semper enim illud desiderabunt, & tamen illo semper satiabuntur. Simul hæc duo erunt, ardens desiderium, & plena satietas. Cæterùm ipsi electi Dei in cœlum

lum translati, felicitatis æternæ prę̨mia ante resurrectionē cumulatissimè in anima percipiunt: post iudicium verò illa etiam in carne percepturi sunt, quando scilicet corpora eorum iam immortalia, incorruptibilia, pura, suauè olentia, agilia, subtilia, clara, ac fulgida vestientur gloria indicibili. Tunc cœli quoque & elementa, id est, hæc sensibilis mundi machina, insolito decore renouata immutataque effulgebit: vt sublata omni corruptione semper maneat, & perpetuum periucundumque spectaculum sanctis exhibeat. Quisquis hæc legis, disce expetere beatissimum illum statum: disce supernam patriam amare, & ad eam frequenter suspirare. Ipsam oculis istis carneis modò videre non potes: sed crede inuisibilia ac cœlestia, visibilibus terrenisque incomparabiliter potiora, digniora, pul-
chrio-

chriora, gratiora, suauioraque esse, Visibilia enim, & sensibilia quæ hic sunt, imagines sunt illorum inuisibilium quæ sunt in cœlo, in Deo. In illis inuisibilibus veritas, in istis inuisibilibus vmbra est. Sed quia nobis qui de terra sumus, terrena sensibiliaq; prius cognita fuerunt, idcirco ipsa visibilia, res: inuisibilia verò rerum similitudines æstimamus, reuera tamen illa inuisibilia, res: ista autem visibilia, rerum similitudinet sunt: quæ illis permanentibus transeunt. Ea quoque inuisibilia, quæ creauit Deus, angeli, & animæ rationales, si cum Deo cõparentur, vmbra sunt. Non putes aliquid eorum quæ hîc vides, & quæ te delectant, deesse in supramundana Ierusalẽ: sed crede in inuisibili, & intelligibili illo mũdo esse omnia, quæ in visibili, & sensibili hoc mundo cordibus humanis placent. (Intelligibile dicimus id,

quòd

quòd ſolo intellectu percipi poteſt: in qua ſignificatione etiam intellectuale plerumq; apud ſacros ſcriptores ponitur: licèt aliqui magis velint intellectuale eſſe id quod intelligit ſeu intelligendi virtute prǽditum eſt, ſicut & frequenter vſurpatur.) Deus, qui origo fons, exemplar, archetypum, idea, & ratio omnium eſt, omnia etiam eſt. Igitur quicquid in hoc mundo delectat, quicquid in hoc mundo eſt, in cœlo eſt: & quod ibi eſt, longè ſublimius, longè præſtantius eſt, quàm quod hic eſt. Omnis voluptas quæ hic corpore ſiue ſenſibus corporis hauritur, nõ niſi remotiſſima, obſcuriſſima, opaciſſimaque imago eſt illius ſynceriſſimæ voluptatis, quã ſpiritus rationalis ſpiritui increato vnitus perſentit. In cœlo veriſſima perfectiſſimaq; rerum exemplaria ſunt: multa vnum ſunt, & vnum multa. Ibi omnia in-

incorrupta, & stabilia in æternum perseuerant. Hic symbola quædam, & signa verorum habemus tantùm, quæ cum tempore labuntur, & prætereunt. Vnde pij omnes vltramundana illa, licèt nondum visa, in hac peregrinatione diligunt: ista quæ vident & præsentia habent, contemnunt. Crede ergo quod non vides, vt merito integræ fidei aliquando assequaris quod credideris. Id vbi deposita carnis tenebrosa mole obtigerit, tunc anima tua videbit bona cœlestis Ierusalem longè meliori atque feliciori visu, quàm sit visus iste corporis: videbis enim sicut vident sancti angeli.

CAP. VII.

O Deus meus, ô dulcis vita animæ meæ, ô vera salus mea, ô vnicum, & æternum bonum meũ bonum, summum atque incom-

mu

mutabile? quid volo, quid quæro præter te? Nonne habeo omnia, si te habeo qui creasti omnia? Nihil vsquam charum est quod tu non feceris. Ecce pulchritudo beatorum angelorum, pulchritudo sanctarum animarum, pulchritudo animalium brutorum, pulchritudo cœlorum, syderum, solis, lunæ, ignis, aëris, maris, terræ, plantarum, florum, gemmarum, metallorum, & colorum omnium, suauitasque sonorum, odorum, ac saporum delectantium, abs te est. Quicquid decoris, gratiæ, amœnitatis, elegantiæ, dulcedinis, virtutis, dignitatis, & opulentiæ est in creaturis, hoc totum in te abundantissimè, excellentissimè, immarcessibiliterquè consistit. Verè tu es summè pulcher, summè deliciosus, summè amabilis, & summè desiderabilis. Tu exuberantissimè in te contines omnem venustatem atque

atque iucunditatem semper vernantem ac florentem, quæ tantò præstantior est illa quam in rebus creatis cernere aut experiri possunt homines, quantò tu creator præstantior es quacunq; creatura tua. Tu omnium quæ delectabilia esse queunt superefluens es plenitudo: tu puræ lætitiæ sanctæque voluptatis pelagus immensum. Tu lux indicibiliter serena, lux fulgida, lux decora, lux æterna, & incircumscripta. O qui tibi etiã in præsenti exilio per eximiã cordis mũditiam intimiùs vniuntur, quid vident? quid audiũt? quid olfaciunt? quid gustant? quid sentiunt? Hoc nulla lingua exprimere potest. Amorosi amplexus, & delicata oscula, quibus vel mater tenello nato suo, vel sponsus dilectæ sponsæ suę blanditur, non sunt nisi permodica quædã, & tenuis vmbra illorum amplexuum atq; osculorum quibus

bus animam te castè amantem afficis. Quòd si tā beati sunt, & tam inexplicabilia percipiūt pauperes exules qui te non nisi per speculū in ænigmate hic vident: quàm beatos esse & quā ineffabilia percipere credere debemus gloriosos atq; inclytos ciues regni tui, qui te vident sicuti es, qui mellifluam faciem tuā clarissimè contemplantur, qui abysso perennium delitiarum fœliciter imersi, tibi perfectissimè vniuntur? Ipsi charissimi filij tui iā manifestè cognoscunt, atq; in se penitus sentiunt, quantū tu pater suauissimus eos diligas, & ab æterno dilexeris. Tu illis omnibus placidissimè præsides: omnes lumine claritatis tuæ iucundissimè illustras: in omniū cordib9 familiarissimū gratissimumq; colloquium iugiter habes: omniū affectus incomprehensibili charitatis dulcore pariter & ardore in te trahis: omnes delitiosissi-

ſiſſima tui fruitione tranquillas,
lætificas, reficis, & ſatias: denique
tu in illa ſuperna Ieruſalem Deus
ſempiternus omnia es in omnibus.
Ioan. 14. O præclarum diem illum, diem v
num, diem æternum, ſolum verum
diem, de quo tu Domine Ieſu ſi
loquutus es electis tuis, *In illo di*
cognoſcetis, quia ego in patre meo, &
vos in me, & ego in vobis. O dien
votis ardentibus expetendum, in
quo animæ ſanctæ tibi vnitæ, &
inenarrabili luce ſapientiæ perfu
ſæ, transformantur in claritatem
ſempiternæ gloriæ. Concede ob
ſecro mi Ieſu, vt quamdiu in huiu
peregrinationis tenebris verſor
oculos mentis ad illius diei fulg
tiſſimum rutilantiſſimumque lu
men apertos habeam, tibique D
meo placeam.

CAP. VIII.

Ge

GErtrudis, siue Trutha, ordinis monastici virgo, & eadem literata, Deoque familiarissima, scripturæ ista commendauit. O regio, inquit, illa Beata & Beatificans affluentijs Beatitudinum; ager delitiarum, cuius minutissimum granum sufficientissimè satisfacere potest auiditati omnium electorũ in diuersis, quæ humano cordi desiderabilia, amabilia, delectabilia, & suauia possunt excogitari. O æternum solstitium, speciosus meridies, mansio secura, locus totum continens quod delectat: paradisus perennium deliciarum, præterfluẽs riuus inæstimabilium voluptatum, alliciens florigera vernantia omnigenarum amœnitatũ, demulcens suaui sono, imò suauiter afficienti melodia intellectualium musicorum, inebrians resoluendi dulcedine internorum saporum, immutans mira blanditate Gertrudis.

secretorum amplexuum. Sed quic
inde balbutire conatur mea impe
ditior lingua? quum etiamsi omni
angelica, & humana potentia in
vnam conferretur scientiam, ne
quaquam ad plenum formare suf
ficeret vel vnicum verbum, qu
tantæ excellentię eminentia in mi
nimo dignè attingeretur aut ex
primeretur. Cæterùm ne quis arbi
tretur hanc sposam Christi Gertru
dem talia quasi de rebus sibi null
prorsus experientia cognitis loqu
subiungemus quid ipsa alibi grat
as Deo agens de se narret. Quum
inquit, cantaretur responsorium
Vidi Dominũ facie ad faciẽ, mira
bili quodam & inæstimabili coru
scatione illustrata est anima mea
luce diuinæ reuelationis. Apparu
tanquã faciei meæ applicata faci
quædã non formata, sed formans
non perstringens oculos corpor
sed faciem lætificans cordis, gra
amor

amoris munere, nõ colore. Ex hac melliflua visione quũ solares oculi tui Domine Deus meus oculis meis directè oppositi viderẽtur, qualiter tu suauis dulcedo mea tũc affeceris nõ solùm animã meam, verum etiã cor meũ cum omnibus viribus tibi soli est notum: da proinde vt quoad vixero tibi persoluã famulatũ deuotũ. Ex ipsis deificis oculis tuis, sensi per oculos meos intrantẽ quandã inæstimabiliter suauificam, quæ transiens omnia interiora mea, supra modum mirabilem virtutẽ in omnibus membris meis videbatur operari; primò quidem euacuans omnes medullas ossium meorũ, hinc etiam ipsa ossa simul cum carne annihilans, in tantum vt tota mea substantia nihil aliud sentiretur esse, quàm splendor ille diuinus, qui vltrà quàm dici possit delectabili modo in seipso colludẽs, inæstimabilẽ animę meæ exhi-

bebat serenitatis iucunditatem.
O quid ampliùs dicam de ista dulcissima visione? quia vt verum fatear, omnium linguarum eloquentia per omnes dies vitæ meæ mihi hunc præclarum modum te etiam in cœlesti gloria videndi, nunquam (prout mihi videtur) persuauisset si dignatio tua Deus meus vnica salus animæ meæ, per experientiam me ad illum nō admisisset. Eadē felicissima virgo Gertrudis, aliquando per spiritum intellexit tantam & vsque adeò incomprehensibilem esse lucem diuinitatis, vt quilibet sanctorum ab Adam vsque ad nouissimum hominem singularem perciperet cognitionem tam altam ac perspicuam, quàm altam perspicuamq; aliquis vnquam perspicere potuit, & alter cum altero sua cognitione non participaret etiamsi millies numerosior esset multitudo sanctorum, adhuc

m

men in infinitum ipsa lux diuinitatis superaret omnem intellectum. Lux creata, tam spiritualis quàm sensibilis, participatione solùm lux est: illius veræ lucis typus, & vmbra duntaxat est. Plura possemus adferre ex sanctorum monumentis, quæ pias mentes ad amorem patriæ cœlestis vehementer accenderent: sed hoc alias (si Deus voluerit) faciemus. Nobis enim in animo est, colligere Psychagogiam ex scripturis Beati Augustini Episcopi, & Gregorij Papæ, in qua copiosius de felici statu ipsius supernæ Ierusalē tractabitur.

CAP. IX.

HIc aliqua expressiùs dicemus de diuinitate, vt paruulis gratificemur. Quando Deus syncerè ac religiosè cogitatur, viua quædam, & spiritualis substantia cogitatur,

tatur, omnem creaturã transcendens, prorsus intermina, omnipotens, summè perfecta, summè simplex, summè pura, summè elegans, summè jucunda, summè amabilis, summè gratiosa, summè suauis, summe delitiosa: substantia per se substantia, non aliunde esse habés, neque aliunde depẽdens: fons existentiæ his quæ sunt, fons vitæ his quæ viuunt, sensus his quæ sentiũt, fons rationis his quæ rationalia sunt, fons sanctitatis his quæ sancta sunt, fons luminis his quæ lucida sunt, fons perfectionis his quę perfecta sunt, fons denique, & causa omnibus bonorum omnium: fons omnis dignitatis, & potentiæ, omnis virtutis, & sapientiæ, omnis venustatis, & gratiæ, omnis dulcedinis, & lætitiæ, æterna plenitudo totius beatitudinis. Pij ita apud se philosophantur de Deo. Et quidẽ Deus pater, Deus filius, Deus spiri-

tus sanctus, non sunt tres Dij, sed vnus Deus: vnus in substantia, trinus in personis. Gloriosa trinitas, pater, & filius, & spiritus sanctus, vnus est viuus ac ver⁹ Deus, increatus, inuisibilis, infigurabilis, imaterialis, incōpositus, impartibilis, indefluus, incircumscriptus, id est, neque loco neque seculo seu tempore terminatus, neque intellectu cōprehensus, vtpote oīa replens, omnia velut ambiendo terminans, omnia sine ambitu concludens, super omnia existens. Ipse ergo illocalis est, suiipsius locus est, intemporalis est, sine initio, sine fine sēpiternus est. Ipse est incomutabilis, nulli alterationi, nulli perturbationi, nulli passioni obnoxius: semper trāquillus, semper idipsum permanēs. Sic dispensat tempora, & quæq; mutabilia, vt tamē ad eius æternitatem non accedant tempora, & ipse nunquam mutetur. Fa-

ctor est omnium seculorum siue temporum, creator cæli & terræ, visibilium omnium, & inuisibiliũ. Non ex necessitate aliqua, sed propter solam bonitatem suam creauit omnia, dans rebus inanimis vt subsistant; plantis vt subsistant, & vita vegetatiua viuant: brutis animantibus vt subsistant, viuant, ac sentiant: creaturis rationalibus, nempe, angelis, & hominibus, vt subsistant, viuant, sentiant, atque intelligant. Sola bonitas eius caussa est naturalium proprietatum, & bonorum omnium, quæ in creaturis sunt. Nam quum boni propriũ sit, in alia se diffundere, & ipse Deus sit summè bonus ac substantiale bonum, deriuat suam bonitatem in omnia, indulgens eiusdẽ bonitatis suæ radios cuique creaturæ iuxta eius captum atque aptitudinem: quemadmodum sol iste visibilis illuminat, & permeat omnia

nia inferiora, vt quodque eorum luminis virtutisque solaris consortium ac participationẽ in se admiserit. Igitur Deus propter bonitatem suam, omnia quæ existunt deduxit ad esse ex nihilo: & adhuc multò plura, imò vero innumeros mundos si vellet, creare posset, quum sit essentiæ pelagus infinitum. Ipse mundum istum pulchrũ condidit, ad exemplar illius pulcherrimi mundi, quem in sapientia sua habebat. Quemadmodum enim peritus architectus domum exemplarem materia carentem mente continet, ad cuius similitudinem efformat domum materialem tanquam exemplum, & expressionem illius archetypi, quam mente gerit: ita rerum omnium opifex Deus in sua æterna scientia exemplares diuinasque ideas ac rationes habuit eorum quæ fecit: & quicquid ab eo creatum est siue

visibile, siue inuisibile sit, quia semper ab eo cognitum fuit ab æterno in eius mente atq; intelligẽtia vixit. Hinc ait Beatus Ioannes Euangelista, *Quod factum est, in ipso vita erat.* Quælibet ergo creatura prius in Deo extitit, quàm in seipsa. Non ita existũt in Deo res creatæ, sicut in propria natura: nã secundũ hanc sunt corruptibiles, mutabiles, & egenæ: in Deo autem nihil corruptibile, nihil mutabile, nihil egenum est. Quum omnis creatura facta sit ex nihilo, ex se nihil est, & in nihilum mox redigeretur, nisi virtute, & gratia conditoris seruaretur. Omne enim quod esse cœpit, etiam suapte natura desinere potest. Separetur à rebus conditis quicquid corruptionem, imperfectionem, atque indigentiam sonat: & jam elucescet quomodo sint in Deo. In cognitione Dei siue in Deo res omnes sempiter-

Ioan. 1.

na

næ viuunt, & vita sunt. In essentia, inquam, Dei omnium rerum exemplaria sunt: & ipse eadem diuina essentia omnium rerum vnum exemplar est. O quàm jucundum erit, videre in illa gloriosa ciuitate, quomodo in Deo, & multa vnum sint, & vnum multa. Omnia ipsi Deo præsentia sunt, ipseq; omnibus præsens est: longe tamen ab eorum sensu qui impij sunt, abest. Sãctis peculiariter, & eximie adest: quia in eis tanquam in templo suo per salutarem gratiam habitat. Omnib9 rebus inest præsentia, potentia, substantia: nullius tamẽ rei immunditia contaminatur. Nihil ei immundum est, præter peccatum, quo ipse etiam non inquinatur. Sensibiles rerum sordes non secundùm rationem, sed secundum sensum duntaxat sordes dicuntur. Quomodo autem Deus, qui æterna stabilitate incomutabiliter in seipso semper manet

omnibus rebus à se conditis insit substantialiter, siue per essentiam, quum tamen ipsæ res creatæ non sint in Deo per propriam naturam, (nam quicquid per naturam seu essentiam in Deo est, hoc est ipse Deus) sensus humanæ mentis in hac vita percipere nequit. Scimus, & dicimus ita esse: quomodo verò id sit aut fiat, nescimus. Si quæritur vbi erat Deus antequàm mũdum conderet, rectè respondetur, quia in seipso erat, apud seipsum erat: & mundo condito, apud seipsum est. Ipse ergo Deus vbique est: vbique sine situ, vbique sine sui diuisione totus est: non in paruis paruus, sed in paruis, & magnis sine quantitate vel mole magn⁹. Scit omnino omnia: videt incorporeo oculo, & inscrutabili cognitione clarissimè cognoscit cũcta præterita, præsentia, & futura. Quãdo aliquis peccatũ cõmittit, Deus quidem

Vbi Deus antequam mundum conderet.

dē illum peccaturū ab æterno præsciuit: non tamen ille ideò peccat, quòd Deus peccati eius præscius fuerit: sed potius eum peccaturum Deus ideò præuidit, quia omnino ille praua sua voluntate peccatum erat commissurus. Præscientia Dei non tollit libertatem arbitrij nostri. Ipse accusandus non est, dum iniquè aliquid agimus, licèt præuideat quid acturi simus: quemadmodum is qui in specula constitutus videt aliquem properare ad locum ingentium periculorū, sponteque suam ipsius necem accersere, cognoscit sanè quò ille properet, non tamen ob id in causa est quòd eò properet. Deus malæ voluntatis est præcognitor, non author: bonæ verò voluntatis, & præcognitor, & author est. Ipse mala fieri permittit non cogit: & quicquid permittit, rectè iusteque permittit, etiamsi nos permissionis
eius

eius ratio lateat. Ergo ſicut dicebamus, ipſe omnia ſcit. Penetrat abditiſſima quæq; & occultiſſimas cordiũ cogitationes intentioneſq; dinumerat. Non ſolùm honeſta, verùm etiam inhoneſta omnia puriſſimè pacatiſſimeque conſiderat. Quemadmodum enim ſol radijs ſuis cloacas illuſtrans non earum ſordibus inficitur: ita Deus citra aliquam ſui iniuriam intuetur, & agnoſcit quicquid fit, quicquid dicitur, quicquid cogitatur. Ipſe ſine labore regit omnia quæ condidit. Sua admirabili prouidentia ordinat curatq; minima & maxima, viliſſima ac nobiliſſima: *attingens à fine vſq; ad finem fortiter, & diſponens omnia ſuauiter.* Cuius ſapientiſſimæ prouidentiæ ſuæ veſtigia etiam ipſis rebus creatis indidit; vt illam in eis tenui quodam ſimulachro ſeſe manifeſtantem agnoſceremus. Videmus enim homines, iumen-

Pulchra ſimilitudo

Sapien. 8.

menta, aues, & cætera animalia, naturali instinctu gerere curam fœtuum à se editorum: illis parare lectulos, cubilia, nidos, eos alere, fouere, protegere. Quanta diligentia inuigilat mater, ne infantulus suus, qui per se nondum satis tutè graditur, corruat, & se lædat? Quin & plantas atque arbusta conspicimus folliculis, testisque duriusculis concludere ac veluti circummunire suos fructus. Si tanta prouidētia relucet in creaturis, quę symbola veritatis sunt, quantam credere debemus esse in ipsa veritate, nempe in Creatore? Quis hæc attendens non laudabit Deũ, non ei ex intimis animę suę medullis gratias aget, non se totum dispositioni eius liberè cõmittet ac tradet? Ipse Deus sua potentia, sua sapientia, sua bonitate, exuperat omniũ hominum atq; angelorum intellectũ. Incircumscripti enim, & infiniti

Dei,

Dei, incircumſcripta atque infinita eſt potentia, ſapientia, & bonitas: ob idque neque homo, neque angelus (qui circumſcripti finitique ſunt) eam cõprehendere poſſunt. Solus Deus integrè ipſam ſuã potentiam, ſapientiam, & bonitatem, ſiue ſeipſum comprehendit atque cognoſcit: ipſe ſui ipſius delitioſiſſima, ſubſtantialis, perpetuaque fruitio, & ſibi ipſi intermina atque incommutabilis beatitudo. Sancti angeli, ſanctæque animæ in cœlum receptæ, vident quidem Deum ſicuti eſt, & cognoſcunt eum pro ſuo captu graduque: non tamen prorſus ipſum Dei ſecretum intuentur, non plenè Deum comprehendunt. Infinitum Deum non infinitè ſed finitè cognoſcunt. Non omnia quæ in Deo ſunt, & in Deo videri ſciriq; poſſunt (ab ipſo enim Deo videntur, & cognoſcuntur) vident aut ſciunt: id namque creatæ fini-

tæque intelligentiæ captum excedit. Secundum hunc ſenſum accipiendum eſt illud, quod dicere ſolemus, Deum vidiſſe, eſt omnia didiciſſe. Omnia ſanè: non tamen ſic omnia , vt is qui ſubſtantiam Dei videt, dici propterea debeat, omnia quæ in illa relucent, & quæ cognoſcit Deus, cognoſcere: hoc enim eſſet ſcientiā creaturæ æqualem ſcientiæ creatoris eſſe. Qui videt Deum, licèt intueatur, & agnoſcat omnia quæ creauit Deus, non tamen intuetur neque cognoſcit omnia quæ creare poteſt Deus. Verba Beati Pauli Apoſtoli, quibus in calce prioris epiſtolæ ad Timotheum aſſerit nullum hominū Deū vidiſſe nec videre poſſe, ſic aptè intelligimus, quaſi diceret nullū hominū Deū comprehendiſſe nec cōprehēdere poſſe: quamquàm ita etiam accipi ea verba poſſunt, vt ſenſus ſit, nullum hominum vita ſenſitiua in hoc exilio viuentium

Deũ vidiſſe nec videre poſſe. Si cõcedendũ eſt aliquos in hac peregrinatione ſubſtantiã Dei vidiſſe, etiã concedendũ erit eos interim dum Dei eſſentiã cõtuebantur, vita ſenſitiua nõ vixiſſe. Porrò, in Deo nihil accidẽtariũ eſt. Bonitas, iuſtitia, ſapientia, nõ accidentaria, ſed ſubſtãtialis ei adeſt. In nobis illa accedũt, & abſcedunt, at nõ in Deo, qui inalterabilis immutabiliſq; eſt. Ipſe sũmè ſimplex eſt, ob idq; in eo nõ eſt aliud eſſe, atq; aliud bonũ, iuſtum, ſapientẽ eſſe: nõ eſt aliud in illo bonitas, iuſtitia, ſapientia, & aliud eſſentia. Non aliud eſt ipſe, atq; aliud quod in ipſo eſt: nõ in quã eſt aliud Deus, & aliud quod Dei eſt. Et tamẽ quid omnino ſit illa ſimpliciſſima, immutabilis, & æterna Dei ſubſtantia, quæ omni ſubſtantia ſuperior eſt, quid omnino ſit diuinũ illud ens quod omnia entia excellit, nos neq; dicere neq; cõprehendere

pos-

possumus. Conuenientius itaq; quid non sit, quã quid sit ipse supersubstantialis, & superintellectualis spiritus Deus enunciamus: semper agnoscentes Deo inferiꝰ esse quicquid de eo dicere vel cõprehendere potuerimus. Sed quem inuestigando non vt est inuenimus, amando cõplectimur: ipse enim charitas est. Essentia diuina essentias rerũ creatarũ tanto interuallo exuperat, vt hæ cum Deo collatæ, nõ entia potiùs quàm entia dici debeant. Entia quidem, quia à sum̃o ente profecta sunt: non entia verò, quia ex se nihil sunt, ex se mutabilia sunt, & ab im̃ensitate atq; perfectione incommutabilis Dei in infinitum distant, & deficiunt. Deus solus verè ac propriè est, qui non ab aliquo est, qui nec exordium nec finẽ habet, neq; vnquam mutatur. Propterea dicebat famulo suo Moysi: *Ego sum qui sum. Dices filijs Israel,* Exod. 3.

Qui

Qui est misit me ad vos. Quod sacra scriptura multa de ipso incommutabili, & incorporeo Deo mutabiliter corporaliterque enunciat, hoc vtique facit, vt nobis qui infirmi sumus sese accommodet. Deus in illa veluti balbutire dignatur, vt à paruulis balbutientibus intelligatur. Neque enim ad intellectualia, & diuina aliter commodè subuehi possemus, quàm per verba nobis familiaria domesticaque. Attribuuntur itaque Deo oculi, aures, os, manus, pedes, somnus, obliuio, ira, furor, & consimilia: vt spirituales eius operationes virtutesque significentur. Eadem ratione talia etiam angelo, & animæ humanæ plerumque accommodantur. Eadem quoque ratione, illocali Deo locus asscribitur. Nam locus siue sedes Dei metaphoricè dicitur, vbi aliqua singularis, & perspicua eius operatio fit: veluti est cœlum, mēs

iusti.

iusti, & templum diuino cultui dedicatum. In templo enim diuinitati consecrato diuinę laudes decantantur, diuina officia peraguntur, & diuina celebrātur mysteria, admirabili stupendaque Dei operatione ac virtute commendatissima: ibi thesaurus ille thesaurorum omnium dignissimus sacra Eucharistia asseruatur. Quę quidē Eucharistia non figura veri corporis Christi, sed ipsum verum corpus Christi est. Rectè tamen religiosa eius perceptio dicitur, figura futurorum: quia in futura vita non sub accidentariarum specierum velamento participes erimus diuinitatis, sicut modò: sed facie ad faciem Deum contemplantes, diuinitate perfectè satiabimur. Tempore vitæ præsentis in sumptione ipsius adorandæ Eucharistiæ, pignus futuræ gloriæ nobis datur. *Templum*

CAP. X.

Quod

Trinitatis mysterium

QVod suprà paucissimis verbis perstrinximus de beata Trinitate, id repetitum diffusius explicare libet. Pater, & filius, & spiritus sanctus, non sunt tres Dij, sed vnus Deus: vnus in substantia, trinus in personis. Aliud pater, aliud filius, aliud spiritus sanctus. Tres sunt, & vnum sunt. Tres sunt personæ dictę à Græcis, hypostases, id est, subsistentiæ: at trium personarum vna est essentia, vna diuinitas. Latini interpretes sæpe vertunt hypostasim in substantiam: theologi tamē Latini vsurpant substantiam pro essentia dicta à Græcis vsia. In ipsa deitate, & trinitas vnitatis, & vnitas trinitatis, adoranda est: oportet, & trinitatem personarum in vnitate substantiæ, & vnitatem substantiæ in personarum trinitate confiteri. Ipsæ personæ suis proprietatibus hypostaticis ab inuicē distinguuntur. Patris proprietas hypo-

Substātia.

Proprietates hypostatica.

hypostatica est, quod filium genuerit: & in eo solum à filio differt. Filij proprietas hypostatica est, quòd à patre genitus sit: & in eo tantùm differt à patre. Spiritus sancti proprietas hypostatica est, quòd à patre filioq; procedat: & in eo differt à patre ac filio. Pater gignit filium, & spirat spiritum sanctum: filius gignitur à patre, & vnà cum patre spirat spiritum sanctum: spiritus sanctus spiratur à patre, & filio. Ex his personalibus proprietatibus apertè liquet alium esse patrem, alium filium, alium spiritum sanctum: quia pater qui genuit filium, non potest esse ipse filius quem genuit: & filius qui genitus est à patre non potest esse ipse pater à quo genitus est: & spiritus sanctus qui à patre filioq; procedit, neque pater neque filius, à quibus procedit, potest esse. Proprietates hypostaticæ in Trinitate, siue nomina persona-

sonalia, pater, filius; genitor, genitus, verbum, imago, procedens, &c. non substantiam, sed subsistendi modum, & habitudinem quandam atque relationem ad inuicem indicant. Sic vnicuique hypostasi cõuenit sua proprietas personalis, vt tamen quicquid est vna hypostasis siue persona secundùm substantiam, hoc sit, & quæuis alia. Quando istud nomen Pater dicitur non relatiuè ad Deum filium, sed ad creaturam: conuenit etiam filio: cõuenit & spiritui sancto, totiq; simul Trinitati. Nã & pater & filius & spiritus sanctus, siue tota Trinitas, pater noster est: nosq; si boni sumus, filij Dei sumus, nõ quidẽ per naturam sicut Deus Dei filius, sed per gratiam, & adoptionem. Imitatione bonitatis & dilectionis diuinæ sumus filij Dei ac genus Dei. Etiam hi qui iniqui, & impij sunt, genus Dei dici possunt: quia ad

imaginem Dei sunt conditi. Omnes homines Deum habent patrem per creationem: sed illi soli perueniunt ad cœlestem hæreditatem, qui patrem cœlestem imitantur, & voluntatem eius faciunt, iustitiam atque sanctitatem sectantes. Profectò ipse Deus qui ex nihilo nos ad esse perduxit, veriùs principaliusque pater noster est, quàm illi qui nos genuerunt: neque enim generare nos poterant, nisi virtutem generandi à Deo accepissent. Propterea solus Deus est author productorque animæ, quæ dignior est quàm corpus. Corpore extincto deperit ratio carnalis paternitatis, sed illius denominatio paternitatis, qua Deus dicitur pater animæ (quum anima immortalis sit) nunquàm decidit. Similiter quando hoc nomen spiritus dicitur, non relatiuè ad Deum patrem, & Deum filium, cõuenit eti-

Spiritus est Deus.

am patri, & filio, ac toti simul Trinitati. Quicquid enim de qualibet persona dicitur non relatiuè ad aliam personam dici potest, & de omnibus communiter, & de singulis sigillatim personis. Nam essentiales diuinitatis proprietates omnibus & singulis personis diuinis conueniunt. Rectè & verè dicimus, pater est Deus, Dominus, Omnipotens, &c. filius est Deus, Dominus, omnipotens: spiritus sanctus est Deus, Dominus, omnipotens: pater & filius & spiritus sanctus, siue Trinitas est Deus, Dominus, omnipotens. Attamen patrem & filium & spiritum sanctum, id est, Trinitatem, non dicimus esse tres Deos, tres Dominos, tres omnipotentes, sed vnum Deum, vnum Dominum, vnum omnipotentem. Tanta videlicet vis est vnitatis substantiæ in ipsa Trinitate. Nomina essentiæ aliquãdo ad significandas personas deflectuntur, vt quum

dicimus, Deus de Deo genitus est, in altero filium, in altero patrem intelligimus. Scire autem conuenit ista nomina pater, filius, rex, dominus, & similia, non esse ex nobis ad diuinitatem translata, se contra inde ad nos per quandam similitudinem esse traducta. Hinc beatus Paulus Apostolus ait, *Flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlis, & in terra nominatur*. Nam paternitas qua Deus Pater ab æterno genuit filium, omnis paternitatis exemplar primarium est. Huiusmodi dominationes perfectionem dignitatemq; designantes, primùm veritati, deinde veritatis imagini vestigioq; conueniunt. Deus pater ingenitus dicitur: ipse non est ab aliquo, sed à seipso est, à seipso habet quicquid habet, non ab alio, Deus filius vnigenitus dicitur, ipse non à seipso, sed à patre est, de *Ephes. 3.*

cuius substantia natus est. Patri consubstantialis est: verbum, & imago patris est. Ipse à patre habet quicquid habet: habet autem, quicquid pater secundum essentiam habet. Non est factus sed genitus: neque enim creatur, sed cum patre, & spiritu sancto omnium creaturarum conditor est. Tunc primùm dictus fuit factus, quando naturam nostrā assumpsit, quando sanctissima caro, & anima eius creata fuit. Non autem dicitur, vel certè non intelligitur simpliciter factus aut creatus, sed cum additamento, creatus secundùm carnē, secundùm hominem, factus homo, *factus ex semine Dauid*, factus ex muliere: ita vt factura seu creatura non eius diuinitati sed humanitati attribuatur. Quòd in Euangelio beatum Ioannem Baptistam legimus iuxta vulgatam editionem dixisse de ipso Christo filio Dei,

Rom. 1.
Galat. 3.

Qui

Qui post me venturus est, ante me factus est: idem est ac si dixisset, Ante me fuit, me præcedit, mihi prælatus est, maiestate me transcendit. *Ioan. 1.*
Ipsam filij Dei de patre generationem ineffabilem, res inferiores ac sensibiles, remota quadam imagine, testantur, & declarant, quæ sui simile producere gaudēt. Hinc homo hominem, leo leonem, turtur turturem, carpio carpionem, oliua oliuam, nardus nardum, ignis ignem, lux lucem, & quicquid speculo aut aquæ lympidæ obiectum fuerit, suam effigiem gignit atque efformat. Nam generatio filij Dei de Deo patre, exemplar & veritas est cuiuslibet huiuscemodi productionis naturalis: id quod suprà quoq; indicauimus, dicentes illam paternitatem, qua Deus pater ante secula genuit filium, esse omnis paternitatis exemplar prototypũ. Deus spiritus sanctus, paracletus

dicitur: ipſe etiam à ſeipſo non eſt, quia à patre & filio procedit: patri & filio conſubſtantialis eſt: patris & filij ſpiritus ac donum eſt: patris & filij amor, nexus, complexuſq; dulciſſimus ac vinculum dilectionis perpetuum eſt: ipſe inde eſt & inde habet quicquid habet, vnde procedit. Dicitur autẽ à patre & filio procedere, non gigni vel naſci, ne patris & filij fili9 credatur, quòd omniũ ſanorum ſenſus abhorret. Neque enim vnius eiuſdemq; filij, duo patres eſſe dicũtur. Pater & mater habent vnum & eundem filiũ: alias duo vnũ eundemq; filium nõ habent. Deus filius etiã à Deo patre procedere, exire, ſiue emanare dicitur, quia à patre eſt: ſed aliter procedit, quàm procedat, exeat, emanétue ſpirit9 ſanctus: ipſe enim filius proceſſit à patre naſcendo, exijt vt genitus, quod vtiq; de ſpiritu ſan-

tu sancto dicere nõ possumus. Processio per generationem conuenit filio, non spiritui sancto: processio per spirationem conuenit spiritui sancto, non filio. Pater ex se habet quod à se procedat spiritus sanctus: filius verò non ex se sed ex patre habet quod à se procedat idem spiritus sanctus. Pater est fons, & principium filij atq; spiritus sancti secundum originem. Pater & filius fons, & principium spiritus sancti. Pater & filius & spiritus sanctus, fons, & principium omnis creaturæ. Diuina illa & incomprehensibilis generatio ac processio siue emanatio, nec initium habet nec finem habitura est, quia si aliquando desineret, aliqua mutatio circa Dei substantiam facta esse diceretur, quod dicere fas non est. Nunquam pater fuit sine filio, quia sine filio pater non diceretur. Si sum̃a cum imis comparare licet, filius
 & spi-

& spiritus sanctus sic sunt à patre, quomodo splendor, & calor à sole vel igne aut flamma. Non est prior flamma ac posterior splendor calorque eius: sed simul flamma simulque splendor & calor ab illa proficiscens: itidem, non est prior pater ac posterior filius posteriorque spiritus sanctus, sed simul pater, simul filius, simulque spiritus sanctus. Coæua & inseparabilia sunt flamma, & splendor atque calor eius: itidem, coæternæ & inseparabiles sunt tres hypostases, pater, & filius, & spiritus sanctus. Per mutuam & inenarrabilem ipsarum diuinarum personarum immeationem atque immanentiam, totus pater est in filio, & spiritu sancto: totus filius est in patre & spiritu sancto: totus spiritus sanctus est in patre & filio. Id adhibita similitudine vtcunque elucidemus. Si tres

soles,

soles, sibi contigui, mundum: vel tres cerei, domum aliquam, illuminarent: vtique tres fulgores cõiuncti mutuo sese permearent inhabitarentque, toti in totis mutuò essent, & vnum quendam fulgorem indiuisum præseferrent. Vnirentur quidem, minimè tamen cõfunderentur inter se: neque enim vnus fulgor esset alius, sed ipsi tres fulgores cõiunctione vniti, discretione ab inuicem permanerent separati. Cuius discretionis euidens argumentum istud est: quia si vnus illorum trium cereorum asportaretur è domo, fulgor eius totus integerque simul abiret, & nec ipse aliquid de reliquis duobus fulgoribus secum abduceret, nec illi duo aliquid de eo retinerent. Per prædictum vnum fulgorem indiuisum, humana imbecillitas indiuisam inseparabilemque deitatis substantiam: per tres verò ful-

gores, tres eiusdem diuinitatis personas se inuicem permeantes atq; inhabitantes, sicut potest, concipiat. Meminerit autem hoc sensibile exemplum ipsa incomprehensibili Trinitate longè esse inferius. Visibilia cum inuisibilibus, temporalia cum æternis, mutabilia cum incommutabilibus, corruptibilia cum incorruptibilibus comparãtur: vt mens hominis in his quæ de Deo audit nihil dubitet, vbi ea aliquo modo in creaturis agnouerit. Nimium enim absurdum foret, si putaremus creatorem imperfectiorem esse sua creatura, & id vnde admiramur atque commendamus creaturam, non crederemus posse inueniri in creatore. Igitur in diuinitate, & personarum Trinitas, & substantiæ vnitas est. Propter quam essentiæ vnitatem, non possunt diuidi ab inuicem ipsæ tres hypostases; adeò inseparabiles

sunt,

sunt, vt si vna tantùm nominetur, reliquæ duæ pariter intelligantur: & si solùm duæ nominentur, itidē tertia necessariò intelligatur. Vnde quando dicimus de filio Dei, Tu vnicum bonum nostrum, non excludimus patrem neque spiritum sanctum, sed omnino includimus: excludimus verò creaturam. Non tamen fas est credere compositam ex tribus personis esse diuinitatem quæ simplicissima est. Quicquid enim compositum est, potest in ea ex quibus componitur diuidi, aut distractione partium, aut certè apprehensione mentis ipsas partes componentes distinguentis. Cæterum diuisio à diuinitate, quę omnē multitudinem refugit, prorsus aliena est: proinde & cōpositio ei cōgrua non est. Ipsius sūmæ Trinitatis, nēpe patris, & filij, & spirit⁹ sancti, sicut vna est substātia, ita vna est æternitas, vna gloria, vna maie-

ſtas, vnum regnum, vna & eadem voluntas, vna eademq́ue operatio; & omnimoda in eſſentialibus, proprietatibus, æqualitas, ſimilitudo, vnitas, atque identitas. Planè trium perſonarum vnica, & eadem Deitas eſt, tota in patre, tota in filio, tota in ſpiritu ſancto. Trinitas

Rom. 11. (quod ſæpius repetimus) *vnus Deus* eſt, vnus inquam, *ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia.* Ex patre omnia, per filium omnia, in ſpiritu ſancto omnia: & tamen etiam ex patre per patrem atque in patre omnia, ex filio per filium, & in filio omnia, ex ſpiritu ſancto per ſpiritum ſanctum in ſpiritu ſancto omnia. Item patri potentia, filio ſapientia, ſpiritui ſancto bonitas attribui ſolet: attamen patris, & filij, & ſpiritus ſancti, ſiue pater & filius & ſpiritus ſanctus, vna eſt potentia, vna ſapientia, vna bonitas. Dicimus patrem omnia

feciſ-

fecisse per filium, non sanè quasi per instrumentum seruile, sed vt per naturalem substantialemque virtutem: nam, & splendorem ab igne fusum non dicimus esse organum administratorium per quod ignis luceat, sed esse naturalem ignis virtutem. Verùm de diuinitate multa iam à nobis dicta sunt. Voluimus enim faciliora duntaxat scribere in simpliciorum gratiam, vt ipsi quoque per qualemcumque Dei cognitionem, ad Dei dilectionem assurgere consuescant: mentes suas amanter humiliterq; in illum vbique præsentem, & ipsis intimum subleuantes. Hortamur itaque eos, vt id pro suo modulo faciant. Non autem pertinaciter pertentent imbecilles interioris hominis oculos inaccessæ diuinitatis luci infigere: ne nimio diuinorum splendore, hebetati, densas erroris tenebras pro verita-

Curiositas hic fugienda.

tis certo lumine inueniant. Omnis vanæ curiositas, omnisq; temeritas summopere hic fugienda est. Diuinus ille Dionysius Areopagita, ait, Tantùm fas est ad celsiora contendere, quantum seipsum diuinorum eloquiorum radius insinuare dignatur: comparamusq; vires nobis ad supremos illos fulgores, si diuinam sobriè, & piè, casteq; reueremur. Aurea planè Dionysij sẽtentia. Esto sanè vt nos summam diuinitatem clarè contemplari in hoc exilio non possimus: num propterea spem salutis nullam habebimus? Atqui à nobis non exigit Deus, vt naturam ipsius exactè cognoscamus: sed exigit vt in recta fide Ecclesiæ Catholicæ permanẽtes, ipsum sanctè colamus amemusq;. Si in præsenti vita non pertingimus ad Dei sublimitatem, nõ recedamus à filij Dei humilitate. Illum pro nobis ineffabili pietate, &

cha-

charitate filium hominis factum, illum pro nobis passum, & mortuum attendamus: vt eius cruce tanquam tutissima naui subuecti, mare huius seculi absque naufragio traijciamus, & feliciter perueniamus ad portum salutis æternæ. In beata illa patria videbimus Deum, sicuti est, & absque labore eum cognoscemus.

CAP. XI.

VEre filius Dei bona voluntate patris, cooperatione spiritus sancti, factus est filius hominis, factus est frater noster: vt per mortem suã nos redimeret, patri obediens. Ipse (non autem pater, neq; spiritus sanctus) incarnatus est. Descendit de cœlis, de regalibus sedibus, de mellifluo sinu patris, in hanc vallem miseriæ, *propter nimiam charitatem qua dilexit nos*: Id est: Factus est visibilis per carnem

Filij incarnatio. *Philip. 2.* *Ephes. 2.*

nem apud nos propter nos, qui semper inuisibilis per diuinitatem manet apud patrem. Ibi mansit vndè descendit, & vbi erat illuc venit. Similiter peracto redemptionis nostræ opere, ascendit ad patrem, non discedens à nobis. Hoc est: Hominem Deo vnitum cœlis inuexit, & diuinitate apud nos permansit: quanquam in venerabili Eucharistiæ sacramento etiam corporaliter vsque ad consummationem sæculi nobiscũ est. Eius sacratissimam incarnationem tota Trinitas operata est, Quam incarnationẽ quum angelus beatissimæ virgini Mariæ annunciasset, & illa assensum præberet dicens: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*: mox superueniente spiritu sancto, ipse filius Dei, Deus de Deo, lumen de lumine, principium de principio, verbum patris, in castissimo virgi-

Luc. 1.

nis

nis vtero corpus animatum sibi construxit, simulque suæ diuinitati hypostaticè vniuit. Deus homo factus est. Vnigenitus Dei Deus, & homo est: Deus quidem ex substantia patris intemporaliter genitus, homo autem ex substantia matris temporaliter plasmatus. Caro enim eius ex purissimis Mariæ virginis sanguinibus opere spiritus sancti fabricata fuit. Ipse secundùm diuinitatē æqualis est patri & spiritui sancto: secundùm humanitatem minor est patre, & spiritu sancto. Natura diuina, & natura humana in vna hypostasi coniunctæ sunt; ita vt ille Deus homo, siue homo Deus, nō sint duæ personæ, sed sit vna hypostasis, vnus Christus: sicut anima rationalis, & caro vna est persona, vnus homo. In illo aliud Deus, aliud homo, sed nō alius Deus, alius homo. Sicut in supersancta Trinitate est persona-

rum

rum pluralitas, & naturæ vnitas: ita contrà in Christo est personæ vnitas, & naturarum pluralitas. Christus verus perfectusq; Deus, & verus ac perfectus homo, natus est in sexu virili ex Maria virgine: vnde & eadem virgo rectè dicitur Theotocos, id est, Deipara: verè enim Deum peperit. Ille, sicut incomprehensibiliter absq; virili semine de Spiritu sancto conceptus fuit, ita etiã ineffabiliter de thalamo pudicissimi vteri prodijt: vtrobiq; lex naturæ nostræ superata est. In eius conceptione, & natiuitate intacta clausaq; permansit porta virginea: non est violata sed sacrata matris virginitas. Nam & radius solis per vitrũ ingreditur sacrariũ, rursumq; per vitrum è sacrario egreditur ac se recipit absq; vitri confractione vel læsione. Mater virgo concepit, virgo peperit, & post partum virgo permansit. Porrò quando ipse

Egregia comparatio.

filius

filius Dei in vtero eiuſdem virginis Mariæ incarnatus eſt, non eſt depreſſa diuinitas, verùm humanitas eſt exaltata: ille non deſijt eſſe quod erat, ſed aſſumpſit quod non erat. Aſſumpſit totum hominem, nempe corpus humanum, & animam rationalem: non aſſumpſit peccabilitatem (vt ita loquamur) neque aſſumpſit in illa deitatis, & humanitatis admiranda vnione, ignorantiam. Accepit quidem naturam, quæ per ſe cōſiderata ignorans eſt: ſed quia diuinitati in eo coniuncta eſt: ignorans in eo nō fuit. Chriſtus enim ab ipſo conceptionis ſuæ momēto omnia ſciuit. Quod autē legim⁹ in euangelio eū puerum *profeciſſe ſapiētia, & gratia,* intelligimus ſapientiam in illo non ſuſcepiſſe augmentum, ſed manifeſtationem: quemadmodum ſolis claritas, quæ ſemper æque magna eſt,

Luc. 2.

eſt paulatim ſeſe per orbem diffu
dit, primò quidem parcius, poſte
vero plenius. Et licèt ipſe idem fi
lius Dei in euangelio de die iudic
Matth. 24. dicat, *De die illo vel hora nemo ſci*
Actor, 10. *neq; angeli in cœlo, neq; filius, niſi pa*
ter, non debemus arbitrari Chr
ſtum ignorare diem illum, quu
conſtitutus ſit omnium iudex: ſe
conuenienter verba illa intellig
Hilarius. mus, ſicut beatus Hilarius intell
git. Ait enim, Filius, & Spirit
ſanctus, quia non ſunt à ſe, de d
illo neſciunt à ſe: pater verò qui
ſe eſt, ſcit à ſe: vel fortè filius D
Chriſtus, cui nihil incognitum e
loquitur ibi de ſe tanquàm de ho
mine ignorante. Nam & quand
de muliere (quæ ſanguinis flux
laborabat) ipſum tangente dixi
Luc. 8. *Quis me tetigit?* & de Lazaro ait
Ioan. 11. *Vbi poſuiſtis eum?* non erat neſciu
quænam mulier fimbriam veſt
menti eius tetigiſſet, neque igno
raba

rabat vbi Lazarus positus esset: sed ad instar hominis ignorantis se habebat. Huiusmodi voces ignorantiæ humanæ non solum in nouo testamento Deus factus homo, verùm etiã in veteri testamento Deus non homo vsurpat. Dicit enim in Genesi: *Descendam, & videbo vtrũ clamorem qui venit ad me opere cõpleuerint, an non est ita, vt sciam.* In plerisque alijs sacræ scripturæ locis Deus summæ maiestatis iuxta modum humanæ humilitatis loquitur. Etiam Christus in sua incarnatione non assumpsit hominis personam. Nam anima, & caro ipsius Christi non habuerunt aliquã hypostasim præter illam, quæ est verbi seu filij Dei hypostasis. Hoc vocabulum Christus, atque hoc mellifluum nomen Iesus, in ipso filio Dei, non solam naturam diuinam, neque solam naturam humanam designat, sed vtramque. Et non v- Genes, 18.

na

na natura ex illis duabus naturis ĩ
Christo composita est: sed illæ dua
diuersæ naturæ in vna hyposta
coniunctæ sunt: quarum quælibe
cum suis proprietatibus mansit
salua atque integra absque aliqua
confusione, commixtione, aut
transmutatione. Vnde in illo era
gemina voluntas, scilicèt diuina, &
humana: erant geminæ actione
nimirũ diuinæ, & humanæ. Et quã
uis in eo essent duæ voluntates ge
minam naturam consequente
non tamẽ inter se diffidebant ips
duæ voluntates: sed voluntas an
mæ Christi per omnia conform
erat voluntati diuinę. Gemina era
voluntas: sed geminæ voluntat
vna erat sententia, sicut gemin
naturæ vna erat hypostasis. Quo
autem in oratione positus ipse
Christus (quum calicem passioni
Matth. 26. à se transferri petijsset) dixit patr
Marc. 14.
Luc. 22. *Veruntamen non sicut ego volo, se*

sicu

ſicut tu vis: id dixit, non ſecundum ſuperioris rationis voluntatem, ſed ſecundum humanum affectum, naturalemq́; appetitum, quo quilibet mortẽ, & ea quæ naturæ moleſta ſunt refugit. Hoc ita dicens docuit nos, quomodo dicere debeamus, quãdo in nobis infirmitas humana aliquid aliter vult, quam Deus vult. Igitur in Chriſto (quod modò dicebamus) & natura diuina manſit cum ſuis proprietatibus integra, & natura humana cum ſuis proprietatibus itidem ſalua permanſit. Neq; diuina in humanam, neq; humana in diuinam mutata eſt. Cæterũ diuina natura permeabat humanam, & humana natura immanebat diuinæ, atq; à diuina ſe permeante ſibiq́; vnita deificabatur: veluti ferrum (vt interim infimo exemplo in re tanta vtamur) ab igne ſe ingrediente, & ſibi vnito redditur ignitum: non natura ferri

in na-

in naturam ignis, neque natura ignis in naturam ferri conuertitur. Ioan. 1. Proinde quando dicimus, *Verbum caro factum est*; Deus homo factus est: non intelligimus aliquam mutationem esse factam in incommutabili natura Dei, sed intelligimus Deum siue verbum Dei, verè, non phantasticè, hominis carnem animatam assumpsisse: quemadmodum si dicamus, Rex effectus est trabeatus, non regis substantiam mutatam esse, verùm regem trabeam induisse significamus. In his itidem verbis, Dominus gloriæ crucifixus est, Deus passus, & mortuus est, ac similibus, non indicamus mutationem aliquam factam esse in natura diuina, sed in natura humana diuinitati vnita. Rectè dicimus, Deus passus est, quia Dei, & hominis vna persona est: non autem rectè diceremus, natura diuina passa est. Ob ineffabilem illam
vnio-

vnionē, qua De⁹ homini in vnitate personę coniunctus est, sępè ea quę in Christo sunt propria hominis, attribuuntur Deo, veluti quando dicimus illa quæ commemorauimus, Dominus gloriæ crucifixus est, Deus passus ac mortuus est, Deus in terra visus est; rursum quæ sunt propria Dei attribuuntur homini, vt in loco Euangelij; *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo.* In hunc modū quemlibet hominē aliquando dicimus im̄ortalē, aliquando mortalē: immortalē quidem secundum animam, mortalē verò secundùm corpus. Id sanè dicimus, & dicere possumus propter illam vnionem, qua anima, & caro intimè sibi in vnitate personæ copulantur. Igitur Christus secundùm naturam humanam esuriuit, sitiuit, comedit, bibit, dor-

miuit, fatigatus est, flagellatus est, mortuus est: nam natura diuina inalterabilis impassibilisq; permãsit.
Simile. Quemadmodum enim dum arbor à sole illustrata conscinditur, non scinditur ipse sol: ita quãdo in Christo natura humana patiebatur, natura diuina passioni obnoxia non fuit. Quamuis autem Christus vere mortuus sit vt homo, & anima eius vere à corpore separata fuerit: (nã mox ad inferos descendit, vt inde suos eriperet) diuinitas tamẽ neq; ab anima, neq; à corpore ipsius fuit sejuncta. Nunquã enim factum est, neque fiet vnquam diuortium illius stupendæ, & gratiosæ vnionis, qua ipsum verbũ patris suæ sacratissimæ animę suoq; incontaminato corpori in vtero beatæ virginis Mariæ hypostaticè vnitum fuit. Ergò & in sepulchro Christus erat quia vtrobiq; diuinitas humanitati erat vnita; in sepulchro quidem
carn

carni ſine anima, in inferno autem animæ ſine carne. Neque tunc vna hypoſtaſis in duas hypoſtaſes fuit diſſecta: ſed verbi hypoſtaſis ſemper manſit animæ, & corporis hypoſtaſis. Nam (ſicut diximus) ipſa anima & ipſa caro Chriſti non habuerunt aliquã hypoſtaſim, prętet illã quæ eſt verbi ſeu filij Dei hypoſtaſis. Chriſtus à mortuis reſurgens jam carnẽ habuit im̃ortalem, mors illi vltra non dominabitur: & noſtra caro poſt reſurrectionẽ immortalis erit. Fiet in mẽbris quod *Rom. 6.* factũ eſt in capite. Chriſtus caput eſt omnium electorum ſuorum: & electi mẽbra Chriſti ſunt. Chriſtus caput Eccleſiæ eſt: & Eccleſia myſticum Chriſti corpus eſt. Totus Chriſtus caput, & corpus. Hinc ait in Euangelio *nemo aſcendit in cœlũ* *Ioan. 3.* *niſi qui deſcẽdit de cœlo.* Solꝰ omnino qui deſcẽdit, aſcendit: quia ſolꝰ, ſed totꝰ Chriſtus (caput ſcilicet cũ

 viuis

viuis membris.)in cœlum aſcendit: Hinc etiam in Pſalmo ita loquitur; *Longè à ſalute mea, verba delictorũ meorũ.* Quod noſtrum eſt, ſibi attribuit, noſtra delicta, ſua dicens: vt capitis, & corporis coniunctionem vnitatemque oſtendat. Ipſe nos ſecum leuauit in cœlum. Ibi jam ſpe ſumus, vbi caput noſtrum, & caro noſtra eſt. Veniet ad iudicium Chriſtus Dominus: veniet in forma ſerui iudicaturus, quam pro nobis aſſumpſit, & iu qua venit iudicandus. Hæc de incarnatione Dominica pietatis charitatisque pleniſſima, à nobis dicta hoc loco ſufficiant.

Pſal. 22.

CAP. XII.

De creatura rationali.

QVum angelus, & homo duntaxat poſſint ipſam diuinitatem (de qua ſuprà loquuti ſumus) agnoſcere, venerari, & amare: non erit fortè inutile, neque ingratum paruulis

paruulis ac pijs, si de illis aliqua in medium protulerimus: ob id maximè, quòd anima humana ex attenta intimaq; sui consideratione magis in cognitione sui conditoris proficere possit, quàm ex consideratione quarumcunque rerum visibilium. Ipsa enim magis è propinquo repræsentat Deum, quàm creatura visibilis: sicut hominis imago magis accedit ad veritatem corporis humani, quàm hominis vestigium terræ impressum. Dicimus igitur angelum, & animā humanam cæteras omnes creaturas dignitate præcedere, imò verò vnius hominis animam præstantiorem esse vniuerso hoc mundo visibili. Deus enim orbibus cœlestibus, elementis, lapidibus, metallis, dedit quidem esse, non autem dedit viuere, neque sentire, neque discernere: herbis, & arbustis dedit esse, atque viuere, id est, vege-

tari, ſed non ſentire neq; diſcernere: brutis animalibus dedit eſſe, vegetari, & ſentire, at non diſcernere: cæterùm angelo atq; homini dedit eſſe, viuere, ſentire, ac diſcernere. Angelus, & homo diſcernere poſſunt propter intelligentiam atque rationem quam à Deo acceperũt. Homo ſecundum corpus, & contemperamentũ ex quatuor elemẽtis communicat cum lapidibus aliiſq; rebus inanimatis, & cum plantis viuentibus, atq; cum pecudibus ſentientibus. Secundùm vitã vegetatiuam, cõmunicat cum plantis, & pecudibus duntaxat, communẽ poſſidens cum eis vim altricẽ qua nutritur, vim augmentatricem, qua quiſque ad ſtatam determinatamq; magnitudinẽ creſcit, & vim ſeminariam ſiue generatricem, qua id quod eiuſdem ſecum ſpeciei ac naturæ ſit, producere poteſt. Secundùm vitam ſenſitiuam cõmunicat

nicat cum pecudibus tantùm, sortitus communes cum eis sentiendi potentias: nam, & ipse, & illæ habent visum, auditum, olfactũ, gustum, tactum, motum corporis ac membrorũ (qui motus etiã vocis emissione atq; respiratione fit) facultatẽ quoq; imaginandi, memorãdi, & appetẽdi. Appetitus deducitur in cõcupiscentiã, & iram vnde oriũtur hæc quatuor, nẽpe desideriũ, quando res cõcupita abest: voluptas, si res cõcupita adsit: item timor, dũ mente cõcipimus futurã rem quã nolumus: & tristitia, dũ ea res quam nolumus præsens est. Pecudes, id est, bruta animãtia cognoscere dicũtur ea quæ sensibus apprehẽdunt: & sicut cognitionem habent secundũ sensum, ita etiam vim imaginandi, & memoriã sensitiuã, appetitũq; sensitiuũ obtinent. Ea enim quæ sensibus exterioribus visu, auditu, olfactu, gustu, & tactu

percipiunt, possunt imaginari, recordari, & appetere. Ad vim imaginatricem spectant etiã illa phantasmata, quæ visa inania appellamus. Ea nullam rem sicut in natura est repręsentant: & ferè ex pluribus simulachris ac spectris simul commixtis efformantur, veluti si intus occurrat figura equi prodigiosæ molis & alati, nam talem natura non parit. Homo non solum præditus est vi cognoscendi, imaginandi, memorandi, & appetendi secundùm sensum: verùm etiam præclarè ornatus est virtute cognoscendi, cogitandi, memorandiq; secundùm intellectum, & appetendi secundùm rationem. Ipse sensu corporis sola materialia, intellectu verò mentis, & immaterialia, & materialia cognoscit. Anima rationalis cognoscit Deum supra se, se in se, angelum circa se, & sensibilia infra se. Cognitio pecu-

dum

dum est veluti vmbra cognitionis hominis : & cognitio hominis in hoc exilio adhuc constituti, vmbra cognitionis angeli Deum sicuti est cernentis : atque cognitio angeli tenuis vmbra cognitionis diuinæ. Angelus non corporaliter, sed spiritualiter subsistit, viuit, & sentit: in qua spirituali dignitate homo secundum animam cum angelo conuenit. Quemadmodum spiritus præstantior est corpore: ita existentia, vita, & sensus spiritualis præstantior est existentia, vita sensuque corporali. Quare visus, auditus, olfactus, gustus, & tactus spiritualis perfectior est visu, auditu, olfactu, gustu & tactu corporali. Deus qui creaturæ suæ ista contulit, perfectissimè habet quæ dedit: sed quum ipse sit ens summè simplex, summeque vnum, in eo non est aliud viuere, sentire, & intelligere, quàm esse. non enim aliud est

id quod Deus habet, atq; aliud ipse Deus qui habet. Sicut ex prædictis liquet, dignitas rerum creatarum distincta est tanquã quatuor gradibus, juxta gradatum ordinem quatuor elementorum. Quemadmodum enim terra densa, & grauis infimo loco strata est, aqua verò subtilior, & superior est ipsa terra, aer subtilior superiorque aqua, & ignis leuior atq; superior aere: ita ea quæ subsistunt quidem, sed non viuunt, prostremum dignitatis locum tenent inter creaturas: ipsis si quidẽ digniora sunt ea quæ subsistunt, & viuunt: istis item digniora sunt ea quę subsistunt, viuunt, & sentiunt, rursum his digniora sunt ea quæ subsistunt, viuunt, sentiunt atq; intelligunt. Deus igitur angelo & homini intellectum rationemq́; concessit, atq; ita vtrumque ad imaginem suam condidit: ad imaginem Dei factus est homo se-

cun-

cundùm animam. Quæ Dei imago potest sanè peccando obscurari fœdariq́;, sed deperdi numquam potest: sicut aurea regis effigies si in cœnum conijciatur, vel cœno illinatur, deturpatur quidem, non autem aboletur. In his tribus creaturæ rationalis potentijs, memoria intellectu, & voluntate, sanctæ Trinitatis similitudo relucet. O miram dignitatem ipsius creaturæ rationalis, quæ Deum intellectu cognoscere, memoria recolere, voluntate eligere & diligere, eoque frui potest! Per tres illas excellentissimas vires, est capax scientiæ, disciplinæ, consilij, virtutis, sapientiæ, synceræ voluptatis, & beatitudinis sempiternę. Bruta animantia intellectu, & ratione carentia, voluntatē non habent. Ipsa quum intellectus ac voluntatis expertia sint, nihil aliter quàm per sensus comprehendere, & nihil liberè

eligere possunt. Nonnunquam tamen dicuntur ob quandam similitudinē, & illa intelligere, quæ sensu percipiunt: & illa velle siue eligere, quæ naturali appetitu instinctuq́; concupiscunt ac prosequuntur. Bonus Deus angelum hominemq́ue ad hoc condidit, vt & ille, & iste beatus quadam sui participatione fieret: vidit enim suam beatitudinem, & communicari posse, & minui non posse. Sed tantæ fœlicitatis consortium multi angeli sua culpa perdiderunt: multi item homines similiter illud perdunt. Ipse Deus, qui volūtate summè liber est, angelo, & homini liberum voluntatis arbitrium contulit, vt vterque laude atque præmio digna ageret. Quid enim laudis, quid præmij mereretur homo vel angelus, si malum facere non posset, & bonum, non voluntatis electione, sed necessitate naturæ

Liberum arbitrium.

faceret,

faceret, quemadmodum ignis necessitate naturę sursum fertur? Profectò neque angelo, neque homini Deus aliquid præstantius contulit libero arbitrio. Nam si eis libertatem arbitrij negasset, omnino bene viuendo præmium non mererentur, sicut nec malè viuendo supplicium: æternę beatitudini capessendæ apti non essent: non magis laude digni haberentur, quam bruta animalia, quæ cum naturam nequaquam ducant sed à natura ducantur, non voluntate eligente, sed natura cogente, appetitũ concupiscentiamq́ue suam sequuntur. Creatura rationalis si liberum arbitrium non haberet, voluntatem habere dici non posset: non enim voluntas esset, si coacta esset. Libera igitur, & spontanea est voluntas, liberèque eligit. Verùm neq; angelus, neque homo, bonum sine gratia, & adiutorio Dei eligit.
Quem-

Quemadmodum autem angelus diuina lege certam quandam moram (quantulacunq; illa fuerit) acceperat, in qua se ad Deum, Deo adiuuante, conuertere posset si vellet: ita homini vitæ huius curriculum indultum est, in quo, si bene viuere velit, præstare id cum Dei auxilio possit. Et sicut inter angelos natura vertibiles mutabilesque, illi qui in prædicta mora Deo per obedientiam atq; amorem adhæserunt, gratia Dei in bono confirmati sunt, & iam à bono dimoueri non possunt: alij verò qui per rebellionem sese à Deo auerterunt, in malo (gratia Dei eos destituente) obdurati sunt, & iam à malo deflecti nequeunt: ita homines qui ad Deũ conuersi, siue charitate ornati sunt, quando ex hac vita emigrant, nunquam deinceps à Deo auerti poterunt: etiamsi tales sint qui nondum plenis cœli gaudijs beari,

sed

ſed adhuc tranſitorijs purgatorij pœnis detineri debeant: qui autem à Deo auerſi charitateque prorſus vacui ſunt dũ moriũtur, perpetuò à Deo auerſi erunt. Quæ tamen immobilitas non in eis libertatẽ arbitrij tollit: imò verò illam perficit in bonis. Ipſi enim bõi angeli, & ſanctæ animę è carnis ergaſtulo egreſſæ liberrimè maximeque ſpõtaneæ bonum (gratia Dei adiuuante) eligunt, ac malum reſpuunt: mali itẽm ſpontanea voluntate bonum reſpuunt, malumq; eligunt. *Deus fecit hominem rectum*, omni prauitate carentem, omni virtute decorũ, fortẽ, iucundũ, ſecurũ, trãquillum, & bonis omnibus ornatum. Ipſe enim homo antequam per inobedientiam peccaret, erat veluti alter angelus. Nam omnis timoris, omnisque anxietatis expers, contemplatione diuinorum purè animum oblectabat paſcebatque, Deum cognoſcebat, Dei familiaritate Eccleſ. 7.

fruebatur, Deo obediebat, Deum reuerebatur, diligebat, colebat, & laudabat assiduè. Eum eiusq; gloriam in omnibus quærebat: non se peruersè amabat, nihil inhonestè aut indecenter appetebat; carnem habēs spiritui per omnia subiectā. Poterat non mori, & poterat mori, quia per Dei gratiam atque arbitrij libertatem poterat non peccare, & per eandem arbitrij libertatem poterat peccare. Si non fuisset transgressus præceptum Dei, si tentatori ad peccatum illicienti nō consensisset, mortuus etiam non fuisset: possidens corpus semper vegetum, nulli morbo, nulli dissolutioni obnoxium. Positus fuit in paradiso, quem plantauerat Deus. Congruum enim erat, vt is qui conditionem brutorum animantium tanto interuallo superabat, & ad dignitatem angelicam proximè accedebat, locum sortiretur inferio-

Paradisus terrestris.

inferiorem quidem angelorum domicilio, prestantiorem vero pecudum habitaculo. (Homo quippe ex inuisibili, & visibili natura coalitus, omnifariam medius est, tanquam nexus quidam, & vinculum omnis creaturæ.) Incolebat ergo homo paradisum terrestrem: locum lucidissimum, locum omnigenæ amœnitatis, lætitiæ, voluptatis, & opulentiæ: locum äere subtilissimo purissimoque præcellentem, plantis semper virentibus insignem, odoris grata suauitate refertum, & veris perpetua temperie vernantique arridentem. Ibi non æstus, non frigus, non venti, non tempestates, non aliqua alia peregrina erant, quæ molestiam adferre possent. De quo paradiso ipse homo, si Deum non offendisset, translatus fuisset in cœlum, & animale corpus eius (nulla morte interueniente) in spirituale fuisset demu-

demutatum, ſicut corpora iuſtorũ in reſurrectione immutabũtur. At poſt offenſam in Deum cõmiſſam, fœliciſſimus ille ſtatus planè euerſus eſt: id quod nos, heu, miſeri quotidie experimur. Nam peccato per liberum arbitriũ admiſſo, ipſa arbitrij libertas, non quidem prorſus perdita, ſed miſerè labefactata infirmataq́; eſt. Cœpit caro rebellis eſſe ſpiritui, & innumera mala ſubſequuta ſunt, Adam & Eua præuaricatores primiq́; parentes noſtri è loco voluptatis eiecti, atque in hoc calamitoſum exilium relegati, filios in libidinis ardore genuerunt: qui ſi nõ peccaſſent, habere liberos abſq; concupiſcentiæ æſtu potuiſſent, eo quem nouit Deus modo. Hinc in poſteros omnes ſecũdùm ipſam carnis concupiſcentiam genitos, peccatũ, corruptio, & mors pertranſijt. Dum enim anima rationalis corpori in libidinis feruore

Peccatum originis.

uore concepto, & concupiſcentiarum pleno à Deo infunditur, mox ex ipſius pollutæ, corruptæq́; carnis conſortio polluitur, vitiumq́; concupiſcentiæ, & reatum originalis culpæ contahit, quemadmodum ſi purum balſamum ſordenti vaſculo fuerit inſtillatum, continuò inficitur contaminaturq́ue. Non tamen nos perditos benignus Deus dereliquit. Nam miſeratus infœlicitatem hominis ad imaginem ſuam, ſecundùm ſpiritum, conditi, qui maligni ſerpentis ſuggeſtione circumuentus peccando perierat, miſit filium ſuum in mundum. Venit vnigenitus Dei ad nos: carnem noſtram aſſumpſit, erexit proſtratos, ſanauit ſaucios, roborauit infirmos, illuminauit cæcos, docuit ignaros. Ex filijs iræ, fecit filios miſericordiæ: ex filijs diaboli, fecit filios Dei. Exempla virtutum oſtendit, ſacramenta

menta instituit, sanguinem pro nobis fudit, sua nos morte redemit, & redemptis æternitatis aditum deuicta morte reserauit. Angeli, & animæ rationalis substantia, eximiam diuinæ substantiæ similitudinem præfert. Est enim spiritualis, inuisibilis, infigurabilis, immaterialis, simplex, indiuisibilis, sed circumscripta. Circumscribuntur angelus atq; anima humana trifariam, more sensibilium, sed minus quàm sensibilia: circumscribuntur, inquam, loco, tempore, & comprehensione. Loco circumscribuntur, non quidem corporali (quum vtriusq; essentia sit incorporea) sed loco intellectuali. Sensibilia dimensionem longitudinis, altitudinis, & latitudinis habentia, sui interpositione distantiam circumstantium in loco faciunt: spirituales verò, & immateriales creaturæ non faciunt huiusmodi distantiam

ſtantiam in loco: ſi enim in certo aliquo loco plures fuerint ſpiritus, non propterea redditur ipſe locus anguſtior, quo minus corporalia, & ſenſibilia recipere continereq; poſſit. Angelus, & anima humana idcirco dicuntur loco circumſcribi, quòd præſentiæ atque operationis ſuæ modum finemque determinatum habeāt. Ita alibi ſunt, vt alibi non ſint: ſolus enim Deus vbique eſt. Si angelus in cœlo eſt, in terra ſimul non eſt: veluti ſi lumen cereoli accenſi templum Ieroſolymis illuſtret, ipſum idem lumen tunc in ſacello Romæ ſito nō eſt, nec ipſum ſacellum Romanum illuſtrat. Quando autem in terra eſt Angelus, aut ad externa adminiſtranda mittitur, non ob id minus fruitur iugi viſione Dei, quàm ſi in cœlo eſſet. Tanta eius agilitas, & pernicitas eſt, vt celerius moueatur atque tranſeat, quàm fulgur emicet.

emicet. Angelus, & omnia à corpore separata, nonnunquam visibilem formam assumunt talem, qualem voluerit Deus, vt ab his conspici possint quibus apparent: verùm eiusmodi figura de eorũ substantia nõ est. Anima rationalis in hac peregrinatione corpori alligata, magis censetur circumscribi loco, quàm angelus qui corpori alligatus non est. Illa tota toti corpori totaque cuilibet corporis viuentis parti adesse dicitur, Deum aliquo modo imitata, qui totus in toto mundo, & totus in qualibet mundi parte est. Peculiariùs tamen in corde, & cerebro anima perhibetur esse: quemadmodum Deus in templo nomini suo dedicato, & in cœlo singularis est. Vnde non sine causa homo dictus est microcosmos, hoc est, minor mundus. Nam & quatuor gradus substantiarum quibus maior mundus perficitur

Anima rationalis.

ficitur in se contine:quia subsistit, viuit, sentit, & intelligit. In eo mens siue ratio est veluti supremum coelum. Conuenit ergo vt appetitus rationalis dominetur: appetitus verò sensitiuus obtemperet. Si anima sanctitate ornatur, in ea fides charitate illustris est, tanquam sol: continentia, vt luna: cæteræ virtutes, sicut sydera. Ipsa anima nec partiri, nec augeri, nec minui potest. Non est maior in virili hominis ætate, & minor in ætate puerili: æquè magna est si corpus fuerit breue, sicut si esset proceritatis gigantææ. Ipsa corpus permeat, permeandoque viuificat: nutritionẽ, sensuum perceptionem, motũ, & appetitum efficiens. Eadẽ facilitate moueret corpus ingẽtis magnitudinis, qua facilitate mouet corpus mediocris staturæ. Ipsa videt per oculos, audit per aures, loquitur per os: ipsa visibilem decorem,

rem, quêm corpus habet, subministrat, Deo eum suppeditante. Non tamen est pulchrior in pulchro corpore quam in deformi, (nisi in pulchro corpore sit sanctior quàm in deformi) sed tam in deformi quàm in pulchro corpore est pulcherrima, si peccatis non fuerit deturpata. Visibilis pulchritudo corporis non prodest, si desit inuisibilis pulchritudo mentis: illam homo cum inanimatis, & pecudibus, istam cum Angelis comunem habet. Anima rationalis eò pulchrior est, quò innocentior, & virtutibus donisque cœlestibus ornatior fuerit. Quid sit corpus sine anima videmus, quando per mortem separata est anima à corpore. Frustra tunc patent oculorum fenestræ: Nã qui per illas prospiciebat, abscessit. Iacet terrenum habitaculum ab habitatore desertum.

Quod angelus, & anima rationalis

nalis circumscribantur seculo siue tempore, manifestum est. Neque enim semper fuerunt, sed esse inceperunt; quanquam esse non desinent, quia immortalitatem munere conditoris acceperunt. Deus enim creauit tres spiritus vitales, nempe spiritum brutorum animalium rationis expertem, qui carne tegitur, & cum carne moritur: humanorum rationis participem, qui carne tegitur, sed cum carne non moritur: spiritum angelicum etiam rationis participem qui nec carne tegitur nec moritur. Angelus maioris qui est quam anima humana. Nam angelos quidem omnes Deus in initio creationis mundi condidit, animas autē non format antequàm cōdat corpora, quibus illæ vniendæ sunt. Dum quamlibet animam creat, eam simul corpori disposito infundit: ita vt ne minimo quidem

momento ipsa animæ creatio præcedat sui infusionem vnionemque cum corpore. Porrò neq; angelus neq; anima humana, de substantia Dei sunt: (nam si de substantia Dei essent, nunquàm ad malum deflecti, nunquàm peccare potuissent) sed tam illum quam istam ex nihilo creauit Deus. Circumscribuntur angelus, & anima comprehensione, quia intellectu comprehenduntur: interminum etiam Deum omnino atq; integrè comprehendere non possunt, quum intellectū terminatum habeant. Vbi venerimus ad supernam, & æternam illam patriam, agnoscemus plenius naturam angeli atq; animæ rationalis: agnoscemus speciem, & terminum substantię vtriusq; nam hic ipsę animæ nostræ, ne sibi quidem satis cognitæ sunt, tantùm abest, vt angelos exactè comprehendant.

Natura Angeli alia. Sanè alia est natura angeli, atq; alia natura

natura animæ humanæ: & mēs an- gelica secundū naturā præstantior esse asseritur mente humana. An- gelus non potest ingredi substanti- am animæ, neq; anima substantiā angeli: spiritus verò increatus De- us, creaturæ suę capax, tam spiritui angelico quam humano, illabitur. Quando aliquis vexatur à spiritu diabolico, non debemus existima- re substantiam diaboli ingressam esse substantiam spiritus humani: sed ipsum spiritum malignum, ma- litiæ suæ effectum permissione Dei in corpore humano exercere, ani- mamq; tartareis diuerberare fla- gellis, inficere venenis, aut inflam- mare incendijs. Si vel angelus vel anima humana conferatur cum crassitie corporis sensibilis, rectè immaterialis dicitur: si verò com- paretur cum Deo, jam, & ille cor- poreus, & ista corporea, materia- lisq; dici potest: non quod corpo-

que anima humana.

 rea

rea materia constet, sed quod à Dei simplicitate nimiùm absit: quemadmodum aqua si conferatur cum terra, rara, & subtilis est: si cum aere conferatur, jam densa crassaq; esse censetur. Sola diuinitas propriè dicitur immaterialis, & incorporea, quæ ex se, id est, ex sua natura est simplicissima. Itidem ipse Deus solus propriè dicitur immortalis: nam angelus, & anima non ex se, sed indultu, & gratia conditoris immortales sunt. Voces sermonesq; angelorum spirituales sunt, tantò meliores, & perfectiores vocibus nostris, quas lingua carnis emittimus, quantò spiritus dignior est corpore. Ipsarum cœlestium substantiarum, videlicet spirituum angelicorum, tres sunt hierarchæ, id est, sacri principatus: quæ ternaria distinctio imaginem beatæ Trinitatis pulchrè repræsentat. Ad eiusdem sanctæ Trinita-

nitatis similitudinem, vnaquæque hierarchia digeritur in tres ordines siue choros. Nam prima seu suprema hierarchia discreta est in Seraphin, Cherubin, & Thronos: secunda siue media in Dominationes, virtutes, & potestates: tertia in principatus, archangelos, & angelos. Nos corruptibili carne depressi, & multis peccatorum sordibus fœdati, longè inferiores sumus ipsis sanctis angelis, qui Deo nunquam displicuerunt: nunquā enim peccauerunt, neque peccabunt vnquam. Et quamuis magno interuallo nos miseros dignitate puritateq; transcendant, plurimùm tamen optant, & satagunt, vt illis in æterna gloria æquemur, vel etiam eos præcedamus. Tanta videlicet humilitas, tanta beneuolentia, tanta benignitas charitasq; in eis est. Hos imitari, hos diligere ac venerari, horum felicissima

consortium omnibus votis expetere, & ad illud semper suspirare debemus. O quam beati erimus, quando eorũ iucundissimis cœtibus admixti, dominum Deum nostrum vnà cũ ipsis laudabimus in sæcula sæculotum. Nos tunc sum̃o bono perfectè cõiuncti, castissima voluptate diuinæ fruitionis omnino replebimur, & inenarrabili lætitia vndiq; circumdabimur. Non totum gaudium intrare poterit in nos gaudentes: sed toti gaudentes intrabimus in ipsum gaudiũ. Nam quum omnis creatus spiritus sit finitus, infinitum bonum, infinitum gaudium penitus comprehẽdere non potest: sicut pisciculus in immenso pelago natans, totam aquam imbibere nequit. Planè in Deo, in visione melleæ faciei eius, in clara contemplatione diuinitatis ipsius, terminum finemque desideriorum nostrorum inueniemus.

mus: in eo enim omnis sufficientia, & excellentia est.

EX QVARTO LIBRO DIAlogi beati Gregorij Papæ, quòd inuisibilia non ideò putari debent nō esse, quòd per experimentum minimè cognoscantur.

POstquam de paradisi gaudijs (culpa exigente) expulsus est primus humani generis parens, in huius cæcitatis atque exilij, quam patimur, venit ærumnā: quia peccando extra semetipsū fusus, iam illa cœlestis patriæ gaudia, quę prius contemplabatur, videre non potuit. In paradiso quippe assueuerat homo verbis Dei perfrui, beatorum angelorum spiritibus cordis munditia, & celsitudine visionis interesse: sed postquam huc cecidit, ab illo quo implebatur mentis lumine recessit. Ex cuius videlicet carne nos in huius exilij cæ-

citate nati, audimus quidem cœlestem esse patriam, audimus eius ciues Angelos Dei, audimus eorundem Angelorum socios spiritus iustorum, & perfectorum: sed carnales quique, quia illa inuisibilia per experimentum scire non valent, dubitant vtrum ne sit quod corporalibus oculis non vident. Quæ nimirum dubietas in primo parente nostro esse non potuit: quia exclusus à paradisi gaudijs, hoc quod amiserat (quia viderat) recolebat. Hi autem sentire vel recolere audita non possunt: quia eorum nullum (sicut ille) saltem de præterito experimentum tenent. Ac si enim prægnans mulier mittatur in carcerem, ibique pariat puerum, qui natus puer in carcere nutriatur, & crescat, cui si fortasse mater quæ hunc genuit, solem, lunam, stellas, montes, campos, volantes aues, currentes equos

Simile.

quos nominet, ille verò qui est in carcere natus, & nutritus nihil aliud quam tenebras carceris sciat, & hæc quidem esse audiat, sed quia per experimentum non nouit, veraciter esse diffidat: ita in hac exilij sui cæcitate nati homines, dum esse summa, & inuisibilia audiunt, diffidunt, an vera sint, quia sola hęc infima, in quibus nati sunt, visibilia nouerunt. Vnde factum est, vt ipse inuisibilium, & visibilium creator ad humani generis redemptionem vnigenitus patris veniret, & spiritum ad corda nostra mitteret: quatenus per eum viuificati crederemus, quæ adhuc scire per experimentum non possumus. Quotquot ergo hunc spiritum hæreditatis nostræ pignus accepimus, de vita inuisibilium non dubitamus. Quisquis autem in hac credulitate adhuc solidus non est, debet procul dubio maiorum di-

ctis fidē præbere, eisq; iam per spiritum sanctum inuisibiliū experimentū habētibus credere: quia stultus est puer, si matrē ideò æstimet de luce mentiri, quia ipse nihil aliud quā tenebras carceris agnouit.

Concionator noster (scilicet Ecclesiastes) velut ex mente infirmātium humanæ suspicionis sententiam proponit, dum dicit: *Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua vtriusque conditio: sicut moritur homo, sic, & illa moriuntur: similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumentis amplius.*

Eccles. 3.

Qui tamen ex diffinitione rationis suam postmodum sententiam protulit dicens, *Quid habet amplius sapiens stulto, & quid pauper, nisi vt pergat illuc vbi est vita?* Qui igitur dixit, nihil habet homo iumentis amplius, ipse rursum diffiniuit, quia habet aliquid sapiens non solùm amplius à iumento, sed etiam ab homine stulto: vi-

delicet vt pergat illuc vbi est vita. Quibus verbis primùm indicat, quia hic hominum vita non est, quum esse alibi testatur. Habet ergo homo hoc amplius iumentis, quia illa post mortem non viuunt, hic verò tunc viuere inchoat, quũ per mortem carnis hanc visibilem vitam consummat.

Homo sicut in medio creatus est, vt esset inferior angelo, superior iumento: ita habet aliquid commune cum summo, aliquid commune cum infimo immortalitatem scilicet spiritus cum Angelo, mortalitatem verò carnis cum iumento: quousq; & ipsã mortalitatẽ carnis, gloria absorbeat resurrectionis. *Petrus* Quodam fratre moriente præsentem me fuisse contigit, qui repentè dũ loqueretur, vitalem emisit flatum: & quem prius mecum loquentem videbam, subitò extinctum vidi: sed

eius anima vtrum egressa sit an nō, non vidi. Et valde durum videtur, vt credatur res esse, quam nullus valeat videre. Gregorius. Quid mirum Petre, si egredientem animam non vidisti, quam & manentem in corpore non vides? Nunquid modo cum mecum loqueris, quia in me videre non vales animam meam, idcirco me esse exanimem credis? Natura quippe animæ inuisibilis est: atque ita ex corpore inuisibiliter egreditur, sicut in corpore inuisibiliter manet. Non quidem subtiliter sed solerter dico, quia sicut vis animæ viuificat, alijs tribuit vt viuant (vita scilicet vegetatiua) alijs verò hoc solum modò præstat vt sint. Quia verò esse non dubitas creantem & regentem, implentem & circumplectentem, transcendentem & sustinentem, incircumscriptum atq; inuisibilem Deum: ita dubitare

non

non debes hunc inuisibilia obsequia habere. Debent quippe ea quę ministrant, ad eius similitudinem tendere cui ministrant, vt quæ inuisibili seruiunt, esse inuisibilia nō dubitentur. Hæc autem quæ esse credimus. nisi sanctos Angelos & spiritus Iustorum? Sicut ergo motum considerans corporis, vitam animæ manentis in corpore perpendis ab imo, ita vitam animæ exeuntis è corpore perpendere debes à summo: quia potest inuisibiliter viuere, quem oportet in obsequio inuisibilis conditoris manere. Nulla visibilia nisi per inuisibilia videntut. Ecce enim cuncta corporea oculus tui corporis aspicit; nec tamen ipse corporeus oculus aliquid corporeum videret, nisi hunc res incorporea ad videndū acueret. Nam tolle mentem quæ non videtur, & in cassum patet oculus qui videbat. Subtrahe ani-

mam corpori, remanent procul dubio oculi in corpore aperti. Si igitur per se videbat, cur disceden-te animâ nihil vident? Hinc ergò collige, quia quoque visibilia non nisi per inuisibilia videntur.

FINIS.

Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

AVGVSTÆ
VINDELICORVM
Typis Andreæ Apergeri.

M. DC. XXV.

